

Natura 2000 beheerplan

definitief

Buurserzand & Haaksbergerveen

Colofon

Uitgave

provincie Overijssel

Datum

18 juli 2017

Auteur

Natuur en Milieu

Adresgegevens

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2

Postbus 10078

8000 GB Zwolle

Telefoon 038 499 88 99

Fax 038 425 48 88

www.overijssel.nl

postbus@overijssel.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Wat is Natura 2000?	7
1.2	De aanwijzing van een Natura 2000-gebied	7
1.3	Instandhoudingsdoelstellingen	8
1.4	Het Natura 2000-beheerplan	10
1.5	Proces	11
1.6	Relatie met het PAS	12
1.7	Leeswijzer	13
2	Gebiedsbeschrijving	14
2.1	Inleiding	14
2.2	Landschapsecologische systeemanalyse	14
2.3	Ecologische vereisten en trends	19
2.3.1	Habitattypen	19
2.3.2	Habitatrichtlijnsoorten	25
3	Instandhoudingsdoelstellingen	27
3.1	Kernopgaven	27
3.2	Instandhoudingsdoelstellingen	27
3.3	Knelpunten	29
3.4	Knelpunten per instandhoudingsdoelstelling	37
4	Beleid, plannen en regelgeving	42
4.1	Europees niveau	42
4.2	Rijksniveau	42
4.3	Provinciaal niveau	45
4.4	Lokaal niveau	46
4.5	Consequenties voor de instandhoudingsdoelstellingen	47
5	Bestaande activiteiten	49
5.1	Inleiding	49
5.2	Bestaand gebruik, bestaande activiteiten en vergunningplicht	49
5.2.1	Voorwaarden en beperkingen	52
5.3	Methodiek	52
5.3.1	Inleiding	52
5.3.2	Effectenindicator	52
5.3.3	Centrale Beoordeling	53
5.3.4	Aanvullende informatie provincie en partners	54
5.3.5	Consequenties van de beoordelingen	54
5.4	Beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten	55
5.4.1	Drinkwaterwinning	55
5.4.2	Industriële grondwateronttrekkingen	55
5.4.3	Kleine (niet agrarische) grondwateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap	56
5.4.4	Onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten	57
5.4.5	Berekening met oppervlaktewater	58
5.4.6	Rioolwaterzuiveringsinstallaties	59
5.4.7	Riooloverstorten	59
5.4.8	Beheer en onderhoud waterinfrastructuur	59
5.4.9	Peilbeheer	61
5.4.10	Rijks- en provinciale wegen	61
5.4.11	Industriële en overige bedrijven met een SBI-code	62
5.4.12	Agrarische activiteiten	63
5.4.13	Recreatie en Toerisme	67

5.4.14	Luchtvaart	69
5.4.15	Motorcrossterreinen	69
5.4.16	Zandwinningen	70
5.4.17	Energiecentrales	70
5.4.18	Afvalverwerkende bedrijven, vuilstorten, composteerinrichtingen en vergistingsinstallaties	70
5.4.19	Natuurbeheer	71
5.4.20	Jacht, faunabeheer en schadebestrijding	75
5.4.21	Muskusrattenbestrijding	78
5.5	Cumulatietoets	79
6	Instandhoudingsmaatregelen	81
6.1	PAS-maatregelen	81
6.1.1	Maatregelen op gebiedsniveau	81
6.1.2	Maatregelen op habitattypenniveau	85
6.1.3	Maatregelen voor habitatsoorten	93
6.1.4	Interactie PAS- maatregelen met andere habitattypen en -soorten	93
6.2	Niet-PAS maatregelen	94
6.2.1	Maatregelen op gebiedsniveau	94
6.2.2	Maatregelen voor habitatsoorten	94
6.3	Effectbeoordeling instandhoudingsmaatregelen	94
6.3.1	Maatregelenpakket PAS	94
6.3.2	Overige, niet PAS-gerelateerde maatregelen	95
7	Sociaal-economisch perspectief	96
7.1	Sociaal-economische gevolgen van de maatregelen	96
7.1.1.	Sociaal-economische effecten PAS-Maatregelen	96
7.1.2.	Sociaal-economische effecten van niet-PAS-maatregelen	96
7.2	Sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening	97
7.2.1	Nieuwe activiteiten	97
7.3	De waarde van het gebied voor andere functies dan natuur	97
8	Uitvoeringsprogramma	98
8.1	Ter inzage legging PAS en Natura 2000 ontwerp-beheerplannen	98
8.2	Uitvoering	98
8.3	Monitoring	99
8.3.1	Rapportage en beoordeling	99
8.3.2	Informatie	100
8.3.3	Data	100
8.3.4	Natuurmonitoring	100
8.3.5	Monitoring voor de Programmatische Aanpak Stikstof	101
8.3.6	Overige monitoring voor het Natura 2000-beheerplan	102
8.4	Financiering	102
8.4.1	Dekking	102
8.4.2	Schadevergoeding	103
9	Vergunningverlening en handhaving	104
9.1	Vergunningverlening	104
9.1.1	Vergunningplicht	104
9.1.2	Vergunningprocedure	107
9.2	Toezicht en handhaving	108

Bijlagen

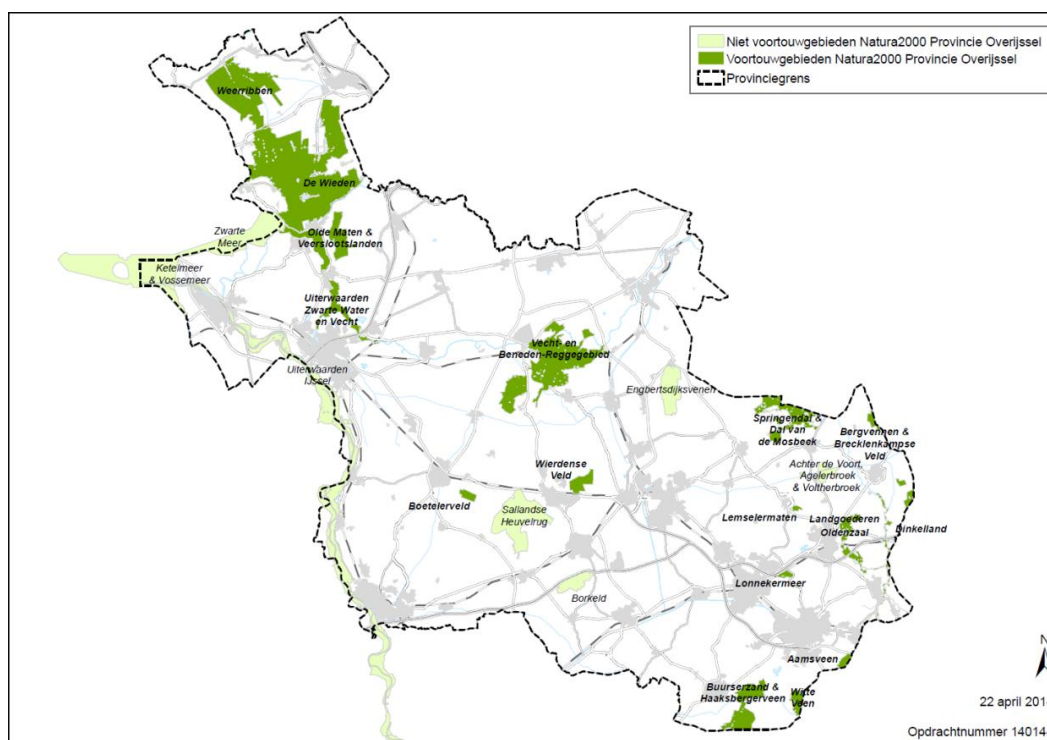
- Bijlage 1 Habitattypenkaart
- Bijlage 2 Kaart met verspreiding van soorten
- Bijlage 3 PAS-beheermaatregelenkaart
- Bijlage 4 PAS-inrichtingsmaatregelenkaart
- Bijlage 5 Invloedsafstand perceelontwatering
- Bijlage 6 Invloedsafstand kleine grondwateronttrekkingen
- Bijlage 7 Beoordeelde melkveehouderijen op het aspect lichtuitstraling
- Bijlage 8 Beoordeelde recreatiebedrijven
- Bijlage 9 Overige beoordeelde bedrijven met een SBI-code
- Bijlage 10 Overzicht PAS- en niet-PAS maatregelen
- Bijlage 11 Begrippen- en afkortingenlijst
- Bijlage 12 Referenties

1 Inleiding

1.1 Wat is Natura 2000?

Om de achteruitgang van de biodiversiteit in Europa te stoppen hebben de EU-lidstaten afgesproken dat een Europees netwerk van natuurgebieden wordt gerealiseerd: Natura 2000. De lidstaten wijzen Natura 2000-gebieden aan. In deze gebieden worden goede condities gerealiseerd voor de instandhouding van de meest kwetsbare soorten en habitattypen. In Nederland liggen ruim 160 Natura 2000-gebieden waarvan 24 geheel of gedeeltelijk in Overijssel (zie figuur 1)

Het juridisch kader van Natura 2000 volgt op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en is vastgelegd in de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998).

Figuur 1 Overzicht Natura 2000-gebieden in Overijssel

1.2 De aanwijzing van een Natura 2000-gebied

De staatssecretaris van Economische Zaken wijst een Natura 2000-gebied aan met een aanwijzingsbesluit. Alle 24 gebieden in Overijssel zijn inmiddels definitief door de staatssecretaris aangewezen als Natura 2000-gebied.

In de aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied.

Het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen is op 28 mei 2013 door de staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken aangewezen als Natura 2000-gebied op grond van artikel 2.1 van de Wet natuurbescherming (voorheen: 10a van de Natuurbeschermingswet 1998). De habitattypen en habitatrichtlijnsoorten van het Buurserzand & Haaksbergerveen worden beschreven in hoofdstuk 2, de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 3.

1.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Het Natura 2000 doelendocument, een beleidsnotitie van het voormalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹, geeft een toelichting op de instandhoudingsdoelstellingen en de daarbij gehanteerde systematiek. Vanuit de algemene door Europa vastgestelde doelen (zie kader) zijn de landelijke doelen¹ en de kernopgaven geformuleerd voor de acht voor Nederland beschreven landschapstypen. De kernopgaven geven aan wat de belangrijkste bijdragen van een concreet gebied aan het Natura 2000 netwerk zijn. De landelijke doelen en kernopgaven zijn per gebied uitgewerkt in instandhoudingsdoelstellingen voor specifieke habitattypen, habitatrictlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten.

Voor alle Natura 2000-gebieden gelden algemene doelen. De gebieden moeten bijdragen aan het behoud en indien van toepassing het herstel van:

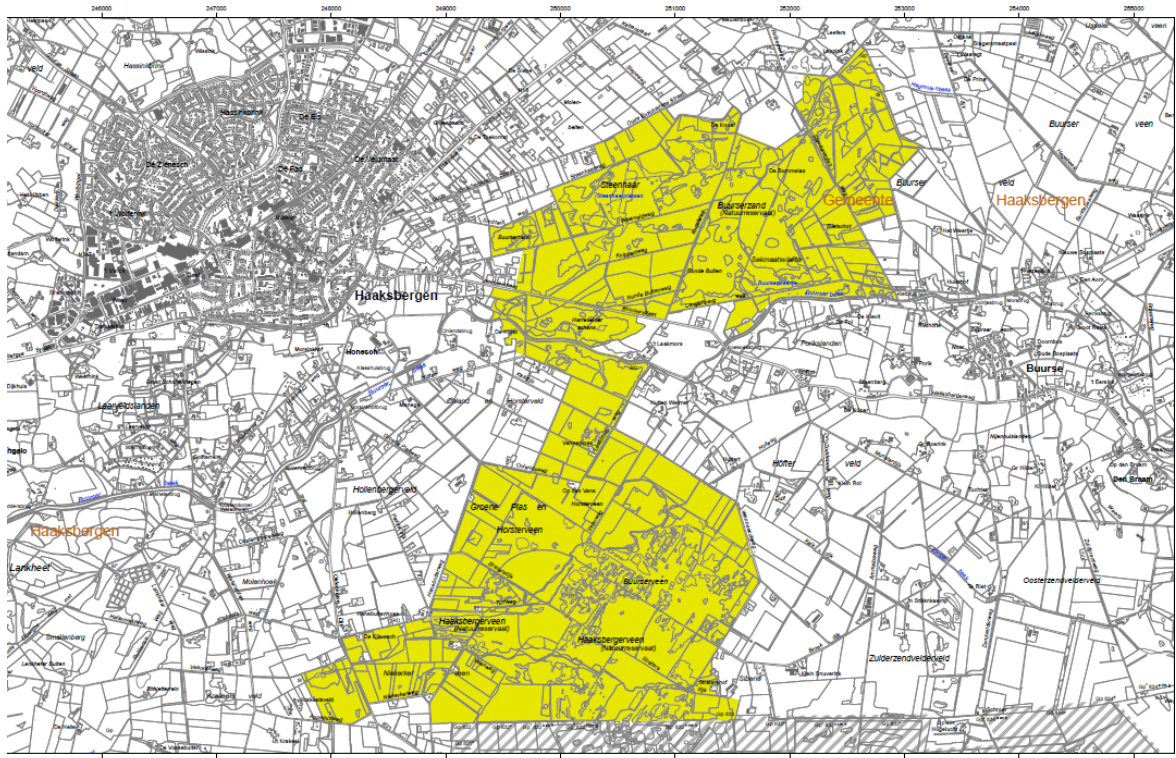
1. de ecologische samenhang van Natura 2000 binnen Nederland en de Europese Unie;
2. de biologische diversiteit en de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het Natura 2000-gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Voor een aantal kernopgaven is aan concrete gebieden een 'sense of urgency' voor beheer of watercondities toegekend. Daarnaast kan sprake zijn van een aanvullende wateropgave. Een 'sense of urgency' is toegekend als binnen enkele jaren mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat waardoor de kernopgave en de daarbij behorende instandhoudingsdoelstellingen niet meer realiseerbaar zijn. De kernopgaven en de aanduiding van 'sense of urgency' zijn van belang bij de focus van de Natura 2000-beheerplannen en de prioritering van maatregelen.

¹ Landelijke doelen: habitattypen die in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren en waarvoor Nederland een grote verantwoordelijkheid heeft. Dit betreft voor een belangrijk deel schrale graslanden, waarvan de oppervlakte en de kwaliteit de laatste decennia sterk zijn afgenomen.

Figuur 2 Begrenzing Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen

**Natura 2000-gebied #53
Buurserzand & Haaksbergerveen**

Ministerie van Economische Zaken

Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen
Kaart behorende bij aanwijzingsbesluit PNW/2013-053 tot aanwijzing als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (NL9801019)

Datum kaartproductie: 4-4-2013 16:05:31

ALYRIA
WAGENINGEN

Er geldt een algemene exclaveringsformule op grond waarvan o.a. bestaande bebouwing en verhardingen meestal geen deel uitmaken van het aangewezen gebied (zie verder Nota van toelichting bij het besluit).

- Legenda**
- HR (1243 ha)
 - Ander Natura 2000-gebied (indicatief)
 - Natura 2000-gebied in Duitsland (indicatief)
 - HR = Habitatrichtlijngebied

Topografische ondergrond: Copyright © 2013, Dienst voor het kadaster en openbare registers, Apeldoorn.

Onderstaande tabel bevat de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen.

Tabel 1 Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen

		Doel		
		Oppervlakte	Kwaliteit	Populatie
Habitattypen				
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	>	=	
H3130	Zwakgebufferde vennen	=	>	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	=	
H4030	Droge heiden	=	=	
H5130	Jeneverbesstruwelen	=	>	
H7110A	*Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	>	>	
H7120	Herstellende hoogvenen	= (<)	>	
H7230	Kalkmoerassen	=	=	
H91D0	*Hoogveenbossen	>	=	
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	=	=	
Habitatsoorten				
H1145	Grote modderkruiper	=	=	=
H1166	Kamsalamander	=	=	=

Legenda

- = Behoudsdoelstelling
- > Uitbreiding- of verbeterdoelstelling
- =(<) Achteruitgang in oppervlakte ten gunste van het habitatype H7110A actieve hoogvenen (hoogveenlandschap) is toegestaan
- * Prioritair habitatype

Op de habitattypenkaart van dit Natura 2000-gebied (bijlage 1) komen ook de habitattypen H2330 zandverstuivingen, H3160 zure vennen, H6230 heischrale graslanden, H6410 blauwgraslanden, H6510A glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver), H7150 pioniervegetaties met snavelbiezen en H9190 oude eikenbossen voor. Deze habitattypen komen niet voor in het aanwijzingsbesluit. Bij het beheer en de uitvoering van de maatregelen moet rekening worden gehouden met de aanwezigheid van deze habitattypen².

1.4 Het Natura 2000-beheerplan

In de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) is bepaald dat voor alle Natura 2000-gebieden, binnen 3 jaar nadat het gebied definitief is aangewezen, een Natura 2000-beheerplan moet worden vastgesteld. Een Natura 2000-beheerplan beschrijft het gebied, de te behalen instandhoudingsdoelstellingen en wat er nodig is om deze te realiseren. Het Natura 2000-beheerplan geeft ook antwoord op de vraag of en zo ja onder welke voorwaarden (bestaande) activiteiten in en rond het gebied mogen plaatsvinden en het maakt duidelijk welke (bestaande) activiteiten vergunningplichtig zijn.

Het bevoegd gezag van het Natura 2000-gebied stelt het Natura 2000-beheerplan op in samenspraak met alle betrokken partijen in en om het Natura 2000-gebied (eigenaren, gebruikers, andere belanghebbenden en betrokken overheden (gemeenten en waterschappen)). Omdat diverse gebieden meerdere bevoegde gezagen kennen is per Natura 2000-gebied een 'voortouwnemer' benoemd. De voortouwnemer van een Natura 2000-gebied is verantwoordelijk voor de totstandkoming van het Natura 2000-beheerplan van het Natura 2000-gebied. De provincie Overijssel is voortouwnemer van het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen.

Gedeputeerde Staten van Overijssel stellen het Natura 2000 ontwerp-beheerplan vast en leggen het ter inzage nadat ook de overige bevoegde gezagen voor dit Natura 2000-gebied het Natura 2000

² Algemeen voorbeeld: toename droge heide mag niet ten koste gaan van het habitatype oude eikenbossen. Ook niet als voor oude eikenbossen in het betreffende Natura 2000-gebied geen instandhoudingsdoelstelling in het aanwijzingsbesluit is opgenomen.

ontwerp-beheerplan hebben vastgesteld. Voor dit Natura 2000-gebied is ook het ministerie van Economische Zaken bevoegd gezag³. De zienswijzen die tijdens de inspraak periode naar voren zijn gebracht worden in een Nota van Antwoord beantwoord. Vervolgens wordt het ontwerp-beheerplan indien nodig aangepast. Daarna stellen de bevoegde gezagen het definitieve Natura 2000-beheerplan inclusief de Nota van Antwoord vast.

Het Natura 2000-beheerplan heeft een geldigheidsduur van zes jaar vanaf het moment van vaststelling. Gedurende deze zes jaar wordt door het bevoegd gezag de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen gemonitord. Aan het einde van deze periode wordt het Natura 2000-beheerplan door het bevoegd gezag geëvalueerd en wordt beoordeeld of de beoogde resultaten zijn gehaald. Op basis van de evaluatie kan de geldigheid van het Natura 2000-beheerplan met telkens zes jaar worden verlengd of een geactualiseerd of geheel nieuw Natura 2000-beheerplan worden opgesteld. Ook tussentijds kan het Natura 2000-beheerplan op basis van nieuwe inzichten worden gewijzigd.

Daarnaast wordt op nationaal niveau, onder de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Economische Zaken, de ontwikkeling van de stand van soorten en de kwaliteit van habitattypen in Nederland geëvalueerd. Aan de hand van deze evaluatie beziet de staatssecretaris in overleg met de Europese Commissie en betrokken bevoegde gezagen welke aanpassingen voor de instandhoudingsdoelstellingen en/of -maatregelen nodig zijn in de volgende beheerplanperiode.

1.5 Proces

In 2007 zijn voor de Natura 2000-gebieden, waarvoor de provincie Overijssel voortouwnemer is, klankbord-, werk- en stuurgroepen⁴ gestart met het opstellen van Natura 2000-beheerplannen. Voor het stikstofgerelateerde deel van de Natura 2000-beheerplannen is in 2009 een separaat door het rijk getrokken landelijk traject opgestart, de 'Programmatische Aanpak Stikstof'⁵ (PAS). De tussenproducten van de werk- en stuurgroepen (de werkdocumenten) zijn ingebracht in dit traject en aldaar vertaald in 'PAS-gebiedsanalyses'⁶. De PAS-gebiedsanalyses en daarin opgenomen PAS-maatregelen en de overige stikstof gerelateerde teksten zijn ongewijzigd opgenomen in de Natura 2000-beheerplannen. Daarmee wordt invulling gegeven aan het stikstofgerelateerde deel van de Natura 2000-beheerplannen. De oorspronkelijke werkdocumenten bieden de basis voor het niet-stikstof gerelateerde deel van het Natura 2000-beheerplan.

De PAS-gebiedsanalyses en werkdocumenten zijn samengevoegd met andere bestaande informatie tot 1^e concept Natura 2000-beheerplannen. Deze zijn op 13 mei 2014 voorgelegd aan de Samen Werkt Beter⁷ (SWB) partners en afzonderlijke gemeenten. In een interactief proces is sinds die datum gewerkt aan de verbetering van het niet stikstof-gerelateerde deel van de Natura 2000-beheerplannen. Met name de beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten en het daarmee samenhangende vergunningenkader zijn aangepast. De provincie en haar partners willen daarmee zoveel mogelijk duidelijkheid geven over de continuering van bestaande activiteiten en de regeldruk verminderen door bestaande activiteiten waar mogelijk vergunningvrij op te nemen in de Natura 2000-beheerplannen.

Vanwege de inhoudelijke koppeling van het PAS en de Natura 2000-beheerplannen heeft de provincie de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen grotendeels gelijktijdig met het onder de verantwoordelijkheid van het rijk vallende PAS ter inzage gelegd. Na deze inspraak heeft een

³ Na 1 januari 2017 is deze bevoegdheid van Economische Zaken vervallen.

⁴ Met uitzondering van Wierdense Veld. Hier zijn geen werk- en stuurgroepen gestart. In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof is wel een dekkende PAS-gebiedsanalyse (incl. maatregelen) opgesteld.

⁵ De Programmatische Aanpak Stikstof (=het terugdringen van stikstofdepositie) is enerzijds gericht op behoud en herstel van biodiversiteit (ecologie) en anderzijds op het genereren van economische ontwikkelingsruimte (economie). De PAS beoogt de vastgelopen vergunningverlening i.h.k.v. de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) vlot te trekken.

⁶ De PAS-gebiedsanalyses bevatten de ecologische herstelmaatregelen die nodig zijn voor het behoud van de stikstofgevoelige natuurwaarden en het op termijn realiseren van de uitbreidings- en of verbeterdoelstellingen voor deze natuurwaarden.

⁷ Op 29 mei 2013 ondertekenden vijftien Overijsselse organisaties het akkoord 'Samen werkt beter' (Landschap Overijssel, LTO Noord, Natuur en Milieu Overijssel, Natuurlijk Platteland Oost, Natuurmonumenten, Overijssels Particulier Grondbezit (OPG), provincie Overijssel, RECRON, Staatsbosbeheer, VNG Overijssel, VNO NCW Midden en de waterschappen Drents Overijsselse Delta, Rijn en IJssel en Vechtstromen). De Uitvoeringsagenda 'Samen werkt beter' richt zich op de versterking van de economie en ecologie in Overijssel.

herziening op het PAS plaatsgevonden (inwerkingtreding 11 januari 2017). De wijzigingen die hier uit voortvloeien zijn meegenomen in dit Natura 2000-beheerplan.

In paragraaf 8.1 wordt dieper ingegaan op de procedure voor de ter inzage legging.

De Natura 2000-beheerplannen zijn niet los te zien van de gebiedsprocessen die voor wat betreft de verkenningsfase vanuit SWB worden uitgevoerd. De in de Natura 2000-beheerplannen opgenomen maatregelen kunnen in het gebiedsproces met de betrokken partijen worden geconcretiseerd. Daar waar uit de resultaten van het gebiedsproces blijkt dat een in het Natura 2000-beheerplan opgenomen (PAS-)maatregel niet uitvoerbaar is dan wel dat er een betere maatregel voorhanden is kan deze onder de hierna volgende condities worden vervangen (zie kader).

Uit het PAS vloeit voort dat er een uitvoeringsplicht is voor de in de PAS-gebiedsanalyse opgenomen herstelmaatregelen (deze zijn daarom 1 op 1 overgenomen in hoofdstuk 6 van dit Natura 2000-beheerplan).⁸

De Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) en het daarop gebaseerde PAS-programma, bieden Gedeputeerde Staten de mogelijkheid om afzonderlijke herstelmaatregelen 'om te wisselen' voor andere maatregelen.⁹ Aan zo'n 'omwisselbesluit' is een aantal randvoorwaarden verbonden. Belangrijke randvoorwaarden zijn:

- dat de doelen van Natura 2000 niet ter discussie worden gesteld;
- de alternatieve maatregel per saldo een vergelijkbaar of beter effect heeft op de realisatie van deze instandhoudingsdoelstellingen;
- de alternatieve maatregel niet leidt tot minder ontwikkelingsruimte;
- de alternatieve maatregel in het kader van 'haalbaar en betaalbaar' in tijd en geld uitgedrukt minimaal even effectief en efficiënt is als de oorspronkelijk voorgenomen maatregel uit de PAS-gebiedsanalyse.

Zo'n alternatieve maatregel is een mogelijke resultante van het overleg in het kader van een gebiedsproces en in het bijzonder de planuitwerkingsfase en zal in 2017 duidelijk moeten zijn. Hieruit moet ook blijken dat er sprake is van voldoende draagvlak en een kwalitatief goede ecologische onderbouwing.

Voor de formeel-juridische besluitvorming wordt gebruik gemaakt van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Afdeling 3.4. Uniforme openbare voorbereidingsprocedure). Deze komt er op neer dat het voorgenomen GS-besluit ter inzage wordt gelegd en belanghebbenden hiertegen zienswijzen kunnen indienen.

1.6 Relatie met het PAS

In dit Natura 2000-beheerplan wordt onderscheid gemaakt tussen PAS en niet-PAS gerelateerde teksten. De grijs geaccentueerde teksten en bijbehorende tabellen, figuren en kaarten komen 1 op 1 uit de PAS-gebiedsanalyses die door Gedeputeerde Staten zijn vastgesteld op 11 januari 2017. De PAS-gebiedsanalyses worden tijdens de eerste beheerplanperiode nog diverse keren aangepast (veelal als gevolg van technische wijzigingen in het reken-instrument van het PAS (AERIUS) of ontwikkelingen vanuit het gebiedsproces). Deze wijzigingen worden niet doorgevoerd in dit Natura 2000-beheerplan. Voor zover nodig zal dit beheerplan dan ook in combinatie met de meest recent door Gedeputeerde Staten vastgestelde gebiedsanalyse moeten worden gelezen. De meest recente gebiedsanalyse is te vinden op de website www.pas.natura2000.nl.

⁸ Zie artikel 2.4. Besluit natuurbescherming (voorheen: artikel 19k Natuurbeschermingswet 1998)

⁹ Zie artikel 2.10 lid 2 Besluit natuurbescherming (voorheen: artikel 19ki, lid 2, Natuurbeschermingswet 1998)

1.7 Leeswijzer

Hoofdstuk 1, de Inleiding, beschrijft de achtergrond van dit Natura 2000-beheerplan en introduceert belangrijke begrippen als Natura 2000, aanwijzingsbesluit, instandhoudingsdoelstellingen en Natura 2000-beheerplan. Hoofdstuk 2 beschrijft het gebied en de benodigde omstandigheden voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. De concrete instandhoudingsdoelstellingen staan in hoofdstuk 3, evenals de knelpunten voor het behalen van deze doelen. De voor het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen van belang zijnde regelgeving, beleid en plannen worden beschreven in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 beschrijft en beoordeelt de bestaande activiteiten. In dit hoofdstuk komt de vraag aan bod onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen doorgaan en of een vergunning vanuit de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) nodig is. In hoofdstuk 6 zijn de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren uitgewerkt. Hoofdstuk 7 gaat in op de sociaal-economische aspecten van de beheerplannen. Hoofdstuk 8 gaat in op de uitvoering van het beheerplan. Aan de orde komen het voortraject en de doorlopen procedure van de ter inzage legging, de uitvoering, de wijze waarop de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen worden gemeten en de financiering. Hoofdstuk 9 bevat het kader voor vergunningverlening en gaat kort in op toezicht en handhaving. Daar waar in dit beheerplan wordt gesproken over "vergunningsvrij" wordt bedoeld "vergunningsvrij in het kader van de Wet natuurbescherming".

2 Gebiedsbeschrijving

Dit hoofdstuk beschrijft het gebied en de natuurwaarden.

2.1 Inleiding

Het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen heeft een oppervlak van 1249 hectare. Het gebied ligt voor het overgrote deel binnen de gemeente Haaksbergen (één klein perceel ligt binnen de gemeente Enschede) en ligt in het stroomgebied van de waterschappen Vechtstromen en Rijn en IJssel. Het Buurserzand is grotendeels in eigendom en beheer van Vereniging Natuurmonumenten (456 hectare). Het Haaksbergerveen is 592 hectare groot en grotendeels in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer. Het gebied is gelegen op het Pleistocene Oost-Nederlands plateau. Westelijk grenst het aan het dekzandenlandschap in de regio Zuid Twente. Het gebied ligt in een landschap van kleinschalige kampenontginningen en veldontginningen. Dit is in het landschap terug te zien in de onregelmatige blokverkeveling met cultuurgraslandjes, weiden, akkers, bos en doorsnijdingen met rechte elementen als (historische) landwegen, slootjes, greppels en houtwallen.

Het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen bestaat uit twee deelgebieden. Het Haaksbergerveen in het zuiden is een veenputtencomplex met goed ontwikkelde gradiënten naar het omliggende zand- en (basenrijk) leemlandschap. Het Haaksbergerveen maakte ooit deel uit van een uitgestrekt hoogveengebied in de grensstreek tussen Duitsland en Nederland. Door vernattingsmaatregelen in het verleden zijn de nog aanwezige, met hoogveenvegetatie begroeide veenpakketten veranderd in drijftillen, die qua vegetatie sterk lijken op moerasheiden. Er is een afwisseling van veenputten en dijkjes. Het Buurserzand in het noorden is een heidegebied op voormalig stuifzand. Er komen hier op uitgebreide schaal natte heidebegroeiingen voor met her en der zwakgebufferde vennen, afgewisseld met droge heide en jeneverbestrueel.

2.2 Landschapsecologische systeemanalyse

Algemeen¹⁰

Het Buurserzand & Haaksbergerveen behoren tot het natte zandlandschap. Dit type landschap wordt aangetroffen op de hogere zandgronden in pleistoceen Nederland (Everts et al., 2012). In het nat zandlandschap zijn gradiëntrijke situaties ontwikkeld op de overgang van ruggen naar laagten, waar de afvoer van water wordt geremd. De laagten worden in belangrijke mate gevoed door regenwater, maar er is vaak enige invloed van basenhoudend of koolstofhoudend grondwater. De basen stromen met het lokale grondwater toe uit rijkere sedimenten in de ondiepe ondergrond nabij de laagten. In het nat zandlandschap zijn overwegend lokale grondwatersystemen actief, die soms in interactie staan met basenrijk grondwater uit grotere regionale hydrologische systemen. De koolstofrijkdom hangt veelal samen met humusrijke horizonten in de ondergrond, die in latere landschapsvormende perioden overdekt zijn geraakt met nieuwe sedimenten.

Het Haaksbergerveen behoort tot de gradiënttypen 'Hoogveen zonder basenrijk laagveen' en 'Hoogveen met basenrijk laagveen'. Belangrijke sturende processen in deze typen zijn een geringe wegzijging naar de ondergrond, een goed functionerend acrotelm, een goed ontwikkeld kleinschalig patroon van bulten en slenken, een goede conditie van de laggzone en een goed ontwikkelde interne koolstofcyclus die de veenmosgroei stimuleert (Everts et al., 2012). Voor hoogvenen met basenrijk laagveen geldt daarnaast contact tussen het zure hoogveen en aanvoer van basenrijk, gebufferd grondwater uit de omgeving (Everts et al., 2012).

In de hoogveenkern zijn de waterstanden (in de slenken) relatief stabiel en zakken maximaal ca. 30 cm weg in de zomer. Op de hoger gelegen bulten kan de waterstandsfluctuatie groter zijn. In de randzone treedt meer wegzijging en laterale afstroming op, waardoor het water hier in de zomer wat dieper kan uitzakken. Daar waar bosvorming optreedt, worden via bladval wat meer voedingsstoffen aangevoerd naar de bovenste veenlaag. De veenbodem is ook hier zuur. Aan de uiterste rand worden de standplaatscondities steeds meer bepaald door de bodemopbouw en hydrologie van het omringende landschap. In de laggzone vindt meestal jaarrond uittreding van basenrijker water plaats, waardoor er ook zeer natte omstandigheden heersen. Het uittredende

¹⁰ Tekst gebaseerd op herstelstrategieën op landschapsschaal (Everts et al., 2012; Bijlsma et al., 2012).

grondwater is rijk aan ammonium en opgelost fosfaat, rijk aan kooldioxide en bevat meestal ook enig bicarbonaat. De bodem is zwak gebufferd (pH > 5), maar door het hoge kooldioxidegehalte stijgt de pH zelden tot boven 6,5. Bij aanvoer van baserijk water (hoogveen met baserijk laagveen) heeft het water een hogere alkaliniteit, hoger pH en een hoge kooldioxideconcentratie (Everts et al., 2012).

De belangrijkste knelpunten voor de hierboven beschreven hoogvenen zijn verdroging (met als gevolg sterk wisselende waterstanden, mineralisatie van het veenpakket en afname van buffering met basen aan de veenbasis), vermesting (aanvoer van meststoffen vanuit aangrenzende landbouwgebieden), verzuring (baserijke delen), verandering van de geomorfologie van het landschap en afname van de landschappelijke heterogeniteit van het landschap voor de fauna (Everts et al., 2012). Voor herstel van hoogveengradiënten moet, naast conserveren van de resterende veenpakketten, de focus gericht zijn op het stimuleren van veenvormende processen. Dit hangt vooral samen met hydrologisch herstel, zowel in de hoogveenkern als eventueel herstel van de toevoer van baserijk grondwater.

Het Buurserzand is een heidegebied op een voormalig stuifzand (aanwijzingsbesluit). Het behoort tot landschapstype droog zandlandschap (Bijlsma et al., 2012). Het droog zandlandschap omvat voedselarme, zandige tot sterk lemige bodems met een gemiddelde grondwaterstand die ver beneden de bewortelbare zone ligt. Kenmerkend is de geringe beschikbaarheid van voedingsstoffen, gevoeligheid voor verzuring en het veelal gering vochthoudend vermogen, leidend tot een standplaats die omschreven kan worden als zuur, arm en droog. Stagnerend en lokaal uittredend water kunnen belangrijk zijn voor de vochtvoorziening (Bijlsma et al., 2012).

Het Buurserzand behoort tot het gradiënttype 'Dekzandlandschap'. Primair sturend proces in dit landschap is de vanaf het Vroeg-Holoceen van nature optredende sterke uitspoeling. Deze wordt bepaald door de goede doorlatendheid en relatief geringe zuurbuffercapaciteit van de zandige bodem, en gaat gepaard met bodemverzuring en -verarming. De expressie van dit proces hangt echter sterk af van de dekzandsamenstelling (mineralogie en lemigheid), die regionaal sterk uiteenloopt, en van de landgebruiksgeschiedenis (Bijlsma et al., 2012).

De belangrijkste knelpunten zijn de verslechterde waterhuishouding op regionale schaal, verarming door verdroging, verzuring en plaggen in het recente verleden en het ontbreken van de historische productiviteitsgradiënt. De historische productiviteitsgradiënt vanuit de ontginning eindigde in de laagste terreindelen (dekzandlaagtes, beekdalen) met natte graslanden, struwelen en broekbos op lemige bodem. Deze laagtes zijn grotendeels alsnog ontgonnen tot agrarisch grasland en productiebos en tegelijkertijd veelal verdroogd. De gradiënt is hierdoor sterk ingekort; de mineralenrijkdom en relatief goede vochtvoorziening in de laagtes is niet meer beschikbaar voor soorten van natuurlijker vegetaties. Dit knelpunt verkleint het leefgebied en de uitwijkmogelijkheden van soorten in de hoger gelegen delen van de gradiënt sterk (Bijlsma et al., 2012). De belangrijkste herstelmaatregelen zijn gericht op herstel van een kleinschalig, gevarieerd landschap en aansluiting bij de omgeving (Bijlsma et al., 2012).

Geologie en geohydrologie

Buurserzand

Het Achtergronddocument GGOR (Heuvelmans en Bollen-Weide, 2010) vermeldt:

Het Buurserzand is gelegen op het Oost-Nederlands plateau. Het bestaat uit een afwisseling van grote en kleine laagten, dekzandruggen en stuifzanden. De geohydrologische basis van het Buurserzand bestaat uit tertiaire kleipakketten. Gedurende het Eoceen en het Pliocene is in een kustmilieu een kleiig sediment afgezet. De afzettingen liggen in het Buurserzand dicht aan het oppervlak, namelijk op een diepte van 8 à 9 m beneden maaiveld. In het Pleistoceen zijn in het gebied grove, grindhoudende rivierzanden afgezet. Door erosie is van dit fluviatiele pakket maar weinig bewaard gebleven, maar in het Buurserzand is een laag van 2 tot 4 m achtergebleven. Het betreft grof zand, grind en sterk grindhoudend zand van de Formaties van Enschede en Sterksel. Tijdens het Saalien is door het landijs keileem als grondmorene afgezet. Er is verspreid keileem aanwezig in het Buurserzand en de omgeving. De keileem bestaat uit een stugge klei, vermengd met zand en grind (Bell & Van 't Hulenaar, 2006). In het Weichselien zijn in het Buurserzand op grote schaal fluvioperiglaciale lagen afgezet. Dit betreft fijne tot matig grove zandlagen met plaatselijk leem- en/of veenlagen met een dikte van in totaal 2 à 4 m. Aan het einde van het Weichselien is over het hele gebied een laag dekzand afgezet. De dikte van deze laag varieert van enkele decimeters tot een paar meter (Bell & Van 't Hulenaar, 2006).

Samen vormen de zandige afzettingen boven de tertiaire kleien één watervoerend pakket. Het doorlaatvermogen van dit pakket wordt geschat op minder dan 250 m²/d. Het watervoerende pakket is onder te verdelen in twee delen: (1A en 1B): vele veen- en leemlenzen van variabele dikte zorgen voor een semi-scheidende laag van beperkte weerstand (50 dagen). Watervoerend pakket 1A heeft een kD (doorlaatvermogen) van 20 m²/d en watervoerend pakket 1B heeft een kD van 200 m²/d. De hydrologische basis wordt gevormd door de tertiaire klei en ligt op 10 à 15 m beneden maaiveld (Bell & Van 't Hullenaar, 2006). Het keileem vormt geen echte scheidende laag, aangezien het slechts verspreid in het gebied voorkomt. Lokaal kan het keileem echter wel de wegzijging verminderen. Buurserzand fungeert grotendeels als infiltratiegebied met aan de randen van het gebied met inliggende laagtes, gevoed door kwel en/of (stagnatie van) regenwater. Dit zorgt voor grote variaties in milieuomstandigheden in het gebied van droog tot nat en van zuur tot basenrijke omstandigheden, wat zich uit in de aanwezige vegetaties.

In het Holoceen heeft in de centrale slenk van de Rietschot-oost en -noord veenvorming plaatsgevonden (Bell & Van 't Hullenaar, 2006). Het betreft broekzeggeveen: veen wat onder voedselrijke omstandigheden in het bereik van grond- en oppervlaktewater afgezet is (Formatie van Singraven). Ten westen van de Rietschot is door stagnatie van de waterafvoer op de hogere gronden van de Sekmaatsvlakte ook veen tot ontwikkeling gekomen (Formatie van Griendsvveen). Dit veen is in een latere periode weer met stuifzand bedekt geraakt (Formatie van Kootwijk).

Haaksbergerveen

Het Haaksbergerveen ligt op een opduiking van kalkrijke Tertiaire leem die zich ca. 3 tot 4 m onder maaiveld bevindt en de hydrologische basis van het gebied vormt. Op deze laag is plaatselijk een keileemlaagje afgezet en bevinden zich fluvioperiglaciale afzettingen van voornamelijk lemig zand (1-4 m dik). Hierop zijn lage ruggen van dekzand afgezet die vermoedelijk de laterale afvoer van water belemmerde, zodat veenvorming kon plaatsvinden. De dikte van het veen varieert van 20 cm tot ongeveer 2 meter. De zandige afzettingen vormen het eerste watervoerende pakket met een lage doorlatendheid van 1 m/d. Ten westen en oosten van het veen zijn geulen uitgesleten die zijn opgevuld met grof zand. Hier is de doorlatendheid van het watervoerende pakket hoger (80-180 m²/d).

Op de overgang van veenput naar zandondergrond komen slecht doorlatende gliede, gyttja en verkitten horizonten voor. Deze remmen de wegzijging vanuit het veen, waardoor het veen een vrij stabiel oppervlaktewaterpeil krijgt. De slecht doorlatende laag is niet meer overal in tact. In het watervoerende pakket is in samenhang met het reliëf en de lage doorlatendheid een steile gradiënt in stijghoogte aanwezig: in het centrale deel tegen de Duitse grens een hoge stijghoogte, aflopend naar alle richtingen. Op de landsgrens is in 1976 een foliewand tot in de Tertiaire kleilaag aangebracht en halverwege de jaren '80 verhoogd. Hierdoor is het Haaksbergerveen hydrologisch grotendeels geïsoleerd van het aangrenzende Ameloer Venn. Mede door de sterke ontwatering in het Duitse deel zal een groot hoogteverschil in stijghoogte aanwezig zijn.

Geomorfologie & bodem

Buurserzand

De Rietschot ligt in een breed smeltwaterdal dat in noordelijke richting afloopt. Het dal heeft in benedenstroomse richting geen geleidelijk aflopend profiel maar bestaat uit drie afzonderlijke kommen: een kom in de Rietschot-west, een kom in de Rietschot-oost en een kom in de Rietschot-noord. De kommen worden van elkaar gescheiden door lage dekzandruggen. De kommen hebben een maaiveldhoogte van 28,8 tot 29,3 m NAP. Langs de west- en zuidflank van het dal loopt het maaiveld vrij snel op van 29,5 tot 30,0 m NAP en de aangrenzende gronden van het Buurserzand en langs de Buurserbeek liggen veelal op 30 tot 31,5 m NAP. In oostelijke richting loopt het maaiveld geleidelijk op van 29,5 langs de grens van de Rietschot tot 30,5 m NAP in het Buurserveld en het 't Waerecht.

Op de hogere delen bestaat het Buurserzand voornamelijk uit veldpodzolgronden in leemarm fijn zand. Op sommige laaggelegen delen (Rietschot) komen moerige podzolen en veengronden voor (Bell & Van 't Hullenaar, 2006). In overige laaggelegen delen komen vooral gooreerdgronden voor. Lokaal zijn vaaggronden aanwezig, in eveneens leemarm fijn zand. In het westen komen in de laagste delen een smalle zone met venige en lemige beekdalgronden en eerdgronden voor.

Haaksbergerveen

Op basis van de hoogtekartaar (Baaijens et al., 2011) kunnen de onderlinge verbanden van de dekzandruggen in de omgeving van het Haaksbergerveen zichtbaar worden gemaakt. Wat we nu de

'Groene Plas' noemen ligt in een laagte. Het Nijhuis ligt op een kleine zandrug en is als eerste ontginning dus waarschijnlijk gesticht op een plaats waar –aan de rand van het veen- iets rijker water toestroomde (Baaijens et al., 2011). In een sloot aan de rand van de Groene Plas zijn ijzerconcreties aangetroffen. De dekzandruggen op de hoogtekaart laten zien dat waterafstroming naar het zuiden en westen belemmerd zal zijn geweest, waardoor in het centrum van het huidige hoogveen natte condities aanleiding zullen hebben gegeven tot veenvorming.

De bodemkaart (Stiboka, 1979) laat zien dat het veengebied feitelijk bestaat uit een reeks van kleinere kernen. Op de kaart is te zien dat zuidwestelijk van het Haaksbergerveen keileem voorkomt tot op de randen van het tunneldal, waardoor infiltratie buitengewoon moeilijk is en afstroming zal worden beperkt. In het gebied komen moerige gronden voor, die tot aan de rand van het tunneldal reiken en dan eindigen. Het lijkt voor de hand liggend dat deze twee verschijnselen met elkaar samenhangen, in die zin dat stagnatie van regenwater heeft geleid tot het ontstaan van veen (Baaijens et al., 2011). Voor de aangrenzende zandruggen nemen we aan dat inversie een rol heeft gespeeld, maar het dekzand vertoont hier zowel in- als rond het Haaksbergerveen zeer ingewikkelde structuren. Het verband met stromend water is hier ongetwijfeld gecompliceerd, al was het maar omdat de dikte van het watervoerend pakket–vanaf Altstätte – naar het westen toeneemt van 0 tot ca 15 m. In het tunneldal wordt het abrupt 45 m, op het landgoed het Lankheet. Op de bodemkaart komen in het Haaksbergerveen veldpodzolen en moerige podzolgronden voor op de zandbodems en madeveengronden in het veengebied.

Geochemie

Het veen is een infiltratiegebied dat in meer of mindere mate water verliest naar het watervoerende pakket. Daarnaast treedt plaatselijk vanuit dekzandruggen lokale kwel op naar veenputten met een relatief laag peil. De dekzandruggen zijn kalkrijk, waardoor de lokale kwel licht wordt verrijkt. Dit is een bijzondere omstandigheid die volgens hoogveendeskundigen actieve hoogveenvorming weer in gang heeft gezet. Ook laten bijzondere plantensoorten zich op deze plekken weer zien. Grotere peilverschillen tussen de compartimenten zorgen voor zeer lokale grondwaterstroming van putten met een hoog peil naar putten met een lager peil. In het centrale deel van de verlande veenputten is van maaiveld naar beneden, dus richting de randen van het veengebied, een gradiënt van neerslagwater naar lithodien grondwater aanwezig. In het verleden had het hoogveen overgangen en vermoedelijk ook een afwatering naar beekdalen: Koffiegoot in het westen, Berke Bach in het zuidoosten (Duitsland) en de Zoddebeek in het noordoosten. Naarmate men dichterbij de beekdalen kwam nam de invloed van baserijk grondwater toe.

Het watersysteem op hoofdlijnen

Het natuurgebied onderhoudt waterhuishoudkundige relaties met twee grote oppervlaktewatersystemen. Aan de noordzijde ligt het stroomgebied van het Twentekanaal (voormalig Regge-stroomgebied) waar de Poelsbeek, de Bolscherbeek en de Hagmolenbeek mee in verbinding staan. Aan de zuidzijde ligt het stroomgebied van de Buurserbeek. Daarnaast heeft het gebied relaties met de waterlopen van de Zoddebeek, Berkel, Koffiegoot, Emrichbach en Huningbach.

De ligging van het gebied en complexe bodemopbouw (keileem en grondmorene), zorgen voor een complexe invloed van grondwaterstromen van zowel lokale als regionale oorsprong. Het natuurgebied fungeert door zijn hoge ligging in hoge mate als infiltratiegebied. Plaatselijk kan regenwater, gemengd met kwelwater langdurig blijven staan. Hierdoor ontstaat een geschikte uitgangspositie voor de ontwikkeling van vennen of natte heide. Oppervlaktewater of in mindere mate afstromend overtollig regenwater wordt snel afgevoerd via de licht hellende flanken van het gebied, richting de laagtes en beken langs de randen. De stroomrichting van de afvoerende beken is van zuidoost naar noordwest. Van oorsprong waren dit vaak beken die op het plateau uit bronnen of hoogveen ontsprongen. Tegenwoordig zijn de natuurlijke waterinvloeden nog in zekere mate aanwezig en zo kennen de deelgebieden Buurserzand en Haaksbergerveen ieder hun eigen gevarieerde lokale watersystemen. Hierdoor kunnen bijzondere habitattypen ontstaan, ieder met hun eigen ecohydrologische eisen.

Ingrepen

Het Buurserzand en het Haaksbergerveen hebben gemeen dat de ontwatering in en rond het gebied een knelpunt vormt voor de instandhouding van meerdere habitats en de bijbehorende soorten. Door het nemen van maatregelen kan dit worden aangepakt.

Koffiegoot

De recente herinrichting van de Koffiegoot, als toevoegend onderdeel van het watersysteem van de Berkel, draagt al in hoge mate bij aan water vasthouden en zorgt voor verbetering van het watersysteem van het Haaksbergerveen. De Koffiegoot is van oorsprong een veenbeek. De herinrichting bestond uit vervangen van stuwen door kunstwerken met vistrappen, creëren van lange natuurvriendelijke oevers met flauwe taluds, plaatselijke verhoging van de beekbodem en lokale meandering. Daarnaast zijn enkele begeleidende percelen ingericht als waterretentievlaktes bij hoogwater. Deze maatregel draagt aanzienlijk bij tot vermindering van verdroging van het achterland door het langer vasthouden van water maar met een gelijkblijvende afvoercapaciteit.

Buurserbeek

De Buurserbeek is, naast de functie als ecologische verbinding, aangemerkt als een stromend water van een bijzondere kwaliteit (zogenaamd kwaliteitswater). Waterschap Rijn & IJssel werkt momenteel aan ecologisch herstel van deze sterk gekanaliseerde en inmiddels te diep uitgesleten beek, die 's winters hoge en 's zomers lage afvoeren kent (Van den Houten, 2003). Hoge afvoer in de winter zorgt voor aanzienlijke zandafvoer. Dit zorgt in bepaalde mate voor onttrekking van (kwel)water uit het Buurserzand.

Hagmolenbeek

De Hagmolenbeek ontspringt ten westen van Ahaus in Duitsland op een hoogte van ongeveer vijftig meter boven zeeniveau en vervolgt haar weg langs de noordzijde van het Buurserzand. Het Buurserzand ligt op de waterscheiding van de stroomgebieden van de Buurserbeek in het zuiden en de Hagmolenbeek in het noorden.

Zoddebeek

Het waterschap Rijn en IJssel heeft in de ruilverkaveling gronden toegewezen gekregen langs de Zoddebeek. De beek is aangewezen als een natte tot droge ecologische verbindingzone. Een groot aantal stuwen is verwijderd en vervangen door natuurlijkere constructies. De beek is gedeeltelijk als corridor ingericht en gedeeltelijk met een aantal stapstenen natuurlijker gemaakt. De beekpeilen zijn door de herinrichting en door het hanteren van minder zware ontwateringseisen voor de landbouwfunctie verhoogd met gemiddeld 0,5 meter.

Aan de Duitse zijde van het Haaksbergerveen ligt nog een ander laag gelegen beekdal. Dit beekdal is hydrologisch grotendeels van het Haaksbergerveen afgeschermd middels een kwelscherm.

Inmiddels zijn er langs het Buurserzand landbouwpercelen omgezet naar gebiedseigen natuur waaronder gronden grenzend aan het Meujenboersven en Het Rietschot. Behalve uitbreiding van het natuurdeel hebben deze ontwikkelingen ook bijgedragen aan optimalisatie van de hydrologische condities.

Landschapsecologische relaties

In de nabije omgeving van het natuurgebied liggen ook andere, deels vergelijkbare natuurgebieden. Met deze gebieden kunnen landschapsecologische relaties worden onderhouden en versterkt. Hierbij moet worden gedacht aan de uitwisseling tussen populaties van hoogveen-, heide- of bosgebonden soorten. Zo ligt direct ten zuiden van het Haaksbergerveen net over de grens in Duitsland het Ammeloër Venn (70 ha). Dichtbij, ten zuidoosten in Duitsland, liggen verder het Lünterer Wald, Lünterer Fischteich en het bosgebied Lünterer Feld. Deze gebieden zijn ook als Natura 2000-gebied aangewezen, op grond van zowel Vogel- als Habitatrichtlijn. Ten noorden van het Buurserzand & Haaksbergerveen ligt in het grensgebied het Witteveen/Witte Venn, een vrij klein en ondiep voormalig hoogveen (komveen). Ook hier staat herstel van hoogveen voor ogen. In Nederland heeft het natuurgebied nog een ecologische relatie met de landgoederen Het Lankheet, Het Hoonesh en Het Assink, allen ten westen van het natuurgebied.

2.3 Ecologische vereisten en trends

In deze paragraaf worden de habitattypen en habitatrichtlijnsoorten van Buurserzand & Haaksbergerveen beschreven. Daarbij worden eerst de ecologische vereisten beschreven, dan het actuele areaal, de kwaliteit en de trends daarin.

2.3.1 Habitattypen

H2310 Stuifzandheiden met struikhei

Ecologische vereisten

Tabel 2 Overzicht van ecologische vereisten H2310 stuifzandheiden met struikhei

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Matig zuur tot zuur	pH <5
Vochttoestand	Droog	GVG: >40 cm – mv
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	15 kg of 1071 mol N ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Dominantie van dwergstruiken (> 25%); · Gevarieerde vegetatiestructuur; · Aanwezigheid van hoge, oude heidestruiken; · Hoge bedekking van mossen en korstmossen (> 30%); · Optimale functionele omvang: vanaf tientallen hectares.	

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

De kwaliteit van stuifzandheiden met struikhei is overwegend goed. Het huidig berekend areaal bedraagt 30,9 hectare.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

In Buurserzand is de huidige trend in areaal stabiel. De trend in kwaliteit is onbekend.

H3130 Zwakgebufferde vennen

Ecologische vereisten

In de Steenhaarplas (Buurserzand) wordt buffering verzorgd door enige kwel van lokaal aangereikt grondwater of alkanisatie van het ven in het verleden. Zwakgebufferde vennen kunnen in optimale kwaliteit voorkomen in het pH bereik tussen 4,5-7,5.

Overige randvoorwaarden:

- periodiek wisselende waterstanden;
- voedselrijkdom variërend van zeer voedselarm tot matig voedselrijk;
- zeer zoet water;
- geen of weinig dominantie van veenmossen (< 20%);
- optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares;
- maximale stikstofdepositie van ca 571 mol/ha/jaar.

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

In het Buurserzand herbergde de Steenhaarplas een aantal jaren geleden een zwak gebufferde vegetatie. Na herstelmaatregelen die hier in 1990 zijn uitgevoerd, verscheen een zeldzame vegetatie met waterlobelia, oeverkruid en moerashertshooi (*Littorelletea*). Omdat er geen aanvullende maatregelen tegen verzuring zijn getroffen, is na verloop van tijd het ven weer verzuurd en is de waterlobelia weer verdwenen (Brouwer et al., 2009). Op dit moment overheerst vooral in het diepe deel van de Steenhaarplas knolrus. In het noorden van het Buurserzand (ten westen van de Molenbelt) liggen twee herstellende vennen. Hier komt momenteel een vegetatie met soorten van het Oeverkruid-verbond (*Littorellion uniflorae*) voor, met onder andere moerashertshooi, waterpostelein en veelstengelige waterbies. Daarnaast zijn ook draadzegge, veldrus, moerasstruisgras, liggend hertshooi en grondster aanwezig. De overige vennen van het

Buurserzand zijn zuur. Conclusie: Het habitatype komt met een klein oppervlak in het Buurserzand voor. De huidige kwaliteit is grotendeels matig en in enkele gevallen goed. Er zijn goede potenties voor kwaliteitsverbetering aanwezig, mits kwelstromen kunnen zorgen voor voldoende buffering van het venwater. Huidig berekend areaal: 7,15 ha.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Stabiel.

H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)

Ecologische vereisten

Dit type komt voor op voedselarme, zeer natte tot zeer vochtige, matig zure tot zure standplaatsen. Heidebeheer in de vorm van extensief begrazing en kleinschalig plaggen is nodig om vergrassing en dichtgroeien met bomen en struiken tegen te gaan.

Overige randvoorwaarden:

- lang inunderend (GVG -20 tot -5 cm -maaiveld) tot vochtig (GVG > 40 cm -maaiveld);
- zeer voedselarm tot matig voedselarm;
- zeer zoet water;
- matig zuur pH 5,0 - 5,5 tot zuur pH < 4,5;
- bedekking struiken en bomen is beperkt (< 10%) en ook van grassen (< 25%);
- hoge bedekking van veenmossen;
- hoge soortenrijkdom van mossen en korstmossen;
- maximale stikstofdepositie van c.a. 1214 mol/ha/jaar.

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

In het Buurserzand komt het type met een vrij groot areaal (90,5 ha) in de laagtes voor. Een groot deel hiervan bestaat uit het de typische subassociatie van de Associatie van Gewone dophei (*Ericetum typicum*) (goed ontwikkelde vorm) en de Rompgemeenschap van Pijpestrootje (RG *Molinia caerulea* [*Oxycocco-Sphagnetea*]) (matig ontwikkelde vorm). Plaatselijk komt in het *Ericetum typicum* veenbies, trekrus en blauwe zegge voor. Op oudere plagplekken komt hierin ook bruine snavelbies voor. Dit betreft natte heides die zich vanuit de Associatie van Moeraswolfsklauw en Snavelbies (*Lycopodio-Rhynchosporium*) hebben ontwikkeld. Op enkele plekken komt ook de subassociatie met veenmos van de Associatie van Gewone dophei (*Ericetum sphagnetosum*) voor.

In het Haaksbergerveen is het habitatype vrijwel afwezig. Er komt wel veel vochtige heide voor, maar dit is geschaard onder de hoogveengerelateerde habitatypen H7110A en H7120. Goed ontwikkelde vegetaties hebben betrekking op de Associatie van Gewone dophei (*Ericetum tetralicis*), zowel subassociatie *typicum* als subassociatie *sphagnetosum*. Matig ontwikkelde stukken zijn rompgemeenschappen van de Klasse der Hoogveenbulten en Natte heide (*Oxycocco-Sphagnetea*) met een dominantie van grassen, zoals de Rompgemeenschap van Pijpenstrootje (RG *Molinia caerulea*) en de Rompgemeenschap van Eenarig wollegras (RG *Eriophorum vaginatum*).

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Structuurrijke en meer vitale vochtige tot natte heide (H4010A) ontwikkelt zich goed als gevolg van een goed doorgezet mozaïekbeheer gericht op natuurherstel en -ontwikkeling (combinatie van vooral plaggen, maaien, kneuzen en seizoensbegrazing). Vergrassing met pijpenstrootje wordt daarmee teruggedrongen en Rode Lijstsoorten kunnen zich handhaven. Verschillende ontwikkelingsstadia van heide zijn hierdoor aanwezig. Hier is sprake van een positieve ontwikkeling voor heidemilieu, maar de instandhouding is niet duurzaam door de blijvende inzet van effectgerichte maatregelen onder externe milieu-invloeden. Bij het wegvallen van het beheer slaat vergrassing en verbossing toe.

In de Steenhaarlaagte is met het grotendeels opheffen van interne drainage een aanzienlijke kwaliteitsverbetering in de gewenste waterhuishouding opgetreden ten faveure van vochtige tot natte heide (H4010A). Het versterken van de grondwaterinvloed heeft algeheel een gunstige invloed op vochtige tot natte ecosystemen.

In het Haaksbergerveen zijn de overgebleven heidevegetaties onderhevig aan vergrassing met pijpenstrootje, voornamelijk te wijten aan stikstofdepositie. Ook laten de storings- of stikstofminnende soorten pitrus, lisdodde en braam zich in hoge mate gelden. Daarnaast treedt berkenopslag in onwenselijk hoge mate op. Dit is vooral te wijten aan de atmosferische stikstofbelasting. Met plaggen en begrazing wordt dit probleem tegengegaan, waardoor

uitgesproken Vochtige heiden plaatselijk weer wat toeneemt en bijzondere planten als bijvoorbeeld beenbreek, twee soorten snavelbies en moeraswolfsklauw weer een kans krijgen, maar feitelijk blijft dit een lapmiddel.

H4030 Droge heiden

Ecologische vereisten

Droge heiden komen in Nederland voor op matig droge tot droge, kalkarme zure bodems waarin zich meestal een podzolprofiel heeft gevormd.

Overige randvoorwaarden:

- nooit overstroming met water;
- matig droog (GVG > 40 cm -maaiveld) tot droog (GVG > 40 cm -maaiveld);
- zeer voedselarm;
- zeer zoet water;
- matig zuur pH 5,0 - 5,5 tot zuur pH < 4,5;
- dominantie van dwergstruiken (> 25%);
- aanwezigheid van hoge, oude heidestruiken;
- gevarieerde vegetatiestructuur;
- lage bedekking van grassen (< 25%) en struweel (< 10%);
- maximale stikstofdepositie van ca 1071 mol/ha/jaar.

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Huidig areaal: 59,6 ha. De kwaliteit is onbekend.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Onbekend.

H5130 Jeneverbesstruwelen

Ecologische vereisten

Tabel 3 Overzicht van ecologische vereisten H5130 jeneverbesstruwelen

aspect	voorwaarde	kwantitatief
Zuurgraad (pH)	matig zuur tot basisch	pH > 4,5
Vochttoestand	matig droog tot droog	GVG: > 40 cm - maaiveld
Zoutgehalte	zeer zoet	< 150 mg Cl / l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm tot licht voedselrijk	
Kritische depositiewaarde stikstof	Gevoelig	15 kg of 1071 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	aanwezigheid van mannelijke en vrouwelijke exemplaren van jeneverbes, aanwezigheid van zaailingen en tenminste 100 exemplaren duidt op goede structuur. Daarnaast is een kenmerk een ondergroei die rijk is aan sporenplanten en paddenstoelen en ligging in een heide- of stroomdallandschap	

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Het Buurserzand is een van de weinige gebieden in Nederland waar nog behoorlijk Jeneverbesstruweel staat, zelfs met een leeftijd van meer dan 100 jaar oud. In het Haaksbergerveen komt zeer beperkt jeneverbesstruweel voor. Het habitatype komt voor op met name de hoger gelegen plekken, waar het grondwater niet tot op maaiveld reikt. Jeneverbesstruweel is daarbij gebonden aan locaties met een relatief hogere basenrijkdom. Het actuele areaal van dit habitatype bedraagt 10,7 ha en de actuele kwaliteit is goed tot matig.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Hoewel de aanwas van het Jeneverbesstruweel nog steeds moeizaam verloopt, vertoont dit habitatype een positieve trend. Er is sprake van bescheiden verjonging van Jeneverbesstruweel, waarvan de oorzaken niet geheel helder zijn. Gedacht wordt aan de afgenomen zwaveldepositie, die voorheen sterk verzurend was en mogelijk ook de positieve invloed van kleinschalige begrazing en betreding. Over de trend van sporenplanten is niets bekend. Het is waarschijnlijk dat deze, net als elders in Nederland, een negatieve trend vertonen.

H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)

Ecologische vereisten

De belangrijkste instandhoudingsdoelstelling in dit Natura 2000-gebied is om op de lange termijn de ontwikkeling van hoogveen te bereiken op landschapsschaal. Hoogveenvorming is een heel langzaam proces en de abiotische omstandigheden zijn nog niet optimaal. Het habitatype Herstellend hoogveen (H7120) komt op grote schaal voor. Het bevat op veel plaatsen aanzetten voor de ontwikkeling van actief hoogveen. De verwachting is dat beginnende hoogveenvorming kan uitgroeien tot actief hoogveen. Voor hoogveenontwikkeling moeten de waterstanden voldoende hoog zijn, weinig fluctueren, en moet het water voedselarm zijn.

Voorwaarden voor behoud van actief hoogveen en de regeneratie van aangetast hoogveen zijn:

- juiste waterkwaliteit van zeer zoet water. Geen (interne) eutrofiëring;
- stabiel waterpeil (maximale wegzijging 40 mm/jaar). In de zomerperiode moet het water nog net aan maaiveld staan (plas-dras). In de winterperiode bedraagt de maximale waterdiepte gemiddeld maximaal 50 cm;
- afwezigheid van golfslag;
- voldoende ontwikkeling CO₂ ter bevordering van opdrijvend vermogen van drijftillen;
- maximale stikstofdepositie van ca 400 mol/ha/jaar (kan afwijken afhankelijk van overige condities);
- aanwezigheid van slenk-bult patronen en dominantie van veenmossen;
- aanwezigheid van dwergstruiken op bulten;
- aanwezigheid van een acrotelm (bovenste veenmoslaag die sterk bijdraagt aan de stabiliteit van de waterhuishouding);
- optimale functionele omvang voor levend hoogveen vanaf honderden hectares;
- maximale stikstofdepositie van ca 500 mol/ha/jaar.

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Verspreid in het centrale deel van het Haaksbergerveen en in het Horsterveen (het noordwestelijke deel van het deelgebied Haaksbergerveen) liggen snippers van subtype A: Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap). In totaal bedraagt het oppervlak ongeveer 2,5 ha. Het betreft de Associatie van Gewone dophei en Veenmos (*Erico-Sphagnetum magellanicum*) in combinatie met de Rompgemeenschap van Eenarig wollegras (RG *Eriophorum vaginatum*-[*Oxycocco-Sphagnetum*]). Er zijn goede potenties voor verdere ontwikkeling van dit habitatype uit H7120 herstellende hoogvenen. Conclusie: Het habitatype is met een klein oppervlak, verspreid over het gebied, aanwezig. Er zijn goede mogelijkheden voor ontwikkeling van dit habitatype uit H7120 herstellende hoogvenen.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Een aanzienlijke toename van vochtig-natte condities en open water ten gunste van hoogveenvorming. De hoogveen bouwende mossen hoogveen-veenmos (*Sphagnum magellanicum*) en wrattig veenmos (*S. papillosum*) breiden zich op aanzienlijke schaal uit naarmate hoogveenvorming vordert in kwalitatieve en kwantitatieve zin, en de waterhuishouding daarvoor verbetert. Veenputten met uitsluitend het intermediaire waterveenmos (*S. cuspidatum*) raken daarmee iets op de achtergrond. Ook kenmerkende slenken met o.a. veenpluis en witte snavelbies zijn toegenomen. Deze ontwikkelingen wijzen op een kwaliteitsverbetering van het habitatype. Het habitatype Herstellend hoogveen (H7120) komt op grote schaal voor. Het bevat op veel plaatsen aanzetten voor de ontwikkeling van actief hoogveen, zoals hierboven beschreven is. De verwachting is dat beginnende hoogveenvorming kan uitgroeien tot actief hoogveen. De ontwikkelingen verlopen de laatste jaren wel minder snel, mogelijk houdt dit verband met het opzetten van water en daardoor mogelijke onderdrukking van kwelinvloed.

H7120 Herstellende hoogvenen

Ecologische vereisten

Tabel 4 Overzicht van ecologische vereisten H7120 Herstellende hoogvenen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad	Matig zuur tot zuur	pH < 5.5
Vochttoestand	Diep water tot nat	GVG < 25 cm – maaiveld
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer tot matig voedselarm	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	7 kg of 500 mol N / ha/ jaar
Kenmerken van een goede structuur en functie	· Veenvorming door een door veenmossen gedomineerde vegetatie· Plas-dras situatie;· Witveen is aanwezig;· Slenk-bult patronen zijn aanwezig;· Verlanding met veenmosgroei treedt op in putjes;· Aanwezigheid van natte heide.	

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Het habitatype komt verspreid over het gebied voor. Het gaat hier voornamelijk om de Associatie van veenmos en snavelbies (*Sphagno-Rhynchosporium*) in mozaïek met rompgemeenschappen van de Klasse der Hoogveenslenken (*Scheuchzerieta*). Daarnaast zijn er heidevegetaties en bossen op het verdroogde hoogveen, die tot dit type worden gerekend. Er zijn goede potenties om dit habitatype te herstellen tot H7110 actieve hoogvenen. Conclusie: Het habitatype is over een groot areaal, verspreid over het gebied, aanwezig. Er zijn goede potenties voor herstel in de richting van habitatype H7110 actieve hoogvenen. Het feit dat het herstel van hoogveen voorspoedig voorloopt hangt samen met de specifieke geohydrologische condities in het gebied (med. Andre Jansen; zie ook paragraaf 2.2 en 2.3). Huidig berekend areaal: 312,6 ha.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Positief.

H7230 Kalkmoerassen

Ecologische vereisten

Tabel 5 Overzicht van ecologische vereisten H7230 kalkmoerassen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Basisch – zwak zuur	> 7.5 tot 5,5
Vochttoestand	Zeer nat - nat	GVG -5 tot 25 cm -mv
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mgCl/l
Voedselrijkdom	Matig voedselarm – matig voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	16 kg N/ha/jr 1143 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Hooibeheer (jaarlijks maaien en afvoeren);· Constante toevoer van baserijk kwelwater;· Goed ontwikkelde moslaag met dominantie van slaadmossen (> 30%);· Veenvorming of kalktufsteenvorming;· Dominantie van schijngrassen (met name Carex en Eleocharis);· Hoge soortenrijkdom (> 20 plantensoorten/m²);· Opslag van struwelen en bomen is beperkt < 5%;	

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Dit habitatype komt op één plek in het gebied voor, namelijk in het zuidelijk deel van het Meujenboersven, met een areaal ter grootte van 0,054 ha.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Onbekend.

H91D0 Hoogveenbossen

Ecologische vereisten

Hoogveenbossen komen voor op natte, zure venige bodem op de flanken van het Haaksbergerveen. De grondwaterstanden staan in winter en voorjaar rond maaiveld, en zakken in de zomer idealiter niet verder weg dan enkele decimeters (optimaal bij GLG < 40 cm onder maaiveld). Voeding vindt voornamelijk plaats door regenwater. Door de beperkte aanvoer van voedingsstoffen en de geringe afbraak van organisch materiaal is de voedselrijkdom van nature zeer gering.

Overige randvoorwaarden:

- gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand zeer nat tot nat (GVG -5 tot -25 cm);
- zeer voedselarm tot matig voedselrijk;
- zeer zoet water;
- matig zuur pH 5,0 - 5,5 tot zuur pH < 4,5;
- maximale stikstofdepositie van ca 1786 mol/ha/jaar;
- optimale functionele omvang: vanaf tientallen hectares.

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Er is 7,4 ha aanwezig aan de zuidkant van het Buurserzand. Het hoogveenbos dat naast als H91D0 Hoogveenbossen gekwalificeerde oppervlakken voorkomt, maakt onderdeel uit van (matig ontwikkeld) Herstellend hoogveen (H7120). Vooral in de westelijke en zuidelijke randzone van het Haaksbergerveen liggen vrij grote stukken veenbos als onderdeel van herstellende hoogvenen. Het grootste deel van dit veenbos is verzuurd (matig ontwikkeld). Het betreft rompgemeenschappen van het Verbond der Berkenbroekbossen (*Betulion pubescentis*). De goed ontwikkelde delen bestaan uit het Dophei-Berkenbroek (*Erico-Betuletum pubescentis*) en voor een kleiner deel uit het Zompzegge-Berkenbroek (*Carici curtae-Betuletum pubescentis*). De mogelijkheden voor uitbreiding en kwaliteitsverbetering van dit habitatype zijn goed. Het overgrote deel is matig ontwikkeld, de rest goed ontwikkeld. Er zijn goede potenties voor uitbreiding en verbetering kwaliteit van dit type.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

De trend in areaal is stabiel, maar de trend in kwaliteit is onbekend.

H91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)

Ecologische vereisten

De vochtige alluviale bossen komen vooral voor in beekdalen op plekken die onder invloed staan van overstromend beekwater en/of gevoed worden door grondwater dat afkomstig is van aangrenzende hoger gelegen gebieden. Door voeding met oppervlaktewater en grondwater zijn de standplaatsen relatief rijk aan basen en nutriënten. Op de natste, meestal venige (of kleiig-venige) standplaatsen komen elzenbroekbossen voor die behoren tot het Elzenzegge-Elzenbroek. De grondwaterstanden liggen hier in het voorjaar rond het maaiveld en zakken in de zomer hooguit ondiep weg. Op de laagste plekken kan het water een groot deel van het jaar boven het maaiveld staan. In goed ontwikkelde vormen van het elzenbroekbos zakt de grondwaterstand niet verder weg dan circa 60 (40?) centimeter. In licht verdroogde vormen van het elzenbroek kunnen de grondwaterstanden tot een meter wegzakken. Hoewel het type niet strikt gebonden is aan kwel komen goed ontwikkelde vormen van het Elzenzegge-Elzenbroek vooral voor op plekken die gevoed worden door grondwater. Het komt voor op relatief voedselrijke standplaatsen in de benedenlopen van beken, met name op de overgang naar de hoogveenbossen. Op de wat minder natte standplaatsen die regelmatig tot incidenteel overstromen met beekwater komt het Vogelkers-Essenbos voor. De bodem bestaat meestal uit lemig zand. De standplaatsen zijn minder nat en de grondwaterstanden zakken in de zomer verder weg dan in het elzenbroekbos (tot anderhalve meter diep).

Overige randvoorwaarden:

- periodieke overstroming (regelmatig tot nooit) met rivier- of beekwater;
- lang inonderend (GVG -20 tot -5 cm -maaiveld) tot vochtig (GVG > 40 cm -maaiveld);
- licht tot matig voedselrijk;

- zeer zoet water;
- basisch pH > 7,5 tot zuur pH < 4,5;
- dominantie van wilgen, zwarte populier, gewone es, iep of zwarte els;
- bedekking van exoten < 5%;
- gevarieerde bosstructuur en gemengde soortensamenstelling;
- aanwezigheid van oude levende of dode dikke bomen en/of oude hakhoutstoven;
- bloemrijk voorjaarsaspect;
- aanwezigheid van kwel en/of bronnen.

Dit type bos heeft geen regulier actief beheer nodig, eventueel sturen met kleine ingrepen voor verbetering van de structuur.

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Huidig areaal is 5.4 ha, kwaliteit onbekend. Dit habitatype komt volgens de habitatypenkaart op twee plekken voor. Aan de noordzijde van de Zodebeek bij de Harrevelderschans en ten oosten van de Stendermolenweg. Van beide locaties is het niet bekend wat de kwaliteit is en hoe deze zich de laatste jaren ontwikkeld heeft. Op korte termijn is er onderzoek nodig naar de status van dit habitatype en of er aanvullende maatregelen nodig zijn.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Onbekend.

2.3.2 *Habitatrichtlijnsoorten*

H1145 Grote modderkruiper

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

De grote modderkruiper leeft in ondiep, stilstaand of zeer langzaam stromend water met een dikke modderlaag op de bodem en een rijke begroeiing. Van nature komt de soort voor in vergevorderde verlandingsstadia van grote en kleine wateren en in overstromingsvlaktes langs oevers. Vanuit de vissenfauna bekeken betreft het de zogenoemde 'black-fish' gemeenschap, waarin naast grote modderkruiper ook zeelt, tiendoornige stekelbaars en kroeskarper thuishoren. De grote modderkruiper komt ook wel voor in langzaam stromende rivieren en beken maar wordt in ons land het meest aangetroffen in kleine wateren, vooral in poldersloten, met een geschikte waterkwaliteit. Vaak zijn de vindplaatsen locaties met kwelwater en/of bicarbonaatrijk water. Het water kan zuurstofrijk of zuurstofarm zijn. De vis paait van maart tot eind juni op plekken met ondiep water, doorgaans dicht langs de oevers in holten of onder de beschutting van begroeiing. Overhangende wilgen bijvoorbeeld of drijvende watervegetatie bieden geschikte beschutting. De grote modderkruipers zetten eitjes zowel in de watervegetatie als op een kale ondergrond af. De eitjes komen na acht tot negen dagen uit. De jonge vissen zijn na twee jaar geslachtsrijp, bij een lengte van circa 15 cm. De vis is 's nachts actief en verblijft overdag in de bovenste bodemlaag, die veel organische modder (sapropelium) bevat. Modderkruipers eten allerlei kleine dieren zoals wormen, watervlooien, muggenlarven en kreeftjes. Een belangrijke bedreiging voor de soort vormt het (te) intensief schonen van sloten, waarbij waterplanten en modderlagen worden verwijderd.

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied habitatsoort

De grote modderkruiper komt voor in de grotere veenplassen met begroeiingen die een mesotroof karakter hebben. Hier is een sterke invloed van grondwater. Het zwaartepunt van de populatie bevindt zich in het zuiden van het hoogveengebied, waar het minerotroof karakter het sterkst is. De soort ondervindt in het veengebied geen enkele concurrentie van andere vissen, want die zijn volledig afwezig.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied habitatsoort

Waarschijnlijk kan de soort in het hoogveengebied overleven dankzij het wat basenrijke water en het ontbreken van concurrenten. Gezien deze gunstige situatie en de positieve trend waarin de herstellende hoogvenen verkeren, wordt uitgegaan van een stabiele trend voor zowel de populatie als de omvang van het leefgebied.

H1166 Kamsalamander

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

De voortplantingsbiotopen zijn vrij grote, geïsoleerde, stilstaande, onbeschaduwde of licht beschaduwde, voedselrijke wateren zoals poelen, vennen, sloten en overstromingsvlaktes langs

oevers met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie. Het betreft doorgaans poelen met jonge verlandingsstadia. Belangrijk is dat de plassen en sloten niet te vroeg in het seizoen droogvallen omdat de larven dan niet de kans krijgen succesvol van gedaante te wisselen. Soms kan een zorgvuldig peilbeheer met een natuurlijk verloop dat verzekeren. De wateren moeten bovendien vrij zijn van vissen, die de eieren en larven opeten. De biotopen moeten een groot deel van het jaar water bevatten, maar incidenteel droogvallen kan gunstig zijn voor de Kamsalamander, omdat daarmee vissen uit het water verdwijnen.

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied habitatsoort

Recent verkregen gegevens van RAVON geven een vollediger en genuanceerder beeld van de verspreiding van de kamsalamander in en rondom dit Natura 2000-gebied dan eerder is geschetst (op basis van gegevens tot 2000). Recent zijn niet alleen in het Haaksbergerveen waarnemingen gedaan, maar ook in de noordoost hoek van het Buurserzand. Het lijkt te gaan om twee min of meer gescheiden/geïsoleerde (sub)populaties (afstand ca. 5 km). De afstand tot de kernpopulatie in het Buurserzand en Haaksbergerveen bedraagt ca. 4 km. De tussenliggende gebieden lijken niet te zijn bezet.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied habitatsoort

Met de kamsalamander gaat het goed in beide gebieden. De kamsalamander komt plaatselijk voor in de visarme kwelwateren van beide deelgebieden. De aanleg van kwelpoelen heeft voor uitbreiding en nieuwe vestiging in het Buurserzand gezorgd; in het Haaksbergerveen leeft de soort in veenwateren. Het Instandhoudingsdoel (behoud) wordt al in hoge mate gerealiseerd, mede gestimuleerd door de aanleg van leefgebied in de vorm van amfibieënpoelen.

3 Instandhoudingsdoelstellingen

In dit hoofdstuk worden de kernopgaven, instandhoudingsdoelstellingen en knelpunten van het Buurserzand & Haaksbergerveen beschreven.

3.1 Kernopgaven

Het Buurserzand & Haaksbergerveen heeft drie kernopgaven:

- 6.02 Zwakgebufferde vennen. Kwaliteitsverbetering (ook latere successiestadia) van zwakgebufferde vennen. Hier geldt ook een wateropgave;
- 6.05 Natte heiden. Kwaliteitsverbetering en vergroting oppervlakte van vochtige heiden. Hier geldt ook een wateropgave;
- 6.08 Structuurrijke droge heiden. Vergroting areaal van stuifzandheiden met struikheide en droge heiden;
- 7.05 Herstellend actief hoogveen. Verbetering kwaliteit Herstellende hoogvenen met het oog op ontwikkeling van actieve hoogvenen (*hoogveenlandschap*). Hier geldt een sense of urgency met betrekking tot watercondities en een wateropgave;
- 7.06 Randzone van het veen. Herstel van randzone van Herstellende hoogvenen met onder andere hoogveenbossen. Hier geldt ook een wateropgave.

Voor een aantal kernopgaven geldt een wateropgave. Een wateropgave is toebedeeld wanneer de watercondities in meer of mindere mate niet op orde zijn. Ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen zwakgebufferde vennen, vochtige heiden, Herstellende hoogvenen, actieve hoogvenen en hoogveenbossen is een verbetering van de watercondities noodzakelijk.

In het Buurserzand & Haaksbergerveen is sprake van een 'sense of urgency' op het gebied van watercondities. Dit betekent dat, zonder aanvullende maatregelen, voor de korte termijn een onherstelbare situatie kan worden verwacht waardoor de kernopgave en hierbij behorende instandhoudingsdoelstellingen niet meer realiseerbaar zijn.

In het Buurserzand & Haaksbergerveen liggen geen beschermde natuurmonumenten.

Bij het opstellen van dit Natura 2000-beheerplan zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. In het Natura 2000-beheerplan zijn de maatregelen opgenomen die nodig en technisch mogelijk zijn om de Natura 2000-doelen zeker te stellen en economische ontwikkelingen mogelijk te maken;
2. Op korte termijn (1^e periode van 6 jaar) zijn de herstelmaatregelen gericht op het voorkomen van verslechtering van de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen. Op de lange termijn (2^e en 3^e periode, 12-18 jaar) worden oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering (indien tot doel gesteld voor de aangewezen habitattypen) gerealiseerd;
3. Het Natura 2000-beheerplan is bijgewerkt op basis van de instandhoudingsdoelstellingen van het definitieve aanwijzingsbesluit, dat 28 mei 2013 door het rijk is vastgesteld.

3.2 Instandhoudingsdoelstellingen

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen, de kwaliteit en het areaal van de habitattypen en de ontwikkeling daarvan in de afgelopen jaren (de beschrijving is te vinden in paragraaf 2.3). Voor de soorten is de trend van de kwaliteit van het leefgebied en de populatieontwikkeling opgenomen.

Tabel 6 Overzicht van doelstellingen, huidig areaal, huidige kwaliteit en trends in areaal en kwaliteit voor habitattypen in het Buurserzand & Haaksbergerveen.

		Doel		Huidig areaal in ha	Deelgebied Buurserzand			Deelgebied Haaksbergerveen		
		Opper vlakte	Kwali-teit		Huidige kwaliteit	Trend in areaal (tot nu toe)	Trend in kwaliteit (tot nu toe)	Huidige kwaliteit	Trend in areaal (tot nu toe)	Trend in kwaliteit (tot nu toe)
Habitattypen										
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	>	=	30,9	Gm	=	?	nvt	nvt	nvt
H3130	Zwakgebufferde vennen	=	>	7,15	Mg	=	+/=	nvt	nvt	nvt
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	=	90,5	G	+	+	Mg	?	=
H5130	Jeneverbesstruwelen	=	>	10,7	G-M		+	G-M		+
H7110A	*Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	>	>	2,5	nvt	nvt	nvt	G	+	+
H7120	Herstellende hoogvenen	= (<)	>	312,6	nvt	nvt	nvt	G	+	+
H91D0	*Hoogveenbossen	>	=	7,4	nvt	nvt	nvt	Mg	=	?
H4030	Droge heiden	=	=	59,6	(1)	(1)	(1)	nvt	nvt	nvt
H7230	Kalkmoerassen	=	=	0,054	(1)	(1)	(1)	nvt	nvt	nvt
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	=	=	5,4	nvt	nvt	nvt	(1)	(1)	(1)

(1) Informatie over locatie, (trend in) areaal en kwaliteit ontbreekt;

Legenda

Doelstelling en huidige kwaliteit:

= Behoudsdoelstelling;

> Uitbreiding- of verbeterdoelstelling;

G Goede kwaliteit;

M Matige kwaliteit;

Gm Overwegend goede kwaliteit, lokaal matig ontwikkeld;

Mg Overwegend matige kwaliteit, lokaal goed ontwikkeld;

? Informatie ontbreekt.

Nvt Komt in betreffend deelgebied niet voor

Trend in oppervlakte of kwaliteit:

+ Positieve trend;

- Negatieve trend;

= Stabiele trend;

? Trend onbekend.

3.3 Knelpunten

In deze paragraaf worden knelpunten voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen benoemd. Voor de stikstofgevoelige habitattypen en soorten komen deze uit de PAS-gebiedsanalyse, voor niet stikstofgevoelige habitattypen en soorten zijn de knelpunten overgenomen uit de werkdocumenten. Beide documenten zijn gebaseerd op de meest actuele kennis vanuit de literatuur en de bij het opstellen van de documenten en dit Natura 2000-beheerplan betrokken partijen.

De belangrijkste knelpunten in het Buurserzand en Haaksbergerveen zijn het niet optimaal functioneren van de waterhuishouding en de hoge stikstofdepositie. Een te hoge stikstofdepositie leidt tot verzuuring door bemesting en verzuring, waardoor stikstofgevoelige soorten verdwijnen.

Hydrologie

Om de verdroging tegen te gaan zijn al sinds begin jaren '70 een groot aantal hydrologische ingrepen gepleegd. Onderstaand overzicht van deze maatregelen is afkomstig uit het GGOR document (Heuvelmans en Bollen-Weide, 2010):

Haaksbergerveen

- Vanaf 1973 is door middel van aanleg van dammen en het dempen van sloten en greppels de ontwatering tegengegaan. Hierdoor zijn er in de kern van het reservaat, met name tegen de Duitse grens, compartimenten met relatief stabiele waterstanden ontstaan. Daarnaast is in de periode tot 1985 zo'n 100 ha vrijgesteld van berkenopslag. Vanaf 1984 is de aandacht vooral gericht op verdere damaanleg en minder op de verwijdering van berkenopslag.
- Op de landsgrens is in 1976 een foliewand tot in de Tertiaire kleilaag aangebracht en halverwege de jaren '80 verhoogd. Hierdoor is het aan de Duitse zijde van het Haaksbergerveen laaggelegen beekdal hydrologisch grotendeels van het Haaksbergerveen afgeschermd middels dit kwelscherm.
- De recente herinrichting van de Koffiegoot, als toevoerend onderdeel van het watersysteem van de Berkel, draagt al in hoge mate bij aan water vasthouden en zorgt voor verbetering van het watersysteem van het Haaksbergerveen.

Buurserzand

- Omvorming Steenhaarleiding in 2000, een diepe waterloop die dwars door het Buurserzand liep, tot een natuurlijke, ondiepe slenk.
- In het oosten van het Buurserzand, het voormalig landbouwgebied Rietschot, is vanaf eind 2004 door Waterschap Vechtstromen een herstelplan uitgevoerd. De natuurlijke waterhuishouding is hersteld en sloten zijn gedempt en de afwatering vindt nu plaats via een stelsel van kommen. Bovendien is op enkele percelen de bouwvoor verwijderd.

Buiten het Natura 2000-gebied

- Herinrichting Zoddebeek: De beek is aangewezen als een natte tot droge ecologische verbindingzone. Een groot aantal stuwen is verwijderd en vervangen door natuurlijkere constructies. De beekpeilen zijn door de herinrichting en door het hanteren van minder zware ontwateringseisen voor de landbouwfunctie verhoogd met gemiddeld 0,5 meter.

Ondanks bovenstaande herstelmaatregelen is de actuele waterhuishouding in het Buurserzand en het Haaksbergerveen nog niet optimaal. Het gevolg hiervan is dat verdroging (te lage grondwaterstand en te grote peilfluctuaties), maar ook stikstofdepositie, nog altijd het behoud van oppervlakte en kwaliteit van de instandhoudingsdoelen op de korte termijn belemmeren. Ook zijn deze factoren een belangrijk knelpunten voor de uitbreiding in areaal en kwaliteitverbetering van de habitattypen op langere termijn. In Tabel 7 wordt uiteengezet wat de oorzaken van deze knelpunten zijn en op welke habitattypen zij effect hebben.

Tabel 7 Overzichtstabel van knelpunten in hydrologie, beheer en inrichting. Aangegeven wordt op welke habitattypen deze knelpunten effect hebben. Habitatype H91E0C komt niet kwalificerend voor.

Knelpunt	Habitattypen										Opmerkingen	
	H2310 - Stuifzandheiden met struikhei	H3130 - Zwakgebufferde vennen	H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	H5130 - Jeneverbesstruwelen	H7110A - *Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	H7120 - Herstellende hoogvenen	H91D0 - *Hoogveenbossen	H91E0C Vochtige alluviale bossen	H4030 - Droge heiden	H7230 - Kalkmoerassen		
Hydrologie												
K1	Ontwatering van landbouwgronden buiten Natura 2000-gebied (Nederland en Duitsland).		G	G		G	G	G	G		G	Leidt tot verlaging en toename fluctuatie waterstand
K2	Ontwatering van landbouwgronden binnen Natura 2000-gebied		G	G		G	G	G	G		G	zie K1)
K3	Ontwatering door aanleg en verdieping Buurserbeek		K	K		K	K	K	K		K	zie K1)
K4	Ontwatering door grondwateronttrekking voor industrie		?	?		?	?	?	?		?	zie K1)
K5	Ontwatering door bovenloop Koffiegoot binnen Natura 2000-gebied		K	K		K	K	K	K		K	zie K1)
K6	Ontwatering door Steenhaarleiding en landbouwenclaves in Buurserzand		G	G					O		O ¹¹	zie K1)
K7	Ontwatering door laterale afvoer					G	G	G				Sterke peilfluctuaties in compartimenten Buurserzand
K8	Externe eutrofiëring door bemesting binnen Natura 2000-gebied	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
K9	Interne ontwatering door greppels in Buurserzand		k	k								o.a. Ronde Bulten
Beheer en inrichting												
K9	Opslag berken in hoogveenvegetatie Haaksbergerven.					K	K	K				
K10	Vergrassing en verbossing Buurserzand door eutrofiëring en successie.	G		G						G		

Legenda

- G Effect aangetoond of waarschijnlijk: groot knelpunt
- K Effect aangetoond of waarschijnlijk: klein knelpunt
- O Onbekend
- ? Effect mogelijk

¹¹ Ontwatering in de landbouwenclave en de Steenhaarleiding heeft vooral invloed op de Steenhaarplassen en de Ronde bulten, maar enig effect op het Meuienboersven kan niet worden uitgesloten. Waarschijnlijk is dit een klein knelpunt voor de kalkmoerassen bij het Meujenboersven.

Toelichting op tabel 7 (uit Heuvelmans en Bollen-Weide, 2010):

- K1: Dit is vermoedelijk de belangrijkste oorzaak van de verdroging en de te grote peilfluctuaties in het Haaksbergerveen. Naast interne maatregelen (binnen het gebied) zijn hiervoor ook maatregelen in de externe waterhuishouding nodig om meer plekken te creëren met (lokale) kwel aan maaiveld.
- K2: Ontwateringen in het gebied zijn inmiddels grotendeels aangepakt. Echter, de Steenhaarleiding ligt binnen in het gebied (in landbouwenclave Laakmors) en is van zeer grote invloed op de habitattypen van het Buurserzand.
- K3: Uit het grondwatermodel is gebleken dat de invloed van de Buurserbeek zeer beperkt is tot een smalle zone langs de beek. Het Buurserzand ligt op het Oost-Nederlands plateau, een gebied dat geologisch wordt gekenmerkt door het voorkomen van ondoorlatende Tertiaire klei op slechts enkele meters diepte. Deze klei vormt de hydrologische basis. De dunne zandlaag boven de Tertiaire klei bestaat uit fijn, lemig dekzand (ijstijdfazettingen uit de formatie van Bortel). Het watervoerend pakket is dus slechts enkele meters dik en weinig doorlatend. De grondwaterkaart geeft voor het Buurserzand aan dat de waarden van het doorlaatvermogen K_D liggen tussen 50 en maximaal 200 m²/dag (Aelmans, 1974). In een watervoerend pakket met zo'n gering doorlaatvermogen is de invloed van watergangen beperkt tot een afstand van een paar honderd meter. Het effect van een peilverandering zal zich nog minder ver uitstrekken.
- K7: Door het plaatsen van dammen in het veen zijn de afgelopen jaren compartimenten ingericht, kleine gebieden waar het waterpeil stabiel wordt gehouden. Aan de zuidkant en in het centrum van het Haaksbergerveen zijn deze peilen hoog, naar de randen lopen ze geleidelijk af. Aan de noord- en westkant van het Haaksbergerveen is op de rand van het gebied een groot hoogteverschil aanwezig tussen het veencompartiment en het waterpeil in het landbouwgebied. Aan de noordrand is dat in de orde grootte van twee meter. De compartimenten die aan de randen liggen verliezen door het grote peilverschil met de omgeving veel water, waardoor waterpeilen in de compartimenten teveel fluctueren. De wegzijging aan de randen kan technisch gezien beperkt worden door het plaatsen van een damwand. Echter, aan de randen van het veen liggen hoogveenbossen, vegetaties die gebonden zijn aan de contactzone tussen hoogveen (gedomineerd door regenwater) en de omgeving (met invloed van grondwater). Door het plaatsen van een damwand ontstaat een scherpe scheiding tussen regenwater en grondwater, waardoor de hoogveenbossen in de overgangszone zullen verdwijnen. Daarom is het enige alternatief het inrichten van een bufferzone met een hoog waterpeil, waardoor een geleidelijke hydrologische overgang van hoogveen naar de omgeving behouden blijft én de wegzijging wordt beperkt.

Atmosferische stikstofdepositie

Naast knelpunten in de hydrologie en/of beheer, kan ook stikstofdepositie een belangrijk knelpunt zijn. Dit geldt vooral voor habitattypen met een (zeer) lage kritische depositiewaarde (K_{DW}^{12}) zoals de hoogveentypen (zie tabel 3.3; Van Dobben et al., 2012). De mate waarin de actuele (2014) en toekomstige stikstofdepositie in het Buurserzand en Haaksbergerveen een knelpunt vormen, wordt hieronder nader toegelicht. In hoeverre stikstof zich als gevolg van de jarenlange hoge depositie in de bodem heeft opgehoopt (in organische lagen en/of gebonden aan bodemdeeltjes) is niet bekend.

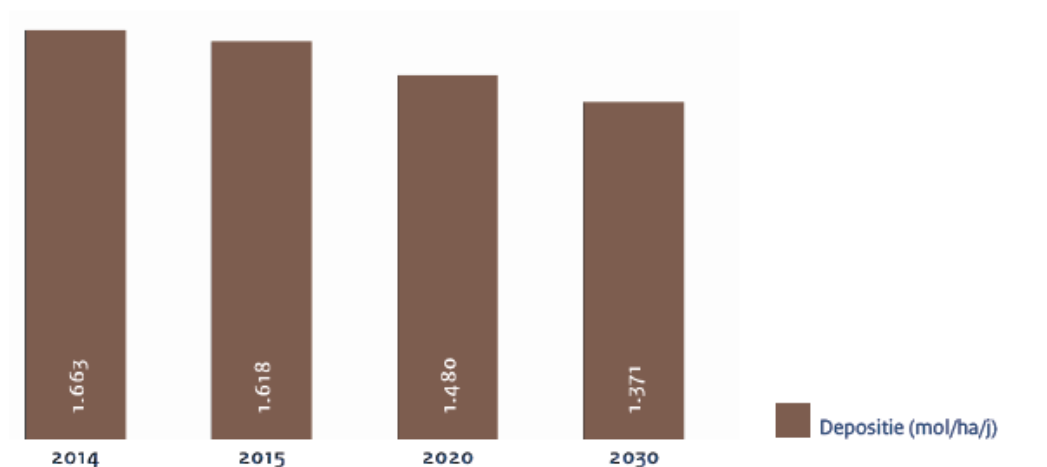
In onderstaande figuren is weergegeven wat het depositieverloop is in de referentiesituatie (2014), 2015, 2020 en 2030 en in hoeverre er sprake is van een overschrijding van de K_{DW} . Detailinformatie (hexagonen tot op hectareniveau) over de kwantitatieve gegevens is te vinden in de digitale omgeving van Aerius: <http://genesis.aerius.nl/monitor/>.

In de referentiesituatie (2014) bedraagt de stikstofdepositie in het gebied gemiddeld 1663 mol N/ha/jr. Tussen 2014 en 2030 wordt een depositiedaling verwacht van gemiddeld 292 mol N/ha/jr¹³ (figuur 3.1).

¹² Dit is de hoeveelheid stikstof dat een ecosysteem over langere tijd kan weerstaan zonder dat de structuur of het functioneren van het ecosysteem significant negatief beïnvloed worden (Bobbink et al., 2010). Hierbij wordt uitgegaan van goed functionerende ecosystemen, dus waar bijvoorbeeld de hydrologie op orde is, en met regulier beheer of gebruik.

¹³ Let op: Mol/ha/jaar is de eenheid waarmee stikstofdepositie wordt uitgedrukt. Dit betekent dus niet dat per jaar de stikstofdepositie met 292 mol/ha/jaar daalt, maar dat over de hele periode tussen 2014 en 2030 de stikstofdepositie in totaal met 292 mol/ha/jaar daalt.

Figuur 3.1 Diagram met verwachte stikstofdepositie referentiesituatie (2014), 2015, 2020 en 2030

Het staafdiagram in figuur 3.1 geeft voor de referentiesituatie (2014), 2015, 2020 en 2030 de stikstofbelasting per habitattype weer. De belasting is per hexagoon van 1 ha bepaald, de weergegeven belasting is het gemiddelde van alle hexagonen van 1 ha per habitattype. In de berekende stikstofbelasting is rekening gehouden met de autonome ontwikkeling, het generieke beleid van het PAS-programma (bronmaatregelen) en het uitgeven van ontwikkelingsruimte.

Figuur 3.2 Diagram verwachte stikstofdepositie (afstand tot KDW) per habitattype in referentiesituatie (2014), 2015, 2020 en 2030. Voor een toelichting op de gehanteerde kleuren zie de legenda onder het figuur. De kolom 'Relevant (ingetekend)' is de totale oppervlakte van het habitatgebied (in hectaren) waarin het betreffende habitattype voorkomt. De kolom 'Relevant (gekarteerd)' is de totale oppervlakte van het habitatgebied maal de dekkinggraad. De dekkinggraad is de mate van dekking van een habitattype binnen het habitatgebied (het habitattype komt niet overal 100% voor).

Habitat		Relevant (ingetekend)	Relevant (gekarteerd)	KDW	Stikstofbelasting ten opzichte van KDW	Aandeel overbelast
Hg1Do	Hoogveenbossen	7,4 ha	7,4 ha	1.786	2014	100%
					2015	100%
					2020	100%
					2030	90%
Hg1EoC	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	5,4 ha	5,4 ha	1.857	2014	87%
					2015	80%
					2020	39%
					2030	23%
ZGH712 oah	Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	3,7 ha	3,0 ha	500	2014	100%
					2015	100%
					2020	100%
					2030	100%

Habitat	Relevant (ingetekend)	Relevant (gekarteerd)	KDW	Stikstofbelasting ten opzichte van KDW			Aandeel overbelast
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	33,0 ha	30,9 ha	1.071	2014		100%	
				2015		100%	
				2020		100%	
				2030		100%	
H3130 Zwakgebufferde vennen	13,2 ha	7,1 ha	571	2014		100%	
				2015		100%	
				2020		100%	
				2030		100%	
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	102,5 ha	90,5 ha	1.214	2014		100%	
				2015		100%	
				2020		100%	
				2030		76%	
H4030 Droge heiden	66,5 ha	59,6 ha	1.071	2014		100%	
				2015		100%	
				2020		100%	
				2030		100%	
H5130 Jeneverbesstruwelen	11,6 ha	10,7 ha	1.071	2014		100%	
				2015		100%	
				2020		100%	
				2030		100%	
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	2,5 ha	2,5 ha	500	2014		100%	
				2015		100%	
				2020		100%	
				2030		100%	
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	318,3 ha	312,6 ha	500	2014		100%	
				2015		100%	
				2020		100%	
				2030		100%	
H7230 Kalkmoerassen	< 1,0 ha	< 1,0 ha	1.143	2014		100%	
				2015		100%	
				2020		100%	
				2030		100%	

- Geen stikstofprobleem
- Evenwicht
- Matige overbelasting
- Sterke overbelasting

Tabel 8 Overzicht van kritische depositiewaarden van de habitattypen en knelpunten in de atmosferische depositie. Aangegeven is of er sprake is van een knelpunt (X), geen knelpunt (-) is of onbekend is of er sprake is van een knelpunt (O). (KDW'en zijn afkomstig uit Van Dobben et al., 2012)

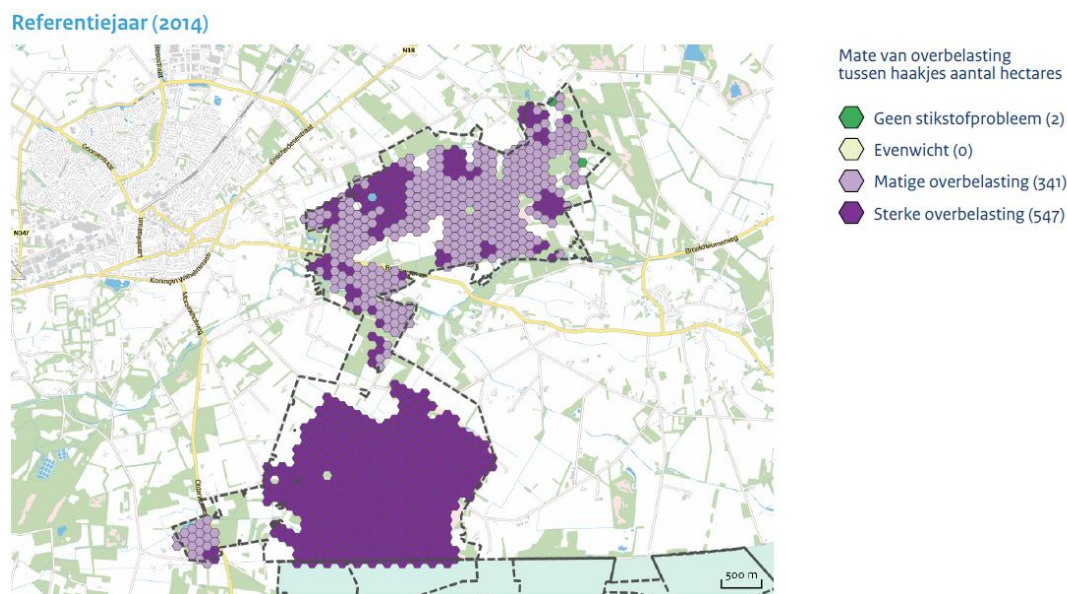
Knelpunt	Habitattypen										
	H2310 - Stuifzandheiden met struikhei	H3130 - Zwakgebufferde vennen	H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	H5130 - Jeneverbesstruwelen	H7110A - *Actieve hoogvenen (hoogveenlandchap)	H7120 - Herstellende hoogvenen	H91D0 - *Hoogveenbossen	H91E0C Vochtige alluviale bossen	H4030 - Droge heiden	H7230 - Kalkmoerassen	
Atmosferische depositie											
	Kritische depositiewaarde	1071	571	1214	1071	500	500	1786	1860	1071	1143
K12	Overschrijding KDW in 2014	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
K13	Overschrijding KDW in 2030	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
K14	Vroegere overschrijding KDW	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O

Ten opzichte van het verleden is de luchtkwaliteit al sterk verbeterd, waarbij vooral de depositie van zwavelverbindingen sterk is afgenomen. Een hoge zuurdepositie, vooral in het verleden toen de zwaveldepositie hoog was, heeft geleid tot sterke uitloging van basen en verzuring van de bodem. De verzuring is nadelig voor diverse kenmerkende plantensoorten. Hoewel de stikstofdepositie de laatste decennia ook is gedaald, zijn de actuele depositiewaarden (zie Hoofdstuk 5) voor de meeste habitattypen nog altijd hoger dan de kritische depositiewaarden, die voor deze habitattypen gelden (Van Dobben et al 2012). De sterkste overschrijding (tot meer dan 2 x KDW) treedt op voor habitattypen H3130 Zwak gebufferde vennen, H7110A Actieve hoogvenen en H7120 Herstellende hoogvenen (actief hoogveen). In hoeverre stikstof zich als gevolg van de jarenlange hoge depositie in de bodem heeft opgehoopt (in organische lagen en/of gebonden aan bodemdeeltjes) of de verzuring en uitloging van de bodem heeft versterkt, is niet bekend. Ook in 2030 is voor de meeste habitattypen sprake van een matige tot sterke overbelasting over vrijwel het gehele oppervlak, zie figuur 3.1. Voor H91E0C Vochtige alluviale bossen is in 2030 op 77 % van het oppervlak geen stikstofprobleem/evenwicht en nog op 23 % sprake van een matige overbelasting. Voor H4010A Vochtige heiden is in 2030 op 24 % van het oppervlak geen stikstofprobleem/evenwicht en nog op 76 % sprake van een matige overbelasting.

Stikstofdepositie referentiesituatie (2014)

Om de stikstofbelasting in de referentiesituatie (2014) in kaart te brengen is in AERIUS Monitor 16 de stikstofdepositie van 2014 vergeleken met de KDW van de verschillende habitattypen met instandhoudingsdoelstellingen. Het resultaat is de verschilkaart Buurserzand Haaksbergerveen referentiesituatie (2014) (figuur 3.3).

Figuur 3.3 Stikstoverbelasting referentiesituatie (2014) (afstand stikstofdepositie tot de KDW)

De ruimtelijke verdeling van de overschrijding van de KDW in het Buurserzand & Haaksbergerveen wordt vooral bepaald door de ligging van de voor stikstof zeer gevoelige habitattypen actief en herstellend hoogveen (H7110A en H7120) en Zwakgebufferde vennen (H3130).

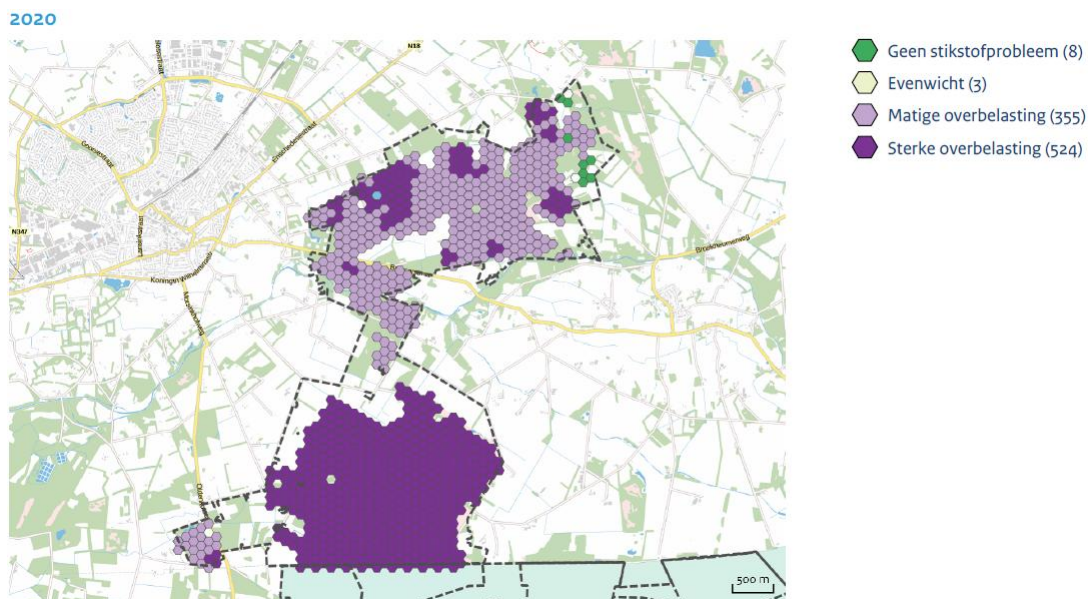
In figuur 3.2 is voor alle habitattypen in procenten weergegeven hoe de afstand van de depositie tot de KDW verdeeld is over het oppervlak van dit habitatype in het Buurserzand & Haaksbergerveen. De afstand tot de KDW is bepaald per hexagoon van 1 ha van het habitatype, al deze hexagonen per habitatype worden verdeeld over de vijf legendacategorieën.

In de referentiesituatie (2014) is de hoge stikstofdepositie voor de habitattypen Stui/zandheiden met struikhei (H2310), Zwakgebufferde vennen (H3130), Vochtige heiden (H4010A), Droge heiden (H4030), Jeneverbesstruwelen (H5130) Actieve hoogvenen (H7110A), Herstellende hoogvenen (H7120) en Kalkmoerassen (H7230) en Hoogveenbossen (H91D0) een belangrijk knelpunt en wordt de KDW met minstens 70 mol ha/jr overschreden, tot ruim >2x de KDW. Voor H91E0C geldt dat er op 3/4 van het oppervlak sprake is van een matige overschrijding (>70 mol - < 2 x KDW) en op 1/4 van het areaal geen overschrijding optreedt.

Stikstofdepositie 2020

In figuur 3.4 is de stikstofdepositie in 2020 (afstand tot de KDW) weergegeven. Het kaartbeeld lijkt sterk op de situatie in de referentiesituatie (2014) (figuur 3.3), maar uit figuur 3.2 blijkt dat er in 2020 voor vrijwel alle habitattypen wel degelijk sprake is van een beperkte afname van de stikstofdepositie, hoewel dezelfde overschrijdingsklassen van toepassing blijven op de meest gevoelige habitattypen, te weten H7110A Actieve hoogvenen, H7120 Herstellende hoogvenen en H3130 Zwakgebufferde vennen. Ook minder gevoelige typen als H2310 Stui/zandheiden, H4010A Vochtige heiden, H4030 Droge heiden, H5130 Jeneverbesstruwelen, H7230 Kalkmoerassen en H91E0C Hoogveenbossen blijven in 2020 in dezelfde klasse, hoewel een zichtbare (lichte) verbetering berekend is. Voor H91E0C geldt dat er op de helft van het oppervlak geen overschrijding meer optreedt.

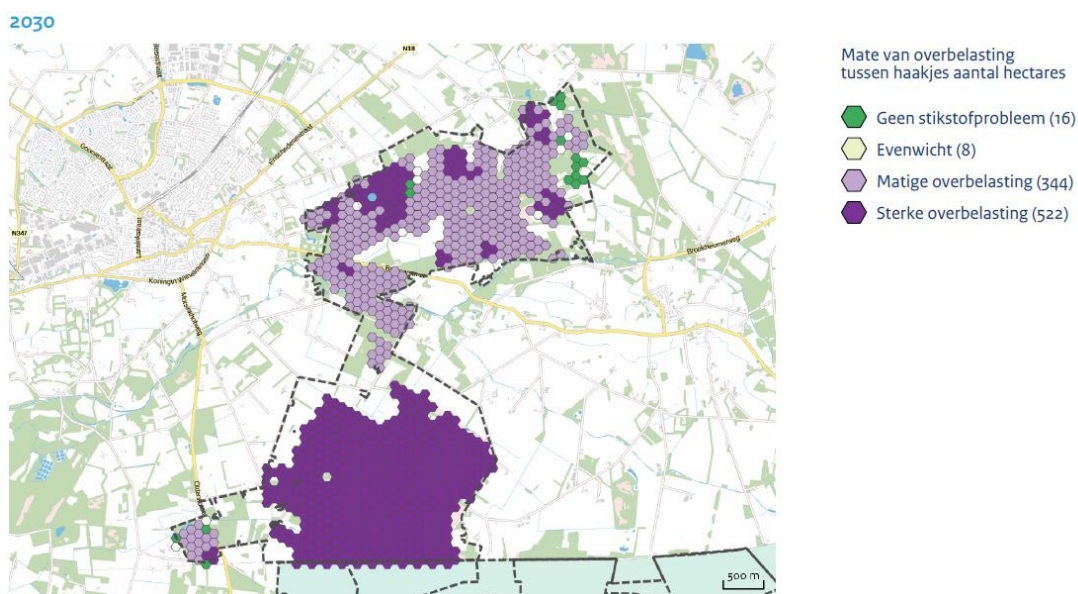
Figuur 3.4 Stikstofoverbelasting 2020 (afstand stikstofdepositie tot de KDW). Tussen haakjes aantal hectares.

Stikstofdepositie 2030

In figuur 3.5 is de stikstofdepositie in 2030 (afstand tot de KDW) weergegeven. Het kaartbeeld lijkt nog altijd sterk op de situatie in 2020 (figuur 3.4), maar uit figuur 3.2 blijkt dat er in 2030 voor vrijwel alle habitattypen wel degelijk sprake is van een beperkte afname van de stikstofdepositie ten opzichte van zowel de referentiesituatie (2014) als 2020, hoewel dezelfde overschrijdingsklassen van toepassing blijven op de meest gevoelige habitattypen, te weten H7110A Actieve hoogvenen en H7120 Herstellende hoogvenen. Bij H91E0C tekent zich een verdere verbetering af en is op 77 % van het oppervlak niet meer sprake van een overschrijding. Voor H4010 is op 24 % en voor H91D0 is op 10 % niet meer sprake van een overschrijding (fig. 3.2).

Figuur 3.5 Stikstofoverbelasting 2030 (afstand stikstofdepositie tot de KDW).

De verwachte stikstofdepositie daalt in het Buurserzand & Haaksbergerveen tussen de referentiesituatie (2014) en 2030 met gemiddeld ca. 292 mol/hectare/jaar¹⁴. Ondanks de verwachte daling, is de stikstofdepositie in 2030 nog altijd te hoog om zonder verdere maatregelen de instandhouding van de natuurwaarden van het Buurserzand & Haaksbergerveen te garanderen zonder aanvullende maatregelen.

Kennisleemten op gebiedsniveau

De in dit document voorgestelde maatregelen zijn vastgesteld op basis van best beschikbare kennis, waaronder de landelijke PAS-Herstelstrategieën. Er bestaat nog een aantal kennislacunes. Die zijn echter niet van dien aard dat geen ecologische conclusies kunnen worden getrokken over het effect van de herstelmaatregelen. Het is duidelijk welke maatregelen moeten worden getroffen en dat die effectief zijn. Er bestaat geen twijfel dat met de beschreven maatregelen behoud van de habitattypen in de 1^e beheerplanperiode is gewaarborgd en dat in de 2^e en 3^e beheerplanperiode uitbreiding en kwaliteitsverbetering (voor zover tot doel gesteld) kan aanvangen. De onzekerheid richt zich hooguit op de precieze effecten van de herstelmaatregelen op de habitattypen- en soorten. Daarom vindt zekerheidshalve monitoring plaats. Mocht het onverhoopt nodig blijken dan kan daardoor tijdig bijsturing van de uitvoering van de herstelmaatregelen plaatsvinden ("hand-aan-de-kraan-principe").

Het GGOR document (2010) meldt de volgende leemten in kennis:

- De dimensionering van maatregelen (areaal en mate van peilverhoging) in de omliggende landbouwgebieden (zowel binnen als buiten het Natura 2000-gebied) moeten met hydrologisch onderzoek worden bepaald.
- Over het effect van de Buurserbeek op verlaging van het grondwaterpeil in het watervoerende pakket onder het Haaksbergerveen kan onzekerheid bestaan. Dit effect zal o.a. afhangen van de geohydrologische karakteristieken van betreffend watervoerend pakket. Geulen in de tertiaire kleilaag die zijn opgevuld met grofzandige afzettingen kunnen plaatselijk voor een hoge doorstroomcapaciteit richting de beekdalen zorgen (geulsystemen staan loodrecht op de beken!).
- Het cumulatieve effect van industriële onttrekkingen op de freatische stand en stijghoogte. Is er een merkbaar effect in Buurserzand?
- Lange termijn perspectief voor herstel van hoogveen en laggzone in en rond het Haaksbergerveen ontbreekt. Voor planning en fasering van de maatregelen is een met onderzoek onderbouwd perspectief van groot belang. Daarmee kan bijvoorbeeld de vraag beantwoord worden waar precies en op welke wijze duurzame laggzones te herstellen zijn.
- Nadere inrichting van de aangekochte percelen t.b.v. creëren randzone is afhankelijk van omvang en locatie van de wegzijging. Om dit te bepalen is nader onderzoek en monitoring in de randzone noodzakelijk. Daarbij moet ook de ecologische meerwaarde voor soorten die afhankelijk zijn van hoogveengradiënten in beeld worden gebracht.

3.4 Knelpunten per instandhoudingsdoelstelling

In deze paragraaf wordt per instandhoudingsdoelstelling aangegeven welke knelpunten en kennisleemten er zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstelling.

H2310 Stuifzandheiden met struikhei

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde

Zowel in de referentiesituatie (2014) als in 2020 en 2030 wordt de kritische depositiewaarde van Stuifzandheiden met struikhei met meer dan 70 mol (tot maximaal 2x de KDW) overschreden op het volledige areaal. Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen dan ook een knelpunt voor dit habitatype voor zowel 2014 als 2030.

Knelpuntanalyse

Hoge stikstofdepositie is het belangrijkste knelpunt voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen (K12 en K13) en ook de vergrassing en verbossing die hier het gevolg van zijn (K10). Ook areaal verlies door de vernattingsmaatregelen een knelpunt (K11).

¹⁴ Let op: Mol/ha/jaar is de eenheid waarmee stikstofdepositie wordt uitgedrukt. Dit betekent in figuur 3.1 dus niet dat per jaar de stikstofdepositie met meer dan 292 mol/ha/jaar daalt, maar dat over de hele periode tussen 2015 en 2030 de stikstofdepositie in totaal met 292 mol/ha/jaar daalt.

Kennisleemten

Trend in kwaliteit is onbekend en moet in 1^e beheerplanperiode worden onderzocht (M21).

H3130 Zwakgebufferde vennen

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde

Zowel in de referentiesituatie (2014) als in 2020 en 2030 wordt de kritische depositiewaarde van Zwakgebufferde vennen met meer dan 2x de KDW overschreden. Dit geldt voor het gehele areaal van dit habitatype (Figuren 3.2 en 3.3). Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen hiermee een belangrijk knelpunt voor dit habitatype.

Knelpuntanalyse

- K1 Ontwatering van landbouwgronden buiten Natura 2000-gebied (Nederland en Duitsland).
- K2 Ontwatering van landbouwgronden binnen Natura 2000-gebied
- K6 Ontwatering door Steenhaarleiding en landbouwenclaves in Buurserzand
- K12, 13 Hoge stikstofdepositie.

Kennisleemten

Het is niet bekend of de Steenhaarplassen van nature zure vennen zijn, die door doorvoer van landbouwwater in de tweede helft van 19e eeuw/begin 20e eeuw zijn gealkaliseerd. Om vast te stellen of behoud van Zwakgebufferde vennen door herstel van het hydrologisch systeem te verwachten is, is nader onderzoek nodig in de komende beheerplanperiode (M23).

H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde

De stikstofdepositie op Vochtige heiden (hogere zandgronden) is in 2030 afgenomen. De algehele matige (tussen de 70 mol boven de KDW en 2 keer de KDW) is afgenomen tot ca. 76% in 2030. Op ca. 24 % van het oppervlakte van dit habitatype is in 2030 een evenwichtssituatie/geen stikstofprobleem berekend.

Knelpuntanalyse

- K1 Ontwatering van landbouwgronden buiten Natura 2000-gebied (Nederland en Duitsland).
- K2 Ontwatering van landbouwgronden binnen Natura 2000-gebied
- K6 Ontwatering door Steenhaarleiding en landbouwenclaves in Buurserzand
- K10 Vergrassing en verbossing Buurserzand door eutrofiëring en successie.
- K12,13 Hoge stikstofdepositie.

Kennisleemten

Trend in areaal in Haaksbergerveen is onbekend en moet in 1^e beheerplanperiode worden onderzocht (M21).

H4030 Droge heiden

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde

Zowel in de referentiesituatie (2014) als in 2020 en 2030 is er sprake van een matige overschrijding (tussen de 70 mol boven de KDW en 2 keer de KDW) en vormt stikstofdepositie een knelpunt (Fig. 3.2 en 3.3).

Knelpuntanalyse

K10 Vergrassing en verbossing Buurserzand door eutrofiëring en successie.

K12,13 Hoge stikstofdepositie.

Kennisleemten

Trend in areaal en kwaliteit is onbekend en moet in 1^e beheerplanperiode worden onderzocht (M21).

H5130 Jeneverbesstruwelen

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde

Zowel in de referentiesituatie (2014) als in 2030 wordt de kritische depositiewaarde van Jeneverbesstruwelen met meer dan 70 mol (tot maximaal 2x de KDW) overschreden voor het gehele areaal. Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen zodoende een knelpunt voor dit habitatype.

Knelpuntanalyse

Verjonging van struweel treedt beperkt op;

K12, 13 Hoge stikstofdepositie (verzuring).

Kennisleemten

Over de trend van o.a. sporenplanten is geen informatie beschikbaar. De ontwikkeling zal in de komende beheerplanperiodes moeten worden gevolgd. Er moet in de komende beheerplanperiode duidelijk in beeld worden gebracht waar wel en niet verjonging optreedt (M21). Deze informatie kan worden gebruikt om, indien nodig, in de tweede en derde beheerplanperiode het beheer bij te sturen ("hand aan de kraan" principe).

H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde

Zowel in 2015 als 2030 is er sprake van een sterke overschrijding (meer dan 2x de KDW) en is stikstofdepositie een belangrijk knelpunt.

Knelpuntanalyse

K1 Ontwatering van landbouwgronden buiten Natura 2000-gebied (Nederland en Duitsland).

K2 Ontwatering van landbouwgronden binnen Natura 2000-gebied

K7 Ontwatering door laterale afvoer

K12, 13 Hoge stikstofdepositie.

Kennisleemten

Zie kennisleemten op gebiedsniveau (§3.3).

H7120 Herstellende hoogvenen

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde

Zowel in de referentiesituatie (2014) als 2030 is er sprake van een sterke overschrijding (meer dan 2x de KDW) en is stikstofdepositie een belangrijk knelpunt (Fig. 3.2 en 3.3), ter hoogte van het areaal met het subtype actief hoogveen. Stikstofdepositie blijft ook in 2030 een knelpunt voor dit habitatype.

Knelpuntanalyse

K1 Ontwatering van landbouwgronden buiten Natura 2000-gebied (Nederland en Duitsland).

K2 Ontwatering van landbouwgronden binnen Natura 2000-gebied

K7 Ontwatering door laterale afvoer

K12, 13 Hoge stikstofdepositie.

Kennisleemten

Zie kennisleemten op gebiedsniveau (§3.3).

H7230 Kalkmoerassen

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde

Zowel in de referentiesituatie (2014) als in 2020 en 2030 is er sprake van een matige overschrijding (tussen de 70 mol boven de KDW en 2 keer de KDW) over het gehele areaal en vormt stikstofdepositie een knelpunt (fig. 3.2 en 3.3).

Knelpuntanalyse

- K1 Ontwatering van landbouwgronden buiten Natura 2000-gebied (Nederland en Duitsland)
- K2 Ontwatering van landbouwgronden binnen Natura 2000-gebied
- K12, 13 Hoge stikstofdepositie

Trend in kwaliteit is onbekend en moet in 1^e beheerplanperiode worden onderzocht (M21). In de komende planperiode moet worden onderzocht of de interne afwatering van het Meuijboersven, die bestaat uit een greppel met stuw die water afvoert naar het noorden deels gedempt moet worden (M8). Het (geleidelijk) dichten van deze greppel kan mogelijk bijdragen aan versterking van het lokale grondwatersysteem en daarmee van het uitpersen van baserijk grondwater. Het effect van voorgenomen maatregel M6d wordt hierdoor mogelijk versterkt.

Door de geringe omvang is het habitatype kwetsbaar. Voor duurzaam behoud op langere termijn moet gezocht worden naar uitbreidingslocaties om het habitatype meer robuust te maken, zeker wanneer in de eerste beheerplanperiode uit monitoring blijkt dat het habitatype een negatieve trend vertoont. Vermoedelijk liggen er potenties in het noordoosten van het Buurserzand. Dit wordt verder in beeld gebracht (M22).

H91D0 Hoogveenbossen

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde

In de referentiesituatie (2014) en 2020 is er over het gehele areaal van het zelfstandig voorkomend habitatype Hoogveenbossen een matige overschrijding berekend. In 2030 begint zich een lichte verbetering af te tekenen, waarbij over een klein deel van het areaal, ca. 10 %, geen overschrijding meer optreedt.

Knelpuntanalyse

- K1 Ontwatering van landbouwgronden buiten Natura 2000-gebied (Nederland en Duitsland).
- K2 Ontwatering van landbouwgronden binnen Natura 2000-gebied
- K12,13 Hoge stikstofdepositie

Kennisleemten

Trend in kwaliteit is onbekend en moet in de 1^e beheerplanperiode worden onderzocht (M21).

H91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde

De afname van de stikstofdepositie tussen 2010 en 2030 leidt er toe dat er in 2030 op 77 % van het oppervlak geen sprake meer is van overbelasting op dit habitatype.

Knelpuntanalyse

- K1 Ontwatering van landbouwgronden buiten Natura 2000-gebied (Nederland en Duitsland).
- K2 Ontwatering van landbouwgronden binnen Natura 2000-gebied

Kennisleemten

Trend in areaal en kwaliteit is onbekend en moet in de 1^e beheerplanperiode worden onderzocht (M21).

H1145 Grote modderkruiper

Stikstofgevoeligheid van de habitatsoort

Soort komt voor in het stikstofgevoelige habitatype H7120 Herstellende hoogvenen. Dit habitatype kent zowel in de referentiesituatie (2014) als in 2030 in het gehele areaal een sterke overbelasting door stikstofdepositie. De grote modderkruiper is in dit gebied overigens niet direct afhankelijk van stikstofgevoelige leefgebieden. Voor wat betreft maatregelen lift de soort mee op maatregelen ten behoeve van herstellende hoogvenen.

Knelpuntenanalyse

Er zijn geen directe knelpunten gesignaleerd, maar zie de knelpunten van de habitattypen waar deze soort afhankelijk van is, zoals eerder beschreven in deze paragraaf.

Kennisleemten

Geen.

H1166 Kamsalamander

Stikstofgevoeligheid van de habitatsoort

De soort komt voor in de stikstofgevoelige habitattypen H3130 Zwak gebufferde vennen, H7140A Actieve hoogvenen, en H7120 Herstellende hoogvenen. Deze habitattypen kennen zowel in de referentiesituatie (2014) als in 2030 in het gehele areaal een sterke overbelasting door stikstofdepositie. De kamsalamander is in dit gebied niet geheel afhankelijk van stikstofgevoelige leefgebieden en habitattypen. De soort komt ook voor in gebufferde poelen in de directe omgeving van het natuurgebied. Voor wat betreft maatregelen lift de soort deels mee op maatregelen ten behoeve van de genoemde habitattypen.

Knelpuntenanalyse

Er zijn geen directe knelpunten gesignaleerd, maar zie de knelpunten van de habitattypen waar deze soort afhankelijk van is, zoals eerder beschreven in deze paragraaf.

Kennisleemten

Geen.

4 *Beleid, plannen en regelgeving*

In dit hoofdstuk worden beleid, plannen en regelgeving van belang voor het Buurserzand & Haaksbergerveen beschreven mede in relatie tot de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied.

Van belang daarbij is de rangorde. Indien in een beschermd gebied meer wetten, richtlijnen, plannen of vormen van beleid van toepassing zijn, geldt in zijn algemeenheid de volgende rangorde: Europees niveau, landelijk niveau, provinciaal niveau en tenslotte gemeentelijk niveau. Wanneer meerdere wetten, richtlijnen, plannen of vormen van beleid van een gelijk niveau gelden (bijvoorbeeld Natura 2000 en Kaderrichtlijn Water) én er sprake is van conflicterende belangen, wordt door de bevoegde gezagen een passende belangenafweging gemaakt.

4.1 *Europees niveau*

Vogel- en Habitatrichtlijn

Het Natura 2000-netwerk van natuurgebieden binnen de EU wordt ontwikkeld op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen valt onder de Habitatrichtlijn. De Europese Habitatrichtlijn betreft de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (92/43/EEG, 21 mei 1992) en is in juni 1994 in werking getreden.

De richtlijn verplicht Nederland de habitattypen en soorten waar Nederland mede verantwoordelijk voor is in een gunstige staat van instandhouding te brengen of in voorkomend geval te herstellen.

In het aanwijzingsbesluit staan de exacte begrenzingen van het betreffende Natura 2000-gebied en de instandhoudingsdoelstellingen voor de beschermde soorten en leefgebieden. De beleids- en beheersmaatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten te bereiken zijn opgenomen in dit Natura 2000-beheerplan.

Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn die in december 2000 van kracht is geworden en die een kader biedt voor de bescherming van oppervlaktewater en grondwater. Deze richtlijn moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater binnen de EU in 2015 op orde is. De EU-lidstaten moeten voor elk stroomgebied actieprogramma's opstellen om de doelen van de KRW te behalen. In Nederland geldt dat voor de stroomgebieden van de Schelde, de Maas, de Rijn en de Eems. De doelstellingen zijn gericht op realisatie in 2015. Als dit niet haalbaar is, is er maximaal twee keer de mogelijkheid tot zes jaar uitstel, conform de KRW-planperiodes (2016- 2021 en 2022-2027). De basiseenheid waarmee de KRW werkt, zijn waterlichamen. Per waterlichaam worden doelen en maatregelen opgesteld. Het gebied Wieden-Weerribben is aangewezen als waterlichaam voor de Kaderrichtlijn Water. Dit betekent dat er in dit kader maatregelen getroffen worden om de aquatische ecologie en waterkwaliteit te verbeteren. Omdat de Natura 2000-gebieden De Wieden en Weerribben voor een belangrijk deel overlapt met het KRW-waterlichaam is het van belang om de maatregelen van beide beleidslijnen goed op elkaar af te stemmen.

4.2 *Rijksniveau*

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) staan de plannen voor ruimte en mobiliteit. Binnen de door het rijk gestelde kaders begrenzen, beschermen en onderhouden de provincies een natuurnetwerk met de juiste ruimtelijke, water- en milieuocondities voor kenmerkende ecosystemen van (inter)nationaal belang. Dit provincie- en landsgrensoverschrijdende natuurnetwerk Nederland ofwel NNN (voorheen: de herijkte nationale Ecologische Hoofdstructuur (EHS) . Overheden zijn gehouden aan bescherming van de NNN vanuit de provinciale Verordening Ruimte (inclusief omgevingsplannen) en de landelijke Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). Begrenzingen en doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en -verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen. Voor (particuliere) initiatiefnemers van (ruimtelijke) ingrepen in het NNN is het gemeentelijk bestemmingsplan het bindende ruimtelijke plan.

Het ruimtelijke beleid voor het NNN is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van het NNN, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen het NNN is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij-regime' van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld.

Wet ruimtelijke ordening

Op 1 juli 2008 is de Wet ruimtelijke ordening (Wro) ingevoerd. Deze wet biedt het kader voor de ruimtelijke plannen in Nederland. De Wro regelt hoe de ruimtelijke plannen van rijk, provincies en gemeenten tot stand komen. De structuurvisie van het rijk bevat de kaders voor de inrichting van Nederland. Provincie en gemeenten werken deze verder uit. De provincie doet dat in een omgevingsplan, de gemeente in bestemmingsplannen. In gevolge de ontwerp-Omgevingswet komen de Wro en verschillende andere wetten te vervallen. De Omgevingswet treedt naar verwachting in 2018 in werking.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Op 1 oktober 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking getreden. Doel van de Wabo is om met de zogenaamde omgevingsvergunning een eenvoudiger en snellere vergunningverlening en een betere dienstverlening door de overheid op het terrein van bouwen, ruimte en milieu te bereiken. Als een omgevingsvergunning wordt aangevraagd bestaat de mogelijkheid om de Wet natuurbescherming-vergunning aan te haken. Er is dan een verklaring van geen bedenkingen van Gedeputeerde Staten nodig¹⁵.

De verplichting om aan te haken geldt niet indien voorafgaand aan het indienen van de aanvraag omgevingsvergunning voor de betrokken activiteit al een aanvraag om een Wet natuurbescherming-vergunning is ingediend of een Wet natuurbescherming-vergunning is verleend.

Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998)

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. De Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) is de wettelijke basis voor de aanwijzing van alle Natura 2000-gebieden en voor alle Natura 2000-beheerplannen. In deze wet wordt aangegeven, zij het in beperkte mate, aan welke regels een Natura 2000-beheerplan moet voldoen. In dit Natura 2000-beheerplan wordt daar waar nodig naar de Wet natuurbescherming verwezen.

De Wet natuurbescherming vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. Door de integratie van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet is er nog maar één Wet natuurbescherming-vergunning nodig van één bevoegd gezag. De beslistermijn voor aanvragen om vergunning of ontheffing wordt aangepast en gelijkgetrokken. De termijn om te beslissen op een aanvraag wordt 13 weken. Deze termijn is door het bevoegd gezag eenmalig te verlengen met 7 weken.

Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, een zorgplicht voor alle in het wild levende dieren. De zorgplicht houdt in dat werkzaamheden, die nadelig kunnen zijn voor dieren en planten, in redelijkheid zo veel mogelijk worden nagelaten of maatregelen worden genomen om onnodige schade aan dieren en planten te voorkomen.

Wat is veranderd is, zijn de lijsten met beschermde soorten. Er zijn soorten die nu beschermd zijn, die dat onder de Flora- en faunawet niet waren en andersom. Zo is een aantal soorten planten, insecten en vissen (zonder binding met Natura 2000-gebieden) niet meer beschermd. Tevens zijn er een aantal soorten waarvoor vóór 2017 geen ontheffing nodig was bij ruimtelijke ingrepen en nu mogelijk wel (afhankelijk van de provincie). De Wet natuurbescherming brengt het beschermingsregime terug van 'Vogels' en 'Tabel 1,2,3' naar 'Beschermingsregime Vogelrichtlijn', 'Beschermingsregime Habitatrichtlijn' en 'Beschermingsregime andere soorten'. De eerste twee regimes komen overeen met de Europese richtlijnen. De laatste groep bevat soorten uit Tabel 1,2 en 3 die niet onder de Europese regelgeving beschermd zijn. Tevens zijn hier een aantal soorten van de Rode lijst aan toegevoegd die onder de Flora- en faunawet niet beschermd waren.

De beschermde status van soorten verschilt per provincie. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor soorten van het 'Beschermingsregime andere soorten'. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

¹⁵ Zie artikel 2.2a Besluit omgevingsrecht ofwel BOR

Ook voor de soorten die al strikt beschermd waren én dat vanaf 2017 zijn gebleven, is de toetsing anders geworden. De verbodsbepalingen in de nieuwe wet zijn namelijk anders geformuleerd. Zo is bijvoorbeeld aan het verbod 'opzettelijk verstoren' toegevoegd: 'als het van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding'.

Wat ook is veranderd dat de mogelijkheid om vrijstelling te verlenen voor schadebestrijding een bevoegdheid is geworden de provincie. Ontheffingverlening voor beheer en schadebestrijding waren al bevoegdheden van Gedeputeerde Staten.

Overgang

Per 1 jan 2017 worden aanvragen beoordeeld conform de Wet natuurbescherming, ook als deze in 2016 zijn ingediend maar niet meer in 2016 inhoudelijk zijn behandeld.

In een in 2016 of eerder afgegeven ontheffing (of gedragscode) zijn meestal verplichte maatregelen opgenomen die negatieve effecten op beschermde soorten moeten voorkomen of verzachten. Deze ontheffingen en voorwaarden blijven ook na 2016 gelden, ook als het soorten betreft die dan niet meer beschermd zijn. Mogelijk moet wel aanvullend ontheffing worden aangevraagd voor soorten die vanaf 2017 beschermd zijn of waarvoor een vrijstelling gold maar waarvoor dat vanaf 1 januari 2017 niet meer geldt.

Gedragscodes blijven als instrument (voor vrijstelling) bestaan. Zij moeten wel opnieuw vastgesteld worden door het ministerie van EZ.

De bescherming van bosopstanden

De regels van de huidige Boswet zijn grotendeels onveranderd opgenomen in de Wet natuurbescherming. Zo zijn de 'bebouwde kom Boswet', melding en herplantplicht hetzelfde. Wel is er een aantal vrijstellingen opgenomen van de herplantplicht, zoals bij maatregelen opgenomen in een ontheffing of vergunning, of via een goedgekeurde gedragscode.

Bevoegd gezag

Gedeputeerde Staten zijn het bevoegd gezag in de Wet natuurbescherming voor de vergunningen en ontheffingen.

Gemeenten hebben een loketfunctie en handhavingstaken. Het is nog steeds mogelijk om een natuurvergunning 'aan te haken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet.

Wet Ammoniak en Veehouderij

Met de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) wordt ter bescherming van voor verzuring gevoelige natuur een aanvullend zoneringsbeleid gevoerd. Deze wet, van kracht vanaf 8 mei 2002 en aangepast per 1 mei 2007, schrijft voor dat binnen zeer kwetsbare gebieden en in een zone van 250 meter daaromheen aanvullende ammoniakregels gelden. Daar is vestiging van nieuwe veehouderijen niet meer mogelijk en hebben bestaande veehouderijen slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden tot een voor deze veehouderijen vastgelegd emissieplafond. Een uitzondering geldt voor melkveehouderijen (zij kunnen doorgroeien tot maximaal 200 melkkoeien en 140 stuks jongvee), voor uitbreiding met paarden en schapen, voor biologische bedrijven en bedrijven die hun dieren hoofdzakelijk houden voor natuurbeheer. Zeer kwetsbare gebieden op grond van de Wav worden aangewezen door Provinciale Staten. Bij dit besluit hoort een kaart waarop de begrenzing van de gebieden nauwkeurig wordt aangegeven. Alleen voor verzuring gevoelige gebieden die in de EHS (nu: natuurnetwerk Nederland) liggen worden aangewezen. Het Buurserzand & Haaksbergerveen is aangewezen als zeer kwetsbaar gebied en geniet dus ook bescherming middels de beschreven zoneringsbeleid.

Waterwet

De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater en stelt integraal beheer op basis van de 'watersysteembenadering' centraal. Hierdoor verbetert de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. De Waterwet vervangt sinds haar in werking treding in 2009 de volgende 9 wetten:

- Wet op de waterhuishouding
- Wet op de waterkering
- Grondwaterwet
- Wet verontreiniging oppervlaktewateren
- Wet verontreiniging zeewater
- Wet droogmakerijen en indijkingen
- Wet beheer rijkswaterstaatswerken
- Waterstaatswet 1900

- Waterbodemparaaf uit de Wet bodemsanering

Totdat de Omgevingswet in werking treedt (voorzien voor 2018) blijft de Waterwet van kracht.

4.3 Provinciaal niveau

Overijssel

De provincie Overijssel heeft het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is het provinciale beleidsplan voor de fysieke leefomgeving van Overijssel. Het heeft de status van:

- Structuurvisie onder de Wet ruimtelijke ordening (Wro);
- Regionaal Waterplan onder de Waterwet;
- Milieubeleidsplan onder de Wet milieubeheer;
- Provinciaal verkeer- en vervoersplan onder de Planwet Verkeer en Vervoer;
- Natuurvisie onder de Wet natuurbescherming.

Op 3 juli 2013 hebben Provinciale Staten van Overijssel een actualisatie van de Omgevingsvisie vastgesteld. Deze actualisatie is uitgevoerd naar aanleiding van het hoofdlijnenakkoord 'Kracht van Overijssel'. Er zijn aanpassingen uitgevoerd voor diverse onderwerpen, waaronder de EHS. Op 8 oktober 2014 is de Omgevingsvisie nogmaals op onderdelen herzien en door Provinciale Staten vastgesteld. Op 12 april 2017 is de Omgevingsvisie opnieuw herzien. De omgevingsvisie wordt verankerd in de Omgevingswet (voorzien voor 2018).

Omgevingsverordening

Eén van de instrumenten voor de doorwerking van het beleid uit de Omgevingsvisie is de verordening. Uitgangspunt van de Omgevingsverordening is dat er niet meer geregeld wordt dan nodig is voor het belang zoals dat in de Omgevingsvisie is verwoord. De omgevingsverordening is opgesteld vanuit het uitgangspunt 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. Dat wat elders geregeld wordt (bijvoorbeeld door het rijk) wordt niet dubbel geregeld in deze verordening.

In de Omgevingsverordening wordt een relatie gelegd tussen Natura 2000 en de EHS (nu: NNN). Het beschermingsregime van de EHS (nu: NNN) is een belangrijk uitvoeringsinstrument voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.

De Omgevingsverordening geeft regels voor:

- De provinciale adviescommissie (regelt instelling, taken en werkwijze van de Provinciale Commissie voor de Fysieke Leefomgeving);
- Gemeentelijke ruimtelijke plannen (inhoud en toelichting bestemmingsplannen en beheersverordeningen);
- Grondwaterbescherming, bodemsanering en ontgroningen;
- Kwantitatief en kwalitatief waterbeheer;
- Verkeer (provinciale wegen en scheepvaartwegen).

De Omgevingsverordening heeft de status van:

- Ruimtelijke verordening in de zin van artikel 4.1 Wro;
- Milieuverordening in de zin van artikel 1.2 Wet Milieubeheer en de Ontgroningenwet;
- Waterverordening in de zin van de Waterwet;
- Verkeersverordening in de zin van artikel 57 van de Wegenwet en artikel 2A van de Wegenverkeerswet.

Natuurbeheerplan Provincie Overijssel

Het Natuurbeheerplan Overijssel vormt het belangrijkste uitvoeringsinstrument van het Subsidiestelsel voor Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). Het SNL vervangt sinds januari 2010 het oude Programma Beheer en kent twee provinciale regelingen:

1. de 'Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer' (SRNL);
2. de 'Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap' (SKNL).

Het natuurbeheerplan geldt als toetsingskader voor subsidieaanvragen op basis van voornoemde regelingen.

In de SRNL zijn de mogelijkheden voor (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer vastgelegd. Er zijn vanuit SRNL subsidies mogelijk voor:

- Het beheer van nieuw ingerichte natuurterreinen en bestaande natuurgebieden;

- Agrarisch natuurbeheer op bestaande landbouwgronden;
- Het beheer van bestaande landschapselementen;
- Monitoring van natuurwaarden.

De SKNL biedt de subsidie mogelijkheden om:

- Bestaande landbouwgronden om te vormen naar natuur en/of
- Bestaande natuur naar een hoger kwaliteitsniveau te tillen met behulp van een kwaliteitsimpuls.

Waterbeheerplan

Met de invoering van de KRW is Nederland verdeeld in zeven deelstroomgebieden (Maas, Schelde, Eems, Rijn-Noord, Rijn-Midden, Rijn-Oost, Rijn-West). De provincie Overijssel ligt geheel in het deelstroomgebied Rijn-Oost. Dit deelstroomgebied wordt beheerd door de waterschappen Drents Overijsselse Delta, Rijn en IJssel en Vechtstromen. Voor de periode 2016-2021 is door deze waterschappen gezamenlijk een waterbeheerplan opgesteld. Een waterbeheerplan bevat de kaders en voornemens voor het beleid van de waterschappen voor de komende planperiode. Daarnaast vormt het de basis voor samenwerking met andere overheden én is het een basis voor verantwoording van de voortgang van de uitvoering. Ook geeft het waterbeheerplan inzicht aan burgers voor welke taken de waterschappen de komende jaren staan en op welke wijze deze taken worden uitgevoerd.

Gewent Grond en Oppervlaktewater Regime (GGOR)

Het GGOR-besluit is een besluit van het waterschap over de inrichting van de waterhuishouding in een gebied. Het achtergronddocument bij het GGOR-besluit geeft inzicht in de effecten van inrichtingsmaatregelen op de verschillende gebruiksfuncties.

Waar het Natura 2000-beheerplan de maatregelen beschrijft die noodzakelijk zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen geeft het GGOR-besluit concrete invulling aan de hydrologische maatregelen op inrichtingsniveau. Het GGOR-besluit geeft grondgebruikers duidelijkheid welk waterbeheer zij in normale omstandigheden kunnen verwachten. De bestaande afspraken die in het kader van Samen Werkt Beter zijn gemaakt over de GGOR-procedure staan niet ter discussie.

Keur

De Keur is een verordening van het waterschap die strekt tot bescherming van waterstaatswerken in beheer bij het waterschap. Met het oog daarop bevat de Keur een stelsel van geboden en verboden alsmede straf- en handhabingsbepalingen. Deze bepalingen dienen te worden toegepast met inachtneming van het geldende beleid. Het in het Waterbeheerplan verwoorde beleid is richtinggevend bij de uitvoering van de Keur. Een vergunningaanvraag in het kader van de Waterwet wordt hieraan getoetst en wordt versterkt indien er geen redenen zijn om te weigeren.

Reconstructieplan

De Reconstructiewet concentratiegebieden onderscheidt, voor de goede ruimtelijke structuur van concentratiegebieden, drie soorten zones: landbouwontwikkelingsgebied, verwevingsgebied en extensiveringsgebied. Het daaruit voortkomende door de provincie Overijssel op 15 september 2004 vastgestelde Reconstructieplan Salland-Twente, is gericht op een geleidelijke verschuiving van de intensieve veehouderij van extensiverings- naar landbouwontwikkelingsgebied en aan te wijzen sterlocaties in het verwevingsgebied. Het Reconstructieplan is verwerkt in de Omgevingsvisie Overijssel en heeft een ruimtelijke doorwerking in bestemmingsplannen. Per 1 juli 2014 is de Reconstructiewet concentratiegebieden vervallen. Het Reconstructieplan blijft tot 12 jaar na vaststelling van het reconstructieplan van kracht, dus tot september 2016. Het Buurserzand & Haaksbergerveen valt geheel in het extensiveringsgebied, hieromheen ligt verwevingsgebied. Op 12 april 2017 is de Omgevingsvisie opnieuw herzien.

4.4 Lokaal niveau

Bestemmingsplannen

Hieronder worden de relevante (bestemmings-)plannen en structuurvisies binnen de begrenzing van het Buurserzand & Haaksbergerveen kort toegelicht. Voor zover relevant zijn ook (bestemmings-)plannen en structuurvisies rondom het Buurserzand & Haaksbergerveen benoemd. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het in lijn brengen van hun (bestemmings-)plannen en structuurvisies met de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) en de Natura 2000-beheerplannen.

Structuurvisie gemeente Haaksbergen

De structuurvisie is op 5 maart 2014 vastgesteld. De gemeente stelt dat: 'Gemeente Haaksbergen valt onder het provinciale beleid zoals vastgelegd in het Natuurakkoord Provincie Overijssel. Haaksbergerveen & Buurserzand, alsmede het Witte Veen, zijn definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. De natuurwaarden moeten voldoen aan de Europese normen'.

Bestemmingsplan Buitengebied gemeente Haaksbergen

Het Bestemmingsplan Buitengebied is op 2 juli 2013 door de gemeenteraad vastgesteld. In de toelichting bij het bestemmingsplan wordt door de gemeente als kader de Wet natuurbescherming genoemd: 'Voor de gebiedsbescherming vormt de Natuurbeschermingswet 1998 (nu: Wet natuurbescherming) het juridisch kader. Onderzocht moet worden of de ontwikkeling negatieve effecten kan hebben op beschermde gebieden (binnen en buiten plangebied).' Naar aanleiding van de uitgevoerde MER concludeert de gemeente dat 'aantasting van natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden kan worden uitgesloten'.

Bestemmingsplan Buitengebied Zuidoost gemeente Enschede

Het Bestemmingsplan Buitengebied Zuidoost is op 27 mei 2013 door de gemeenteraad vastgesteld. Zuidelijk van het plangebied ligt direct aangrenzend het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen. In de toelichting bij het bestemmingsplan benoemt de gemeente de Natuurbeschermingswet (nu: Wet natuurbescherming) als kader en het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen uitgebreid.

De gemeente geeft aan dat 'het bestemmingsplan "Buitengebied Zuidoost" hoofdzakelijk een conserverend bestemmingsplan is, maar dat het plan wel groeimogelijkheden bevat voor bestaande agrarische bedrijven.' In verband met de genoemde groeimogelijkheden is een planMER uitgevoerd. De gemeente concludeert uit de planMER: 'dat met aan voldoende zekerheid grenzende stelligheid kan worden geconcludeerd dat de beperkte ruimtelijke ontwikkelingen die in het bestemmingsplan "Buitengebied Zuidoost" mogelijk worden gemaakt geen significant negatieve effecten zullen hebben voor de in en in de nabijheid van het plangebied gelegen Natura 2000 gebieden'.

4.5 Consequenties voor de instandhoudingdoelstellingen

Europees niveau

Omdat het Buurserzand & Haaksbergerveen onder de Habitatrictlijn valt, is het aangewezen als Natura 2000-gebied en is voorliggend Natura 2000-beheerplan opgesteld. Met de uitvoering van het definitieve Natura 2000-beheerplan wordt uitvoering gegeven aan de Habitatrictlijn.

Rijksniveau

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming vormt de basis voor de bescherming van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. De ruimtelijke, planologische component van de maatregelen, die nodig zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen, wordt geregeld in de Wro (zie paragraaf 4.2 hierboven).

De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora-Faunawet.

De minister stelt een nationale natuurvisie vast.

Gedragscodes blijven als instrument (voor vrijstelling) bestaan. Zij moeten wel opnieuw vastgesteld worden door het ministerie van Economische Zaken.

Waterwet

De Waterwet vormt de basis voor normen die aan watersystemen kunnen worden gesteld. Zo zijn waterbeheerders verplicht te voldoen aan een aantal belangrijke waterkwaliteitseisen. Voor grondwaterkwaliteit gelden chemische kwaliteitsnormen. Voor oppervlaktewaterkwaliteit gelden naast chemische kwaliteitsnormen ook ecologische kwaliteitsnormen. Door deze waterkwaliteitsnormen draagt de Waterwet bij aan het scheppen van de juiste condities voor het behoud van biodiversiteit.

Provinciaal niveau

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie is in 2013 en 2014 aangepast op de herijkte EHS (nu: NNN) en ondersteunt daarmee de uitvoering van Natura 2000. De met het reconstructieplan beoogde verschuiving van de intensieve veehouderij ondersteunt de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Op 12 april 2017 is de Omgevingsvisie opnieuw herzien.

Beregeningsregeling waterschap Vechtstromen en waterschap Rijn en IJssel

De waterschappen in Overijssel hebben gezamenlijk één beregeningsregeling opgesteld. Uitgangspunt van deze regeling is '*Onttrekken waar het kan, beschermen waar het moet*'. In het kader van deze beregeningsregeling gelden regels voor het onttrekken van grondwater en oppervlaktewater ten behoeve van beregening.

○ *Grondwater*

In het kader van de beregeningsregeling hebben de waterschappen aangegeven waar waardevolle grondwaterafhankelijke natuur aanwezig is. Deze waardevolle grondwaterafhankelijke natuur ligt zowel binnen als buiten de Natura 2000-gebieden, maar hoeft niet altijd overeen te komen met de grondwaterafhankelijke habitattypen of leefgebieden van soorten. Binnen een straal van 200 meter rondom deze waardevolle grondwaterafhankelijke natuur staan de waterschappen geen nieuwe grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening toe.

○ *Oppervlaktewater*

Op grond van de beregeningsregeling geldt dat het verboden is water te onttrekken uit kwetsbare oppervlaktewateren. Het waterschap bepaalt wat de kwetsbare oppervlaktewateren zijn. Uit overige oppervlaktewaterlichamen mag water worden onttrokken ten behoeve van beregening zolang de afvoer over het eerstvolgend benedenstrooms gelegen peilregulerend kunstwerk (stuw,emaal, vistrap, bodemval en dergelijke) niet stagneert.

Bodemconvenant

Ter uitvoering van het bodemconvenant, dat voortkomt uit de Wet bodembescherming, stelt de provincie een lijst op van alle in de Kaderrichtlijn Water genoemde kwetsbare objecten in relatie tot bodemverontreiniging. Natura 2000-gebieden zijn dergelijke kwetsbare objecten. De komende jaren onderzoekt de provincie of er bodemverontreinigingen zijn die een knelpunt opleveren voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Indien nodig neemt de provincie maatregelen.

Lokaal niveau

De bestemmingsplannen moeten (voor zover dit nog niet is gerealiseerd) in lijn worden gebracht met de Omgevingsvisie, de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) en de Natura 2000-beheerplannen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van de betreffende gemeenten.

5 Bestaande activiteiten

In dit hoofdstuk wordt het effect van bestaande activiteiten in en rondom dit Natura 2000-gebied op de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied beschreven en beoordeeld. Na een algemene inleiding volgt een toelichting op de in de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) gehanteerde definitie van 'bestaand gebruik' mede in relatie tot vergunningplicht. Achtereenvolgens beschrijven en beoordelen we de mogelijke effecten van bestaande activiteiten op de instandhoudingsdoelstellingen. Met deze informatie wordt duidelijk welke bestaande activiteiten onder welke voorwaarden kunnen doorgaan, welke activiteiten nader onderzoek vragen en voor welke activiteiten mogelijk een Wet natuurbescherming-vergunning nodig is. In hoofdstuk 9 wordt het vergunningenkader nader uitgewerkt en is een schema opgenomen waaruit kan worden afgeleid wanneer een activiteit vergunningplichtig is.

5.1 Inleiding

Om te kunnen beoordelen wat nodig is voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen is naast kennis van het Natura 2000-gebied ook inzicht nodig in de effecten van bestaande activiteiten. Daarom moet het Natura 2000-beheerplan een beschrijving en beoordeling bevatten van bestaande activiteiten (landbouw, recreatie, drinkwatervoorzieningen, natuurbeheer etc.). Voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen kan het bevoegd gezag waar nodig voorwaarden stellen aan de voortzetting van deze activiteiten.

5.2 Bestaand gebruik, bestaande activiteiten en vergunningplicht

De Wet natuurbescherming bepaalt dat activiteiten die een negatief effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstelling en vergunningplichtig zijn. De Wet natuurbescherming maakt één uitzondering op deze regel en dat betreft 'bestaand gebruik'¹⁶. Bestaand gebruik is volgens de Wet 'andere handelingen als bedoeld in artikel 2.7 derde lid, onderdeel b, die op de referentiedatum bekend waren, of redelijkerwijs bekend hadden kunnen zijn bij het bestuursorgaan dat bevoegd gezag is voor de verlening van de vergunning, en zij sedertdien niet of niet in betekenende mate zijn gewijzigd'. Activiteiten die onder deze definitie vallen hebben geen vergunning nodig op grond van de Wet natuurbescherming. Activiteiten die onder deze definitie vallen hebben geen vergunning nodig op grond van de Wet natuurbescherming.¹⁷

Uit deze definitie vloeit een aantal voorwaarden voort waaraan gebruik moet voldoen, wil het vergunningvrij bestaand gebruik in de zin van de Wet natuurbescherming zijn. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- Het bestaand gebruik moet 'redelijkerwijs bekend' zijn bij het bevoegd gezag. Een activiteit is bekend als er een nationaalrechtelijke toestemming voor is verleend (bijvoorbeeld een milieuvergunning c.q. omgevingsvergunning of een melding op grond van de Wet milieubeheer). Het is daarbij niet relevant of de activiteit wel of niet is opgenomen in het Natura 2000-beheerplan. Illegale activiteiten (activiteiten waarvoor een vergunning had moeten worden aangevraagd, maar waar dat niet is gebeurd) vallen daarmee niet onder de definitie van bestaand gebruik.
- Het bestaand gebruik moet ongewijzigd zijn sinds 31 maart 2010. Gewijzigde activiteiten zijn voor de Wet natuurbescherming hetzelfde als nieuwe activiteiten. Tevens vallen activiteiten die niet continu worden uitgevoerd niet onder de wettelijke definitie van bestaand gebruik (bijvoorbeeld eens in de drie jaar een ander deel van het natuurgebied kleinschalig plaggen)¹⁸.

Bestaande, reguliere activiteiten die al sinds jaar en dag rondom een Natura 2000-gebied plaatsvinden, vallen dus niet altijd onder de wettelijke definitie van bestaand gebruik. Vaak is het vrijwel onmogelijk om te bepalen of een dergelijke reguliere activiteit wel of niet onder de wettelijke

¹⁶ Artikel 2.9. lid 2 Wet natuurbescherming (voorheen: artikel 1, aanhef en onder m Natuurbeschermingswet 1998)

¹⁷ Artikel 2.9. lid 2 Wet natuurbescherming (voorheen: artikel 19d, lid 3, Wet natuurbescherming 1998)

¹⁸ De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State oordeelde dat '... iedere verandering na de peildatum van 31 maart 2010 van het gebruik, zoals dat op deze datum bestond, een beroep op de uitzondering op de vergunningplicht voor bestaand gebruik doet vervallen'. ABRvS 3 juli 2013, 201113299/1/R2

definitie van de Wet natuurbescherming valt. Tevens leidt het strikt hanteren van de definitie van bestaand gebruik in het Natura 2000-beheerplan ertoe dat de gewenste duidelijkheid aan ondernemers rondom het Natura 2000-gebied niet wordt gegeven. Immers, welk deel van hun bedrijfsvoering nu wel en welk deel niet vergunningvrij is, blijft onduidelijk. Daarom heeft de provincie ervoor gekozen alle bestaande activiteiten zoals die plaatsvonden tot 2012 rondom het Natura 2000-gebied te beoordelen en te bepalen of deze activiteiten onder voorwaarden door kunnen gaan.

Op de algemene regel dat bestaand gebruik (datum 31 maart 2010) geen Wet natuurbescherming-vergunning nodig heeft, maar ander gebruik wel, maakt de Wet natuurbescherming een aantal uitzonderingen, namelijk:

1. Projecten en de exploitatie van projecten met mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen;
2. Vergunde rechten;
3. Activiteiten die worden uitgevoerd overeenkomstig het Natura 2000-beheerplan van het betreffende Natura 2000-gebied.

Ad. 1 Projecten en de exploitatie van projecten

De regel dat 'bestaand gebruik' vergunningvrij is, geldt niet voor projecten en de exploitatie van projecten die gestart zijn na de aanmelding van het Natura 2000-gebied onder de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, de zogenaamde referentiedatum. Als de (exploitatie van) projecten significant negatieve effecten (kan) kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen zijn deze activiteiten vergunningplichtig. Ook wanneer de (exploitatie van) projecten onder de definitie van bestaand gebruik uit de Wet natuurbescherming vallen. In onderstaande kaders worden de begrippen 'project' en 'referentiedatum' nader toegelicht.

Projecten en andere handelingen

Bij 'projecten' gaat het om fysieke ingrepen in het leefmilieu, overeenkomstig het projectbegrip van de MER-richtlijn: de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of (materiële) werken en andere (materiële) ingrepen in het natuurlijke milieu of landschap, inclusief de ingrepen voor de ontginning van bodemschatten¹⁹. Volgens het Europese Hof is een project in de zin van de MER-richtlijn een 'materiële' werk, een activiteit die ter plaatse – kennelijk onmiddellijk – 'reële fysieke veranderingen meebrengt', een werk of ingreep die de 'materiële toestand van de plaats verandert'²⁰. Te denken valt dus aan bouwen, graven, baggeren, storten, verharderen, delven, draineren en leegpompen e.d., maar ook aan het uitzaaien van mosselzaad met het oog op de vorming van mosselbanken. Niet relevant is waar die projecten plaatsvinden – binnen of buiten een Natura 2000-gebied – maar of zij schadelijke gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied.

Bij 'andere handelingen' gaat het om feitelijke handelingen die niet als 'project' zijn aan te merken. Te denken valt aan het houden van een wandeltocht, een rally, het weiden van vee of het bakken van stenen. Er is nog niet veel jurisprudentie over 'andere handelingen'. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft de volgende activiteiten aangemerkt als een andere handeling in de zin van de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998): bestaand gebruik, inhoudende de exploitatie van een veehouderij²¹, een wijziging van het veebestand in bestaande stallen²², het uitvoeren van strandexcursies met een strandbus²³ en het tijdelijk wederom voor ontsluitingsverkeer openstellen van een bestaande, verharde weg, die zonder het treffen van maatregelen geschikt is om te dienen als ontsluitingsweg²⁴.

¹⁹ Het projectbegrip is breed. Het Europese Hof zoekt aansluiting bij het projectbegrip van de MER-richtlijn. Volgens het Hof gaat het daarbij om fysieke ingrepen en materiële werken. Zie HvJ 7 september 2004, zaak C-127/02 - (Kokkelvisserij), ro 24 e.v. en HvJ 17 maart 2011 (Brussels Hoofdstedelijk Gewest en anderen tegen Vlaamse Gewest), zaak C-275/09.

²⁰ HvJ 17 maart 2011 (Brussels Hoofdstedelijk Gewest en anderen tegen Vlaamse Gewest), zaak C-275/09.

²¹ ABRvS 1 december 2010 zaaknr. 200905342/1/R2, ABRvS 1 september 2010 zaaknr. 200905018/1/R2, ABRvS 31 maart 2010 zaaknr. 200903784/1/R2.

²² ABRvS 1 mei 2013, zaaknr. 201011080/1/A4.

²³ ABRvS 27 december 2012, zaaknr. 201111811/1/A4.

²⁴ ABRvS 6 maart 2013, zaaknr. 201113007/1/A4.

Referentiedatum

De referentiedatum is de datum waarop op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn een voor projecten een voorafgaande nationaalrechtelijke toestemming is vereist:

- voor Natura 2000-gebieden die als speciale beschermingszones op grond van de Habitatrichtlijn worden aangewezen (Habitatrichtlijngebieden) is de referentiedatum de datum van plaatsing van het Natura 2000-gebied door de Europese Commissie op de lijst gebieden van communautair belang. Voor de meeste gebieden is dat 7 december 2004.
- voor Natura 2000-gebieden die als speciale beschermingszones op grond van de Vogelrichtlijn worden aangewezen (Vogelrichtlijngebieden) is de referentiedatum de datum van de nationale aanwijzing van het desbetreffende Natura 2000-gebied, of, als de aanwijzing dateert van vóór 10 juni 1994, 10 juni 1994.

Ad 2. Vergunde rechten

Hierboven is onder 1 beschreven dat (de exploitatie van) projecten met mogelijk significant negatieve effecten op grond van de Wet natuurbescherming vergunningplichtig is. Deze vergunningplicht vanuit de Wet natuurbescherming vervalt wanneer er sprake is van 'vergunde rechten'. Dit volgt uit jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State²⁵. Er is sprake van 'vergunde rechten' als voor de activiteiten vóór de referentiedatum (zie kader 'Referentiedatum') nationaalrechtelijke toestemming is verleend op grond van de Hinderwet of de Wet milieubeheer (bijvoorbeeld voor het bouwen van een veehouderij, restaurant of de ontgroning door een steenfabriek) en de situatie onveranderd is.

Ad 3. Opgenomen in het Natura 2000-beheerplan

De Wet natuurbescherming bepaalt dat geen Wet natuurbescherming-vergunning nodig is voor activiteiten die worden uitgevoerd overeenkomstig het Natura 2000-beheerplan van het betreffende Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-beheerplan kan nadere voorwaarden en beperkingen stellen aan activiteiten²⁶. De provincie Overijssel heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om in het Natura 2000-beheerplan te regelen onder welke voorwaarden activiteiten vergunningvrij zijn. Dit is gedaan om te voorkomen dat onnodige regeldruk ontstaat als gevolg van uit de Wet natuurbescherming voortvloeiende vergunningplicht voor terugkerende activiteiten en activiteiten die onderdeel uitmaken van de reguliere bedrijfsvoering van bestaande bedrijvigheid.

Tevens kunnen in het Natura 2000-beheerplan wijzigingen van bestaande activiteiten worden opgenomen, waardoor ook de gewijzigde activiteit is vrijgesteld van de vergunningplicht uit de Wet natuurbescherming. Omdat het moeilijk is op voorhand te bepalen of activiteiten gewijzigd worden en hoe een gewijzigde activiteit er uit komt te zien, is het effect van gewijzigde activiteiten moeilijk te bepalen. Daarom is terughoudend omgegaan met de mogelijkheid om wijzigingen van bestaande activiteiten op te nemen in het Natura 2000-beheerplan. Alleen daar waar op basis van bestaande informatie duidelijk is dat de gewijzigde activiteit geen negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen is van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

Figuur 4 legt de relatie tussen de relevante data vanuit de Wet natuurbescherming, de Habitatrichtlijn en de vergunningplicht vanuit de Wet natuurbescherming. Voor dit Natura 2000-gebied is de Vogelrichtlijn niet van toepassing.

Figuur 4 bestaand gebruik in relatie tot vergunningplicht

	<i>HR 7/12/2004</i>	<i>bestaand gebruik 31/3/2010</i>
<i>Vergunningvrij</i>	<i>Afhankelijk van wel/niet project wel/niet vergunningplicht</i>	<i>Vergunningplicht</i>

²⁵ ABRvS 31 maart 2010, zaaknr. 200903784/1

²⁶ Artikel 2.9. Wet natuurbescherming (voorheen: artikel 19d, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998).

5.2.1 Voorwaarden en beperkingen

Zoals reeds vermeld kunnen bestaande activiteiten, al dan niet onder voorwaarden, vergunningvrij worden opgenomen in het Natura 2000-beheerplan. Uit de beoordeling van de bestaande activiteiten (zie paragraaf 5.4) blijkt dat in de meeste in dit Natura 2000-gebied spelende situaties bestaande activiteiten geen significant negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. In die situaties kunnen deze activiteiten zonder meer gecontinueerd worden.

Als de bestaande activiteiten wel significant negatieve effecten (kunnen) hebben op de instandhoudingsdoelstellingen worden mitigerende maatregelen in het Natura 2000-beheerplan opgenomen die de effecten verzachten of wegnemen, waardoor de natuurlijke kenmerken van het gebied niet (langer) worden aangetast. Voor het bepalen van de mitigerende maatregelen kan nader onderzoek nodig zijn.

Als de (mogelijk) significant negatieve effecten van bestaande activiteiten niet met mitigerende maatregelen kunnen worden weggenomen, dan is nader onderzoek nodig om te bepalen of en hoe de activiteiten kunnen worden voortgezet. Dit nader onderzoek wordt in de eerste beheerplanperiode uitgevoerd. Hetzelfde geldt voor de activiteiten waarvoor de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen onvoldoende bekend zijn (zie ook paragraaf 5.3.5).

5.3 Methodiek

5.3.1 Inleiding

De provincie en haar partners streven naar zoveel mogelijk duidelijkheid wat betreft de continuering van bestaande activiteiten met waar nodig aan deze continuering verbonden voorwaarden. In dit kader zijn diverse bestaande activiteiten expliciet vergunningvrij opgenomen in dit Natura 2000-beheerplan.

De gewenste duidelijkheid vraagt een goede beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten als geheel. De beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten is gebaseerd op het werkdocument van het Buurserzand & Haaksbergerveenⁱⁱ, de Centrale Beoordeling en onderliggende onderzoeken van ARCADISⁱⁱⁱ (hierna te noemen Centrale Beoordeling), de effectenindicator van het rijk²⁷ en aanvullende informatie van de partners.

Bij de beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten is geen onderscheid gemaakt tussen bestaand gebruik, projecten en andere handelingen en overige bestaande activiteiten. Of een bestaande activiteit vergunningplichtig is kan worden afgeleid uit hoofdstuk 9 en het daarin opgenomen schema.

5.3.2 Effectenindicator

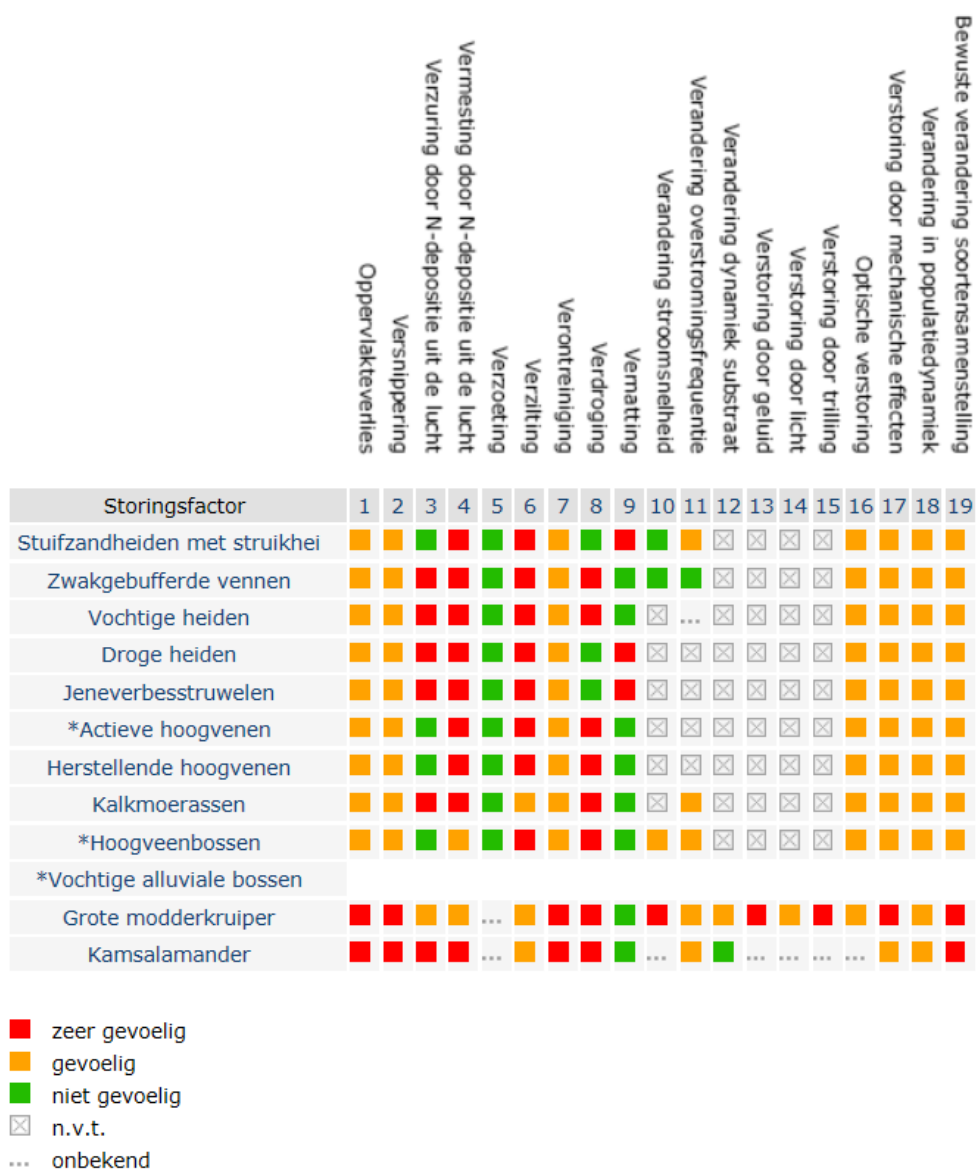
De effectenindicator 'Natura 2000 – ecologische randvoorwaarden en storende factoren' is een instrument van het rijk waarmee mogelijke schadelijke effecten als gevolg van activiteiten en plannen kunnen worden verkend. De effectenindicator geeft generieke informatie over de gevoeligheid van soorten en habitattypen voor de meest voorkomende verstoringsfactoren.

In de door de effectenindicator gegenereerde figuur (figuur 5) is voor het Buurserzand & Haaksbergerveen per habitatype en -soort aangegeven welke verstoringsfactoren kunnen optreden. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen:

- Kwantitatieve effecten: oppervlakteverlies of -toename;
- Kwalitatieve effecten: chemische stoffen, fysieke effecten, versturende effecten;
- Ruimtelijke samenhang: versnippering van leefgebied.

²⁷ zie <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>

Figuur 5 Effectenindicator Buurserzand & Haaksbergerveen

5.3.3 Centrale Beoordeling

ARCADIS heeft in opdracht van de provincie Overijssel onderzoek gedaan naar de effecten van bestaande activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden in Overijssel²⁸. Daarbij zijn alle mogelijke verstoringsfactoren meegenomen met uitzondering van verzuring en vermisting door stikstofdepositie uit de lucht. Deze twee verstoringsfactoren zijn meegenomen in het PAS (zie paragraaf 3.3) en waar nodig vertaald in mitigerende PAS-maatregelen (zie paragraaf 6.1).

Het cumulatieve effect (de optelsom en/of versterking van effecten) van bestaande activiteiten is niet door ARCADIS in beeld gebracht. Dit is later op basis van de meest actuele kennis beschreven (zie paragraaf 0).

Het rapport is gebaseerd op de situatie 2011/2012. Voor zover niet anders is aangetoond, gaat dit Natura 2000-beheerplan er vanuit dat de door ARCADIS beoordeelde activiteiten plaatsvonden op de peildatum voor bestaand gebruik (31 maart 2010). De door Arcadis beoordeelde bedrijven zijn opgenomen in bijlage 8 en 9 bij dit beheerplan.

²⁸ Voor een uitgebreide beschrijving van de gebruikte methode en een onderbouwing van de beoordeling zie de Centrale Beoordeling.

In de Centrale Beoordeling is van grof naar fijn gewerkt. Eerst is bepaald op welke afstand(en) redelijkerwijs geen significant negatieve effecten meer te verwachten zijn van bestaande activiteiten. Aan de hand van deze afstanden is achtereenvolgens voor diverse, veel voorkomende, activiteiten onderscheid gemaakt tussen activiteiten waarvoor kan worden uitgesloten dat zij leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen en activiteiten waar dit niet voor geldt. De laatste categorie is nader beoordeeld.

5.3.4 Aanvullende informatie provincie en partners

De Centrale Beoordeling is omgezet in teksten voor de Natura 2000-beheerplannen²⁹. Op basis van de reacties van de partners op het niet-stikstof deel van de 1^e concept Natura 2000-beheerplannen (zie paragraaf 1.5) is besloten tot een kwaliteitsslag waarmee zoveel mogelijk duidelijkheid wordt gegeven over:

- of en zo ja onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen worden doorgezet en
- of en zo ja onder welke voorwaarden reguliere tot bestaande bedrijfsvoering behorende activiteiten vergunningvrij kunnen worden gemaakt.

Het onderhavige hoofdstuk is in een iteratief proces met de partners op basis van actuele, aanvullende informatie van de partners en de provincie tot stand gekomen.

In de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen beoordeling van de bestaande activiteiten wordt aangesloten bij de door ARCADIS gehanteerde kleurcodering:

Groen	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn uitgesloten. De activiteit kan onveranderd worden gecontinueerd.
Geel	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd.
Rood	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn niet uit te sluiten, ook niet met 'mitigerende maatregelen'. Nader onderzoek (op het niveau van een passende beoordeling) is nodig om het effect definitief vast te stellen.
Oranje	Er is onvoldoende informatie om vast te stellen of er, en zo ja wat, het effect is van de activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen. Er is nader onderzoek nodig.

5.3.5 Consequenties van de beoordelingen

Wanneer een bestaande activiteit als groen beoordeeld is, kan de activiteit zonder Wet natuurbescherming-vergunning worden gecontinueerd. Voor een geel beoordeelde activiteit geldt dat de activiteit geen Wet natuurbescherming-vergunning nodig heeft, *indien de activiteit wordt uitgevoerd onder de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen voorwaarden.*

Als een groen of geel beoordeelde activiteit in de praktijk toch tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen leidt, zal het bevoegd gezag opnieuw een habitatoets moeten (laten) verrichten en zo nodig nieuwe voorwaarden en beperkingen in het Natura 2000-beheerplan moeten opnemen. De kans daarop is klein omdat ARCADIS in haar beoordeling uitgaat van 'afstanden waarbij redelijkerwijs significante effecten kunnen worden uitgesloten'.

Daar waar nader onderzoek nodig is (categorieën Oranje, Rood en soms ook Geel), de mitigerende maatregelen nog niet in dit beheerplan zijn opgenomen en de activiteit onder de definitie 'andere handelingen' valt (bestaand gebruik zie paragraaf 5.2), , liggen het initiatief tot en de financiering van dit onderzoek bij het bevoegd gezag, de provincie Overijssel.

²⁹ Een eerste versie van de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen is gebaseerd op het werkdocument, de PAS-gebiedsanalyse en Centrale Beoordeling. Dit 1^e concept is op 13 mei 2014 voorgelegd aan de partners.

5.4 Beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten

In de volgende paragrafen worden activiteiten in en rondom het Natura 2000-gebied beschreven en beoordeeld die van invloed kunnen zijn op de instandhoudingsdoelstellingen. Deze beoordeling geeft inzicht in de mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelstellingen³⁰. Uit deze beoordeling volgt of de activiteit, al dan niet onder voorwaarden, kan worden voortgezet. Het gaat hierbij om een beoordeling van het feitelijke gebruik en niet om het vergunde gebruik. In enkele voorkomende gevallen is ook het vergund gebruik beoordeeld op eventuele effecten. Wanneer dit het geval is, dan is dit expliciet vermeld.

5.4.1 Drinkwaterwinning

Het grootste potentiële effect van drinkwaterwinning op de instandhoudingsdoelstellingen is verdroging. Dat uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is daardoor mogelijk lager dan de gewenste of benodigde grondwaterstand voor de aanwezige habitattypen en -soorten. Mogelijke neveneffecten van verdroging op de instandhoudingsdoelstellingen zijn vermisting en verzuring. Deze neveneffecten zijn niet meegenomen in deze beoordeling omdat zij onderdeel uitmaken van het PAS.

Daarnaast kan door de aanleg of uitbreiding van locaties voor drinkwaterwinning lokaal oppervlakteverlies of versnippering optreden van het leefgebied van soorten of van habitattypen. Deze zijn niet nader bepaald in dit onderzoek, aangezien dit reeds onderdeel uitmaakt van de m.e.r. en vergunningsaanvragen die bij zo'n ontwikkeling worden opgesteld.

De Centrale Beoordeling van de drinkwaterwinningen bestaat uit opeenvolgende stappen:

- Ligt er een Natura 2000-gebied binnen tien kilometer van de drinkwaterwinning?
- Zo ja, ligt de verlagingscontour van de drinkwaterwinning binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied?
- Zo ja, is de verlaging binnen het Natura 2000-gebied groter dan 5 cm?

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat binnen een afstand van 10 kilometer van het Buurserzand & Haaksbergerveen alleen de voormalige drinkwaterwinning Weerseloseweg ligt. Deze drinkwaterwinnig is in 2013 gesloten.

5.4.2 Industriële grondwateronttrekkingen

Deze paragraaf betreft alleen vergunde grondwateronttrekkingen met als hoofddoel industrie. De vergunde capaciteit van de betreffende winningen is in de meeste gevallen groter dan 150.000 m³ per jaar. Overige onttrekkingen die niet als hoofddoel 'Industrie' hebben en alle meldingsplichtige grondwateronttrekkingen (voor zover niet agrarisch) worden behandeld in paragraaf 5.4.3.

Beschrijving industriële grondwateronttrekking

Binnen een afstand van 10 kilometer van het Buurserzand & Haaksbergerveen liggen twee industriële grondwateronttrekkingen. De relevante informatie over deze grondwateronttrekkingen staat in onderstaande tabel.

Tabel 9 Industriële grondwateronttrekkingen rondom Buurserzand & Haaksbergerveen

Locatie	Afstand (km)	Werkelijke onttrekking 2011 (Mm ³ /jaar)	Vergunde onttrekking 2011 (Mm ³ /jaar)
Grosch bierbrouwerij Nederland BV	4	0,4	1,39
Twentse Kabelfabriek	2,1	Onbekend	0,05

Beoordeling industriële grondwateronttrekking

Industriële grondwateronttrekkingen kunnen leiden tot verdroging. Dat uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is daardoor mogelijk lager dan de gewenste of benodigde grondwaterstand van de aanwezige soorten en habitattypen.

³⁰ Artikel 19a, lid 3, onder a, Natuurbeschermingswet

De beoordeling van de industriële grondwateronttrekkingen bestaat uit de volgende stappen:

- Ligt de verlagingcontour binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied?
- Zo ja, is de verlaging binnen het Natura 2000-gebied groter dan 5 centimeter³¹?

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat de beïnvloedingscontouren van deze onttekkings buiten het Buurserzand & Haaksbergerveen liggen. Deze onttekkings hebben dus geen effect op de grondwaterstanden binnen het Natura 2000-gebied. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen daarom worden uitgesloten en de huidige industriële grondwateronttekkings kunnen worden voortgezet.

Conclusie industriële grondwateronttekkings

Groen | Grolsch bierbrouwerij Nederland BV, Twenste Kabelfabriek

5.4.3 Kleine (niet agrarische) grondwateronttekkings onder verantwoordelijkheid van het waterschap

Beschrijving

Deze paragraaf behandelt de grondwateronttekkings die op grond van de Waterwet vergunningplichtig zijn bij de waterschappen. Het gaat hier specifiek om winningen kleiner dan 150.000 m³ (art. 6.4 Waterwet jo art. 3.5 Keur Waterschap Vechtstromen en Keur Waterschap Rijn en IJssel). Deze grondwateronttekkings hebben diverse doeleinden waaronder: grondwatersanering, tijdelijke en permanente bronbemaling, proceswater, koude-warmte opslag, koelwater, kleine drinkwateronttekkings voor zowel dierlijke als menselijke consumptie en beregening met grondwater. In paragraaf 5.4.4 wordt specifiek ingegaan op onttekkings ten behoeve van agrarische activiteiten.

In onderstaande tabel staat het overzicht van de kleine onttekkings rondom het Buurserzand & Haaksbergerveen die in de Centrale Beoordeling zijn beoordeeld.

Tabel 10 Kleine grondwateronttekkings rondom Buurserzand & Haaksbergerveen

Type winning	Aantal vergunningen	Aantal meldingen
Bronbemaling	12	
Sanering	1	
Koelwater industrie	1	
Drenking vee		4

Beoordeling

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat wanneer alle vergunningplichtige winningen tegelijkertijd de vergunde hoeveelheid onttekkings, zij geen invloed hebben op de grondwaterstanden van het Buurserzand & Haaksbergerveen. De vergunde winningen hebben dus geen cumulatief effect op de grondwaterstand in het Buurserzand & Haaksbergerveen. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor dit Natura 2000-gebied zijn dan ook op voorhand uit te sluiten.

Conclusie kleine (niet agrarische) grondwateronttekkings onder verantwoordelijkheid van het waterschap

Groen | Bestaande grondwateronttekkings en nieuwe grondwateronttekkings buiten een straal van 10 kilometer van Buurserzand & Haaksbergerveen

³¹ Bij verlagingen kleiner dan 5 centimeter is causaal verband tussen grondwateronttekkings en schade niet aantoonbaar. Dit is gebaseerd op onder meer het protocol van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG).

5.4.4 Onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

Beschrijving

Het doel van deze paragraaf is het treffen van een regeling voor beregeningsonttrekkingen en onttrekkingen ten behoeve van veedrenking. Waar mogelijk wordt aangesloten bij de beregeningsregeling van de waterschappen (zie paragraaf 4.5). Echter, voor het effect op de instandhoudingsdoelstellingen is het niet van belang waarvoor een onttrekking wordt gebruikt. Het onttrekkingsregime (pompcapaciteit, duur, periode, maximale hoeveelheid) is wel van belang. In aansluiting op het beleid van de waterschappen wordt in het Natura 2000-beheerplan onder onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten het volgende verstaan: '*Een onttrekking met een pompcapaciteit kleiner dan 60 m³ per uur, met een maximum van 25.000 m³ per jaar*'. Onder deze definitie vallen zowel de beregeningsonttrekkingen en de onttrekkingen ten behoeve van veedrenking die bij het waterschap meldingsplichtig zijn, als de zeer kleine onttrekkingen met een pompcapaciteit kleiner dan 10 m³ per uur die bij het waterschap noch meldingsplichtig, noch vergunningplichtig zijn.

Beoordeling

Bestaande onttrekkingen

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat significant negatieve effecten van een dergelijke onttrekking ten behoeve van agrarische activiteiten buiten een straal van 300 meter uit te sluiten zijn³². In bijlage 6 is een kaart opgenomen waarop deze zone is weergegeven. Ten tijde van het opstellen van de Centrale Beoordeling waren er vier onttrekkingen binnen een straal van 300 meter rond het Buurserzand & Haaksbergerveen bekend. Naar alle waarschijnlijkheid is het overzicht dat voor de Centrale Beoordeling is gebruikt echter incompleet. Mogelijk liggen binnen een straal van 300 meter rondom Buurserzand & Haaksbergerveen nog onttrekkingen die niet bekend waren ten tijde van het opstellen van de Centrale Beoordeling. Door het uitvoeren van de hydrologische herstelmaatregelen (M1 t/m M8) uit de PAS-gebiedsanalyse is echter voldoende gewaarborgd dat de habitattypen en het leefgebied van habitatsoorten worden behouden. Aan de hand van de monitoringsresultaten moet worden bepaald of het grondwaterregime een knelpunt vormt voor het behalen van de uitbreidings- en verbeterdoelstellingen. Hiervoor is een onderzoeksmaatregel opgenomen (zie paragraaf 6.2.1). Uit dit onderzoek moet blijken of aanvullende mitigerende maatregelen genomen moeten worden.

Nieuwe onttrekkingen

Met het opnemen van effectafstanden voor kleine onttrekkingen ontstaat er voor meer dan 80% van het oppervlak in Overijssel (de gebieden buiten de grens van de effectafstanden) een vergunningvrije zone van de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) voor het realiseren van nieuwe onttrekkingen. Voor het overgrote deel van de agrarische ondernemers geeft dit duidelijkheid en gemak. Binnen de effectafstanden blijft de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) van toepassing.

De effecten van het aanleggen van nieuwe grondwateronttrekkingen zijn niet in het PAS meegenomen. Indien nieuwe grondwateronttrekkingen binnen de effectafstand van 300 meter vanaf het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen worden aangelegd moet de initiatiefnemer onderzoeken of er negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen op kunnen treden. Indien dit niet uit te sluiten valt, dient de initiatiefnemer een Wet natuurbescherming-vergunning aan te vragen. Zoals in paragraaf 4.5 al is beschreven staat het waterschap binnen een straal van 200 meter rondom kwetsbare natte natuur geen nieuwe beregeningsonttrekkingen toe.

Het aanleggen van nieuwe onttrekkingen buiten de effectafstand van 300 meter vanaf het Buurserzand & Haaksbergerveen is vergunningvrij. In bijlage 6 is een kaart opgenomen waarop deze zone is weergegeven.

Vervangen bestaande onttrekkingen

Indien een bestaande installatie op dezelfde locatie wordt vervangen door een installatie met dezelfde capaciteit en de maximale onttrekking van 25.000 m³ per jaar in acht wordt genomen, verandert het effect van de grondwateronttrekking niet. Een dergelijke wijziging is zowel binnen als buiten de effectafstand van 300 meter vanaf het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen vergunningvrij.

³² Voor de onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling. De effectafstand wordt in nader onderzoek nader gespecificeerd, zie paragraaf 6.2.1.

Voorwaarden

Bestaande onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten binnen een straal van 300 meter van het Buurserzand & Haaksbergerveen zijn beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde:

- Uitvoeren van de hydrologische herstelmaatregelen (M1 t/m M8) uit de PAS-gebiedsanalyse.

Conclusie onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

Groen	Nieuwe onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten buiten een straal van 300 meter van Buurserzand & Haaksbergerveen. Op dezelfde locatie vervangen van de bestaande grondwateronttrekking met een onttrekking met dezelfde capaciteit, waarbij de maximale onttrekking van 25.000 m ³ per jaar in acht wordt genomen.
Geel	Bestaande onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten binnen een straal van 300 meter van Buurserzand & Haaksbergerveen. Deze grondwateronttrekkingen kunnen worden gecontinueerd onder bovengenoemde voorwaarden.

5.4.5 Berekening met oppervlaktewater

De waterschappen zijn verantwoordelijk voor de oppervlaktewateronttrekkingen. Dit zijn onttrekkingen die in droge perioden worden gebruikt ten behoeve van berekening van landbouwgewassen.

Beschrijving berekening met oppervlaktewater

Binnen het Natura 2000-gebied wordt geen oppervlaktewater onttrokken. Rondom het Natura 2000-gebied wordt door agrariërs oppervlaktewater onttrokken ten behoeve van berekening en bevoeiing. Dit mag echter niet uit alle watergangen of oppervlaktewaterlichamen. Zo is onttrekking uit de Zoddebeek verboden op grond van de Keur van het waterschap.

Beoordeling berekening met oppervlaktewater

Berekening met oppervlaktewater kan ervoor zorgen dat de drainerende werking van watergangen rondom een Natura 2000-gebied toeneemt. Dit kan effect hebben op de grondwaterstanden in het Natura 2000-gebied, waardoor grondwaterafhankelijke habitattypen en leefgebieden van habitatsoorten in het Natura 2000-gebied kunnen verdrogen.

In de praktijk vindt onttrekking van oppervlaktewater voor berekening plaats uit watergangen die voldoende water aanvoeren. Dit is geregeld in de beregeningsregeling van de waterschappen (paragraaf 4.5). In deze regeling is vastgelegd dat berekening vanuit oppervlaktewater alleen is toegestaan zolang de eerstvolgende benedenstrooms gelegen stuw nog overstroomt. Zodra de afvoer stagneert, treedt automatisch en met onmiddellijke ingang een beregeningsverbod in werking in het desbetreffende peilgebied. Er mag dus alleen onttrokken worden zonder dat er een verlaging van het waterpeil plaatsvindt. Het oppervlaktewaterpeil in de watergangen waaruit wordt onttrokken is daarmee gegarandeerd.

Wanneer berekening uit oppervlaktewater onder de voorwaarden uit de beregeningsregeling plaatsvindt, leidt dit niet tot een daling van de waterpeilen in de watergangen. Een toename van de drainerende werking van watergangen door berekening met oppervlaktewater is dan ook niet aan de orde. Hierdoor zijn negatieve effecten op grondwaterafhankelijke habitattypen en leefgebieden van habitatsoorten op voorhand uitgesloten.

Voorwaarden

Berekening met oppervlaktewater is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde: 'Berekening vanuit oppervlaktewater is alleen toegestaan zolang de afvoer over de eerstvolgende benedenstrooms gelegen stuw niet stagneert'.

Conclusie berekening met oppervlaktewater

Geel	Berekening met oppervlaktewater kan worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat de afvoer over de eerstvolgende benedenstrooms gelegen stuw niet stagneert.

5.4.6 Rioolwaterzuiveringsinstallaties

In de provincie Overijssel bevinden zich enkele tientallen rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Een RWZI kan vanuit twee invalshoeken invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied:

- Directe effecten: sommige effecten zoals geluidhinder, lichthinder, transportbewegingen, aanwezigheid van mensen en opwerveling van slib hebben, onafhankelijk van de ligging in het stroomgebied, op korte afstand van de RWZI mogelijk invloed.
- Diffuse effecten: een RWZI ligt bovenstrooms ten opzichte van een Natura 2000-gebied: als een RWZI loost in een hoofdwaterloop/beek kan dat op grotere afstand invloed hebben. Dit kan leiden tot verontreiniging.

Significant negatieve effecten van geluid, licht en optische verstoring op instandhoudingsdoelstellingen op een afstand van meet dan 2.000 meter geheel worden uitgesloten³³. Significant negatieve effecten van 'verontreiniging' en 'vermesting' kunnen worden uitgesloten als een RWZI benedenstrooms in het stroomgebied ligt.

Binnen 2 kilometer van het Buurserzand & Haaksbergerveen en bovenstrooms in het stroomgebied liggen geen RWZI's.

5.4.7 Riooloverstorten

Mogelijke effecten van riooloverstorten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn vermesting en verontreiniging.

Uitgangspunt voor de selectie van riooloverstorten met mogelijk significant negatieve effecten is geweest dat een riooloverstort mogelijk van invloed is op een Natura 2000-gebied als het object zich binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied bevindt of binnen een watersysteem stroomopwaarts ten opzichte van het Natura 2000-gebied is gelegen. Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van benedenstroomse overstorten worden uitgesloten.

Beschrijving riooloverstorten

Uit de Centrale Beoordeling en informatie van het waterschap Rijn en IJssel blijkt dat binnen het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen geen riooloverstorten liggen. Op ongeveer 300 meter ten oosten van het Natura 2000-gebied ligt op de kruising van de Bosgaardweg en de Meijersgaardenweg een riooloverstort die loost op de Buurserbeek. Deze beek stroomt naar het Natura 2000-gebied.

Beoordeling riooloverstorten

Door lozingen kan de riooloverstort bijdragen aan hogere stikstof- en fosfaatconcentraties van het oppervlaktewater. De Buurserbeek maakt geen onderdeel uit van het leefgebied van de habitatsoorten (zie paragraaf 2.3.2). Geen van de habitattypen wordt geïnunderd door deze beek (zie paragraaf 2.2). Daarom zijn negatieve effecten van de riooloverstort op de instandhoudingsdoelstellingen op voorhand uitgesloten. De riooloverstort staat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Conclusie riooloverstorten

Groen	De beschreven bestaande riooloverstort

5.4.8 Beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Beschrijving beheer en onderhoud waterinfrastructuur

In en rondom het Buurserzand & Haaksbergerveen worden stuwen, dammen, kades en duikers onderhouden. Ook worden watergangen in en rondom het Natura 2000-gebied periodiek geschoond of gebaggerd. De watergangen die in landbouwgebieden liggen, worden machinaal geschoond. Hierbij worden normale trekkers gebruikt.

Beoordeling beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Bij het beheer wordt gebruik gemaakt van materieel dat kan leiden tot verstoring van kwetsbare habitattypen. Om verstoring door mechanische effecten (bodemverdichting) te voorkomen dient

³³ Voor de onderbouwing van de effectafstanden zie de Centrale Beoordeling

daarom zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.

In het gebied komt de kamsalamander voor. Verkeerd uitgevoerd beheer kan deze soort verstoren. Daarom dient het schonen en baggeren van watergangen waarvan vermoed wordt dat ze leefgebied zijn van de kamsalamander plaats te vinden in de periode oktober tot en met januari en bij het schonen en baggeren dient op minimaal 25% van de oppervlakte water- en oevervegetatie achter te blijven (overeenkomstig de Soortenstandaard kamsalamander^{iv}).

In het gebied komt ook de grote modderkruiper voor. Watergangen waarvan vermoed wordt dat ze leefgebied zijn van deze soort dienen op de volgende wijze te worden geschoond en gebaggerd, overeenkomstig de richtlijnen in de Soortenstandaard grote modderkruiper^{iv}:

- Faseer schoningswerkzaamheden van een watergang in ruimte en tijd. Hierbij moet op minimaal 25% van de oppervlakte van de watergang voldoende geschikt habitat aanwezig blijven.
- Voer de werkzaamheden niet uit in de voortplantingstijd van deze soort (maart tot en met augustus) en ook niet wanneer de luchttemperatuur beneden het vriespunt ligt of er ijs in de watergang aanwezig is.
- Gebruik apparatuur waarmee de hoeveelheid slachtoffers zo beperkt mogelijk is. Voor baggeren is de beste methode werken met een zuiger/pomp. Bagger niet met apparatuur met vleugels die materiaal naar binnen schuiven (zie ook de genoemde Soortenstandaards). Werk bij het baggeren in de richting van open water en bagger in watergangen die geen hoofdtaak hebben als waterafvoer maximaal 50% van de oppervlakte.
- Op de kant gebrachte bagger van plekken waar veel grote modderkruipers aanwezig zijn moet direct doorzocht worden op de aanwezigheid van deze dieren en deze moeten direct in de gespaarde delen van de watergang teruggezet worden.

Voor deze beheermaatregelen moet het gebied betreden worden en moeten machines het gebied in. Dit kan leiden tot verstoring door geluid en optische verstoring. Deze beheermaatregelen vinden met een lage frequentie plaats, waarbij het gebied hooguit enkele dagen per jaar wordt betreden. Significante negatieve effecten als gevolg van optische verstoring of verstoring door geluid zijn daardoor uitgesloten.

Voorwaarden

Beheer en onderhoud waterinfrastructuur is beoordeeld met code geel: Significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- Insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen moet worden voorkomen;
- Poelen en watergangen waar de kamsalamander in voor kan komen moeten in de periode oktober tot en met januari worden geschoond. Bij het schonen en baggeren moet op minimaal 25% van de oppervlakte water- en oevervegetatie achterblijven;
- Watergangen waar de grote modderkruiper voor kan komen moet op de volgende manier worden geschoond en gebaggerd:
 - o Fasering in ruimte en tijd, waarbij op minimaal 25% van de oppervlakte van de watergang voldoende geschikt habitat aanwezig blijft;
 - o Werkzaamheden niet uitvoeren tussen maart en augustus en ook niet wanneer het vriest of er ijs in de watergang ligt;
 - o Gebruik apparatuur waarmee de hoeveelheid slachtoffers zo beperkt mogelijk is;
 - o Zet gevangen dieren terug in geschikt leefgebied.

Conclusie beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Geel	Het beschreven beheer en onderhoud van de waterinfrastructuur kan worden gecontinueerd onder bovengenoemde voorwaarden.

5.4.9 Peilbeheer

Beschrijving peilbeheer

Het waterpeil in en rondom het Buurserzand & Haaksbergerven wordt ingesteld en gehandhaafd door de waterschappen. In deze paragraaf wordt ingegaan op de effecten van dit waterpeil op de instandhoudingsdoelstellingen. De effecten van drainage van agrarische percelen en de voorwaarden voor het wijzigen of aanleggen van drainage worden behandeld in paragraaf 5.4.12 (agrarische activiteiten).

Beoordeling peilbeheer

In de PAS-gebiedsanalyse zijn de knelpunten met betrekking tot het peilbeheer aangegeven. Het gaat om de volgende knelpunten:

- Ontwatering van landbouwgronden buiten het Natura 2000-gebied;
- Ontwatering van landbouwgronden binnen het Natura 2000-gebied;
- Ontwatering door aanleg en verdieping van beken binnen en buiten het Natura 2000-gebied;
- Ontwatering door Steenhaarleiding en landbouwenclave in Buurserzand.

Om het peilbeheer in en rondom het Natura 2000-gebied af te stemmen met de instandhoudingsdoelstellingen is een aantal maatregelen in de PAS-gebiedsanalyse opgenomen (M1, M2, M4, M6 en M7). Het gaat om de volgende maatregelen:

- Verondiepen van de Biesheuvelleiding;
- Verondiepen/herinrichten van de Hagmolenbeek;
- Herinrichting Buurserbeek;
- Aankoop en herinrichting van landbouwgronden Buurserzand;
- Creëren hydrologische bufferzone.

Door het uitvoeren van deze maatregelen worden de negatieve effecten van het huidige peilbeheer in en rondom het Buurserzand & Haaksbergerven zo ver verminderd dat de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden.

Voorwaarden

Peilbeheer is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de voorwaarde: Uitvoeren van de maatregelen M1, M2, M4, M6 en M7 uit de PAS-gebiedsanalyse.

Conclusie peilbeheer

Geel	Het beschreven peilbeheer kan worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat de hydrologische herstelmaatregelen uit het PAS worden uitgevoerd.

5.4.10 Rijks- en provinciale wegen

Beoordeling

In de provincie Overijssel ligt circa 850 kilometer provinciale weg en circa 500 kilometer rijksweg. Mogelijke effecten van wegen (door gebruik en regulier beheer en onderhoud zoals van wegdek, kabels en leidingen en berm- en verzorgingslocatiebeheer) zijn: versnippering, verzuring, vermesting, verontreiniging, geluidhinder, lichthinder en optische verstoring. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie door wegverkeer maken onderdeel uit van de programmatische aanpak stikstof en worden in deze paragraaf niet verder behandeld.

Uit het rapport 'Onderbouwing effectafstanden' blijkt dat de maximale afstand waarop een weg versturende effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kan hebben 3 kilometer is. De volgende wegen liggen binnen een afstand van 3 kilometer van het Buurserzand & Haaksbergerven (gegevens 1 oktober 2005).

Tabel 11 Wegen binnen een straal van 3 kilometer rondom Buurserzand & Haaksbergerveen

Weg	Verkeersintensiteit (aantal voertuigen per dag)	Aandeel vrachtverkeer (%)	Verlichting	Kortste afstand tot Natura 2000-gebied	Lengte door of langs Natura 2000-gebied
N18	6.750		Ja, op 700 meter	700 meter	n.v.t.
N739	11.600	13	Ja, op 700 meter	700 meter	n.v.t.

Beoordeling

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat vanuit boven genoemde wegen geen effecten te verwachten zijn door versnippering, geluid, optische verstoring en licht.

Conclusie rijks- en provinciale wegen

Groen	N18 en N739

5.4.11 Industriële en overige bedrijven met een SBI-code

In de Centrale Beoordeling wordt onderscheid gemaakt tussen gieterijen/ smelterijen, melkveebedrijven en overige bedrijven met een SBI-code³⁴. Voor bedrijven in de sector recreatie en toerisme zie paragraaf 5.4.13.

Gieterijen/smelterijen

Binnen deze SBI-categorie vallen non-ferro-metaalgieterijen/-smelterijen en ijzer- en staalgieterijen/ -smelterijen. Deze categorie is geselecteerd om de mogelijke effecten van verontreiniging. Als bij deze bedrijven aluminium wordt gesmolten, kunnen effecten op grote afstand optreden. Er liggen drie bedrijven binnen 10.000 meter³⁵ van het Natura 2000-gebied. Voor al deze bedrijven zijn significant negatieve effecten uit te sluiten. Deze bedrijven staan weergegeven in tabel 12.

Tabel 12 Gieterijen/smelterijen in de omgeving van Buurserzand & Haaksbergerveen

Beoordeling	Bedrijf	Afstand tot Natura 2000-gebied	Onderbouwing
Groen	Modelmakerij Hengelo BV, Topaasstraat, Hengelo	7.973 m	Vervaardiging en groothandel onderdelen en ijzerwaren. Geen industriële productie. Activiteiten vinden binnen plaats (productiehal)
Groen	Non Ferro Gieterij Christenhusz BV, Parelstraat, Hengelo	7.869 m	Grote afstand tot Natura 2000-gebied en activiteiten vinden binnen plaats (productiehal), zeer lage schoorstenen
Groen	Metalurgische Produkten Holland	300 m	Zeer kleinschalig ambachtelijk bedrijf

Melkveehouderijen/veestallen

Een mogelijk effect van melkveebedrijven (open stallen) op de instandhoudingsdoelstellingen betreft lichthinder. De voor deze verstoringfactor geldende effectafstand is afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor Buurserzand & Haaksbergerveen geldt een afstand van 300 meterⁱⁱⁱ. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie maken onderdeel uit van het PAS en zijn in deze beoordeling niet meegenomen.

Veestallen staan allemaal buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied, waardoor alleen sprake kan zijn van indirecte effecten door licht. Van lichtverstoring kan alleen sprake zijn wanneer het open stallen betreft die binnen de maximale effectafstand van licht van 300 meter liggen. Er liggen 12 melkveehouderijen binnen 300 meter van Buurserzand & Haaksbergerveen.

³⁴ SBI: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf is.

³⁵ Voor de onderbouwing van de effectafstanden zie de Centrale Beoordeling.

Op basis van aanvullende (gebiedspecifieke) informatie vanuit de provincie en haar partners zijn de melkveehouderijen waar mogelijk nader beoordeeld. De lijst van beoordeelde melkveehouderijen inclusief de door de provincie op basis van aanvullende informatie opgestelde eindbeoordeling is te vinden in bijlage 7. Binnen 300 meter liggen diverse melkveehouderijen waarvan niet van allemaal bekend is of het om open stallen gaat. Significant negatieve effecten door lichtverstoring door veestallen (bijlage 7) kunnen hierdoor niet op voorhand worden uitgesloten.

Conclusie stallen melkveehouderijen voor wat betreft lichthinder

Groen	Veestallen bij 12 melkveehouderijen (zie bijlage 7)

Overige bedrijven

In de Centrale Beoordeling zijn ook de overige bedrijven met een SBI-code beoordeeld volgens de in paragraaf 5.3.3 gehanteerde werkwijze van 'grof naar fijn'. Bij aanvang zijn ruim 80.000 bedrijven geïnventariseerd. Op basis van de mogelijke verstoringsfactoren, de instandhoudingsdoelstellingen en de effectafstanden kon voor ruim 78.000 bedrijven worden uitgesloten dat zij leiden tot significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen. De resterende bedrijven zijn nader beoordeeld.

In 2014 is door ARCADIS een aanvullende beoordeling uitgevoerd van in de Centrale Beoordeling ontbrekende bedrijven.

Op basis van aanvullende (gebiedspecifieke) informatie vanuit de provincie en haar partners zijn bedrijven waar mogelijk nader beoordeeld. De lijst van beoordeelde bedrijven inclusief de door de provincie op basis van aanvullende informatie opgestelde eindbeoordeling is te vinden in bijlage 9.

Conclusie overige bedrijven

Groen	3 beoordeelde overige bedrijven (zie bijlage 9)

5.4.12 Agrarische activiteiten

Beschrijving agrarische activiteiten

De landbouw rond het Natura 2000-gebied bestaat voornamelijk uit een groot aantal rundveehouderijen en in mindere mate ook uit varkens- en pluimveehouderijen. Binnen een afstand van 1 kilometer vanaf de Natura 2000-grens liggen zo'n 55 dierhouderijen. Een aantal bedrijven grenst zeer nauw aan het gebied.

Agrarische bedrijfsvoeringen zijn over het algemeen erg divers en bestaan uit een groot aantal verschillende, zeer diverse handelingen. Ten aanzien van de Natura 2000-gebieden en mogelijke effecten gaat het voornamelijk om fysieke handelingen die buiten (op het land) uitgevoerd worden of plaats vinden. Grond- en oppervlaktewateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten zijn opgenomen in paragraaf 5.4.4 en 5.4.5.

Reguliere agrarische activiteiten rondom Buurserzand & Haaksbergerveen betreffen:

- Machinale bewerkingen op agrarische percelen:
 - o Grondbewerking: bewerken van grasland³⁶ (bv scheuren);
 - o Grondbewerking: ondiepe grondbewerkingen (tot 40 cm);
 - o Grondbewerking: diepe grondbewerkingen (> 40 cm);
 - o Bemesten (fysieke activiteit);
 - o Maaien;
 - o (door)Zaaien/poten;
 - o Oogsten van akkerbouwgewassen
- Bemesting (toepassen van meststoffen);
- Gewasbescherming (toepassen van bestrijdingsmiddelen);

³⁶ Per 1 januari 2015 is de (nieuwe) "Uitvoeringsregeling rechtstreekse betalingen GLB" in werking getreden. In artikel 2.15 lid 1 (zie onder) is formeel vastgelegd dat al het blijvend grasland binnen N2000-gebied wordt aangemerkt als blijvend grasland dat ecologisch kwetsbaar is. In de Europese verordening met betrekking tot het gemeenschappelijk landbouwbeleid (nr. 1307/2013) is dit verbod als volgt vastgelegd: "Landbouwers mogen blijvend grasland dat zich in door de lidstaten uit hoofde van de eerste alinea en, in voorkomend geval, van de tweede alinea aangewezen gebieden bevindt niet omzetten of ploegen."

- Drainage;
- Beweiding alle grazers.

Beoordeling agrarische activiteiten

Voor de beoordeling van de agrarische activiteiten wordt gebruik gemaakt van de effectenindicator van het rijk (zie paragraaf 5.3.2). Per gebied is een selectie gemaakt van de relevante verstoringsfactoren (de verstoringsfactoren die specifiek betrekking hebben op stikstofdepositie worden in deze analyse niet meegenomen, aangezien deze in het PAS verwerkt zijn).

Aan de agrarische activiteiten zijn de volgende zes mogelijke verstoringsfactoren gekoppeld:

- Verontreiniging;
- Verdroging;
- Verstoring door geluid;
- Verstoring door licht;
- Optische verstoring;
- Verstoring door mechanische effecten.

Machinale bewerkingen op agrarische percelen

Machinale bewerkingen op agrarische percelen kunnen verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten tot gevolg hebben:

- De habitattypen en habitatsoorten komen niet op de agrarische percelen voor. Omdat machinale bewerkingen op omliggende percelen slechts een paar dagen per jaar en verspreid over het hele jaar plaatsvinden is er alleen sprake van tijdelijke verstoring en zijn significant negatieve effecten als gevolg van geluid en optische verstoring door machinale bewerkingen op voorhand uit te sluiten.
- Omdat de habitattypen en de habitatsoorten niet op de agrarische percelen voorkomen zijn significant negatieve effecten van agrarische activiteiten als gevolg van mechanische effecten (betreding en machinale bewerkingen) niet aan de orde.

Bemesting (toepassen van meststoffen) en gewasbescherming (toepassen van bestrijdingsmiddelen)

Bemesting en gewasbescherming kunnen verstoring door verontreiniging tot gevolg hebben. Het bemesten en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan een negatief effect hebben op de kwaliteit van het grondwater. Het grondwater kan hierdoor geëutrofeerd en vervuild raken. Ook kunnen meststoffen en bestrijdingsmiddelen oppervlakkig afspoelen in sloten en greppels en een negatief effect hebben op de habitattypen en habitatsoorten in het Natura 2000-gebied.

In de PAS-gebiedsanalyse zijn onder andere maatregelen opgenomen waardoor negatieve effecten van bemesting verminderd worden (zie hoofdstuk 6). Door het uitvoeren van deze PAS-maatregelen in de eerste beheerplanperiode worden de negatieve effecten zo ver verminderd dat er geen sprake is van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen.

Voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gelden wettelijke kaders. Bij het opstellen van deze kaders is rekening gehouden met effecten van deze middelen op het milieu. Omdat de habitattypen niet op de agrarische percelen voorkomen, is geen sprake van rechtstreekse bespuiting. Wel kan door verwaaiing of door af- of uitspoeling sprake zijn van effecten. De geldende voorwaarden die de emissies van bestrijdingsmiddelen tijdens toediening beperken zijn onder meer: de (verlaagde) spuitboomhoogte, gebruik van driftarme spuitdoppen en kantdoppen, niet spuiten bij harde wind (allen t.b.v. het beperken van verwaaiing) en de teeltvrije zone tussen landbouwgewassen en de sloot (beperken van af- en uitspoeling). Op basis van de actuele kennis of de mate van verwaaiing, af- en uitspoeling in combinatie met de geldende voorwaarden waaronder gewasbeschermingsmiddelen toegepast mogen worden, worden geen significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen verwacht. Wanneer uit nieuwe kennis en/of monitoring blijkt dat de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar komen als gevolg van het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen, is de provincie bevoegd om nadere voorwaarden te stellen.

Drainage

Drainage kan tot verdroging leiden. In de PAS-gebiedsanalyse zijn de verdrogingseffecten van diverse bestaande activiteiten meegenomen en vertaald in hydrologische maatregelen. Bestaande drainage is hierin meegenomen, het nieuw aanleggen van drainage en het wijzigen van bestaande drainage zijn niet meegenomen. Deze moeten dus separaat beoordeeld worden om negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen uitsluiten.

De afstand waarbinnen het vervangen of nieuw aanleggen van drainage effect kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen is voor het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen 350 meter (zie bijlage 5). In deze bijlage is een kaart opgenomen met de zone waarbinnen het vervangen of nieuw aanleggen van drainage rond het Natura 2000-gebied mogelijk een negatief effect kan hebben.

Met het opnemen van effectafstanden voor drainage ontstaat er voor meer dan 80% van het oppervlak in Overijssel (de gebieden buiten de grens van de effectafstanden) een vergunningsvrije zone van de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) voor het realiseren van nieuwe drainage. Voor het overgrote deel van de agrarische ondernemers geeft dit duidelijkheid en gemak. Binnen de effectafstanden blijft de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) van toepassing.

Om de negatieve effecten van bestaande drainage op te heffen zijn PAS-maatregelen opgenomen in het Natura 2000-beheerplan. Deze PAS-maatregelen houden in dat op bepaalde percelen drainage wordt verwijderd of sloten worden verondiept. Door deze PAS-maatregelen is geborgd dat bestaande drainage buiten de aan te pakken percelen geen negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen heeft en dus vergunningvrij is. Drainage op de aan te pakken percelen is vergunningvrij totdat de PAS-maatregelen worden uitgevoerd.

De effecten van het aanleggen van nieuwe drainage en het vervangen van bestaande drainage zijn niet in het PAS meegenomen. Het aanleggen en vervangen van drainage kan negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. De afstand waarbinnen het vervangen of nieuw aanleggen van drainage nog negatief effect kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen is voor het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen 350 meter (zie bijlage 5). Dit betekent het volgende:

- Nieuwe drainage:
 - o Buiten de effectafstand van 350 meter vanaf het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen is het aanleggen van nieuwe drainage vergunningvrij;
 - o Binnen de effectafstand van 350 meter vanaf het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen is het aanleggen van nieuwe drainage niet op voorhand vergunningvrij (zie voor nadere procedure hoofdstuk 9).
- Wijzigingen in bestaande drainage:
 - o Buiten de effectafstand van 350 meter vanaf het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen is het wijzigen van bestaande drainage vergunningvrij;
 - o Het vervangen van bestaande drainage binnen de effectafstand van 350 meter is vergunning vrij wanneer de vervangende drainage niet meer draineert dan de oorspronkelijke aangelegde, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:
 - Het ontwaterend vermogen niet toeneemt ten opzichte van de oorspronkelijke aangelegde drainage. Dat betekent dat vervanging van bestaande buisdrainage door drainage op dezelfde NAP-hoogte en met dezelfde dichtheid vergunningvrij is, of;
 - Het ontwaterend vermogen aantoonbaar gelijk blijft of zelfs afneemt ten opzichte van de oorspronkelijk aangelegde drainage, en;
 - De initiatiefnemer een aantal weken voordat de drainage wordt vervangen bij de provincie meldt dat de werkzaamheden worden uitgevoerd. Daarmee heeft de provincie de mogelijkheid om te toetsen of de vervangende drainage niet meer gaat draineren dan de oorspronkelijk aangelegde drainage. Op deze manier wordt geborgd dat de vervangende drainage geen verdrogend effect heeft en hoeft de initiatiefnemer geen vergunningprocedure te doorlopen.
- Wanneer een initiatiefnemer drainage wil vervangen door drainage die meer draineert dan de oorspronkelijk aangelegde drainage, is deze activiteit niet op voorhand vergunningvrij (zie voor nadere procedure hoofdstuk 9).

Beweidings alle grazers

Beweidings door grazers kan verstoring door mechanische effecten (betreding) tot gevolg hebben. Omdat de habitattypen en de habitatoorten niet op de agrarische percelen voorkomen zijn significant negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten (betreding) niet aan de orde.

Voor toekomstige nieuwe/gewijzigde vormen van beweiding geldt een vrijstelling van de vergunningplicht op grond van artikel 7.2.1. van de Provinciale verordening (voorheen: artikel 3a Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet).

Voorwaarden

Een aantal agrarische effecten is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende activiteiten en voorwaarden:

- Drainage:
 - Bestaande drainage indien:
 - De hydrologische PAS-maatregelen worden uitgevoerd. Deze PAS-maatregelen houden in dat op bepaalde percelen drainage wordt verwijderd of sloten worden verondiept. Ook tot het moment dat de PAS-maatregelen worden uitgevoerd is bestaande drainage vergunningvrij.
 - Vervanging van bestaande drainage binnen de effectafstand van 350 meter door drainage met eenzelfde of lagere drainerende werking dan de oorspronkelijk aangelegde drainage, indien:
 - Het ontwaterend vermogen niet toeneemt ten opzichte van de oorspronkelijk aangelegde drainage. Dat betekent vervanging van bestaande buisdrainage op dezelfde NAP-hoogte en met dezelfde dichtheid, of;
 - Het ontwaterend vermogen aantoonbaar gelijk blijft of zelfs afneemt ten opzichte van de oorspronkelijk aangelegde drainage, en;
 - De initiatiefnemer een aantal weken voordat de drainage wordt vervangen bij de provincie meldt dat de werkzaamheden worden uitgevoerd.
- Bemesting (toepassing meststoffen) indien:
 - De PAS-maatregelen met betrekking tot bemesting worden uitgevoerd. Deze PAS-maatregelen houden in dat bepaalde percelen uit bemesting genomen worden. Ook tot het moment dat de PAS-maatregelen ten aanzien van bemesting worden uitgevoerd is bestaande bemesting vergunningvrij.

Conclusie agrarische activiteiten

Groen	De beschreven machinale bewerkingen op agrarische percelen (bewerken van grasland, grondbewerking, bemesten, maaien, (door)zaaien/poten, oogsten van akkerbouwgewassen), vervangen van bestaande drainage buiten de effectafstand van 350 meter, aanleggen van nieuwe drainage buiten de effectafstand van 350 meter, gewasbescherming, beweiding alle grazers.
Geel	De volgende beschreven activiteiten kunnen onder boven genoemde voorwaarden worden gecontinueerd: - Bestaande drainage binnen de effectafstand van 350 meter; - Vervanging van bestaande drainage binnen de effectafstand van 350 meter door drainage met eenzelfde of lagere drainerende werking dan de oorspronkelijk aangelegde drainage; - Bemesting.

De in dit Natura 2000-beheerplan gehanteerde werkwijze om tot een 'robuuste' afstandbepaling te komen waarbinnen negatieve effecten zijn uit te sluiten, is gebaseerd op een algemene theoretische benadering die is gebaseerd op de best beschikbare relevante kennisbronnen. Het is aannemelijk dat aanvullende kennis over het gebied kan leiden tot een nadere verfijning (verkorting) van deze afstanden. Wij zijn voornemens om in 2016-2017 in samenwerking met het verantwoordelijke waterschap en LTO voor alle gebieden tot een nadere verfijning te komen op grond van de specifieke kenmerken van het gebied. Het is op grond van de nadere verfijning in theorie voorstelbaar dat in specifieke situaties ook rekening moet worden gehouden met grotere afstanden.

Voor het aanleggen van nieuwe drainage binnen de effectafstand van 350 meter en het wijzigen van bestaande drainage binnen de effectafstand van 350 meter waarbij de gewijzigde drainage meer draineert dan de bestaande, moet door de initiatiefnemer worden bepaald of de betreffende nieuwe activiteit mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft. Als deze effecten niet uit te sluiten zijn is een Wet natuurbescherming-vergunning nodig. Het betreft:

- Het aanleggen van drainage binnen de effectafstand van 350 meter;
- Wijzigen van bestaande drainage binnen de effectafstand van 350 meter indien de vervangende drainage meer draineert dan de oorspronkelijk aangelegde drainage.

Deze effectafstand wordt in nader onderzoek nader gespecificeerd, zie paragraaf 6.2.1.

5.4.13 Recreatie en Toerisme

De Centrale Beoordeling bevat geen precieze beoordeling van recreatie en toerisme. Er zijn wel een aantal meer algemene uitspraken gedaan wat betreft mogelijke verstoringsfactoren en de bijbehorende effectafstanden. Onderstaande beoordeling is gebaseerd op het oorspronkelijke werkdocument en aanvullende actuele informatie van de provincie en haar partners.

Bijlage 8 bevat de lijst van beoordeelde bedrijven met een aan recreatie en toerisme gerelateerde SBI-code³⁷.

Beschrijving recreatie en toerisme

In het Buurserzand & Haaksbergerveen ligt een netwerk van wandel- fiets- en ruiterspaden. Deze paden worden gebruikt voor een diversiteit aan recreatievormen, waaronder de meest gebruikelijke als wandelen (al dan niet met honden), fietsen, paardrijden en recreatief autoverkeer. De doorgaande, (on)verharde wegen zijn tevens opengesteld voor wandelaars, fietsers en deels voor ruiters en autoverkeer. Rondom het gebied liggen diverse parkeerplaatsen, met vanaf deze parkeerplaatsen wandelroutes door het gebied. De wandelroutes in het gebied liggen grotendeels langs de randen en gecentreerd in het zuidelijke deel van het gebied. Naast de padenstructuren zijn er enkele voorzieningen, zoals uitkijkpunten, vogelkijkschermen, rolstoelroute, een knuppelpad en staan verspreid (picknick)banken langs de paden. Er is geen intentie om de recreatieve voorzieningen uit te breiden.

De recreatie buiten het Natura 2000-gebied bestaat vooral uit het gebruik van de recreatieve infrastructuur van fietsroutes, wandelpaden en ruiterspaden die deels overlap hebben of overgaan op de infrastructuur in het Natura 2000-gebied.

In de omgeving van het Natura 2000-gebied is een hoge dichtheid aan voorzieningen voor verblijfsrecreatie aanwezig. Binnen de maximale effectsafstand van de verstoringsfactoren van recreatie, voor het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen is dit 300 meter (zie Centrale Beoordeling), liggen enkele recreatieve dag- en verblijfsaccommodaties. Het betreft drie campings en twee groepsaccommodaties (waarvan één gecombineerd met een camping). Daarnaast liggen diverse recreatiewoningen rondom het Natura 2000-gebied.

Beoordeling recreatie en toerisme

Verstoringsfactoren

Recreatieve activiteiten kunnen leiden tot verstoring door geluid, licht, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. Hieronder wordt voor het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen aangegeven welke habitattypen en habitatrichtlijnsoorten gevoelig zijn voor de bovenbeschreven verstoringsfactoren:

- Habitattypen: gevoelig voor mechanische effecten;
- Kamsalamander: gevoelig voor mechanische effecten en mogelijk gevoelig voor geluid, licht en optische verstoring;
- Grote modderkruiper: gevoelig voor geluid, licht en optische verstoring en zeer gevoelig voor mechanische effecten.

Op basis van het beschreven recreatieve gebruik, hebben mechanische effecten in het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen alleen betrekking op mogelijke verstoring door betreding. Andere vormen van mechanische effecten zijn in relatie tot recreatie niet aan de orde. Geluid is toegekend als verstoringsfactor omdat geluid een trilling is en trillingen zeer negatief kunnen zijn voor vissen. Omdat de grote modderkruiper geen zwemblaas heeft, geldt dat voor deze soort echter in mindere mate (behoudens zware industriële trillingen die direct effect kunnen hebben op exemplaren), waardoor effecten in relatie tot recreatie niet aan de orde zijn. Tevens geldt dat in het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen geen waterrecreatie plaats vindt die onderwatertrillingen kunnen veroorzaken (pleziervaart). Andere vormen van mechanische effecten

³⁷ SBI: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf

zijn in relatie tot recreatie niet aan de orde en worden in de beoordeling buiten beschouwing gelaten.

Dagrecreatie

In het gebied gelden openstellingsregels (onder andere alleen wandelen op de paden en geen toegang na zonsondergang en honden aangelijnd). Betreding van het gebied buiten de paden en gedurende de donkerteperiode is niet toegestaan. Op basis hiervan worden betreding van habitattypen en het leefgebied van kamsalamander en grote modderkruiper en effecten door licht op voorhand uitgesloten. Negatieve effecten door licht en mechanische verstoring in relatie tot recreatie zijn niet aan de orde.

De belangrijkste leefgebieden van kamsalamander en grote modderkruiper liggen nergens nabij (direct naast) de recreatieve infrastructuur (zie bijlage 2). De mate van geluid die de toegestane dagrecreatie veroorzaakt is dusdanig laag³⁸ en infrequent, dat dit maar over een korte afstand van enkele meters een effect kan hebben^{vi}. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat verstoring door geluid slechts incidenteel en lokaal optreedt en significant negatieve effecten uit te sluiten zijn. Voor optische verstoring geldt een vergelijkbare redenering. Vanuit het perspectief van kamsalamander en grote modderkruiper (laag bij de grond, tussen vegetatie of onder water) is het zichtbeeld op de omgeving beperkt. Door de ruimtelijke spreiding van leefgebied en recreatieve infrastructuur zijn recreanten niet zichtbaar. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat optische verstoring slechts incidenteel en lokaal optreedt en significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Verblijfsrecreatie

De verblijfsaccommodaties kunnen verdeeld worden in twee groepen: vrijstaande, individuele recreatiewoningen en campings- en groepsverblijven.

De verblijfsaccommodaties liggen allemaal buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied (zie bijlage 8). Directe effecten (mechanische effecten door betreding) zijn hierdoor op voorhand uit te sluiten. Gesteld wordt dat op basis van de maximale reikwijdte van geluid (zie voetnoot) en kans op lichtverstoring en optische verstoring van de accommodatie nabij het Buurserzand uitgesloten zijn als gevolg van de ligging ten opzichte van het Natura 2000-gebied. Door de inrichting van het tussenliggende landschap met bos en singels is verstoring van (leefgebied van) grote modderkruiper en kamsalamander niet aan de orde.

Voor de campings nabij het Haaksbergerveen, die beide nagenoeg grenzen aan het Natura 2000-gebied, geldt dat op basis van de maximale reikwijdte van geluid³⁶ en optische verstoring dat waarneembaarheid vanuit het perspectief van kamsalamander en grote modderkruiper (in de vegetatie en/of onder water), verstoring van (leefgebied van) kamsalamander en grote modderkruiper niet of slechts incidenteel mogelijk is. Geconcludeerd wordt dat verstoring door geluid of optische verstoring niet leidt tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van beide soorten. Op basis van de afstand tot aan het Natura 2000-gebied is enige mate van lichtverstoring niet op voorhand uit te sluiten. Binnen de straal van 300 meter vanaf de campings ligt geen (belangrijk) leefgebied van beide soorten. Negatieve effecten door lichtverstoring zijn dan ook uit te sluiten.

De ligging van alle individuele recreatiewoningen is niet bekend, maar gesteld wordt dat door de ligging buiten het Natura 2000-gebied er een beperkte verstoring uitgaat vanuit een individuele woning van zowel geluid, licht en optische verstoring. Mechanische effecten zijn door de ligging buiten het Natura 2000-gebied op voorhand uit te sluiten. Voor de verstoringen gelden dezelfde redeneringen als die hierboven beschreven zijn. Doordat eventuele verstoring die wel optreedt dusdanig laag en infrequent is, is significante aantasting van de draagkracht van het Natura 2000-gebied voor beide habitatrichtlijnsoorten op voorhand uit te sluiten.

³⁸ Het geluidsniveau van conversaties, wat de belangrijkste geluidsproductie is van recreanten, ligt tussen de 60 dB(A) en 75 dB(A) (respectievelijk praten en roepen). Het geluidsniveau van 60dB(A) is op circa 8 meter al afgenomen tot onder de 42 d(BA) dat algemeen als minimale verstoringsgrens wordt gehanteerd voor diersoorten (Reijnen et al, 1997). Dit betreft tevens een piekmeting en niet het 24-uurs equivalent. Deze waarden zal aanzienlijk lager liggen.

Conclusie recreatie en toerisme

Groen Beschreven recreatie en toerisme

5.4.14 Luchtvaart

De Centrale Beoordeling bevat geen beoordeling van luchtvaart. Onderstaande beoordeling is gebaseerd op actuele informatie van de provincie en haar partners.

Beschrijving luchtvaart

Door Lensink & Aarts is een effectbeoordeling uitgevoerd naar het bestaand gebruik van kleine luchthavens en beheerplannen Natura 2000^{vii}. Hierin is onderzocht of en welke negatieve effecten kunnen optreden van luchtvaart vanaf kleine luchthavens.

De verstoring heeft vooral betrekking op vogels, van de soorten van de Habitatrichtlijn worden alleen gewone en grijze zeehond als verstoringgevoelig voor luchtvaart beschouwd. Habitattypen worden als niet verstoringgevoelig beschouwd. In geen van de Natura 2000-gebieden in Overijssel zijn beide zeehonden aangewezen. Negatieve effecten op Habitatrichtlijngebieden in Overijssel, als gevolg van vliegbewegingen, zijn dan ook op voorhand uit te sluiten. Van de Vogelrichtlijn is een groot aantal van de aangewezen vogelsoorten wel op enigerlei wijze verstoringgevoelig voor luchtvaart, vaak door een combinatie van geluid en optische verstoring (zicht). Bij het overschrijden van een drempelwaarde (hoge frequentie van verstoring) kan dit leiden tot een afname van het aantal exemplaren in een gebied. Verstoringbronnen zonder auditieve component hebben, bij gelijke omgevingsfactoren (leefgebied en gedrag versturende luchtvaartuigen)^{viii} minder effecten dan bronnen met een auditieve component. Op Natura 2000-gebieden die (ook) als Vogelrichtlijngebied zijn aangewezen, zijn negatieve effecten niet op voorhand uit te sluiten.

Naast vliegbewegingen van en naar de luchthavens, is het voor enkele soorten luchtvaartuigen mogelijk om buiten een luchthaven op te stijgen en te landen. Dit kan alleen met een door Gedeputeerde Staten verleende ontheffing vanuit Wet luchtvaart, een zogenaamde TUG-ontheffing (Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik). Het gaat om de volgende luchtvaartuigen:

- Helikopter;
- Microlight airplane (MLA);
- Gemotoriseerd schermvliegtuig (paramotor);
- Heteluchtballon;
- Onbemande luchtvaartuigen: RPAS (remotely piloted aircraft system), UAS (unmanned aircraft system) of drone.

In het provinciaal beleid is geregeld dat voor het landen en opstijgen in een Natura 2000-gebied en de Ecologische Hoofdstructuur (nu: NNN) geen ontheffing wordt verleend. Negatieve effecten op zowel Vogel- als Habitatrichtlijndoelen door betreding of andere mechanische effecten als gevolg van landen of opstijgen zijn hierdoor eveneens op voorhand uit te sluiten.

Beoordeling luchtvaart

Het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen is alleen aangewezen als Habitatrichtlijngebied. De soorten die aangewezen zijn, zijn niet gevoelig voor verstoringen afkomstig van luchtvaartuigen. Omdat landen en opstijgen niet toegestaan is in Natura 2000-gebieden, treden geen negatieve effecten door mechanische effecten door landen of betreding op. Een nadere beoordeling is voor het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen niet aan de orde.

Conclusie luchtvaart

Groen Beschreven luchtvaart

5.4.15 Motorcrossterreinen

De maximale afstand waarop motorcross kan leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied is gelijk aan die van rijks- en provinciale wegen, namelijk 1 kilometer³⁹. Binnen een afstand van 1 kilometer van de in de Centrale Beoordeling behandelde Natura 2000-gebieden liggen geen motorcrossterreinen.

³⁹ Voor de onderbouwing van de effectafstanden zie de Centrale Beoordeling

5.4.16 Zandwinnings

Beschrijving zandwinnings

Mogelijke effecten van zandwinnings op instandhoudingsdoelstellingen zijn verdroging en verstoring. Significant negatieve of verstorende effecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten als de afstand van de zandwinning tot het betreffende Natura 2000-gebied groter is dan 1 kilometer⁴⁰. Op meer dan een kilometer afstand van het Buurserzand & Haaksbergerveen ligt de zandwinlocatie Ruthbekerzand.

Beoordeling zandwinnings

De Centrale Beoordeling geeft aan dat de afstand tussen de zandwinning en het Natura 2000-gebied groter is dan de maximale effectafstand voor de verstoringsfactoren geluidhinder, lichthinder en optische verstoring. Significant negatieve effecten als gevolg van deze verstoringsfactoren kunnen daarom worden uitgesloten.

In de Centrale Beoordeling is ook vermeld dat uit het werkdocument blijkt dat er verdroging in het Buurserzand & Haaksbergerveen is, maar dat dit vooral wordt veroorzaakt door drainage en drainerende watergangen in de omgeving van het Natura 2000-gebied. Een significant negatief effect van de zandwinning is volgens de Centrale Beoordeling niet waarschijnlijk, maar niet geheel uit te sluiten. Het is dus niet geheel uit te sluiten dat de zandwinning in cumulatie met drainage en de watergangen effect heeft op de grondwaterstanden in het Buurserzand & Haaksbergerveen.

In de PAS-gebiedsanalyse is een aantal hydrologische herstelmaatregelen opgenomen (M1, M2, M3, M4, M6 en M7). Deze maatregelen houden in dat drainage rondom het Natura 2000-gebied wordt verwijderd en drainerende watergangen worden verondiept. Door het uitvoeren van deze maatregelen zal het effect dat de zandwinning in cumulatie met de drainage en drainerende watergangen heeft, teniet worden gedaan en worden de negatieve effecten van de zandwinning zo ver verminderd dat de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden.

Voorwaarden

De zandwinning Ruthbekerzand is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met mitigerende maatregelen uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de voorwaarde: 'Uitvoeren van de maatregelen M1, M2, M4, M6 en M7 uit de PAS-gebiedsanalyse'.

Conclusie zandwinnings

Geel	De zandwinning Ruthbekerzand kan worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat boven genoemde PAS-maatregelen worden uitgevoerd.

5.4.17 Energiecentrales

Mogelijke effecten van energiecentrales op instandhoudingsdoelstellingen zijn: verstoring door geluid, verstoring door licht, optische verstoring en uitstoot van stoffen (verontreiniging). Significant negatieve of verstorende effecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten als de afstand van de energiecentrale tot het betreffende Natura 2000-gebied groter is dan 10 kilometer⁴¹. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie maken onderdeel uit van het PAS en zijn in deze beoordeling niet meegenomen. Binnen een afstand van 10 kilometer van het Buurserzand & Haaksbergerveen komen geen energiecentrales voor.

5.4.18 Afvalverwerkende bedrijven, vuilstorten, composteerinrichtingen en vergistingsinstallaties

Afvalverwerkende bedrijven kunnen de volgende effecten hebben: verstoring door geluid, verstoring door licht, optische verstoring en verontreiniging door uitstoot van stoffen via lucht of water. Significant negatieve of verstorende effecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten als de afstand van het afvalverwerkende bedrijf tot het betreffende Natura 2000-gebied

⁴⁰ Voor een onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling

⁴¹ Voor een onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling

groter is dan 10 kilometer⁴². Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie maken onderdeel uit van het PAS en zijn in deze beoordeling niet meegenomen.

Beschrijving afvalverwerkende bedrijven

Afvalverwerkingsinstallaties

Binnen een afstand van 10 kilometer van het Buurserzand & Haaksbergerveen komen twee afvalverwerkende bedrijven voor. De relevante informatie over deze bedrijven staat in onderstaande tabel.

Tabel 13 Afvalverwerkende bedrijven rondom Buurserzand & Haaksbergerveen

	Milieufactor	Afstand tot Natura 2000-gebied
Twence Afvalverwerking, Boldershoekweg, Hengelo	Verontreiniging	7.511 m
Sita Recycling Services Noord-Oost, Havenkade, Hengelo	Verontreiniging	9.136 m

Voormalige vuilstorten

In Overijssel zijn drie nog in gebruik zijnde en ongeveer 250 voormalige vuilstorten aanwezig. Een vuilstort wordt als voormalig aangeduid wanneer deze is gesloten voor 1 september 1996. De risico's van voormalige vuilstorten ten opzichte van Natura 2000-gebieden is dat vervuilende stoffen die op deze plaatsen terecht gekomen zijn, in (de bodem van) de Natura 2000-gebieden komen. Het gaat hierbij dan vooral om stoffen als zware metalen of chemicaliën die in de bodem wegzijgen, in het grondwater terecht komen en vervolgens met dit grondwater getransporteerd te worden. Omdat de vuilstorten aan de bovenzijde afgedekt zijn, is het versneld wegzijgen in de bodem of oppervlakkig afstromen met neerslagwater niet mogelijk. In de nabijheid van het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen liggen vier voormalige vuilstorten (tussen circa 600 en 1.200 meter)^{viii}.

Beoordeling afvalverwerkende bedrijven

Afvalverwerkingsinstallaties

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat afvalverwerkende bedrijven negatieve effecten kunnen veroorzaken door: verstoring door geluid, verstoring door licht, optische verstoring en verontreiniging door uitstoot van stoffen via lucht of water. Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen worden uitgesloten wanneer tussen de grens van het Natura 2000-gebied en een afvalverwerkend bedrijf groter is dan 10 kilometer. Dit betreft echter alleen effecten door vervuilingen via de lucht of grond- of oppervlaktewater. Mogelijke negatieve effecten door veresting en verzuring als gevolg van stikstofemissie maken onderdeel uit van het PAS en zijn in deze beoordeling niet meegenomen.

Op basis van de Centrale Beoordeling wordt geconcludeerd dat significant negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen op voorhand uitgesloten kunnen worden.

Voormalige vuilstorten

In de nabijheid van het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen liggen vier voormalige vuilstorten (tussen circa 600 en 1.200 meter)^{viii}. Het deelgebied Haaksbergerveen ligt hoger ten opzichte van de omgeving, waardoor alleen sprake is van afstroming en (potentieel) vervuilende stoffen het gebied niet kunnen bereiken. Het deelgebied Buurserzand ligt lager en wordt deels gevoed door grondwater. Het Buurserzand ligt op het Oost-Nederlands plateau, een gebied dat geologisch wordt gekenmerkt door het voorkomen van ondoorlatende Tertiaire klei op slechts enkele meters diepte. Deze klei vormt de hydrologische basis. De dunne zandlaag boven de Tertiaire klei bestaat uit fijn, lemig dekzand. Het watervoerend pakket is dus slechts enkele meters dik en weinig doorlatend. Hierdoor kunnen eventuele vervuilende stoffen het gebied niet (zeer moeilijk) bereiken en worden onderweg eveneens verdund met grondwater.

Conclusie afvalverwerkende bedrijven

Groen	Twence Afvalverwerking, Sita Recycling Services Noord-Oost, voormalige vuilstorten

5.4.19 Natuurbeheer

Beschrijving natuurbeheer

Het Buurserzand is grotendeels in eigendom en beheer van Vereniging Natuurmonumenten terwijl het Haaksbergerveen grotendeels in eigendom en beheer is van Staatsbosbeheer. Het Natuurbeheer

⁴² Voor een onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling

zoals verwoord in de beheervisies en inrichtingsplannen van de terreinbeherende instanties is gericht op het versterken en behouden van natuurwaarden. Bij Staatbosbeheer staat hoogveenherstel in het Haaksbergerveen hoog in het vaandel al sinds de vijftiger jaren. Het natuur- en ontwikkelingsbeheer van Natuurmonumenten is gericht op het uitbreiden en kwaliteitverbetering van aanwezige natuurdoeltypen, vrijwel geheel overeenkomend met de instandhoudingsdoelen.

Momenteel vinden de volgende beheeractiviteiten plaats in het Natura 2000-gebied:

- Begrazen;
- Maaien met en zonder afvoer gewas;
- Kleinschalig plaggen;
- Rasteren;
- Verwijderen opslag;
- Houtexploitatie, het winnen van hout niet in het kader van een natuurbeheermaatregel;
- Bestrijding invasieve exoten;
- Monitoring flora en fauna;
- Onderhoud recreatievoorzieningen;
- Beheer van vennen en poelen.

Beoordeling natuurbeheer

Aan het natuurbeheer zijn de volgende mogelijke verstoringfactoren gekoppeld:

- Oppervlakteverlies;
- Verstoring door geluid;
- Optische verstoring;
- Verstoring door mechanische effecten (betreding en machines);
- Verandering in populatiedynamiek.

Hieronder wordt per beheermaatregel besproken wat de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen zijn en wordt aangegeven of deze maatregelen (al dan niet onder voorwaarden) door kunnen gaan.

Begrazen

Begrazing vindt plaats om vegetaties open te houden. Ook de habitattypen stuifzandheiden met struikhei, vochtige heiden en droge heiden worden extensief begraasd, wat nodig is om te voorkomen dat deze habitattypen vergrassen en dichtgroeien. Begrazing heeft dan ook een positief effect op de instandhoudingsdoelstellingen voor deze habitattypen. Periodieke drukbegrazing in het habitatype jeneverbesstruwelen kan bijdragen aan de verjonging en daarmee aan het behoud van dit habitatype. Om te voorkomen dat kiemplanten opgegeten worden dienen locaties met kiemplanten van jeneverbes bij begrazing tijdelijk uitgerasterd te worden.

Maaien met en zonder afvoer gewas

Maaien vindt plaats om vegetaties open te houden. Ook in de habitattypen stuifzandheiden met struikhei, zwakgebufferde vennen, vochtige heiden, droge heiden en kalkmoerassen wordt een maaibeheer uitgevoerd om te voorkomen dat deze habitattypen vergrassen en dichtgroeien en om een teveel aan stikstof af te voeren. Het maaibeheer heeft dan ook een positief effect op de instandhoudingsdoelstellingen voor deze habitattypen. Maaien vindt met een lage frequentie plaats, waarbij één keer per jaar in het terrein wordt gemaaid over een totaal oppervlakte van 3-5 hectare per jaar. Een significant negatief effect van maaien met een dergelijke lage frequentie en intensiteit door optische verstoring of verstoring door geluid is uitgesloten. Overeenkomstig de aanwijzingen in de PAS-gebiedsanalyse en de herstelstrategieën dient het maaien kleinschalig te gebeuren. Hierbij dienen stroken maximaal 10 meter breed te zijn en dient zodanig gewerkt te worden dat diepe insporing (meer dan 5 centimeter diep) wordt voorkomen. Het maaien van het habitatype vochtige heiden dient alleen in combinatie met begrazing te worden toegepast, waarbij grazers na het maaien op de gemaaide delen worden toegelaten.

Kleinschalig plaggen

Door middel van deze beheermaatregel wordt de successie in heidevegetaties teruggedrukt. Dit is nodig voor de instandhouding van deze vegetaties. Te intensief plagbeheer kan er echter toe leiden dat oppervlaktes van habitattypen verloren gaan; de vegetaties worden dan letterlijk verwijderd. Momenteel wordt kleinschalig geplagd, waarbij jaarlijks totaal 1-2 hectare heide wordt geplagd, van de meer dan 150 hectare heide die aanwezig is. Met een dergelijke lage intensiteit is het uitgesloten dat oppervlaktes van de habitattypen droge heide, stuifzandheiden met struikhei of vochtige heiden verloren gaan. Om negatieve effecten te voorkomen dient in de habitattypen stuifzandheiden met

struikhei, zwakgebufferde vennen, vochtige heiden, droge heiden, en kalkmoerassen, overeenkomstig de aanwijzingen in de PAS-gebiedsanalyse en de herstelstrategieën, kleinschalig en gefaseerd te worden geplagd. Hierbij dient parallel aan de hoogtegradiënt (dus loodrecht op de hoogtelijnen) te worden gewerkt en dienen restpopulaties van doelsoorten te worden gespaard. Om kenmerkende fauna te sparen dienen plagbanen smaller te zijn dan 7 meter en dient geplagd te worden in de periode augustus tot en met oktober^x. Doordat plagwerkzaamheden in het kader van natuurbeheer met een zeer lage frequentie worden uitgevoerd, waarbij in gebiedsdelen jarenlang niet wordt geplagd, is een significant negatief effect door optische verstoring uitgesloten.

Rasteren

Om kwetsbare vegetaties te beschermen tegen een te hoge graasdruk worden rasters geplaatst in het gebied. Omdat aan de randen van kwetsbare vegetaties wordt gewerkt en het een handeling betreft die in lage frequentie wordt uitgevoerd, waarbij voor de plaatsing van rasters minder dan eenmaal per jaar een vegetatie wordt betreden, zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten. De activiteit staat het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen dan ook niet in de weg.

Verwijderen opslag

Om open vegetaties open te houden wordt periodiek opslag verwijderd. Opslag verwijderen is positief voor de instandhouding van open habitattypen. De activiteit wordt in een lage frequentie uitgevoerd, waarbij terreindelen hooguit enkele dagen per jaar worden betreden. De activiteit staat het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen dan ook niet in de weg.

Houtexploitatie, het winnen van hout niet in het kader van een natuurbeheermaatregel

Het huidige bosbeheer bestaat uit periodiek dunnen en kappen van bomen. Hiervoor moet het gebied worden betreden en moeten machines het gebied in. Dit kan leiden tot verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. Bosbeheer vindt niet elk jaar plaats, maar eens in de vijf tot tien jaar. Bij een dergelijk lage intensiteit leidt deze ingreep niet tot significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring of verstoring door geluid. Gebruik van zwaar materieel bij houtoogst op kwetsbare terreingedeelten (vooral vochtige delen) kan in bepaalde situaties de bos(bodem)structuur verstoren of aantasten. Er dient daarom zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.

Bestrijding van invasieve exoten

Invasieve uitheemse plantensoorten kunnen een bedreiging vormen voor de instandhouding van vegetatietypen doordat ze inheemse soorten belemmeren en verdringen. Deze maatregel is erop gericht aanwezige natuurwaarden te behouden en te herstellen. Het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen bij deze activiteit kan met name een bedreiging vormen voor amfibieën^x. Chemische onkruidbestrijdingsmiddelen mogen daarom alleen worden toegepast op stobben voor de nabehandeling van Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers en Robinia pseudoaccacia, en alleen op locaties die meer dan 2 meter van open water zijn verwijderd. Aangezien deze beheeringreep slechts een paar dagen per jaar plaatsvindt, leidt dit niet tot significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring of verstoring door betreding. De activiteit staat het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Monitoring flora en fauna

Ten behoeve van het natuurbeheer vindt monitoring plaats van flora en fauna. Hierbij vindt ook betreding van habitattypen plaats. Doordat ten behoeve van dit onderzoek gebiedsdelen slechts enkele dagen per jaar worden betreden leidt deze activiteit niet tot significant negatieve gevolgen en staat deze activiteit het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Onderhoud recreatievoorzieningen

Het reguliere onderhoud van de recreatievoorzieningen betreft het in bruikbare conditie houden van bebording, routepaaltjes, recreatiepaden en andere voorzieningen als banken en kijkhutten. Dit onderhoud wordt uitgevoerd vanaf of op de bestaande wegen en paden, wordt slechts incidenteel uitgevoerd en betreft werkzaamheden die maar kort (enkele dagen) duren. Als gevolg zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen op voorhand uitgesloten.

Beheer vennen en poelen

Om te voorkomen dat poelen en vennen verlanden en dichtgroeien worden poelen en vennen periodiek geschoond of gebaggerd. Bij het beheer wordt materieel ingezet wat kan leiden tot verstoring door mechanische effecten (bodemverdichting). Om bij beheer negatieve effecten op habitattypen te voorkomen dient op de volgende wijze te worden gewerkt:

- Om verstoring door mechanische effecten van habitattypen te voorkomen dient zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.
- Op locaties waar het habitatype zwakgebufferde vennen aanwezig is, dient het schonen pas uitgevoerd te worden nadat de hydrologie op orde is en de aanvoer van zwakgebufferd water is hersteld, dit overeenkomstig de aanwijzingen in de PAS-gebiedsanalyse. Verder dient zodanig te worden gewerkt dat de slecht doorlatende bodem niet wordt verwijderd.

Vennen in dit gebied vormen ook leefgebied van de kamsalamander. Verkeerd beheer kan deze soort verstoren. Om dit te voorkomen dienen vennen en poelen waarvan vermoed wordt dat ze leefgebied zijn van de kamsalamander op de volgende wijze te worden beheerd:

- Rondom de poelen dient een bufferzone aanwezig te zijn bestaande uit ruigte, struweel of extensief beheerd grasland van minimaal 5 meter breed. In deze bufferzone vindt geen bemesting plaats en vindt geen bespuiting met chemische bestrijdingsmiddelen plaats.
- Het schonen en baggeren van de poelen dient, overeenkomstig de voorwaarden uit de Soortenstandaard kamsalamander^{iv}, plaats te vinden in de periode oktober tot en met januari en bij het schonen en baggeren dient op minimaal 25% van de oppervlakte water- en oevervegetatie achter te blijven.
- Bij poelen die als veedrinkpoel worden gebruikt dient minimaal 50% van de poel te worden uitgerasterd om vertrapping van de oevers van de poel tegen te gaan.

Voor deze activiteit moet het gebied betreden worden en moeten machines het gebied in. Dit kan leiden tot verstoring door geluid en optische verstoring. Omdat deze activiteit met een lage frequentie plaatsvindt, waarbij het gebied hooguit eenmaal per jaar gedurende enkele dagen wordt betreden, leidt dit niet tot significant negatieve effecten als gevolg van deze verstoringen.

Voorwaarden

Een aantal activiteiten is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen met 'mitigerende maatregelen' worden uitgesloten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende activiteiten en voorwaarden:

- Begrazing: Om te voorkomen dat kiemplanten van jeneverbes worden opgegeten dienen locaties met kiemplaten bij begrazing tijdelijk uitgerasterd te worden;
- Maaien met en zonder afvoer gewas. Het maaien van de habitattypen stuifzandheiden met struikhei, zwakgebufferde vennen, vochtige heiden, droge heiden en kalkmoerassen dient kleinschalig te gebeuren. Hierbij dienen maaistroken maximaal 10 meter breed te zijn en dient zodanig gewerkt te worden dat diepe insporing (meer dan 5 centimeter diep) wordt voorkomen. Het maaien van het habitatype vochtige heiden dient alleen in combinatie met begrazing te worden toegepast, waarbij grazers na het maaien op de gemaaide delen worden toegelaten.
- Kleinschalig plaggen. Om negatieve effecten te voorkomen dient in de habitattypen stuifzandheiden met struikhei, zwakgebufferde vennen, vochtige heiden, droge heiden, en kalkmoerassen, overeenkomstig de aanwijzingen in de PAS-gebiedsanalyse en de herstelstrategieën, kleinschalig en gefaseerd te worden geplagd. Hierbij dient parallel aan de hoogtetradiënt (dus loodrecht op de hoogtelijnen) te worden gewerkt en dienen restpopulaties van doelsoorten te worden gespaard. Om kenmerkende fauna te sparen dienen plagbanen smaller te zijn dan 7 meter en dient geplagd te worden in de periode augustus tot en met oktober.
- Houtexploitatie. Er dient zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt.
- Bestrijding invasieve exoten. Chemische onkruidbestrijdingsmiddelen mogen alleen worden toegepast op stobben voor de nabehandeling van Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers en Robinia pseudoaccacia, en alleen op locaties die meer dan 2 meter van open water zijn verwijderd.
- Beheer vennen en poelen. Om verstoring door mechanische effecten van habitattypen te voorkomen dient zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt. Op locaties waar het habitatype zwakgebufferde vennen aanwezig is, dient het schonen pas uitgevoerd te worden nadat de hydrologie op orde is en de aanvoer

van zwakgebufferd water is hersteld. Verder dient daar zodanig te worden gewerkt dat de slecht doorlatende bodem niet wordt verwijderd. Bij vennen en poelen waarvan vermoed wordt dat ze leefgebied zijn van de kamsalamander gelden aanvullend nog de volgende voorwaarden:

- Hier dient een bufferzone aanwezig te zijn bestaande uit ruigte, struweel of extensief beheerd grasland van minimaal 5 meter breed. In deze bufferzone vindt geen bemesting plaats en vindt geen bespuiting met chemische bestrijdingsmiddelen plaats.
- Het schonen en baggeren dient hier plaats te vinden in de periode oktober tot en met januari en hierbij dient op minimaal 25% van de oppervlakte water- en oevervegetatie achter te blijven.
- Bij vennen en poelen die ook als veedrinkpoel worden gebruikt dient minimaal 50% van de poel te worden uitgerasterd.

Conclusie natuurbeheer

Groen	Het beschreven rasteren, verwijderen opslag, monitoring flora en fauna, onderhoud recreatievoorzieningen
Geel	De volgende beschreven activiteiten kunnen onder boven genoemde voorwaarden worden gecontinueerd: - Begrazing; - Maaien met en zonder afvoer gewas; - Kleinschalig plaggen; - Houtexploitatie; - Bestrijding invasieve exoten; - Beheer vennen en poelen.

5.4.20 Jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Beschrijving jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Jacht

De Wet natuurbescherming⁴³ stelt dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor Natura2000-gebieden en in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Het beschermen van in het wild levende dieren staat in deze wet voorop en bepaalde handelingen, als verontrusten en doden van vogels en andere soorten zijn alleen onder strikte voorwaarden mogelijk.

In Nederland mogen op grond van de Wet natuurbescherming op vijf diersoorten worden gejaagd als de jacht op de soort is geopend (tabel 14). Deze soorten zijn in de Wet natuurbescherming aangewezen als bejaagbare wildsoorten. Jagen op andere soorten is verboden. Voor de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming op 1 januari 2017 verbood de Flora en Faunawet de jacht in vogelrichtlijngebieden, watergebieden van internationale betekenis (wetlands) en beschermde natuurmonumenten die behoren tot een habitatrichtlijngebied en waarvoor de status van beschermd natuurmonument is vervallen met de definitieve aanwijzing als Natura 2000-gebied. Met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming is dit verbod vervallen. De instandhoudingsdoelstellingen waarvoor het Natrua2000-gebied is aangewezen dienen echter niet in gevaar worden gebracht middels de jacht.

Tabel 14 Bejaagbare wildsoorten en openstellingsperiodes

Soort	Jagen toegestaan tussen
Wilde eend	15 augustus tot en met 31 januari
Haas	15 oktober tot met 31 december
Fazant	Hen: 15 oktober tot en met 31 december Haan: 15 oktober tot en met 31 januari
Houtduif	15 oktober tot met 31 januari
Konijn	15 augustus tot en met 31 januari

⁴³ Voorheen geregeld in de Flora en Fauna wet

Faunabeheer en schadebestrijding

Naast jacht geldt er binnen de Wet natuurbescherming ook in het kader van beheer en schadebestrijding een uitzondering op de algemene bescherming van vogels en andere soorten.

Enkele diersoorten zijn aangewezen als zogeheten landelijke schadesoorten, waarvoor een vrijstelling geldt om belangrijke schade te voorkomen of te beperken. Het gaat om de soorten genoemd in artikel 3.1 van het Besluit natuurbescherming: Canadese gans, houtduif, kauw, konijn, vos en zwarte kraai. De grondgebruiker is hierbij ondermeer bevoegd deze soorten te doden of te verontrusten (verjagen) onder de voorwaarde dat die handelingen plaatsvinden op basis van een goedgekeurd faunabeheerplan. Daarnaast zijn soorten aangewezen die in delen van het land veelvuldig belangrijke schade aanrichten, de zogeheten provinciale schadesoorten. Provincies kunnen in een verordening aan grondgebruikers bepaalde handelingen toestaan, zoals het doden of het verjagen van dieren ter voorkoming van belangrijke schade door deze soorten. Het gaat om de volgende schadesoorten (genoemd in de bijlage 7.5.1 en bijlage 7.5.11 van de Omgevingsverordening Overijssel). Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel hebben alle soorten aangewezen om te mogen verontrusten. Tevens is bepaald welke soort onder voorwaarden is aangewezen die zonder ontheffing mag worden gedood.

Het is verder mogelijk om Gedeputeerde Staten van de provincie om ontheffing te vragen van bepaalde verboden van de Wet natuurbescherming, bijvoorbeeld een ontheffing om beschermde inheemse dieren in het kader van beheer en schadebestrijding te verontrusten en te doden. In beginsel wordt een dergelijke ontheffing slechts verleend aan erkende faunabeheereenheden, op basis van een goedgekeurd faunabeheerplan. Om de ontheffing te kunnen gebruiken dient de grondgebruiker schriftelijk toestemming te verlenen voor betreding. In Overijssel is de stichting Faunabeheereenheid Overijssel (verder te noemen FBE) het samenwerkingsverband van jachthouders. Het werkgebied van de FBE omvat het hele grondgebied van Overijssel. Door deze faunabeheereenheid is het door Gedeputeerde Staten goedgekeurde faunabeheerplan Overijssel 2014-2019 opgesteld.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten personen opdracht geven om de stand van een bepaalde diersoort te beperken, eventueel ook zonder toestemming van de grondgebruiker. Het kan daarbij gaan om de volgende diersoorten: brandgans, Canadese gans, damhert, edelhert, grauwe gans, knobbelzwaan, konijn, kolgans, ree, vos, wild zwijn, wilde eend, beverrat, grijze eekhoorn, huiskraai, Indische gans, marterhond, moeflon, muntjak, muskusrat, Amerikaanse nerts, Nijlgans, Pallas' eekhoorn, rosse stekelstaart, Siberische grondeekhoorn, wasbeer, zwarte zwaan, verwilderde duif en verwilderde kat. In de provincie Overijssel zijn personen aangewezen in dienst van het waterschap met de opdracht de stand van muskusrat en beverrat te beperken (paragraaf 5.4.23) en zijn personen aangewezen met de opdracht op last van politie een enkel dier mogen schieten indien deze een gevaar vormen voor de verkeersveiligheid⁴⁴.

Situatie Buurserzand & Haaksbergerveen

In en rondom het plangebied wordt gejaagd waar de jachthouder dat toestaat, op wildsoorten in de zin van de Wet natuurbescherming (voorheen geregeld in de Flora en faunawet). Jacht geschiedt veelal door grondeigenaren of plaatselijke jagers. Kleinschalige drijfjacht vindt meestal eenmaal jaarlijks plaats in groepjes van 6 a 10 personen plus jachthond. Tevens worden er faunasoorten en niet beschermde inheemse diersoorten beheerd en bestreden op die terreinen waarvan de gebruikers daartoe toestemming hebben verleend aan jachtaktehouders

Beoordeling jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Mogelijke negatieve effecten van jacht, faunabeheer en schadebestrijding op instandhoudingsdoelstellingen kunnen ontstaan door verandering in soortensamenstelling en populatiedynamiek, verstoring door geluid, optische verstoring, verstoring door licht en verstoring door mechanische effecten als gevolg van betreding. In het verleden, toen nog met lood werd geschoten, was van jacht ook verstoring door verontreiniging te verwachten. Sinds het gebruik van loodhagel is verboden, is verstoring door verontreiniging uitgesloten xi.

Verstoring door verandering in soortensamenstelling en populatiedynamiek

Wanneer bewust wordt ingegrepen in de soortensamenstelling kan dit enerzijds direct effect hebben op soorten. Daarnaast zijn indirecte effecten mogelijk wanneer soorten zeldzaam worden en er een verschuiving plaatsvindt in het evenwicht in een ecosysteem. Er vindt in dit Natura 2000-gebied

⁴⁴ Hier wordt ook onder verstaan het doden van aangereden ree, wild zwijn, damhert en edelhert

geen jacht, beheer of schadebestrijding plaats van soorten waarvoor een instandhoudingsdoelstelling geldt, zodat een directe verandering van de soortensamenstelling is uitgesloten. Bij het faunabeheer en schadebestrijding worden soorten bestreden op basis van de provinciale vrijstelling, op basis van een ontheffing of op basis van aanwijzing. Uitgangspunt bij zowel vrijstelling, ontheffing en aanwijzing is de eis uit de Wet natuurbescherming, die stelt dat de handelingen ten behoeve van beheer en schadebestrijding geen afbreuk mogen doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soorten. Op deze wijze blijven populaties duurzaam behouden. Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen door een verandering in populatiedynamiek zijn hierdoor uitgesloten.

Optische verstoring en verstoring door geluid

Optische verstoring en verstoring door geluid zijn belangrijke verstoringfactoren die op kunnen treden bij jacht, beheer en schadebestrijding. Door de aanwezigheid van mensen en jachthonden en het geluid van geweschoten kunnen diersoorten worden verstoord. Vooral vogels en middelgrote en grote zoogdiersoorten zijn gevoelig voor deze vorm van verstoring^{xi}. Voor dit Natura 2000-gebied zijn geen diersoorten aangewezen die gevoelig zijn voor deze vormen van verstoring.

Wanneer jagers het gebied betreden kan optische verstoring van habitattypen optreden. Echter, doordat jacht, faunabeheer en schadebestrijding plaatsvindt met een lage frequentie, waarbij gebiedsdelen slechts enkele dagen in het jaar worden bezocht, zijn significant negatieve effecten als gevolg van deze vorm van verstoring uitgesloten.

Verstoring door licht

Verstoring door licht kan optreden wanneer kunstlicht wordt gebruikt bij beheer en schadebestrijding. Voor dit Natura 2000-gebied gelden echter geen instandhoudingsdoelstellingen voor soorten die verstoord kunnen worden bij beheer en schadebestrijding met kunstlicht, zodat negatieve effecten als gevolg van verstoring door licht zijn uitgesloten.

Verstoring door mechanische effecten

Uit de effectenindicator blijkt dat alle habitattypen in het algemeen gevoelig zijn voor mechanische effecten. Onder mechanische effecten vallen betreding en mechanische effecten door het rijden met machines over de habitattypen. Uiteraard leidt betreding door één of enkele personen tot minder verstoring dan het rijden met machines. Betreding van habitattypen kan negatief zijn, doordat de bodem wordt verstoord en vegetatie wordt beschadigd. Bij jacht, faunabeheer en schadebestrijding vindt betreding plaats door één persoon of kleine groepjes van personen. Deze personen bezoeken het gebied met een lage frequentie waarbij ze gedurende enige dagen in het jaar in bepaalde gebiedsdelen aanwezig zijn. Op vegetatietypen die weinig gevoelig zijn voor betreding, zijn als gevolg hiervan significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten. Op vegetatietypen die gevoelig tot zeer gevoelig zijn voor betreding kan hierdoor wel verstoring plaatsvinden.

Gezien de intensiteit en frequentie waarmee betreding tijdens jacht, faunabeheer en schadebestrijding plaatsvindt, kan in het Buurserzand & Haaksbergerveen betreding tijdens deze activiteit alleen een knelpunt opleveren voor de habitattypen herstellende hoogvenen en actieve hoogvenen^{xi}. Om negatieve effecten op deze habitattypen te voorkomen dienen deze habitattypen niet te worden betreden.

Voorwaarden

Jacht, faunabeheer en schadebestrijding is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde: Betreding ten behoeve van jacht, beheer en schadebestrijding van de habitattypen herstellende hoogvenen, actieve hoogvenen, hoogveenbossen en kalkmoerassen en de randen van het habitatype zwakgebufferde vennen is niet toegestaan. Op de habitattypenkaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen.

Conclusie jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Geel	De beschreven jacht, faunabeheer en schadebestrijding kan onder bovengenoemde voorwaarden worden gecontinueerd.

5.4.21 Muskusrattenbestrijding

Beschrijving muskusrattenbestrijding

In en rondom het Buurserzand & Haaksbergerveen vindt bestrijding van muskus- en beverratten plaats. Hiervoor wordt het gebied betreden. Tijdens de trekperiodes van muskusratten (voorjaarestrek van februari tot en met april en najaarstrek van september tot en met november) wordt het gebied circa 1 keer in de week door 1 tot 2 personen bezocht om de vangmiddelen te plaatsen en te controleren. Dit gebeurt veelal lopend, maar soms ook per quad. Buiten de trekperiodes is de intensiteit van de bestrijding lager, de watergangen worden in de zomer en winter hooguit één keer geïnspecteerd.

Voor de bestrijding worden verschillende vangmiddelen gebruikt, namelijk:

- Loslaatkooien;
- Schijnduikers;
- Kooien voor duikers en afzettingen, en;
- Klemmen.

De eerste drie vangmiddelen worden gebruikt tijdens de trekperiodes. De rest van het jaar wordt gewerkt met klemmen die voor de hollen worden gezet.

Beoordeling muskusrattenbestrijding

Mogelijke effecten van de muskus- en beverrattenbestrijding zijn: verstoring door geluid, optische verstoring, verstoring door betreding (in de effectenindicator wordt dit 'mechanische effecten' genoemd) en verandering in populatiedynamiek (het daadwerkelijk veranderen van de omvang en opbouw van de populatie). Hieronder wordt voor het Buurserzand & Haaksbergerveen aangegeven welke habitattypen en -soorten gevoelig zijn voor deze verstoringfactoren:

- Habitattypen: Alle habitattypen zijn gevoelig voor optische verstoring en verstoring door betreding, verstoring door geluid is niet van toepassing;
- De kamsalamander is mogelijk gevoelig voor geluid en optische verstoring en gevoelig voor betreding en verandering in populatiedynamiek;
- De grote modderkruiper is gevoelig voor optische verstoring en verandering in populatiedynamiek en zeer gevoelig voor verstoring door geluid en betreding.

Muskus- en beverrattenbestrijding vindt in en rondom het Natura 2000-gebied met een zeer geringe intensiteit plaats (hooguit 1 keer per week door 1 tot 2 personen). Significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring en verstoring door geluid zijn dan ook op voorhand uit te sluiten; de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen komt niet in gevaar als gevolg van verstoring door geluid en optische verstoring door de muskus- en beverrattenbestrijding. Betreding van habitattypen kan negatief zijn, doordat de bodem wordt verstoord en vegetatie wordt beschadigd. Bij muskus- en beverrattenbestrijding vindt betreding plaats door één persoon of kleine groepjes van personen. Deze personen bezoeken het gebied met een lage frequentie waarbij ze gedurende enige dagen in het jaar in bepaalde gebiedsdelen aanwezig zijn. Op vegetatietypen die weinig gevoelig zijn voor betreding, zijn als gevolg hiervan significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten. Op vegetatietypen die gevoelig tot zeer gevoelig zijn voor betreding kan hierdoor wel verstoring plaatsvinden. Gezien de intensiteit en frequentie waarmee betreding tijdens muskus- en beverrattenbestrijding plaatsvindt, kan in het Buurserzand & Haaksbergerveen betreding tijdens deze activiteit alleen een knelpunt opleveren voor de habitattypen herstellende hoogvenen, actieve hoogvenen^{xi}. Om negatieve effecten op deze habitattypen te voorkomen dienen deze habitattypen niet te worden betreden.

Rijden met een quad of een soortgelijk voertuig kan een negatief effect hebben op de zeer natte habitattypen (verstoring door mechanische effecten). De bodems van deze habitattypen zijn namelijk zeer gevoelig voor verstoring van de bodemstructuur. Uiteraard is het effect van het rijden met een quad groter dan het effect van betreding door enkele personen, daardoor zijn meer habitattypen gevoelig voor deze vorm van verstoring dan voor verstoring door betreding. De volgende habitattypen zijn gevoelig voor verstoring door het rijden met een quad: actieve hoogvenen, herstellende hoogvenen, kalkmoerassen, hoogveenbossen, vochtige alluviale bossen en de randen van zwakgebufferde vennen. Op de habitatypekaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen. Zolang niet met een quad of een soortgelijk voertuig over deze habitattypen wordt gereden, zijn negatieve effecten door bodemverstoring (verstoring door mechanische effecten) op deze habitattypen uitgesloten.

Muskus- en beverrattenbestrijding kan ingrijpen in de populatiedynamiek van de soorten waarvoor dit gebied is aangewezen. Wanneer schijnduikers en kooien voor duikers en afzettingen worden gebruikt, is het mogelijk dat de kamsalamander en grote modderkruiper als bijvangst worden

gevangen. Uit onderzoek^{xii} blijkt dat in de periode 2007-2010 tussen de 234.000 en 120.000 muskusratten per jaar zijn gevangen. In dezelfde periode werden tussen de 10.000 en 20.000 bijvangsten per jaar gedaan. De grote massa aan bijvangsten, ongeveer 70%, betrof bruine ratten en woelratten. De kamsalamander is nooit gevangen. Van de grote modderkruiper wordt in heel Nederland gemiddeld jaarlijks één exemplaar gevangen. De bijvangst van grote modderkruiper is dus nihil. Bijvangstgegevens die de muskus- en beverratbestrijders in Overijssel bijhouden geven hetzelfde beeld. Muskus- en beverratbestrijding heeft dan ook geen effect op de populatiegrootte van deze habitattoorten.

Voorwaarden

Muskus- en beverrattenbestrijding is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- De habitattypen herstellende hoogvenen, actieve hoogvenen, hoogveenbossen en kalkmoerassen en de randen van het habitatype zwakgebufferde vennen niet betreden. Op de habitattypenkaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen.
- Niet met een quad of een soortgelijk voertuig rijden over de habitattypen actieve hoogvenen, herstellende hoogvenen, kalkmoerassen, hoogveenbossen, vochtige alluviale bossen en de randen van zwakgebufferde vennen. Op de habitatypekaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen.

Conclusie muskusrattenbestrijding

Geel	De beschreven muskus- en beverrattenbestrijding kan onder bovengenoemde voorwaarden worden gecontinueerd.

5.5 Cumulatietoets

Wat is cumulatie

In dit Natura 2000-beheerplan zijn in bovenstaande paragrafen de bestaande activiteiten getoetst. Zowel de effecten van de afzonderlijke bestaande activiteiten als het eventuele cumulatieve effect moeten worden bepaald. Activiteiten die elk afzonderlijk kleine effecten hebben, kunnen gezamenlijk (in cumulatie) wel significante gevolgen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Deze zogenoemde cumulatietoets is een verplicht onderdeel van het Natura 2000-beheerplan.

Beoordeling cumulatie in het beheerplan

In de cumulatietoets is eerst bekeken welke bestaande activiteiten vanuit welke verstoringsfactoren een negatief effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Vervolgens is gekeken of de verschillende bestaande activiteiten met dezelfde verstoringsfactoren, die individueel geen significant negatief effect hebben, samen wel significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen hebben. In dat geval is sprake van een cumulatief effect.

Bij de beoordeling van cumulatieve effecten is gekeken naar:

- Effecten van bestaande activiteiten;
- Effecten van voorgenomen maatregelen die in het Natura 2000-beheerplan zijn opgenomen.

Cumulatieve effecten

Uit de effectbeoordelingen van de bestaande activiteiten blijkt dat negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten en verdroging niet zonder voorwaarden uit te sluiten zijn. Mechanische effecten betreft betreding van habitattypen of leefgebied door beheermaatregelen, gedurende jacht, faunabeheer, schadebestrijding en muskus- en beverrattenbestrijding. Doordat het natuurbeheer zorgvuldig uitgevoerd wordt ten gunste van de habitattypen wordt mechanische schade aan de habitattypen voorkomen. Betreding van (betredingsgevoelige) habitattypen en leefgebieden gedurende jacht, faunabeheer, schadebestrijding en muskus- en beverrattenbestrijding is zeer beperkt en is in principe niet toegestaan. Met inachtneming van de te nemen maatregelen en voorwaarden zijn cumulatieve effecten van door betreding (mechanische effecten) uit te sluiten.

Verdroging kan optreden door drainage of grond- en oppervlaktewaterwinning. Om negatieve effecten van deze activiteiten te voorkomen, zijn voorwaarden opgenomen om een toename van verdroging te voorkomen. Ook worden in het kader van de PAS maatregelen getroffen voor behoud en herstel van de habitattypen (onder andere hydrologische maatregelen). De voorwaarden betreffen onder andere geen toename van de drainerende werking van omliggende gronden en geen verlaging van het (grond)waterpeil. Onder deze voorwaarden worden significant negatieve effecten

uitgesloten. Met inachtneming van de te nemen maatregelen of voorwaarden zijn cumulatieve effecten door verdroging eveneens uit te sluiten.

Geconcludeerd wordt dat cumulatieve effecten van bestaande activiteiten in combinatie met effecten van de voorgenomen maatregelen niet leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Enig voorbehoud hierbij zijn de resultaten van de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen onderzoeksopgaven (bijv. kleine grondwateronttrekkingen en drainage).

6 Instandhoudingsmaatregelen

In dit hoofdstuk worden de maatregelen besproken die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Op korte termijn (1^e beheerplanperiode van 6 jaar) zijn de herstelmaatregelen gericht op het voorkomen van verslechtering van de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen. Op langere termijn (2^e en 3^e beheerplanperiode, jaar 6 tot 18) worden oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering (indien tot doel gesteld voor de aangewezen habitattypen) gerealiseerd (zie ook paragraaf 3.12). In bijlage 10 is een overzicht opgenomen van zowel de PAS- als niet PAS-maatregelen.

6.1 PAS-maatregelen

6.1.1 Maatregelen op gebiedsniveau

In het concept-werkdocument en het GGOR-document (Heuvelmans en Bollen-Weide, 2010) worden een aantal herstelmaatregelen voorgesteld die de verdroging in het gebied moeten verminderen. Deze maatregelen worden hieronder behandeld. De nummers tussen haakjes verwijzen naar de maatregelen in deze documenten). Een aantal van deze herstelmaatregelen is inmiddels al uitgevoerd.

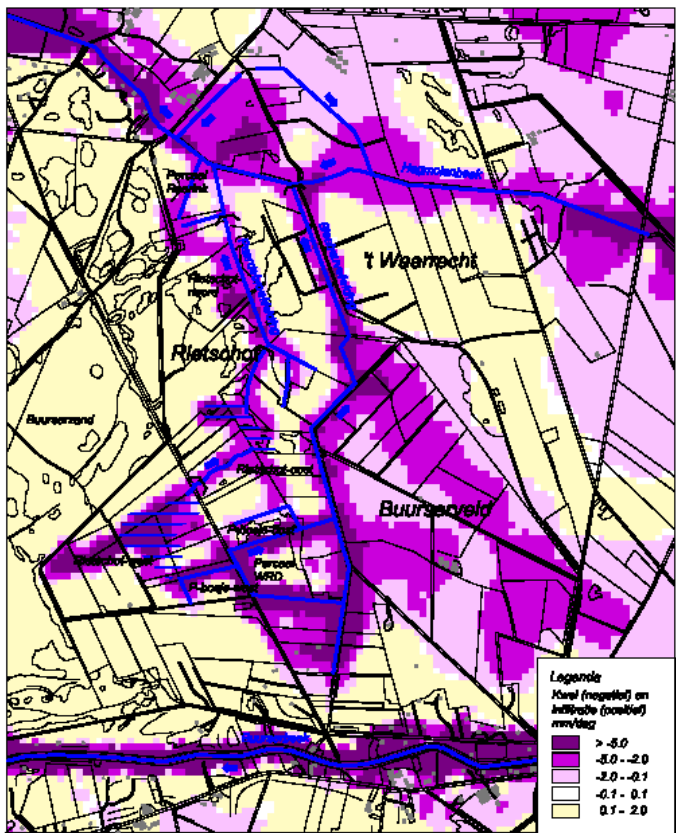
M1: Verondiepen van de Biesheuvelleiding & M2: Verondiepen/herinrichten van de Hagmolenbeek (= maatregel 4 in het GGOR-document)

De Biesheuvelleiding is een diepe waterschapleiding die aan de rand van het Natura 2000-gebied ligt. De dimensionering van de waterloop is afgestemd op het landbouwkundig gebruik van de omgeving. Door de aankoop van een tweetal lage percelen en de eerdere inrichting van het Rietschot als natuurgebied zijn deze lage delen niet meer maatgevend. De Hagmolenbeek ligt, net als de Biesheuvelleiding, ten noordoosten van het Natura 2000-gebied. Door het verondiepen van de Biesheuvelleiding zullen landbouw percelen (deels) vernatten. Om dit te compenseren, kunnen percelen worden opgehoogd. Deze maatregel staat daarom als ophogen op de maatregelenkaart aangegeven.

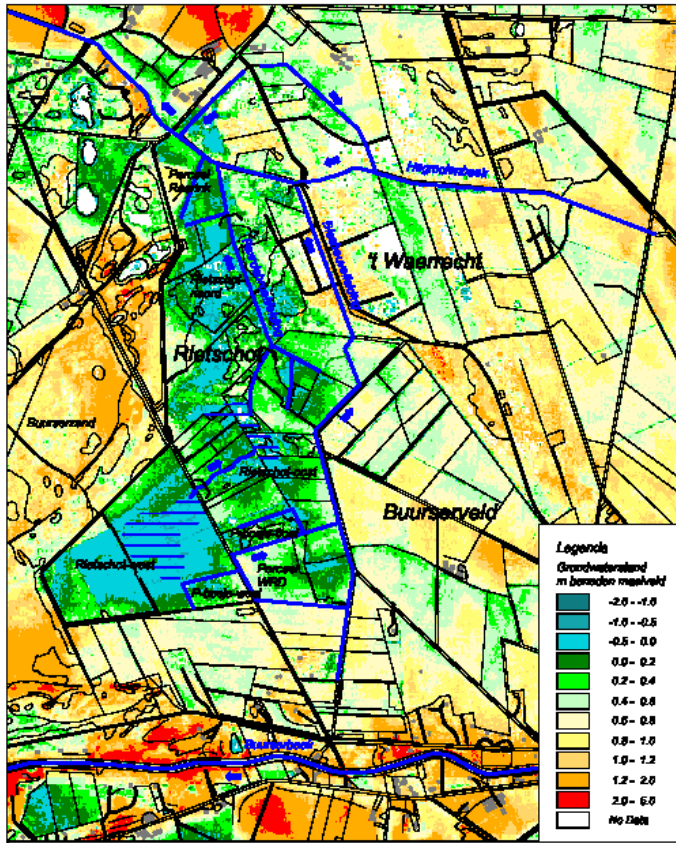
Uit onderzoek van Bell Hullenaar (2006) naar de mogelijkheden voor optimalisatie van de waterhuishoudkundige inrichting van het Rietschot en omgeving, blijkt dat verondieping van de Biesheuvelleiding en de Hagmolenbeek (M2) leiden tot gunstige hydrologische omstandigheden voor natte natuurdoeltypen (hogere grondwaterstanden in winter en zomer en herstel van de kwel). Deze effecten werden gevonden in zowel scenario 1 (ophoging van Biesheuvelleiding met 60 cm en van Hagmolenbeek met 40 tot 80 cm) als in het scenario met minder sterke ophoging (scenario 4, ophoging van Biesheuvelleiding met 40 cm en van Hagmolenbeek met 30 tot 50 cm). Beide scenario's lijken voldoende effect te hebben op de waterhuishouding voor de lokaal aanwezige habitattypen. Zowel de toename van kwel (figuur 6a) als de verhoging in grondwaterstand (figuur 6b) zijn in de delen waar de habitattypen voorkomen in beide scenario's vrijwel gelijk. Aangezien in scenario 4 minder landbouwgrond vernat, is dit het meest optimale scenario en wordt dit in dit document als begrenzing van deze maatregelen aangehouden.

Deze maatregelen dienen op korte termijn uitgevoerd te worden.

Figuur 6 (a) Kwel- en infiltratiesterkte in de winter (scenario 4); (b) Grondwaterstanden t.o.v. maaiveld in de winter (scenario 4). Uit: Bell Hullenaar, 2006)

a.

b.

(M3: Inrichting perceel Roerink (=3) – maatregel is al uitgevoerd)

Dit laaggelegen perceel binnen de Natura 2000-begrenzing is inmiddels omgevormd van landbouw naar natuur. Deze maatregel wordt in dit document daarom niet verder uitgewerkt.

M4: Herinrichting Buurserbeek (=1)

Deze maatregel bestaat uit twee componenten: a) Verhogen van het waterpeil in de Buurserbeek, wat bijdraagt aan de realisatie van de hydrologische randvoorwaarden voor het habitatype Vochtige heiden aan de noordzijde van de Buurserbeek; b) verwerven en inrichten van percelen aan en bij de Buurserbeek die door het verontdiepen van de beek te nat zullen worden voor landbouwfunctie.

→ Uit de gebiedsbijeenkomst in feb. 2012 is gebleken dat Waterschap Rijn en IJssel streeft naar uitvoering in 2014/2015. Het effect van de maatregel op landbouwgronden is enigszins bekend, maar hier wordt momenteel nog verder onderzoek naar uitgevoerd. Op dit moment kan niet uitgesloten worden dat alle gronden, zoals weergegeven op de maatregelkaart, nodig zijn om negatieve effecten op landbouw op de korte termijn uit te sluiten. Voor uitvoer van het optimale scenario (zie GGOR-document) zijn alle landbouwgronden nodig. Aangezien deze gronden niet op korte termijn verworven kunnen worden, kiest het Waterschap Rijn en IJssel voor een tussenvariant van deze maatregel. Het is de verwachting dat deze variant, gelet op de positieve trend in kwaliteit van lokaal aanwezige Vochtige heiden, voldoende is voor de korte termijn. Voor realisatie van het uitbreidingsdoel van dit habitatype, voorzien voor de langere termijn, zijn wel alle landbouwgronden nodig.

(M5: Uitvoering plan t.b.v. Meujenboersven - maatregel is al uitgevoerd)

De maatregelen ten behoeve van het Meujenboersven met het habitatype Kalkmoerassen is inmiddels uitgevoerd. Deze maatregel wordt in dit document daarom niet verder uitgewerkt.

M6: Aankoop en herinrichting van landbouwgronden Buurserzand

Ontwatering door landbouwonttrekkingen binnen en buiten de Natura 2000-begrenzing vormt voor veel habitattypen een groot knelpunt (zie tabel 7 in paragraaf 3.3). Voor het opheffen/vermindere van dit knelpunt dienen verschillende landbouwpercelen verworven te worden. Binnen deze maatregel worden vier deelmaatregelen onderscheiden. Met uitzondering van het gebied de Knoef kan met zekerheid voor de overige landbouwpercelen gesteld worden dat enige vorm van landbouwkundig gebruik onmogelijk wordt door het uitvoeren van de voorgestelde maatregelen.

M6a: Aankoop en herinrichting langs de landbouwpercelen langs de Smitterijweg (=2);

M6b: Aankoop en herinrichting langs de landbouwenclave De Ronde Bulten (=5a);

M6c: Aankoop en herinrichting landbouwpercelen van de Laakmors en Steenhaar (=5b/5c);

M6d: Opheffen drainerende werking landbouwpercelen De Knoef (=6).

M7a: Creëren hydrologische bufferzone

Voor het Haaksbergerveen gelden de volgende doelstellingen:

- Voldoen aan de kernopgaven:
 - o 7.05 Verbetering kwaliteit Herstellende hoogvenen H7120 met het oog op ontwikkeling van Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap) *H7110_A.
 - o 7.06 Herstel van randzones van Herstellende hoogvenen H7120 met o.a. Hoogveenbossen *H91D0;
- Voldoen aan de instandhoudingsdoelen:
 - o Korte termijn: voorkomen verslechtering van kwaliteit en areaal
 - o Lange termijn: kwaliteitsverbetering van Actieve hoogvenen (H7110A) en Herstellende hoogvenen (H7120), en oppervlakte uitbreiding van Actieve hoogvenen (H7110A);
- Creëren van stabiele hoge waterstanden die noodzakelijk zijn voor behoud en ontwikkeling van veenmossen en veenvorming en daarmee voor de totstandkoming van een functionele acrotelm (fluctuatie minder dan 30 cm);
- Verlichten van de negatieve effecten van stikstofdepositie: actuele en voorspelde depositiewaarden zijn meer dan 2x hoger dan de KDW en vormen een sterke belasting (kans op verdwijnen habitat).

Om aan deze eisen te voldoen, zijn maatregelen noodzakelijk die gericht zijn op functioneel herstel. Volgens de PAS herstelstrategie draagt herstel van de waterhuishouding in verdroogde situaties, zoals in het Haaksbergerveen, vrijwel altijd bij aan het behouden of verbeteren van de kwaliteit van Actieve hoogvenen (Jansen et al., 2012). Onder de huidige veel te hoge stikstofdepositieniveaus draagt het tevens bij tot het beperken van de negatieve effecten hiervan. Tot de maatregelen die gericht zijn op functioneel herstel van Actieve hoogvenen behoren anti-verdrogingsmaatregelen ten behoeve van herstel en uitbreiding van de acrotelm, en maatregelen gericht op het herstel van variatie en gradiënten (van hoogveenkern naar overgangsveen en lagg-zones) in hoogveenlandschappen (Jansen et al., 2012).

Tijdens het beheerplanproces zijn twee alternatieve maatregelen besproken die mogelijk leiden tot herstel van de waterhuishouding: de aanleg van een bufferzone rondom het hoogveen en de aanleg van een kwelscherm op de huidige grens tussen landbouw en natuur (Aequator, 2012, GGOR-document, 2010). Van deze twee opties is alleen de aanleg van een bufferzone, d.m.v. de aankoop en inrichting van landbouwpercelen, toereikend om tot voldoende herstel van de waterhuishouding te komen en daarmee aan alle bovenstaande eisen te voldoen. Naast stabilere waterstanden in de kern van het hoogveen, wordt hierdoor ook de grondwaterinvloed in de randen van het hoogveen vergroot. Dit zorgt voor het herstel van gradiënten (of mozaïeken) in het hoogveen - en nat zandlandschap, hetgeen niet alleen van belang is voor de habitattypen Herstellend hoogveen (H7120) en Hoogveenbossen (H91D0), maar ook voor fauna, zoals de typische soorten van hoogvenen hoogveenglanslibel, veenbesparelmoervlinder, veenbesblauwtje (Jansen et al., 2012). De herstelstrategie geeft verder ook aan dat de potentiële effectiviteit van deze maatregel groot is en permanent duurzaam (Jansen et al., 2012).

De aanleg van een kwelscherm belemmert herstel van een dergelijke natuurlijke gradiënt van de hoogveenkern naar de omgeving, waardoor de doelstelling voor Hoogveenbossen niet gegarandeerd kunnen worden. Bovendien belemmert een kwelscherm de stroming van basenrijk grondwater door het gebied, doordat het de interne grondwaterstromen uit de dekzandruigen naar het veen vermindert. Juist dit basenrijk grondwater kan zorgen voor enige stimulering van de afbraak van het restveenpakket. Dat leidt tot een verhoogde beschikbaarheid van kooldioxide en methaan wat de groei van de acrotelmvormende veenmossen boven het (rest)veenpakket stimuleert (Jansen et al., 2012). Vanwege de sterke overschrijding van de KDW van de hoogveenhabitattypen (ook in 2030 nog meer dan 2x de KDW, dus een sterke belasting) kan met de aanleg van een kwelscherm behoud van kwaliteit en oppervlak van deze habitattypen niet gegarandeerd worden. Hydrologische maatregelen zijn immers nodig om het effect van de blijvende, hoge stikstofbelasting te verlichten. Als groei en ontwikkeling van hoogveenhabitattypen niet door een kwelscherm worden gewaarborgd, kunnen aan de hand van deze maatregel de negatieve effecten van een te hoge stikstofdepositie niet tegen worden gegaan. Dit maakt de aanleg van een kwelscherm een niet gewenste maatregel.

Termijn en omvang maatregel: Gezien de positieve trend in ontwikkeling in de kwaliteit van zowel de Actieve als Herstellende hoogvenen als gevolg van de recente hydrologische herstelmaatregelen, is het vanuit het kader van het PAS niet noodzakelijk om al op korte termijn (behoud in de eerste beheerplanperiode) tot aankoop en inrichting van de landbouwpercelen over te gaan. Deze maatregel is, zoals hierboven beargumenteerd, wel nodig voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen op de lange termijn. De uitstralingseffecten van deze maatregel zijn op dit moment nog onduidelijk en moeten worden onderzocht. Dit wordt in de 2^e en 3^e beheerplanperiode bij de monitoring van de maatregelen betrokken.

M8: Onderzoek stuw en greppel Meujenboersven

Bij het Meujenboersven ligt een greppel met stuw die afvoert richting het noorden. Het is de vraag of dit gewenst is. Het is mogelijk dat het (geleidelijk) dichten van deze greppel zorgt voor versterking van het lokale grondwatersysteem en daarmee van het uitpersen van basenrijk grondwater. Dit is een kennisleemte, die nader dient te worden onderzocht en die samenhangt met de trend in kwaliteit van o.a. het Kalkmoeras in het Meujenboersven die ook onderzocht moet worden.

Tabel 14 vat de herstelmaatregelen op gebiedsniveau samen en geeft weer op welke knelpunten deze maatregelen betrekking hebben. In tabel 17 zijn de maatregelen op gebiedsniveau en habitattypenniveau samengevat waarbij per maatregel wordt aangegeven:

- Op welke habitattypen deze effect heeft;
- Wat de effectiviteit is;
- Wat de responstijd is;
- Wat de frequentie van de uitvoering is en
- In welk tijdvak de maatregel wordt uitgevoerd.

Tabel 14 Herstelmaatregelen op gebiedsniveau. Aangegeven wordt op welke knelpunten deze maatregelen betrekking hebben

Maatregel			Knelpunt
M1	herstel hydrologie	Verondiepen van de Biesheuvelleiding	K2
M2	Herstel hydrologie	Verondiepen/herinrichten van de Hagmolenbeek	K2
M4	herstel hydrologie	Herinrichting Buurserbeek (anders dan verwerven, zie M6c)	K3
M6a	herstel hydrologie	Aankoop en herinrichting landbouwpercelen langs de Smitterijweg	K1, K2, K7, K8
M6b	herstel hydrologie	Aankoop en herinrichting landbouwenclave De Ronde Bulten	K1, K2, K7, K8
M6c	herstel hydrologie	Aankoop en herinrichting landbouwpercelen van de Laakmors en Steenhaar	K1, K2, K7, K8
M6d	herstel hydrologie	Opheffen drainerende werking landbouwpercelen De Knoef	K1, K2, K7, K8
M7a	herstel hydrologie	Creëren hydrologische bufferzone - verwerven gronden	K1, K2, K7, K8
M8	herstel hydrologie	Onderzoek naar effect greppel en stuw Meujenboersven	

6.1.2 Maatregelen op habitattypenniveau

De onderstaande beschrijvingen van herstelmaatregelen op habitattypenniveau zijn gebaseerd op de PAS-herstelstrategieën die voor alle stikstofgevoelige habitattypen landelijk zijn opgesteld (Ministerie van EZ, 2012). De locatie van de maatregelen komt in de meeste gevallen overeen met de verspreiding van de habitattypen. Waar dat niet het geval is, is in de tekst aangegeven waar de maatregel wordt genomen of waar het zoekgebied voor de maatregel ligt.

H2310 Stuifzandheiden met struikhei

Voorkomen verslechtering korte termijn

De huidige kwaliteit van de Stuifzandheiden is goed tot matig, maar het is onduidelijk wat de trend in kwaliteit is. Om verslechtering op korte termijn te voorkomen, is voortzetting van effectgerichte maatregelen die de effecten van stikstofdepositie verlichten nodig. Dergelijke maatregelen zijn begrazen (M12), maaien (M13), kleinschalig plaggen (M14), en opslag verwijderen (M15).

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Voor de langere termijn is voor de Stuifzandheiden herstel van natuurlijke verstuiwing nodig. Gezien de beperkte ruimte in het Buurserzand en de aanwezigheid van andere habitattypen is dit naar verwachting niet op grote schaal mogelijk. Via actief beheer kan overigens op kleine schaal wel verstuiwing gestimuleerd worden (M19). Areaal vergroting is hiervoor noodzakelijk. Areaalvergroting kan worden gerealiseerd door een deel van de naaldbossen (voornamelijk Grove den), die zijn aangeplant op de hogere delen (waar voorheen Stuifzandheiden en Droge heiden voorkwamen) te kappen, zodat daar de oorspronkelijke situatie zich weer kan herstellen (M11). Na het kappen van de naaldbossen is het belangrijk kleinschalige verstuiwing te stimuleren. Het gaat om gronden die allemaal reeds in eigendom en beheer zijn van Natuurmonumenten.

H3130 Zwakgebufferde vennen

Voorkomen verslechtering korte termijn

De actuele kwaliteit van de Zwakgebufferde vennen is matig tot goed en vertoont een licht positieve tot stabiele trend. De belangrijkste knelpunten zijn verdroging en de grote overschrijding van de KDW. Verder herstel van de waterhuishouding is daarom op korte termijn noodzakelijk, evenals voortzetten van de maatregelen die effecten door stikstof verlichten maaien (M13), kleinschalig plaggen (M14), en opslag verwijderen (M15). Schonen van verzuurde vennen (M16; wat al wordt toegepast, soms in combinatie met bekalking) blijft ook nodig. Voor het schonen van de vennen is het noodzakelijk dat eerst de hydrologie op orde is en dat de aanvoer van zwakgebufferd water is hersteld, voordat deze maatregel wordt uitgevoerd. Dit geldt in het bijzonder voor de sterk verzuurde Steenhaarplassen. Er moet worden voorkomen dat door het schonen de basenverzadiging verder daalt of de slecht doorlatende bodem wordt verwijderd. Het habitatype kan ook meeprofiteren van herstel van (kleinschalige) verstuuving in stuifzandheiden, omdat daarmee basen kunnen worden aangevoerd. Daarnaast moet worden onderzocht of de Steenhaarplassen wellicht van nature zuur zijn (kennisleemte).

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Het doel voor dit habitatype is behoud van oppervlak en verbetering van de kwaliteit. Op basis van de herstelstrategieën wordt er vanuit gegaan dat het pakket aan hydrologische herstelmaatregelen in combinatie met bovenstaande beheermaatregelen voor deze doelen voldoende zijn.

H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)

Voorkomen verslechtering korte termijn

Naast verdroging is ook stikstofdepositie een belangrijk knelpunt voor de kwaliteit van Vochtige heiden. De actuele kwaliteit is goed en de trend is positief. Het habitatype zal profiteren van de hydrologische herstelmaatregelen die voor korte termijn gepland zijn. Gezien de actuele overschrijding van de KDW is voortzetting van effectgerichte maatregelen nog wel nodig.

Dit zijn:

- Kleinschalig plaggen (M14): Kleinschalig plaggen en eventueel bekalken bij verzuring wordt momenteel al als beheermaatregel uitgevoerd. Om negatieve effecten op de aanwezige fauna te voorkomen dient te worden voldaan aan de randvoorwaarden voor plaggen zoals vermeld in de Herstelstrategie. Zo moet o.a. gefaseerd worden geplagd en restpopulaties van doelsoorten worden gespaard. Verhogen van de plagfrequentie wordt vanwege de negatieve effecten van het plaggen niet aangeraden. Momenteel wordt er in het kader van OBN (start 2011) onderzoek uitgevoerd naar alternatieven voor het plaggen van natte heide. Dergelijke alternatieven zijn chopperen en drukbegrazing. Indien de uitkomsten van dit onderzoek positief zijn, dient te worden onderzocht of deze maatregelen ook hier een geschikt alternatief voor plaggen kunnen zijn;
- Maaien (M13): Hoewel door maaien maar een beperkte hoeveelheid nutriënten kan worden afgevoerd, kan het een bijdrage leveren aan een betere structuurvariatie van de heide die met name voor de fauna gunstig is. De kwaliteit van de heide kan op deze manier worden verhoogd. De Herstelstrategie adviseert om maaien alleen in combinatie met begrazing toe te passen;
- Begrazen (M12): extensieve begrazing wordt in beide deelgebieden toegepast;
- Opslag verwijderen (M15): wordt reeds toegepast.

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Gezien de voorspelde daling van de stikstofdepositie in 2030 is de verwachting dat op termijn de frequentie van de effectgerichte maatregelen omlaag kan. Tot die tijd is voortzetting van deze maatregelen echter nog nodig.

H4030 Droge heiden

Voorkomen verslechtering korte termijn

Het is niet duidelijk wat de trend in oppervlak en kwaliteit van dit habitatype zijn, maar de verwachting is dat deze vergelijkbaar zijn met die van de Stuifzandheiden. Om verslechtering op korte termijn te voorkomen, is voortzetting van effectgerichte maatregelen die effecten van stikstofdepositie verlichten nodig. Dergelijke maatregelen zijn begrazen (M12), maaien (M13), kleinschalig plaggen en eventueel bekalken bij verzuring (M14), en opslag verwijderen (M15).

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Droge heiden komen nu voor op zowel de lage als de hogere droge en onbeboste plekken. De lage droge plekken zijn echter niet hun natuurlijke standplaats. Van nature hoort H4030 Droge heiden alleen voor te komen op de hogere onbeboste delen en de vochtige en natte typen heide op de lagere delen. Door verdroging hebben deze habitattypen zich ook op de lagere delen ontwikkeld en zijn sommige hoger gelegen delen met naaldbossen beplant. Door vernatting van het Buurserzand worden de hydrologische randvoorwaarden voor deze habitattypen op de lagere delen weer ongunstig en zullen ze daar kunnen gaan verdwijnen, wat dus recht doet aan het herstellen van een natuurlijke situatie. De instandhoudingsdoelstelling voor Droge heiden is behoud van oppervlakte en kwaliteit. Het is daarom noodzakelijk om een deel van de naaldbossen (voornamelijk Grove Den) die zijn aangeplant op de hogere delen (waar voorheen Stuifzandheiden en Droge heiden voorkwamen, te kappen zodat daar de oorspronkelijke situatie zich weer kan herstellen (M11). Zo ontstaan er eveneens potenties voor uitbreiding van het oppervlak van H2310 Stuifzandheiden met struikheide. Het gaat hierbij in eerste instantie dus om het minimaal vasthouden van het areaal aan H4030 dat door de vernatting in de lagere delen (PAS maatregel) onder druk kan komen te staan. Het gaat om gronden die allemaal reeds in eigendom en beheer zijn van Natuurmonumenten.

H5130 Jeneverbesstruwelen

Voorkomen verslechtering korte termijn

Behoud van de huidige toestand van de Jeneverbesstruwelen is gericht op instandhouding van het areaal en het voorkomen van kwalitatieve achteruitgang van de vegetatie. Een vereiste daarbij is verjonging van het struweel. Hiervoor zijn de volgende maatregelen nodig: kappen van naaldbos (M11), kleinschalig plaggen (M14), opslag verwijderen (M15) en periodieke drukbegrazing waarbij locaties met kiemplanten van jeneverbes worden uitgerasterd (M18).

Voor Jeneverbesstruweel geldt dat in de huidige situatie al verjonging optreedt. De voorgestelde maatregelen zorgen ervoor dat verjonging wordt gestimuleerd en op meerdere plaatsen kan optreden. Kleinschalig plaggen zorgt ervoor dat de verzuurde en vermeste toplaag wordt verwijderd. Dit zorgt ervoor dat de abiotische condities voor sporenplanten en korstmossen niet verslechteren, en waarschijnlijk zelfs verbeteren. Op die manier is minimaal behoud van kwaliteit gewaarborgd.

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Bovenstaande maatregelen worden verondersteld te leiden tot verbetering van de kwaliteit van dit habitatype. Aanvullende PAS-maatregelen zijn daarom niet noodzakelijk.

H7110A Actieve hoogvenen

Voorkomen verslechtering korte termijn

De actuele kwaliteit van de Actieve hoogvenen in het Haaksbergerveen is, naar Nederlandse begrippen, goed en vertoont een positieve trend. Dit is het resultaat van eerdere vernattingsmaatregelen. Gedurende de eerste beheerplanperiode wordt geen verslechtering van deze situatie verwacht. Vanwege de grote overschrijding van de KDW blijft het nodig om de opslag van met name berken geregeld te verwijderen om zo de verdamping en overschaduwing te verminderen (M15). De duurzaamheid van deze maatregel is volgens de Herstelstrategie kort tot middellang en moet eens per 5-15 jaar plaatsvinden afhankelijk van de groeisnelheid van de berken.

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Voor het realiseren van de kwaliteitsverbetering en uitbreiding van het oppervlak van dit habitatype is verdere optimalisering van de waterhuishouding noodzakelijk. Hiervoor is het nodig dat een hydrologische bufferzone rond de hoogveenkern wordt gecreëerd (M7a). Het verwijderen van opslag (M15) is ook op lange termijn noodzakelijk.

H7120 Herstellende hoogvenen

Voorkomen verslechtering korte termijn

Zie H7110A Actieve hoogvenen.

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Zie H7110A Actieve hoogvenen.

H7230 Kalkmoerassen

Voorkomen verslechtering korte termijn

Concrete informatie over (trend in) oppervlakte en kwaliteit ontbreken nog en moeten in de eerste beheerplanperiode worden verzameld. Het inrichtingsplan voor het Meujenboersven is inmiddels

uitgevoerd. Dit plan heeft (mede) tot doel het behoud van de Kalkmoerassen. Ook de aanvullende maatregelen die tot doel hebben de waterhuishouding te herstellen (vooral M1, M2 en M6d) zullen verder bijdragen aan behoud en herstel van dit habitatype.

Vanwege het geringe oppervlak van dit habitatype is het zeer kwetsbaar. In het noordoosten van het Buurserzand (ten noorden van het Meujenboersven) zijn er mogelijk potenties voor uitbreiding (o.b.v. veldwaarnemingen dhr. A.J.M. Jansen). Deze potenties moeten op korte termijn worden onderzocht, zodat bij onvoldoende effect van de reeds uitgevoerde hydrologische maatregelen aanvullende maatregelen mogelijk zijn (M22).

Gezien de overschrijding van de KDW blijven beheermaatregelen die effecten van stikstof verlichten op korte termijn noodzakelijk. Maatregelen als maaien (M13), kleinschalig plaggen (M14) en opslag verwijderen (M15) zijn hiervoor geschikt. Randvoorwaarde hierbij is wel dat de waterhuishouding van het Meujenboersven inderdaad op orde is.

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

De beheermaatregelen die hierboven worden beschreven blijven ook op lange termijn nodig.

H91D0 Hoogveenbossen

Voorkomen verslechtering korte termijn

De actuele kwaliteit van dit habitatype is matig tot goed, maar het is niet duidelijk hoe deze zich de afgelopen jaren ontwikkeld heeft. Verdere optimalisering van de waterhuishouding is noodzakelijk. Zie hiervoor de tekst bij H7110A.

Het periodiek dunnen en afvoeren van hoogveenbos wordt gezien als mogelijke maatregel om stikstof af te voeren en tegelijkertijd de beschaduwning op de ondergroei en verdamping te verminderen (M17). Van deze maatregel is de effectiviteit echter niet in de praktijk bewezen (Beije & Smits, 2012). Voor deze maatregel wordt toegepast moet eerst de trendontwikkeling in beeld worden gebracht (M21). Bij een positieve trend zijn er geen extra maatregelen nodig.

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Voor dit habitatype gelden uitbreiding oppervlak en behoud kwaliteit als doelen. Uitbreiding zal moeten worden gezocht in de nog aan te leggen bufferzone (M7a), want binnen het Natura 2000-gebied is het risico te groot dat uitbreiding ten koste gaat van andere habitatypen. Hiervoor is het noodzakelijk dat de aanleg van de hydrologische bufferzone (M7a) gerealiseerd wordt. Gezien de afname van de overschrijding van de KDW (in 2018 wordt de KDW niet langer overschreden), zullen maatregelen met afnemende frequentie nodig zijn.

H91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)

Voorkomen verslechtering korte termijn

Het is onduidelijk wat de trend in oppervlakte en kwaliteit van dit habitatype is. Hier moet in de 1e beheerplanperiode duidelijkheid over komen. Gezien de hydrologische herstelmaatregelen die op korte termijn worden getroffen en de beperkte mate van overschrijding van de KDW, wordt achteruitgang van de kwaliteit op korte termijn voorkomen.

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Voor dit habitatype gelden behoudsdoelstellingen. Zoals hierboven beschreven is wordt achteruitgang van de kwaliteit voorkomen, maar is er wel onderzoek naar deze factoren nodig. Indien uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat de behoudsdoelstelling toch niet gegarandeerd kan worden, zijn er beheermaatregelen mogelijk die de negatieve effecten van stikstofdepositie kunnen mitigeren. Het herstelstrategie document vermeldt: verwijderen van eikenbladstrooisel, eik vervangen door es, populier verwijderen en het stimuleren van struik en 2e boomlaag. Welke maatregel in dit Natura 2000-gebied het meest effectief is, zal dan ook moeten worden onderzocht.

Samenvatting

Tabel 15 de herstelmaatregelen op habitattypeniveau samen en geeft weer op welke knelpunten deze maatregelen betrekking hebben. In tabel 17 zijn de maatregelen op gebiedsniveau en habitattypeniveau samengevat waarbij per maatregel wordt aangegeven:

- Op welke habitattypen deze effect heeft;
- Wat de effectiviteit is;
- Wat de responstijd is;
- Wat de frequentie van de uitvoering is en
- In welk tijdvak de maatregel wordt uitgevoerd.

Vanwege de samenhang in het ecologisch systeem hebben maatregelen vaak effect op meerdere habitattypen. De begrenzing van de maatregelen wordt vaak bepaald door de ligging van het habitatype waarvoor de maatregelen bedoeld zijn.

De maatregelen die in deze gebiedsanalyse voor de habitats zijn opgenomen, hebben ook betrekking op locaties waar het habitat zou kunnen voorkomen, maar waar de aanwezigheid niet met zekerheid is vastgesteld op de habitatkaart. Dit betreft locaties met een zoekgebied voor dat habitat en/of locaties waar meerdere habitats niet kunnen worden uitgesloten (code H9999 op de habitatkaart). Of in dit gebied zoekgebieden en/of H9999 voorkomen, blijkt uit de habitattypenkaart. In de praktijk zullen maatregelen alleen worden uitgevoerd waar uit nader onderzoek blijkt dat het betreffende habitat daadwerkelijk voorkomt.

Tabel 15 Herstelmaatregelen op habitattypenniveau. Aangegeven wordt op welke knelpunten deze maatregelen betrekking hebben

Maatregel			Knelpunt
M11	beheer en inrichting	Kappen naaldbos (eenmalig) (opslag verwijderen en/of dunnen)	K11
M12	beheer en inrichting	begrazen (jaarlijks)	K12, K13, K14
M13	beheer en inrichting	maaien (jaarlijks, gefaseerd; frequentie afhankelijk van habitatype)	K12, K13, K14
M14	beheer en inrichting	kleinschalig plaggen en eventueel bekalken (bij verzuring), gefaseerd, (frequentie afhankelijk van habitatype) (of strooisel verwijderen)	K12, K13, K14
M15	beheer en inrichting	opslag verwijderen (1x/5-10 jaar) (of dunnen)	K12, K13, K14
M16	beheer en inrichting	schonen vennen (1x/20 jaar; gefaseerd)	K12, K13, K14
M17	beheer en inrichting	Dunnen (1x/5-10 jaar)	K12, K13, K14
M18	beheer en inrichting	periodieke drukkbe grazing waarbij locaties met kiemplanten van jeneverbes worden uitgerasterd.	K12, K13, K14
M19	beheer en inrichting	stimuleren kleinschalige verstuiwing (herstel winddynamiek)	
M21	onderzoek	onderzoek naar trend in areaal en/of kwaliteit	
M22	onderzoek	onderzoek naar potenties uitbreiding kalkmoeras in noordoosten Buurserzand	
M23	onderzoek	onderzoek Steenhaarplassen	

Tabel 16 Samenvattende tabel herstelmaatregelen op gebieds- en habitattypenniveau

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentiële effectiviteit *	Respons-tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
M01 Verondiepen van de Biesheuvel-leiding	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 46,7 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 46,7 ha	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	●●●	1 – 5	± 46,7 ha	Eenmalig (1)
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	●●●	1 – 5	± 46,7 ha	Eenmalig (1)
M02 Verondiepen/herinrichten van de Hagmolenbeek	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 13,1 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 13,1 ha	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	●●●	1 – 5	± 13,1 ha	Eenmalig (1)
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	●●●	1 – 5	± 13,1 ha	Eenmalig (1)
M04 Herinrichting Buurserbeek (anders dan verwerven, zie M06c)	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 3,9 km	Eenmalig (2,3)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 3,9 km	Eenmalig (2,3)
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	●●●	1 – 5	± 3,9 km	Eenmalig (2,3)
M06a Aankoop en herinrichting landbouwpercelen langs de Smitterijweg	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 24 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 24 ha	Eenmalig (1)
	H4030	Droge heiden	●●●	1 – 5	± 24 ha	Eenmalig (1)
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	●●●	1 – 5	± 24 ha	Eenmalig (1)
M06b/M06c Aankoop en herinrichting landbouwpercelen De Ronde Bulten, Laakmors en Steenhaar	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 79,1 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 79,1 ha	Eenmalig (1)
	H4030	Droge heiden	●●●	1 – 5	± 79,1 ha	Eenmalig (1)
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	●●●	1 – 5	± 79,1 ha	Eenmalig (1)
M06d Opheffen drainerende werking landbouwpercelen De Knoef	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 30,6 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 30,6 ha	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	●●●	1 – 5	± 30,6 ha	Eenmalig (1)

	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	●●●	1 – 5	± 30,6 ha	Eenmalig (1)
M07a Creeren hydrologische bufferzone – verwerven gronden	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 131,6 ha	Eenmalig (2,3)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 131,6 ha	Eenmalig (2,3)
	H7110A	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	●●●	1 – 5	± 131,6 ha	Eenmalig (2,3)
	H7120	Herstellende hoogvenen	●●●	1 – 5	± 131,6 ha	Eenmalig (2,3)
	H91D0	Hoogveenbossen	●●●	1 – 5	± 131,6 ha	Eenmalig (2,3)
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	●●●	1 – 5	± 131,6 ha	Eenmalig (2,3)
M08 Onderzoek naar effect greppel en stuw Meujenboersven	H7230	Kalkmoerassen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
M11 Kappen naaldbos (opslag verwijderen en/of dunnen) <i>niet nader gespecificeerd</i>	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	●●●	> 10	± 1-2 ha?	Eenmalig (1)
	H4030	Droge heiden	●●●	5 – 10	± 1-2 ha?	Eenmalig (1)
	H5130	Jeneverbesstruwelen	●●●	5 – 10	± 1-2 ha?	Eenmalig (1)
M12 begrazen	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	●●●	< 1	± 30,9 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●	1 – 5	± 90,5 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4030	Droge heiden	●●●	1 – 5	± 59,6 ha	Cyclisch (1,2,3)
M13 maaien (jaarlijks, gefaseerd; frequentie afhankelijk van habitatype)	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	●	5 – 10	± 30,9 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 7,1 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●	1 – 5	± 90,5 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4030	Droge heiden	●●	1 – 5	± 59,6 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H7230	Kalkmoerassen	●●●	< 1	± 0,05 ha	Cyclisch (1,2,3)
M14 kleinschalig plaggen en eventueel bekalken (bij verzuring), gefaseerd, (frequentie	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	●●●	< 1	± 30,9 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 7,1 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 90,5 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4030	Droge heiden	●●●	1 – 5	± 59,6 ha	Cyclisch

afhankelijk van habitatype) (of strooisel verwijderen)	H5130	Jeneverbesstruwelen	●●●	1 - 5	± 10,7 ha	(1,2,3) Cyclisch (1,2,3)
	H7230	Kalkmoerassen	●●	< 1	± 0,05 ha	Cyclisch (1,2,3)
M15 opslag verwijderen	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	●●●	< 1	± 30,9 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	< 1	± 7,1 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	5 - 10	± 90,5 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4030	Droge heiden	●●●	5 - 10	± 59,6 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H5130	Jeneverbesstruwelen	●●●	1 - 5	± 10,7 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H7110A	Actieve hoogvenen (hoogveenland-schap)	●●	1 - 5	± 2,5 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H7120	Herstellende hoogvenen	●●	1 - 5	± 312,6 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H7230	Kalkmoerassen	●●●	1 - 5	± 0,05 ha	Cyclisch (1,2,3)
M16 schonen vennen	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 - 5	± 7,1 ha	Cyclisch (1,2,3)
M17 dunnen	H91D0	Hoogveenbossen	●●	< 1	± 7,4 ha	Cyclisch (1,2,3)
M18 periodieke drukbegrazing	H5130	Jeneverbesstruwelen	●●●	1 - 5	± 10,7 ha	Cyclisch (1,2,3)
M19 stimuleren kleinschalige verstuingen (herstel wind-dynamiek)	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	●●●	< 1	± 30,9 ha	Eenmalig (2,3)
M21 onderzoek naar trend in areaal en/of kwaliteit	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	-	-	± 30,9 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	-	± 90,5 ha	Eenmalig (1)
	H4030	Droge heiden	-	-	± 59,6 ha	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	-	-	± 0,05 ha	Eenmalig (1)
	H91D0	Hoogveenbossen	-	-	± 7,4 ha	Eenmalig (1)
	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	-	± 5,4 ha	Eenmalig (1)
M22 onderzoek naar potenties uitbreiding kalkmoeras in noordoosten Buurserzand	H7230	Kalkmoerassen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
M23 onderzoek Steenhaarplassen	H3130	Zwakgebufferde vennen	-	-	± 7,1 ha	Eenmalig (1)

Legenda:

* ● klein
●● matig
●●● groot

** De responstijd is de tijd waarvan verwacht wordt dat de maatregel effect zal hebben: <1jr; 1 tot 5 jr; 5 tot 10 jr; 10 jr of langer

*** De frequentie, per tijdvak van zes jaar, is eenmalig of cyclisch

6.1.3 Maatregelen voor habitatoorten

H1145 Grote modderkruiper

De grote modderkruiper komt voor in de visarme kwelgevoede wateren van beide deelgebieden. Het zwaartepunt van de populatie bevindt zich in het zuiden van het hoogveengebied, waar het minerotroof karakter het sterkst is. De soort ondervindt in het veengebied geen enkele concurrentie van andere vissen, want die zijn volledig afwezig.

De instandhoudingsdoelstellingen worden al gerealiseerd, dankzij de toestroom van basenhoudend water in de aanwezige veenwateren. De soort wordt bovendien geacht te profiteren van de geplande maatregelen t.b.v. de habitattypen Actieve hoogvenen (H7110A) en Herstellende hoogvenen (H7120).

Conclusie: Er zijn geen extra PAS-maatregelen nodig om de doelen voor deze soort te behalen.

H1166 Kamsalamander

De kamsalamander komt plaatselijk voor in de visarme kwelgevoede wateren van beide deelgebieden. De aanleg van gebufferde poelen heeft voor uitbreiding en nieuwe vestiging in het Buurserzand gezorgd; in het Haaksbergerveen leeft de soort in veenwateren.

De instandhoudingsdoelstellingen worden al gerealiseerd, mede gestimuleerd door aanleg van amfibieënpoolen. De soort wordt bovendien geacht te profiteren van de geplande maatregelen t.b.v. de habitattypen Actieve hoogvenen (H7110A) en Herstellende hoogvenen (H7120).

Conclusie: Er zijn geen extra PAS-maatregelen nodig om de doelen voor deze soort te behalen.

6.1.4 Interactie PAS- maatregelen met andere habitattypen en -soorten

Uitbreiding in oppervlak van Actieve hoogvenen (H7110A) kan op de lange termijn, door het dichtgroeien van veenputten, ten koste gaan van de populatie grote modderkruipers in Herstellende Hoogvenen (H7120). Voor uitbreiding van Hoogveenbos zal worden gezocht naar uitbreidingsmogelijkheden buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied, zodat het niet ten koste gaat van (herstellend) hoogveen. Ontwikkeling van hoogveen heeft prioriteit, maar omdat het niet is uitgesloten dat dit effecten heeft op de huidige populatie grote modderkruipers en ook een deel van de kamsalamanderpopulatie die in veenwateren voorkomt, dient dit nader onderzocht te worden.

Verder heeft vernatting van het gebied effecten op delen van bestaande Droge heiden. Door verdroging in het verleden komt dit type nu ook in lager gelegen gebiedsdelen voor, die na hydrologisch herstel te nat zijn geworden voor H4030. Kap van oppervlakken naaldbos kan op middellange termijn bijdragen aan behoud van het oppervlak, terwijl er eveneens uitbreidingsmogelijkheden voor Stufzandheiden met struikheide komen.

6.2 Niet-PAS maatregelen

In het Buurserzand & Haaksbergerveen is een algemene onderzoeksopgave opgenomen. De instandhoudingsdoelstellingen van de grote modderkruiper worden al gerealiseerd (6.1.2). De soort profiteert tevens van maatregelen die t.b.v. de habitattypen actieve hoogvenen (H7110A) en herstellende hoogvenen (H7120) worden genomen.

6.2.1 Maatregelen op gebiedsniveau

Onderzoek drainage en kleine grondwateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

In samenwerking met waterschappen en belanghebbende partners wordt een onderzoek gedaan naar gebiedsspecifieke effectafstanden van drainage en agrarische onttrekkingen rondom Natura 2000-gebieden met als doel:

- Bescherming van natuur binnen bestaande juridische kaders met minimale beperking van activiteiten en een zo klein mogelijke onderzoeksplicht.
- Eenduidige uitwerking van het beleid op basis van Wet natuurbescherming en Waterwet.
- Zoveel mogelijk eenduidigheid voor ondernemers voor onttrekkingen en drainage rondom Natura 2000-gebieden.

Het onderzoek bestaat uit een ontwerpfase waarin de onderzoeksvraag wordt geformuleerd en een uitvoeringsfase waarin het onderzoek wordt uitgevoerd.

6.2.2 Maatregelen voor habitatoorten

Grote modderkruiper

In de eerste beheerplanperiode moet worden onderzocht en vastgelegd waar de soort voorkomt en hoe groot de populatie is. Ook moet de ontwikkeling van de populatie worden gemonitord.

6.3 Effectbeoordeling instandhoudingsmaatregelen

Het totale maatregelenpakket dient het behalen van de behoud-, verbeter- en uitbreidingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Toch zijn negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen mogelijk, namelijk wanneer een maatregel die wordt genomen voor een specifiek habitatype of voor een specifieke habitatrictlijnsoort nadelig is voor een ander habitatype of voor een andere habitatrictlijnsoort. Bijvoorbeeld wanneer de uitbreiding van het habitatype droge heiden ten koste zou kunnen gaan van het habitatype beuken-eikenbossen, doordat bos wordt omgevormd naar heide.

In deze paragraaf worden de mogelijke negatieve effecten van het maatregelenpakket op de instandhoudingsdoelstellingen beoordeeld. Daarmee wordt ook duidelijk of en zo ja welke maatregelen vergunningvrij in dit Natura 2000-beheerplan kunnen worden opgenomen. Bij de beoordeling wordt onderscheid gemaakt tussen maatregelen uit het PAS-maatregelenpakket en maatregelen die niet in het kader van het PAS worden genomen. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen de effecten die op kunnen treden wanneer een maatregel is uitgevoerd en de mogelijke effecten tijdens de uitvoeringsfase van een maatregel. Met uitvoeringsfase wordt de fase bedoeld wanneer fysiek in het gebied wordt ingegrepen om de maatregel tot stand te brengen.

6.3.1 Maatregelenpakket PAS

Effecten na inwerking treding

De effecten van de PAS-maatregelen zijn beoordeeld (zie paragraaf 6.1.4). De conclusie van deze beoordeling is dat negatieve effecten als gevolg van de PAS-maatregelen uitgesloten zijn op korte termijn.

Op de langere termijn kan door ontwikkeling van actieve hoogvenen mogelijk het leefgebied voor de soorten kamsalamander en grote modderkruiper afnemen. In de eerste beheerplanperiode dient daarom onderzocht te worden of negatieve effecten te verwachten zijn voor de genoemde soorten en welke effecten dat precies zijn. Mochten negatieve effecten te verwachten zijn, dan dienen op de langere termijn maatregelen genomen te worden om deze negatieve effecten te voorkomen.

Effecten tijdens de uitvoeringsfase

Van een aantal maatregelen (M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18) kon de uitvoeringsfase worden beoordeeld. Het betreft hier de maatregelen die een aanpassing inhouden van het bestaande, cyclische (steeds terugkerende) reguliere natuurbeheer. In paragraaf 5.4.19 zijn deze maatregelen beoordeeld. Waar nodig worden in deze paragraaf aanvullende voorwaarden gesteld aan de uitvoering van deze maatregelen. Op basis van die beoordeling, en de gestelde voorwaarden, zijn negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van deze maatregelen uitgesloten.

Voor de overige PAS-maatregelen kunnen de effecten van de uitvoeringsfase nog niet worden beoordeeld. Hiervoor mist specifieke informatie over de wijze van uitvoering. Voor deze maatregelen geldt dat de uitvoerder voorafgaand aan de uitvoering bepaalt of tijdens de uitvoeringsfase negatieve effecten kunnen optreden op soorten en habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden. Mocht dat zo zijn, dan bepaalt de uitvoerder op welke wijze deze negatieve effecten zijn te voorkomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het werken met aangepast materieel, het werken op een aangepast tijdstip of het ontzien van habitattypen bij de keuze van aan- en afvoerroutes. Het is aan te bevelen de werkwijze vooraf te bespreken met de provincie Overijssel (bevoegd gezag). Wanneer negatieve effecten als gevolg van de uitvoering kunnen worden uitgesloten, is geen Wet natuurbescherming-vergunning nodig voor de uitvoering van de maatregel (zie hoofdstuk 9).

6.3.2 Overige, niet PAS-gerelateerde maatregelen

Binnen dit gebied zijn onderzoeksmaatregelen voorzien.

Effecten na inwerking treding

Negatieve effecten op de soort als gevolg van deze maatregel, nadat het onderzoek is uitgevoerd, zijn uitgesloten.

Effecten tijdens de uitvoeringsfase

Op dit moment is nog niet te zeggen op welke wijze de uitvoering plaats gaat vinden. Daarom dient de uitvoerder voorafgaand aan de uitvoering te bepalen of tijdens de uitvoeringsfase negatieve effecten kunnen optreden op soorten en habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden. Mocht dat zo zijn, dan bepaalt de uitvoerder op welke wijze deze negatieve effecten zijn te voorkomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het werken op een aangepast tijdstip of het ontzien van habitattypen bij het betreden van het gebied voor onderzoek. Het is aan te bevelen de werkwijze vooraf te bespreken met de provincie Overijssel (bevoegd gezag). Wanneer negatieve effecten als gevolg van de uitvoering kunnen worden uitgesloten, is geen Wet natuurbescherming-vergunning nodig voor de uitvoering van de maatregel (zie hoofdstuk 9).

Het in beeld brengen van de effecten van kleine grondwateronttrekkingen (ten behoeve van agrarische activiteiten) en drainage gebeurt aan de hand van gegevens van de waterschappen Vechtstromen en waterschap Rijn en IJssel en (veld) inventarisaties rondom het Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied hoeft hiervoor niet te worden betreden. De invloed van de onttrekkingen/drainage wordt met modellen berekend. Tijdens de uitvoeringsfase heeft deze onderzoeksmaatregel dus geen effect op de instandhoudingsdoelstellingen.

7 *Sociaal-economisch perspectief*

Bij het opstellen van dit Natura 2000-beheerplan en het bepalen van de daarin opgenomen maatregelen is het uitgangspunt dat negatieve sociaal-economische effecten zo veel mogelijk worden voorkomen. In dit hoofdstuk gaan we in op de sociaal-economische gevolgen van de in het Natura 2000-beheerplan opgenomen maatregelen en de sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening. Tenslotte wordt kort ingegaan op de waarde van het Natura 2000-gebied voor andere functies dan natuur.

7.1 Sociaal-economische gevolgen van de maatregelen

7.1.1. Sociaal-economische effecten PAS-Maatregelen

Het belangrijkste deel van de maatregelen in dit Natura 2000-beheerplan komt voort uit het PAS. In 2013 heeft het Landbouw Economisch Instituut (LEI) de sociaaleconomische effecten van het PAS onderzocht voor de periode tot 2030. Daarbij is gekeken naar effecten op werkgelegenheid en leefbaarheid en de verdeling van de lusten en de lasten. Deze zijn in het rapport in beeld gebracht voor heel Nederland^{xiii}. Voor een goede beoordeling en weging van de regionale en plaatselijke effecten is ook specifiek op Overijssel^{xiv} gericht onderzoek uitgevoerd.

Het rapport van het LEI dat gaat over de provinciale, regionale en plaatselijke effecten voor Overijssel laat zien dat de sociaaleconomische effecten van het PAS op regionaal en provinciaal niveau positief zijn. Het PAS heeft een positief effect op de werkgelegenheid en biedt duidelijkheid over ontwikkelingsmogelijkheden. Dat laat onverlet dat de werkgelegenheid in de landbouw in Overijssel waarschijnlijk van jaar tot jaar blijft dalen. Het PAS zal die autonome trend niet ombuigen, maar zorgt naar verwachting wel voor een minder sterke afname van de werkgelegenheid.

De effecten op leefbaarheid zijn neutraal tot positief: andere ontwikkelingen zoals de toegenomen mobiliteit van bewoners en schaalvergroting van voorzieningen hebben een grotere invloed dan het PAS. Het positieve effect op de werkgelegenheid werkt wel door en heeft een licht positief effect op het in stand houden van voorzieningen.

Het rapport laat tevens zien dat plaatselijke effecten van het PAS negatief kunnen uitpakken voor individuele bedrijven. Dit heeft vooral te maken met het aanleggen van hydrologische bufferzones rond de Natura 2000-gebieden. Het positieve effect op provinciale en regionale schaal is groter dan de negatieve effecten die plaatselijk optreden.

Het LEI geeft in haar aanbevelingen aan dat deze negatieve sociaal-economische effecten kunnen worden voorkomen of verzacht door een zorgvuldige uitvoering en door sociaal flankerend beleid. Bij de nadere uitwerking en uitvoering van de maatregelen in gebiedsprocessen is er ruimte om met de SWB-partners invulling te geven aan deze aanbeveling.

Ook de verdeling van de lusten en de lasten is onderzocht. Op hoofdlijnen zal het PAS vooral positief zijn voor de landbouwsector. Er moeten weliswaar kosten worden gemaakt voor emissiearme technieken, maar deze kosten wegen niet op tegen de ontwikkelingsruimte die het PAS de landbouwsector kan bieden. Het PAS brengt ook financiële lasten mee voor de overheid. Zo worden er kosten gemaakt voor de uitvoering van het systeem en voor extra herstelmaatregelen voor stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten.

7.1.2. Sociaal-economische effecten van niet-PAS-maatregelen

In de Natura 2000-beheerplannen zijn in aanvulling op de PAS-maatregelen ook niet-stikstof gerelateerde maatregelen opgenomen. Deze zijn veelal gericht op het voorkomen van verstoring van soorten. Voorbeelden daarvan zijn verduistering en afspraken over de zonering van recreatie. Bij de invulling van deze maatregelen en het maken van de benodigde afspraken streeft Gedeputeerde Staten naar het hand in hand gaan van natuur en economie, ter voorkoming van negatieve effecten op de werkgelegenheid en/of de leefbaarheid. Mocht onverhoopt schade bij

belanghebbenden ontstaan dan kan een beroep worden gedaan op schadeloosstelling (zie hiervoor paragraaf 8.4.2).

7.2 Sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening

Hoofdstuk 5 beschrijft en beoordeelt de bestaande activiteiten. Uit dat hoofdstuk blijkt of en zo ja onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen worden gecontinueerd.

7.2.1 Nieuwe activiteiten

Voor toekomstige activiteiten geldt het vergunningstelsel op grond van de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) (zie ook hoofdstukken 5 en 9). Als een activiteit mogelijk negatieve effecten heeft voor de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, is een Wet natuurbescherming-vergunning nodig. Deze vergunningplicht geldt niet alleen binnen het Natura 2000-gebied maar ook daarbuiten.

Het PAS bevat generieke rijksmaatregelen die leiden tot een afname van stikstofdepositie en maatregelen die leiden tot een versterking van de natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden (zie de PAS-maatregelen die in dit Natura 2000-beheerplan zijn opgenomen). Het doel is het beschermen en ontwikkelen van kwetsbare, voor stikstof gevoelige natuur, terwijl tegelijkertijd economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Vanaf het moment dat het PAS in werking treedt kan daarom bij de verlening van toestemming aan activiteiten, die stikstofdepositie veroorzaken met mogelijke schadelijke gevolgen voor een Natura 2000-gebied, voor het aspect stikstof gebruik gemaakt worden van het PAS. Voor de verlening van toestemming is depositie- en ontwikkelingsruimte beschikbaar. Voor de uitgifte van de ruimte worden regels vastgesteld. Deze regels zijn vastgelegd in het PAS en in landelijke en provinciale regelgeving.

Voor zover nieuwe activiteiten negatieve niet stikstof gerelateerde effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen, moet uit een passende beoordeling blijken of een vergunning kan worden verleend (zie hoofdstuk 9). Een vergunningprocedure kan vaak sneller worden doorlopen als in een vroeg (plan)stadium van een project of een activiteit rekening wordt gehouden met mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden. Door 'natuurinclusief' denken kan een project vaak zo vorm worden gegeven dat negatieve effecten op de natuurwaarden kunnen worden voorkomen. Met deze werkwijze worden negatieve sociaal-economische effecten tengevolge van een beperkende werking van de Wet natuurbescherming voor de ontplooiing van nieuwe activiteiten, voorkomen.

7.3 De waarde van het gebied voor andere functies dan natuur

Dit Natura 2000-beheerplan beschrijft welke maatregelen nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en wat het beschermingsregime betekent voor bestaande activiteiten in en rond het Natura 2000-gebied. Daarbij is in eerste instantie met een ecologische bril naar het gebied gekeken; wat is nodig om de internationaal karakteristieke biodiversiteit te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Het Natura 2000-gebied levert echter ook andere diensten aan de maatschappij: schoon water, rust, een plek om te ontspannen en te recreëren, landschappelijke waarde, identiteit, een mooie woonomgeving etc. Met (de uitvoering van) dit Natura 2000-beheerplan zijn de instandhouding en versterking van de unieke kwaliteiten van dit Natura 2000-gebied, ook voor volgende generaties, verzekerd.

8 Uitvoeringsprogramma

8.1 Ter inzage legging PAS en Natura 2000 ontwerp-beheerplannen

Zoals al is aangegeven in paragraaf 1.6 wordt in de Natura 2000 beheerplannen onderscheid gemaakt tussen onderdelen die wel en die niet gerelateerd zijn aan het PAS. Dit onderscheid was belangrijk bij de ter inzage legging van de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen.

Zienswijzen op het PAS-deel zijn ingebracht bij de door het rijk georganiseerde ter inzage legging van het PAS. Zienswijzen op het niet-PAS deel zijn ingebracht in de door het bevoegd gezag (voor dit Natura 2000-beheerplan is dat de Provincie Overijssel) georganiseerde ter inzage legging van het Natura 2000 ontwerp-beheerplan.

De zienswijzen op het niet-PAS deel zijn betrokken bij het opstellen van het definitieve Natura 2000-beheerplan. Nadat het Natura 2000-beheerplan is vastgesteld door Gedeputeerde Staten bestaat voor belanghebbenden de mogelijkheid tegen het plan in beroep te gaan bij de rechtbank en in hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. In de Wet natuurbescherming is geregeld dat het beroep tegen de vaststelling van een Natura 2000-beheerplan alleen gericht kan zijn op de onderdelen die betrekking hebben op de beschrijving van handelingen die het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen, en de daarbij in voorkomend geval aangegeven voorwaarden en beperkingen.⁴⁵ Voor die handelingen fungeert het Natura 2000-beheerplan immers als een besluit, omdat die handelingen door opname in het Natura 2000-beheerplan niet (meer) vergunningplichtig zijn.⁴⁶ Onderdelen van het Natura 2000-beheerplan die de beschrijving bevatten van het (op uitvoering gerichte) beleid, waaronder bijvoorbeeld de beschrijving van de instandhoudingsmaatregelen, zijn niet aan te merken als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Tegen dergelijke onderdelen van het Natura 2000-beheerplan kan geen beroep worden ingesteld.

De ter inzage legging van het PAS (10 januari tot en met 20 februari 2015) maakte het mogelijk dat de ter inzage legging van de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen en het PAS deels parallel in de tijd liepen. Dit conform de op 18 december 2013 door het bestuurlijk overleg SWB geuite wens. Deze samenloop vereiste dat het merendeel van de ontwerp Natura 2000-beheerplannen Natura 2000 begin 2015 was afgerond. Dit is ook gelukt. In 2015 bleek dat er al snel een herziening van het PAS zou worden doorgevoerd (inclusief wijzigingen van de PAS-gebiedsanalyses). Omdat de PAS-gebiedsanalyses en de Natura 2000-beheerplannen inhoudelijk zijn gekoppeld, werken de gewijzigde PAS-gebiedsanalyses door in de Natura 2000-beheerplannen. Door het proces van vaststelling van de Natura 2000-beheerplannen hier op af te stemmen zijn die wijzigingen meegenomen in dit beheerplan. In dit beheerplan is de herziene PAS-gebiedsanalyse die door Gedeputeerde Staten op 11 januari 2017 is vastgesteld meegenomen. Zoals in paragraaf 1.6 is aangegeven zullen de PAS-gebiedsanalyses tijdens de eerste beheerplanperiode nog diverse keren worden aangepast (veelal als gevolg van technische wijzigingen in het reken-instrument van het PAS (AERIUS) of ontwikkelingen vanuit het gebiedsproces). Deze wijzigingen worden niet doorgevoerd in dit Natura 2000-beheerplan. Voor zover nodig zal dit beheerplan dan ook in combinatie met de meest recent door Gedeputeerde Staten vastgestelde gebiedsanalyse moeten worden gelezen.

8.2 Uitvoering

In het op 29 mei 2013 ondertekende akkoord 'Samen werkt beter' hebben 15 organisaties⁴⁷ afspraken gemaakt over uitvoering van de Overijsselse opgaven voor natuur, water en landelijk gebied. Diverse ontwikkelingen (waaronder de decentralisatie van het natuurbeleid) vragen een andere manier van denken en handelen van de betrokken partijen. Zij hebben daarom gekozen voor een nieuwe samenhangende aanpak van de opgaven voor ecologie en economie. Daarvoor is een

⁴⁵ Artikel 8.1 lid 2 Wet natuurbescherming (voorheen: artikel 39, lid 2, Natuurbeschermingswet 1998)

⁴⁶ Artikel 8.1 lid 2 Wet natuurbescherming (voorheen: artikel 39, lid 2, Natuurbeschermingswet 1998)

⁴⁷ Landschap Overijssel, LTO Noord, Natuurmonumenten, Natuur en Milieu Overijssel, Natuurlijk Platteland Oost, Overijssels Particulier Grondbezit, Provincie Overijssel, RECRON, Staatsbosbeheer, Vereniging Nederlandse Gemeenten Overijssel, VNO-NCW Midden, waterschap Drents Overijsselde Delta, waterschap Vechtstromen, waterschap Rijn en IJssel, waterschap Velt en Vecht

concrete uitvoeringsagenda^{xv} opgesteld. Belangrijk element in deze uitvoeringsagenda is de realisatie van de ontwikkelopgave EHS (nu: NNN)/Natura 2000/PAS.

In de vanuit SWB in gang gezette gezamenlijke verkenningen en de daaruit volgende gebiedsprocessen draagt elke partner vanuit de eigen rol verantwoordelijkheden en mogelijkheden bij aan het realiseren van de opgaven.

8.3 Monitoring

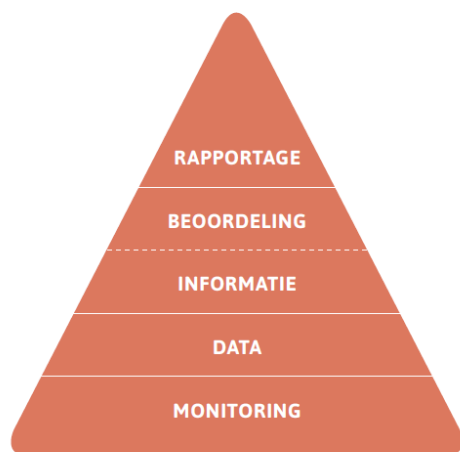
In deze paragraaf wordt toegelicht wat er in het kader van het Natura 2000-beheerplan wordt gemonitord, door wie en waarom.

Met monitoring wordt gevolgd of de instandhoudingsmaatregelen het gewenste resultaat opleveren en of veranderingen in het gebied of het gebruik in en om het gebied effect hebben op het realiseren van de doelen.

Er zijn verschillende meetnetten die de benodigde informatie leveren. Voor de KRW en (beleids)doelen van de waterschappen worden de waterkwaliteit en kwantiteit gemonitord. De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit worden gemonitord onder regie van de provincie (het Meetnet Verdroging). Daarnaast zijn nog twee voor Natura 2000 belangrijke meetnetten over natuurkwaliteit: het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) en de monitoring in het kader van Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL)⁴⁸.

De meetnetten zijn zo vormgegeven dat deze informatie opleveren die gebruikt kan worden voor het beantwoorden van verschillende vragen. De rapportages van de verschillende overheden kunnen wat betreft het detailniveau verschillen. Zo is voor zowel de Natura 2000-rapportage voor de Europese Commissie als de PAS-rapportage voor het rijk informatie nodig over de omvang en de kwaliteit van habitattypen. Voor de rapportage aan de Europese Commissie volstaat een abstracter niveau dan voor het PAS. Figuur 7 laat de verschillende fasen van de monitoringscyclus zien. In de volgende paragraaf worden deze fasen verder toegelicht.

Figuur 7: MDIAR-keten (Bron: Europees Milieuagentschap)

8.3.1 Rapportage en beoordeling

De uit de monitoring volgende informatie wordt gebruikt bij het opstellen van het Natura 2000-beheerplan voor de daaropvolgende beheerplanperiode en voor de door het rijk aan de Europese Commissie te leveren natuurrapportage. De

⁴⁸ Op <http://www.portaalnatuurenlanschap.nl/themas/monitoring-en-natuurkwaliteit/monitoring-en-natuurkwaliteit-downloads/> is de werkwijze natuurmonitoring beschreven.

informatie is ook van belang voor vergunningverlening, handhaving en beheer van het Natura 2000-gebied en voor het PAS.

Voor het Natura 2000-beheerplan moeten de volgende vragen worden beantwoord:

- Hoe verhouden de oppervlakte en kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen zich ten opzichte van de uitgangssituatie?
- Wat is de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen van het Natura 2000-beheerplan ten opzichte van de uitgangssituatie?

Ten behoeve van het PAS wordt per gebied jaarlijks een gebiedsrapportage opgesteld met als doel de ontwikkeling van de stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten en de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen in beeld te brengen (zie voor volledige tekst paragraaf 8.3.5).

Naast de hierboven beschreven informatiebehoefte is er voor het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen nog de specifieke informatiebehoefte, zie hiervoor paragraaf 3.3 en 3.4.

Beoordeling vindt op specifieke momenten plaats. De voortgang van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt na 6 jaar beoordeeld ten behoeve van het Natura 2000-beheerplan voor de volgende beheerplanperiode. Het rijk levert op basis van deze informatie elke zes jaar een rapportage aan de Europese Commissie over de ontwikkeling van de stand van soorten en de kwaliteit van habitattypen in Nederland.

Voor de beoordeling is een vergelijking nodig tussen twee (of meer) situaties. De datum van deze situaties verschilt voor de diverse rapportages. Voor de Vogel- en Habitatrichtlijnen geldt de datum van aanmelding als datum voor de uitgangssituatie. Voor het Natura 2000-beheerplan en het PAS geldt de inwerkingtredingsdatum als datum voor de uitgangssituatie.

8.3.2 Informatie

INFORMATIE

De natuurkwaliteit van een Natura 2000-gebied wordt afgemeten aan de flora en fauna en aan de omstandigheden die het mogelijk maken dat plant- en diersoorten ergens kunnen gedijen. Die omgevingsfactoren kunnen door beheerders en overheden worden beïnvloed.

De monitoring van habitattypen richt zich op oppervlakte en kwaliteit en wordt gevolgd aan de hand van (zie voor uitleg Natura 2000 Profielendocument⁴⁹):

- Vegetatietype;
- Abiotische randvoorwaarden;
- Typische soorten;
- Overige kenmerken van een goede structuur en functie.

De in het aanwijzingsbesluit genoemde soorten worden gevolgd aan de hand van:

- Omvang populatie;
- Omvang, kwaliteit en draagkracht leefgebied.

8.3.3 Data

DATA

De basisgegevens uit het veld worden na validatie centraal opgeslagen en toegankelijk gemaakt. Zo zijn ze door verschillende partijen en voor verschillende doeleinden te gebruiken. De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) wordt gebruikt voor de opslag van biotische gegevens. De uitkomsten van de kwaliteitsbeoordeling voor de EHS (nu: NNN) en Natura 2000/PAS zullen op termijn worden opgeslagen in het InformatieModel Natuur (IMNa). Daarnaast wordt er ook gewerkt aan een landelijke database voor kaarten van de vegetatie- en habitattypen.

8.3.4 Natuurmonitoring

MONITORING

Uitvoering en verantwoordelijkheid

De provincie is verantwoordelijk voor de in dit Natura 2000-beheerplan beschreven natuurmonitoring van haar Natura 2000-gebieden. De provincie maakt met betrokken partijen

⁴⁹(<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/profielen/habitattypen/Leeswijzer%20N2000%20profielendoc%202014.pdf>)

afspraken over de uitvoering van de monitoring. De uitvoering van de aspecten vegetatie, typische soorten en structuur zal veelal uitgevoerd worden door de terreinbeheerders. Waterschappen voeren veelal de monitoring van de waterkwaliteit en -kwantiteit uit. De provincie bewaakt de uitvoering van de afspraken.

Aanpak

Over de manier waarop de monitoring wordt uitgevoerd zijn landelijke afspraken gemaakt. De belangrijkste is dat de Natura 2000-monitoring integraal is opgenomen in de 'Werkwijze Natuurmonitoring en -beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS'^{xvi} (hierna: werkwijze SNL-monitoring). In deze werkwijze wordt gedetailleerd beschreven hoe de kwaliteit van natuur moet worden gemonitord. De beschreven monitoringsmethodiek is onafhankelijk van het Natura 2000-gebied: eenzelfde habitattype wordt overal op dezelfde manier gemonitord. Deze werkwijze is te vinden op het portaal Natuur en Landschap⁵⁰. Aanvullend op deze werkwijze dienen nog enkele zaken te worden meegenomen:

- Natuurmonitoring specifiek ten behoeve van het PAS:
 - o Jaarlijks veldbezoek
 - o Gebruik en keuze PAS-procesindicatoren. Provinciebreed worden voor alle stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden PAS-procesindicatoren benoemd welke de effectiviteit van de herstelmaatregelen in beeld brengen.
- Gebiedsspecifieke natuurmonitoring:
 - o Kamsalamander en grote modderkruiper;
 - o keuze te monitoren typische soorten. De typische soorten van de habitattypen zijn opgenomen in het profielendocument⁴⁹. Deze typische soorten zijn één van de parameters aan de hand waarvan de kwaliteit van de habitattypen wordt bepaald. Een groot aantal typische soorten betreft vaatplanten. Deze worden reeds in het kader van de SNL gemonitord. Voor een aantal habitattypen zijn echter ook typische soorten opgenomen uit soortgroepen die niet in het kader van de SNL worden gemonitord. Omdat het voor een onderbouwde uitspraak over de kwaliteit van een habitattype niet nodig is alle typische soorten in beeld te hebben, moet nader bekeken worden voor welke typische soorten extra monitoringsinzet nodig is;
 - o Monitoren trend en kwaliteit stuifzandheiden met struikhei (H2310), vochtige heiden (H4010A), jeneverbesstruwelen (H5130), kalkmoerassen (H7230), hoogveenbossen (H91D0) en vochtige alluviale bossen (H91E0C0);
 - o Monitoren verjonging Jeneverbesstruweel.

Planning natuurmonitoring

De provincie heeft met de betrokken terreinbeherende organisaties afspraken gemaakt in het Natuurmonitoringsoverleg. De SNL-monitoring vormt de basis van de monitoring en kent een cyclus van 3, 6 of 12 jaar. In onderstaande tabel staat aangegeven in welk jaar welke soortgroepen in Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerven zijn/worden gemonitord in het kader van SNL. Aanvullend wordt monitoring uitgevoerd specifiek gericht op het betreffende Natura 2000-gebied.

Tabel 17 Planning natuurmonitoring SNL

Buurserzand & Haaksbergerven	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
vegetatie								X				
flora		X						X				
broedvogels		X						X				
dagvlinders/ sprinkhanen		X						X				
libellen		X						X				
structuur								X				

X: standaard-monitoring SNL/Natura 2000/PAS conform werkwijze SNL-monitoring

8.3.5 Monitoring voor de Programmatische Aanpak Stikstof

De totale PAS-monitoring is beschreven in hoofdstuk 6 van het PAS programma. Verder is er een PAS-Monitoringsplan dat beschrijft welke informatie nodig is en wat daarvoor gemonitord wordt en zijn er standaarden voor de werkwijze van monitoring en beoordeling PAS waarin de procedures beschreven zijn voor de verzameling en interpretatie van data.

⁵⁰ <http://www.portaalnatuur.nl/themas/monitoring-en-natuurkwaliteit/monitoring-natuurkwaliteit/>

Ten behoeve van de PAS-monitoring wordt per Natura-2000 gebied jaarlijks een gebiedsrapportage opgesteld met als doel de ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten en de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen in beeld te brengen.

De gebiedsrapportage bevat:

- Presentatie van stand van zaken natuurontwikkeling en uitvoering herstelmaatregelen op gebiedsniveau:
 - o Geactualiseerde informatie over omvang en kwaliteit van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten (eenmalig per tijdvak, zodra beschikbaar)
 - o De procesindicatoren zodra relevant) en de informatie op basis van de indicatoren
 - o Verslag van jaarlijks veldbezoek (ontwikkelen de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten zich volgens verwachting)
 - o Verslag van voortgangsoverleg over de ontwikkeling van natuurkwaliteit en uitvoering en effecten van herstelmaatregelen tussen voortouwnemers/ bevoegd gezag en uitvoerende organisaties/terreinbeheerders.
 - o Inzicht in de voortgang van de voorbereiding en uitvoering van (gewijzigde) herstelmaatregelen
 - o Aanvullende monitoring en onderzoek zoals beschreven in de gebiedsanalyses (inhoudelijke resultaten uit aanvullende monitoring en onderzoek, wanneer relevant)
- Evaluatie monitoringssystematiek, ten behoeve van eventuele verbeteringen van de monitoring.
- Samenvatting van relevante signalen over bovenstaande onderdelen.

Procesindicatoren worden gebruikt om de voortgang van het herstelproces als gevolg van het uitvoeren van een bepaalde herstelmaatregel te volgen. De procesindicatoren worden ingezet bij het uitvoeren van die herstelmaatregelen, waarbij de planning van de uitvoering van de 'meting' zodanig wordt gekozen dat zij logisch is ten opzichte van de responstijd van de herstelmaatregel. Informatie op basis van procesindicatoren wordt opgenomen in de gebiedsrapportages. Vijf jaar na inwerkingtreding van dit programma wordt de informatie op basis van de procesindicatoren benut voor de evaluatie en actualisatie van de gebiedsanalyses ten behoeve van het volgende tijdvak van dit programma. Ook wordt informatie op basis van procesindicatoren betrokken bij doorontwikkeling van de herstelstrategieën en voor onderzoek in het kader van geconstateerde kennisleemtes.

8.3.6 Overige monitoring voor het Natura 2000-beheerplan

Naast de landelijk vastgestelde monitoring, zijn er ook een aantal specifieke punten die gemonitord moeten worden, die vaak al zijn opgenomen in de landelijke monitoring, maar wel extra aandacht verdienen. Deze worden hieronder kort genoemd:

- Zwak gebufferde vennen: monitoren of verzuring effectief wordt bestreden met de hydrologische herstelmaatregelen.

8.4 Financiering

In deze paragraaf wordt aangegeven hoe de financiering van de uitvoering van het Natura 2000-beheerplan wordt geregeld. Uitgangspunt hierbij is dat monitoring en maatregelen 'haalbaar en betaalbaar' zijn en gefinancierd worden uit bestaande budgetten.

8.4.1 Dekking

Provinciale staten hebben op 23 april 2014 de realisering van de ontwikkelopgave EHS (nu: NNN) /Natura 2000/PAS en het (agrarisch) natuurbeheer gewaarborgd (Statenbesluit 'Uitvoeringsreserve EHS' d.d. 23 april 2014, kenmerk PS/2014/62). Dit besluit volgt op het besluit van Provinciale Staten van 3 juli 2013 ('Samen verder aan de slag met de EHS', d.d. 3 juli 2013, kenmerk PS/2013/412) waarin uitvoeringskaders zijn vastgesteld en de 'uitvoeringsreserve EHS' is ingesteld en met provinciale middelen gevuld.

De 'uitvoeringsreserve EHS' bevat voldoende middelen voor de uitvoering van de ontwikkelopgave en het beheer. In totaal is er tot en met 2021 € 785 miljoen beschikbaar. De vanaf 2022 structureel beschikbare middelen voor natuurbeheer en uitvoeringskosten zijn bovendien voldoende om de dan te verwachten kosten te kunnen dekken. Daarmee wordt voldaan aan de belangrijke in SWB geformuleerde voorwaarde: 'opgaven en middelen in balans'.

Voor de uitvoering van de ontwikkelopgaven gelden ondermeer de volgende principes:

- De middelen van de uitvoeringsreserve EHS zijn bestemd voor het realiseren van de EHS (nu: NNN) inclusief de ontwikkelopgave Natura 2000/PAS en het (agraris) natuurbeheer;
- Deze door Provinciale Staten in de Omgevingsvisie gedefinieerde opgaven worden samen met de SWB-partners binnen de gestelde termijnen gerealiseerd;
- Gebiedsgewijze realisering van de EHS waar mogelijk met synergie door ontwikkelopgaven te combineren met versterking van de landbouw, de regionale economie en de wateropgave, met ruimte voor maatwerk.

De kosten van de uitvoering van dit Natura 2000-beheerplan^{xvii} maken onderdeel uit van de onder de uitvoeringsreserve EHS liggende kostenramingen. Bij deze kostenramingen is uitgegaan van de geactualiseerde Omgevingsvisie, de onderliggende PAS-gebiedsanalyses en de afspraken over middelen en grond zoals vastgelegd in het Bestuursakkoord Natuur^{xviii} en het Natuurpact⁵¹, alsmede de afspraken in de daarop gebaseerde Bestuurovereenkomst grond⁵². Met het vaststellen van het Statenvoorstel is er dekking voor de kosten. Met de partners van SWB zijn procesafspraken gemaakt om tot voorbereiding en realisatie van de opgave te komen. Op 8 december 2014 hebben de SWB-partners specifieke borgingsafspraken over de programmering en uitvoering van de PAS-maatregelen gemaakt. Deze zijn in een overeenkomst vastgelegd.

8.4.2 Schadevergoeding

De Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) biedt iedere belanghebbende de mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding bij het bevoegd gezag in te dienen in het geval een aanwijzingsbesluit en/of Natura 2000-beheerplan schade veroorzaakt (artikel 6.3. Wet natuurbescherming, voorheen: artikel 31 e.v. Natuurbeschermingswet). Alleen voor schade die redelijkerwijs niet ten laste van de belanghebbende hoort te komen, kan een vergoeding worden toegekend. Daarbij moet onder andere rekening worden gehouden met overige, al verleende, vergoedingen. In het algemeen gesproken komt alle schade die tot de risicosfeer van de betrokkene behoort, niet voor vergoeding in aanmerking.

⁵¹ Natuurpact: overeenkomst tussen rijk en provincie in nauw overleg met maatschappelijke organisaties over de ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027

⁵² Bestuurovereenkomst grond: overeenkomst tussen het ministerie van Economische Zaken en de Provincies d.d. 26 september 2013

9 *Vergunningverlening en handhaving*

Dit hoofdstuk gaat in op de vergunningplicht en –procedure vanuit de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998). Bij de beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten (hoofdstuk 5) en de instandhoudingsmaatregelen (zie hoofdstuk 6) wordt voor wat betreft een eventuele vergunningplicht verwezen naar dit hoofdstuk. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk is beschreven hoe nu en in de toekomst invulling wordt gegeven aan de handhaving van de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998).

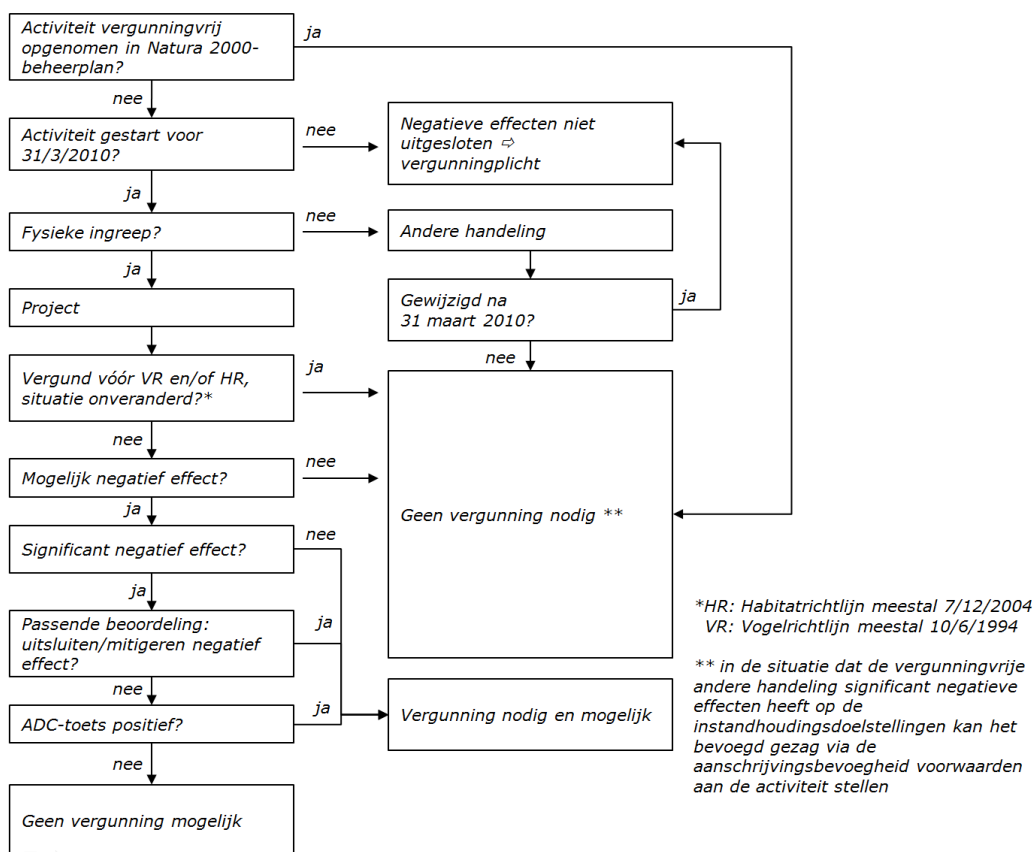
9.1 Vergunningverlening

9.1.1 Vergunningplicht

De Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) bevat regels die moeten voorkomen dat activiteiten in of buiten een Natura 2000-gebied effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. De Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) en de Natura 2000-beheerplannen vormen samen het juridisch kader voor het stellen van voorwaarden aan bestaande activiteiten en het verlenen van een Wet natuurbescherming-vergunning.

Natura 2000-beheerplannen bevatten een beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten in en/of nabij het betreffende Natura 2000-gebied. Waar nodig zijn in het Natura 2000-beheerplan voorwaarden opgenomen voor de continuering van deze bestaande activiteiten (zie hoofdstuk 5).

Of een activiteit mag plaatsvinden, of daar voorwaarden aan verbonden zijn en of een Wet natuurbescherming-vergunning nodig is, is afhankelijk van een aantal factoren. Uit figuur 8 is af te leiden wanneer een activiteit vergunningplichtig is. Deze figuur is bepalend voor niet-stikstof gerelateerde effecten van activiteiten. Voor stikstof gerelateerde effecten van activiteiten wordt verwezen naar de website 'PAS in uitvoering' (<http://pas.bij12.nl/>).

Figuur 8 Activiteiten en vergunningplicht

Voor afwijkingen van bestaande of nieuwe, niet in het Natura 2000-beheerplan beschreven activiteiten in en rondom een Natura 2000-gebied, moet het effect op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied worden bepaald. De initiatiefnemer van de activiteit is verantwoordelijk voor een gemotiveerde beoordeling van de activiteit, rekening houdend met mogelijke cumulatieve effecten. De effectenindicator van het rijk⁵³ (zie ook paragraaf 5.3.2) kan daarbij helpen voor niet-stikstof gerelateerde effecten van activiteiten. De effectenindicator geeft aan welke verstoringsfactoren in het betreffende Natura 2000-gebied tot negatieve effecten kunnen leiden. Via het rekeninstrument van het PAS (AERIUS) kunnen de stikstof gerelateerde effecten van activiteiten bepaald worden.

Bij de beoordeling van het niet-stikstof gerelateerde deel kan ook gebruik worden gemaakt van de in hoofdstuk 5 gehanteerde methodiek voor het beoordelen van bestaande activiteiten en de daarbij gehanteerde effectafstanden. Deze methodiek is gebaseerd op de meest actuele kennis van mogelijke verstoringsfactoren voor habitattypen en -soorten en de bijbehorende effectafstanden⁵⁴. Deze werkt als volgt:

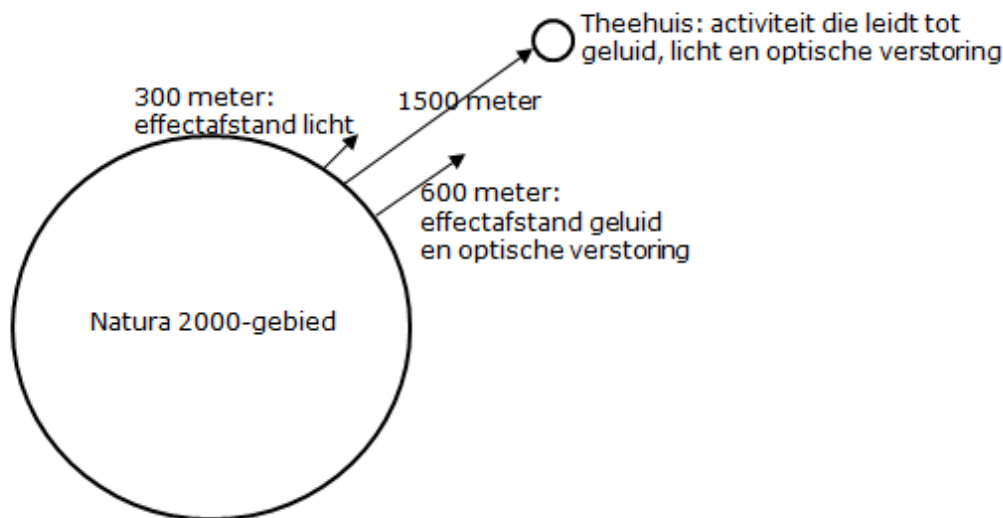
- Stap 1 Beschrijving van de activiteit
Beschrijf de activiteit en benoem de daaruit voortkomende mogelijke verstoringsfactoren.
- Stap 2 Beoordeling van de activiteit
Bepaal of de benoemde mogelijke verstoringsfactoren effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen (via de effectenindicator voor dit Natura 2000-gebied, paragraaf 5.3.2). Bepaal de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied. Bepaal per verstoringsfactor of de bijbehorende effectafstand groter of kleiner is dan de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied.

Als alle effectafstanden van de bij de activiteit behorende mogelijke verstoringsfactoren kleiner zijn dan de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied kunnen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen naar alle waarschijnlijkheid worden uitgesloten (zie voor een

⁵³ De effectenindicator is een instrument van het rijk waarmee mogelijke schadelijke effecten ten gevolge van de activiteit en plannen kunnen worden verkend (zie <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)

⁵⁴ Voor een nadere toelichting zie de Centrale beoordeling

voorbeeld figuur 9). Voor meer duidelijkheid is aan te bevelen dat de initiatiefnemer met het bevoegd gezag in overleg treedt.

Figuur 9 Voorbeeld activiteit en effectafstanden

Wanneer uit de beoordeling volgt dat de activiteit mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft (de activiteit bevindt zich binnen de voor de activiteit geldende relevante effectafstanden) moet de initiatiefnemer een habitattoets opstellen. Wanneer uit de habitattoets blijkt dat negatieve effecten kunnen worden uitgesloten is het niet nodig de vergunningprocedure te doorlopen. Het is aan te bevelen deze bevindingen in een overleg tussen initiatiefnemer en het bevoegd gezag door het bevoegd gezag te laten bevestigen.

Indien negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten is de activiteit vergunningplichtig. Als sprake is van significant negatieve effecten, dan is een passende beoordeling nodig. In de passende beoordeling worden de effecten van de activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen bepaald. Daarbij worden alle aspecten van de activiteit, ook in combinatie met andere activiteiten of plannen, geïnventariseerd en getoetst en worden waar nodig en mogelijk mitigerende maatregelen benoemd. Het bevoegd gezag bepaalt op basis van de resultaten van de passende beoordeling of de betreffende activiteit kan plaatsvinden en onder welke voorwaarden en legt dit vast in een Wet natuurbescherming-vergunning.

Een Wet natuurbescherming-vergunning kan worden verleend als één van onderstaande situaties van toepassing is:

1. er zijn wel effecten, maar deze staan het behoud en de ontwikkeling van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg. In deze situatie hoeft geen volledige passende beoordeling te worden opgesteld maar kan worden volstaan met een toets waarin de effecten worden beschreven en maatregelen worden meegewogen die de effecten verminderen of teniet doen.
2. de effecten kunnen de instandhoudingsdoelstellingen significant negatief beïnvloeden:
 - a. in de passende beoordeling zijn verzachtende maatregelen beschreven, die de effecten verminderen of voorkomen, of
 - b. uit de passende beoordeling blijkt dat er andere alternatieven zijn om het project te realiseren met geen of minder ernstige effecten, de passende beoordeling bevat een uitgewerkt en passend beoordeeld alternatief (n.b. de vergunning wordt in deze situatie verleend voor het alternatief), of
 - c. uit de passende beoordeling blijkt dat er geen andere alternatieven zijn en dat er dwingende redenen van groot openbaar belang met de activiteit gemoeid zijn. Dit laatste geldt niet voor prioritare habitattoetsen of prioritare habitattypen. Daarvoor kan in deze situatie alleen een Wet natuurbescherming-vergunning worden verleend als de activiteit noodzakelijk is in verband met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of om wezenlijk gunstige effecten voor het milieu te bereiken.

Als er sprake is van een situatie onder 2c. kan de Wet natuurbescherming-vergunning alleen worden verleend als er tevens compenserende maatregelen zijn uitgewerkt om de instandhoudingsdoelstellingen elders⁵⁵, in of grenzend aan het Natura 2000-gebied te herstellen.

9.1.2 Vergunningprocedure

Activiteiten (zie ook hoofdstuk 5) die negatieve effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied zijn vergunningplichtig. Deze vergunning wordt op basis van de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) verleend. Daarnaast kan een omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht worden verleend met een verklaring van geen bedenkingen voor het onderdeel Wet natuurbescherming.

De initiatiefnemer vraagt de vergunning aan bij het bevoegd gezag en levert de daarvoor benodigde informatie aan inclusief (en voor zover nodig) een passende beoordeling waaruit de mogelijke effecten van de voorgenomen activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied blijken.

Het bevoegd gezag toetst of de activiteit het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen en de instandhoudingsmaatregelen (zie hoofdstuk 6) niet belemmert.

Als de bij de vergunningaanvraag aangeleverde informatie niet volledig is, vraagt het bevoegd gezag de initiatiefnemer de vergunningaanvraag voor een bepaalde datum aan te vullen. De vergunningprocedure stopt tot het moment dat de gevraagde aanvullende informatie binnen is of tot de datum die in het verzoek is aangegeven. Als de aanvullende informatie niet of niet volledig wordt geleverd stopt het bevoegd gezag de behandeling van de vergunningaanvraag. De initiatiefnemer kan desgewenst een nieuwe vergunningaanvraag indienen.

Voor de behandeling van de vergunningaanvraag geldt een wettelijke termijn van dertien weken exclusief de weken die nodig zijn voor de aanvulling van de vergunningaanvraag. Het bevoegd gezag kan de behandeltermijn eenmalig met dertien weken verlengen.

Op 8 december 2015 hebben gedeputeerde staten beslist dat vergunningaanvragen worden behandeld volgens de Uniforme Openbare Voorbereidingsprocedure (verder UOV). Om aanvragen correct volgens deze procedure af te handelen is dertien weken te kort. Daarom wordt standaard de behandeltermijn verlengd met de termijn die in de geldende wet is opgenomen. De Wet natuurbescherming kent een extra termijn van zeven weken.

De UOV betekent dat er eerst een ontwerp-besluit op de aanvraag wordt opgesteld en ter inzage wordt gelegd. Belanghebbenden kunnen op dit ontwerpbesluit gedurende zes weken zienswijzen indienen. Na de zienswijzentermijn wordt een definitief besluit op de aanvraag genomen. Hierbij wordt ook ingegaan op de eventueel ingediende zienswijzen. Het definitieve besluit ligt eveneens zes weken ter inzage. Binnen deze tijd kan tegen het definitief besluit beroep worden ingediend bij de rechtbank en hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Beroep is alleen mogelijk voor belanghebbenden die zienswijzen hebben ingediend. In uitzonderingsgevallen is voor belanghebbenden beroep toch mogelijk als hen redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijzen te hebben ingediend. Op de website van de provincie Overijssel is meer informatie te vinden over de procedures.

⁵⁵ Guideline Europese Commissie mbt artikel 6 van de Habitatrictlijn: compenserende maatregelen mogen ook in andere Natura 2000-gebieden plaatsvinden; mits het gebied waar de compensatie plaatsvindt de vereiste functies kan vervullen en voldoet aan de voor het oorspronkelijke gebied gehanteerde selectiecriteria.

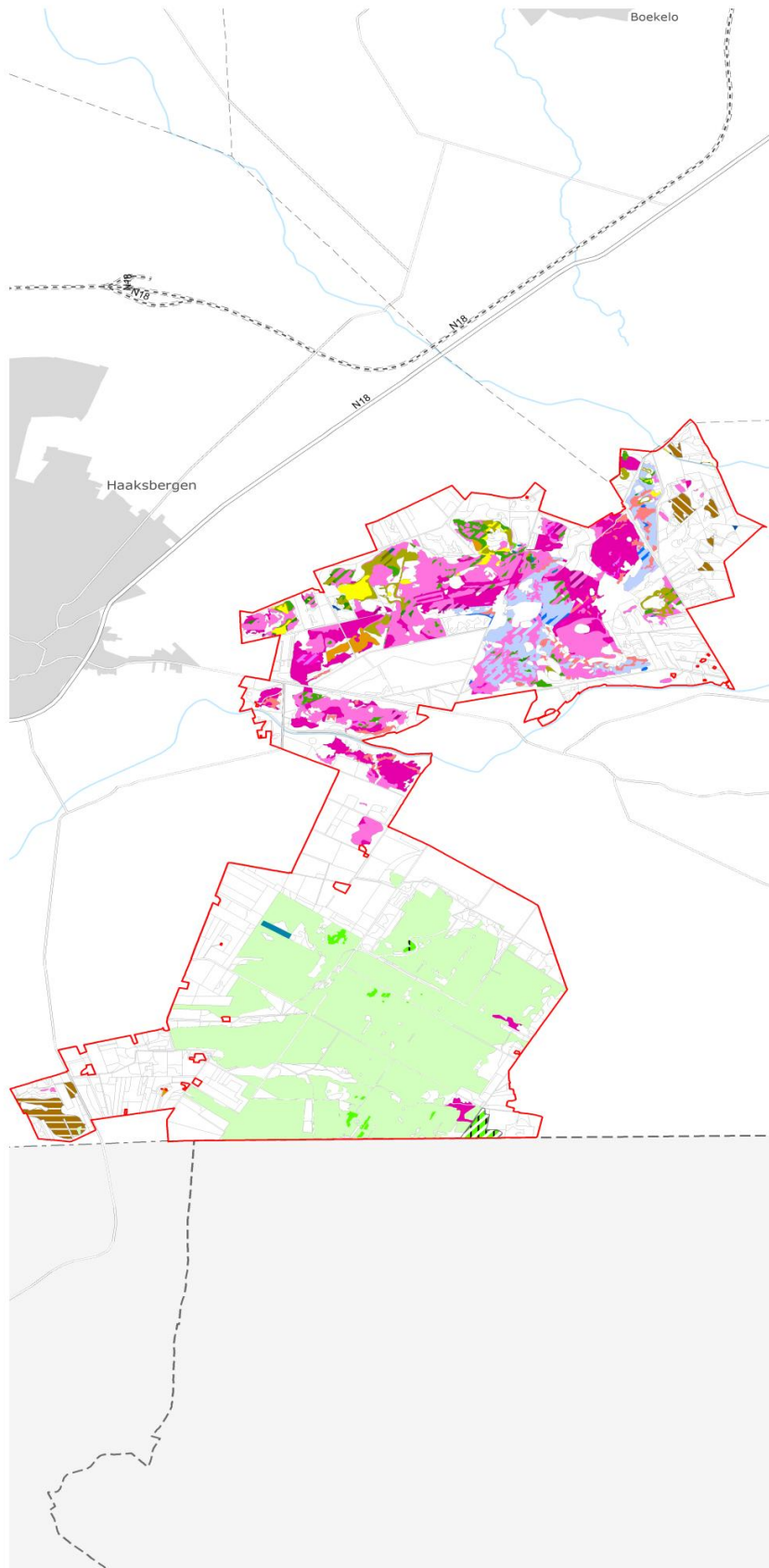
9.2 Toezicht en handhaving

De Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) biedt het kader voor toezicht en handhaving in relatie tot de Natura 2000-beheerplannen (gebiedscontrole, naleving vergunningen etc.). Adequaat toezicht en handhaving zijn nodig voor een goede naleving en dus voor een goede uitvoering van de Wet natuurbescherming. Toezicht en handhaving zien toe op de controle op de naleving van vergunningen en op het opsporen van en optreden (in het veld) tegen overtredingen van een aantal artikelen van de Wet natuurbescherming.

De Wet natuurbescherming biedt het bevoegd gezag ook de mogelijkheid maatregelen te nemen ter voorkoming van schade aan natuurwaarden in een Natura 2000-gebied. Zo kan het bevoegd gezag verleende vergunningen intrekken of wijzigen als de situatie daartoe noopt. Het bevoegd gezag kan als dat nodig is ook besluiten de toegang tot een beschermd gebied te beperken.

Op basis van de landelijk ontwikkelde en vastgestelde 'Handreiking handhavingsplan Natura 2000' (IPO, 2013) worden toezicht en handhaving nader uitgewerkt in toezichts- en handhavingsplannen voor de Natura 2000-beheerplannen en handhavingsuitvoeringsprogramma's. Bij het opstellen van het handhavingsplan wordt samengewerkt met de partijen die een taak hebben op dit gebied (zoals de terreinbeherende organisaties).

Bijlage 1 Habitattypenkaart

Natura2000 Habitatkarteringen

Buurserzand & Haaksbergerveen

aanduidingen

□ Natura-2000 begrenzing

Habitattypen

- H0000, geen habitatype
- H2310, Stufzandheiden met strukhei
- H2330, Zandverstuivingen
- H3130, Zwakgebufferde vennen
- H3160, Zure vennen
- H4010A, Vochtige heiden (hogere zandgronden)
- H4030, Droge heiden
- H5130, Jeneverbesstruwelen
- H6230, Heischrale graslanden
- H6410, Blauwgraslanden
- H6510A, Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
- H7110A, Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)
- H7120, Herstellende hoogvenen
- H7140A, Overgangs- en trilveren (trilveren)
- H7150, Pioniervegetaties met snavelbiezen
- H7230, Kalkmoerassen
- H9190, Oude eikenbossen
- H91D0, Hoogveenbossen
- H91E0C, Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)

Zoekgebieden

- ZGH3260A, Zoekgebied beken en rivieren met waterplanten (wateranonkel)
- ZGH7120, Zoekgebied herstellende hoogvenen

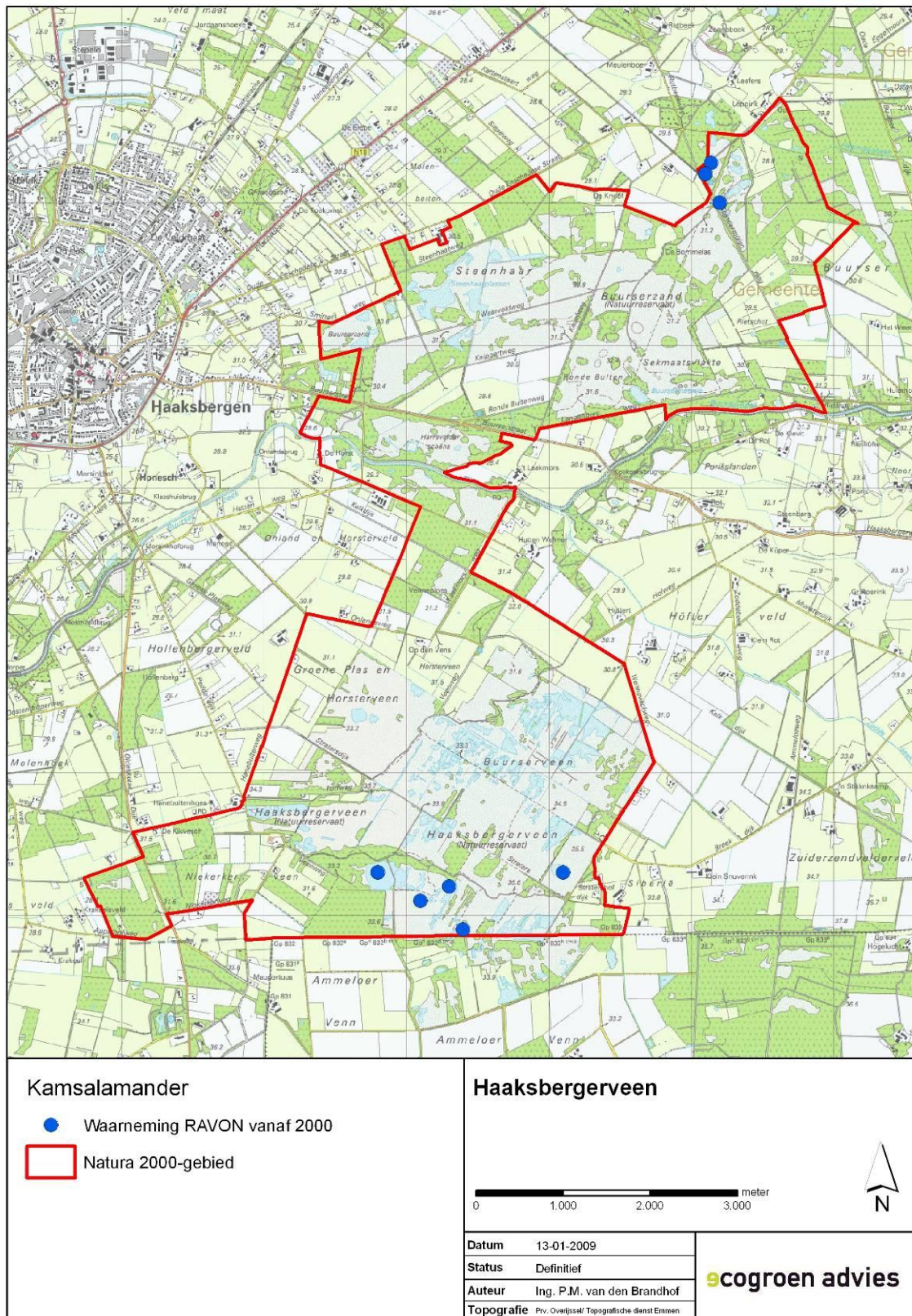
Combinaties

- Combinatie H2310, H2330, (met dominantie van H2310)
- Combinatie H2310, H4010A, (met dominantie van H2310)
- Combinatie H2330, H2310, (met dominantie van H2330)
- Combinatie H3130, H3160, (met dominantie van H3130)
- Combinatie H3130, H7150, (met dominantie van H3130)
- Combinatie H3160, H3130, (met dominantie van H3160)
- Combinatie H3160, H4010A, (met dominantie van H3160)
- Combinatie H3160, H7150, (met dominantie van H3160)
- Combinatie H4010A, H2310, (met dominantie van H4010A)
- Combinatie H4010A, H2310, H7150 (met dominantie van H4010A)
- Combinatie H4010A, H3130, (met dominantie van H4010A)
- Combinatie H4010A, H4030, (met dominantie van H4010A)
- Combinatie H4010A, H7150, (met dominantie van H4010A)
- Combinatie H4010A, H7150, H3130 (met dominantie van H4010A)
- Combinatie H4030, H4010A, (met dominantie van H4030)
- Combinatie H4030, H5130, (met dominantie van H4030)
- Combinatie H4030, H7150, (met dominantie van H4030)
- Combinatie H5130, H4010A, (met dominantie van H5130)
- Combinatie H6410, H4010A, (met dominantie van H6410)
- Combinatie H7120, ZGH7120, (met dominantie van H7120)
- Combinatie H7150, H2310, (met dominantie van H7150)
- Combinatie H7150, H3130, (met dominantie van H7150)
- Combinatie H7150, H3160, (met dominantie van H7150)
- Combinatie H7150, H3160, H3130 (met dominantie van H7150)
- Combinatie H7150, H4010A, (met dominantie van H7150)

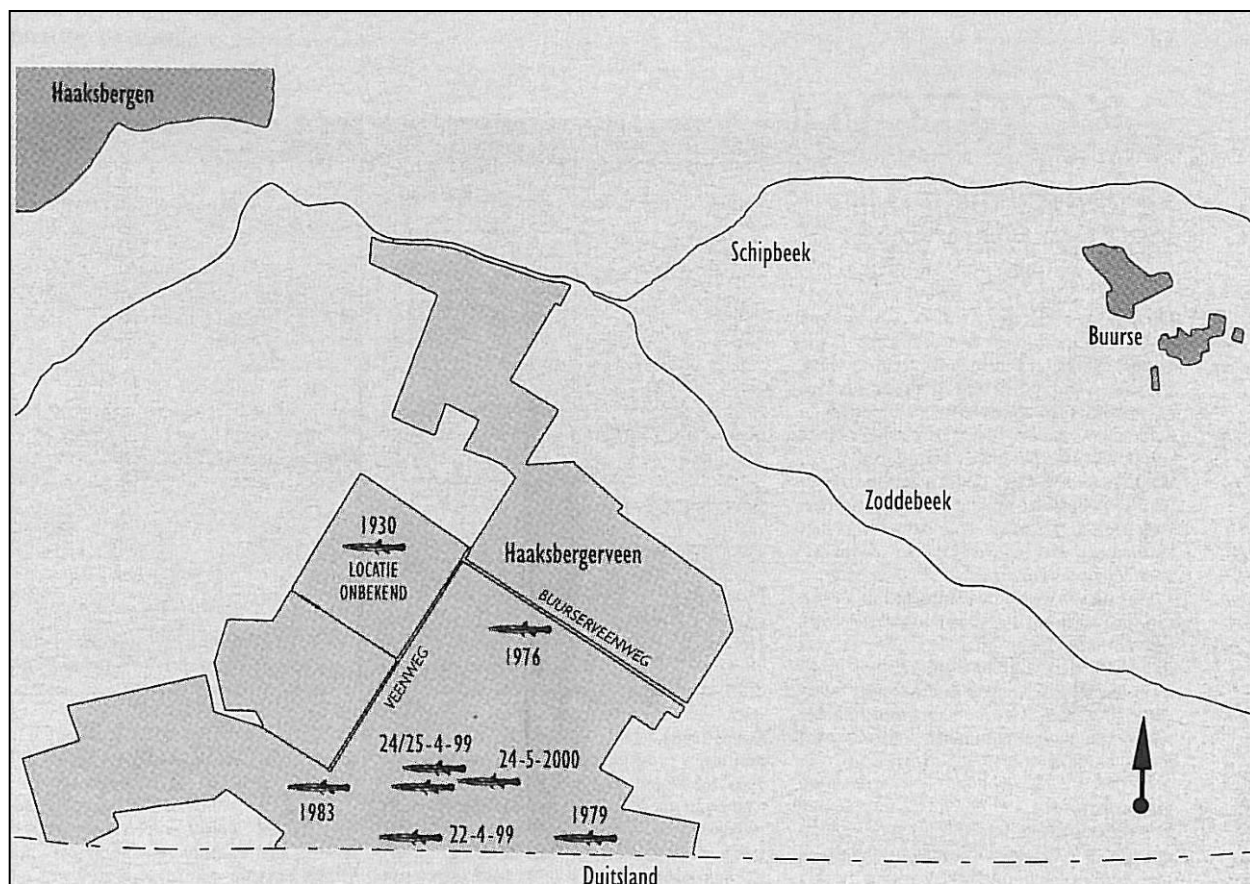
Beleidsinformatie, juli 2015 nr. 150215-53

0 250 500 750 1.000 Meters

Bijlage 2 Kaart met verspreiding soorten

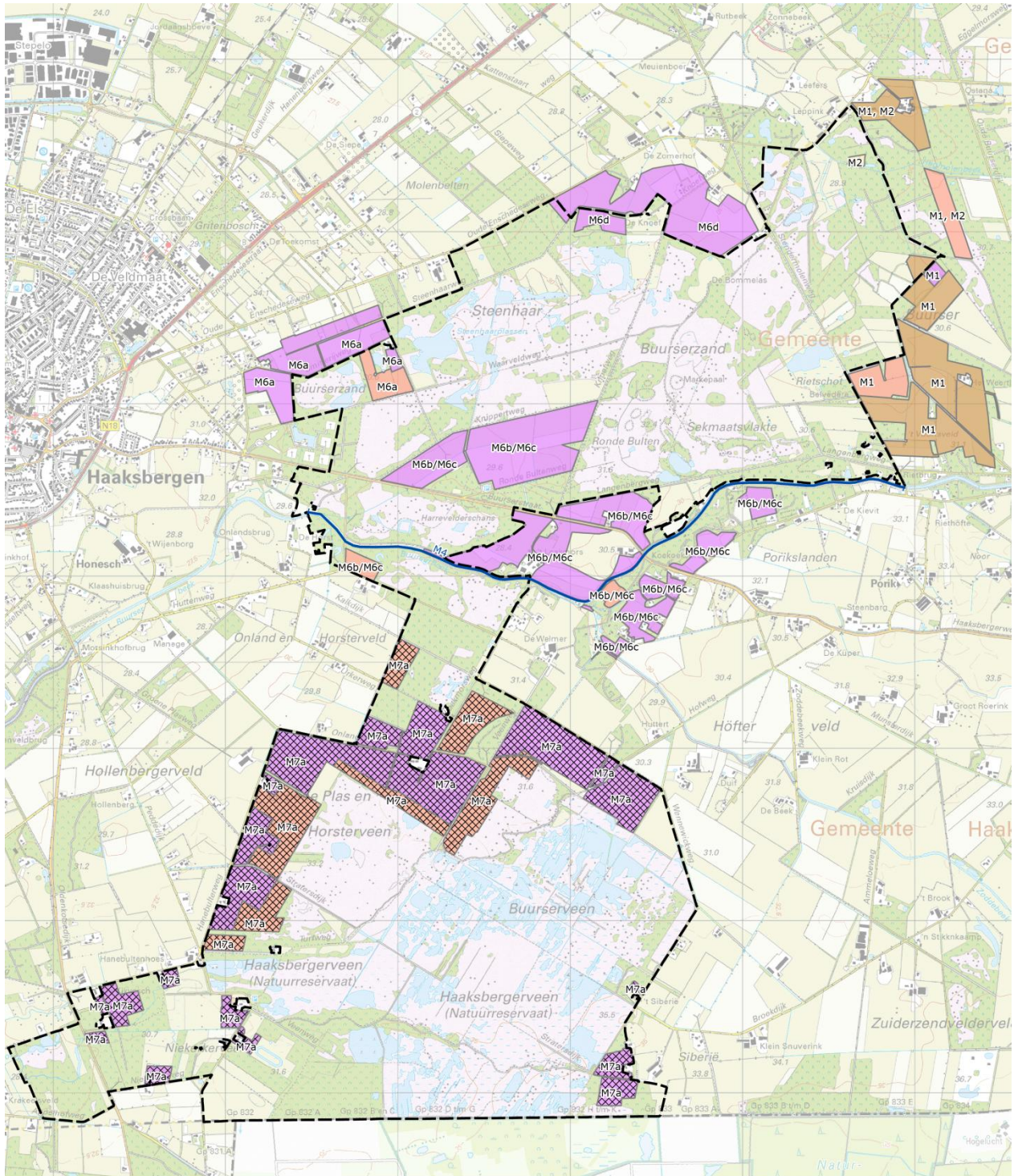

De verspreiding van de grote modderkruiper is binnen het Natura 2000-gebied alleen bekend van het deelgebied Haaksbergen. De meeste waarnemingen zijn hier gedaan in het zuidelijk deel van het gebied. Hier is ook voortplanting vastgesteld. De soort lijkt het beste te gedijen in de aanwezige veenputten.

Waarnemingen van de grote modderkruiper in verschillende perioden in en nabij het N2000-gebied Haaksbergerveen-Buuserzand^{xix}.

Bijlage 4 PAS-inrichtingsmaatregelenkaart

Inrichtingsmaatregelenkaart PAS Overijssel

Buurserzand & Haaksbergerveen

Deze kaart hoort bij de Gebiedsanalyse PAS, zie tabellen h4. Beheermaatregelen zijn in een aparte kaart opgenomen. Maatregelen die een onderzoeksopgave betreffen zijn niet op kaart weergegeven.

Natura2000 begrenzing	Termijn
Maatregel	Lange termijn
verwerven/inrichten	Korte termijn
inrichten	
natschade	
natschade/ophogen	
waterloop	

Verwerving van gronden gebeurt op basis van een door Gedeputeerde Staten vastgesteld verwervingsplan voor dit Natura 2000 gebied.

Beleidsinformatie april 2016 tek.nr 150398-Buurserzand

0 200Meters

Bijlage 5 Invloedsafstand perceelontwatering

Provincie Overijssel, december 2014

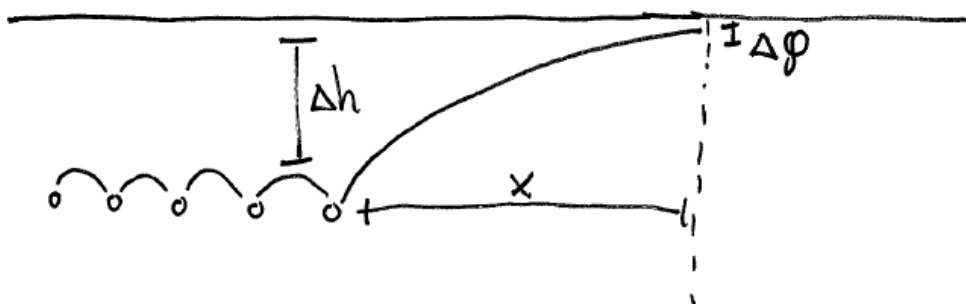
Beheerplannen Natura2000

Het aanleggen van perceelontwatering (buisdrainage of greppels) kan leiden tot daling van de grondwaterstand in een nabijgelegen Natura 2000-gebied en daarmee tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen. Aanleg van perceelontwatering wordt daarom beoordeeld als activiteit in de beheerplannen.

In deze notitie wordt onderbouwd vanaf welke afstand een significante verlaging van de grondwaterstand door perceelontwatering kan worden uitgesloten. Aanleg van perceelontwatering buiten deze afstand kan op basis daarvan worden vrijgesteld van vergunningplicht in het kader van de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998).

Conceptueel model

De invloedsafstand van een gedraineerd gebied kan analytisch worden berekend (Schunselaar et al. 2013). De berekening gaat uit van een gedraineerd gebied dat zich op een afstand x van een natuurgebied bevindt. Op de grens met het natuurgebied is de verlaging van de grondwaterstand ($\Delta\phi$) als gevolg van drainage maximaal 5 cm (figuur B5.1). Dit is een algemeen geaccepteerde grenswaarde voor het beoordelen van effecten van een verandering van de grondwaterstand (ACSG, 2014).

Figuur B5.1 Schematische voorstelling van het effect van perceelontwatering in een conceptueel model

In het gedraineerde gebied is voor aanleg van nieuwe perceelontwatering al reguliere landbouwkundige ontwatering aanwezig, maar door bijvoorbeeld een lage maaiveldhoogte ligt de grondwaterstand in de winter en het voorjaar te dicht onder maaiveld voor een optimale draagkracht.

Aanleg van perceelontwatering heeft twee gevolgen: de drainageweerstand in het gedraineerde gebied wordt verlaagd van enkele honderden dagen naar enkele tientallen dagen en de grondwaterstand in het perceel wordt verlaagd tot een niveau dat in de winter en het voorjaar iets boven het niveau van de drains ligt. Dit leidt tot een verandering Δh van de grondwaterstand in het gedraineerde gebied als gevolg van de aanleg van perceelontwatering.

Berekening

De afstand x waar een maximaal toelaatbare verlaging van de grondwaterstand $\Delta\phi$ optreedt is analoog aan de werkwijze van Van der Gaast & Massop (2003) te berekenen met de volgende formule⁵⁶ (Wesseling, 1973):

$$x = -\lambda \ln(\Delta\phi/\Delta h)$$

Hierin is x de afstand tot het gedraineerde gebied, $\Delta\phi$ de verlaging van de grondwaterstand op de grens van het natuurgebied en Δh de verlaging van de grondwaterstand in het gedraineerde gebied. De parameter λ is de spreidingslengte van het freatisch grondwater in het tussenliggende landbouwgebied met reguliere ontwatering.

⁵⁶ Deze formule staat bekend als de formule van Mazure en geeft de verlaging van de grondwaterstand in een gebied met watervoerende sloten vanaf een gebied met een gegeven grondwaterstand. De formule is hier zo geschreven dat de invloedsafstand x direct is te berekenen.

Op basis van de gekozen technische uitgangspunten (zie tekstkader) geldt $\Delta\phi=5$ cm en $\Delta h=50$ cm. De formule is daarmee te vereenvoudigen tot:

$$x = -2,3 \lambda$$

Technische uitgangspunten

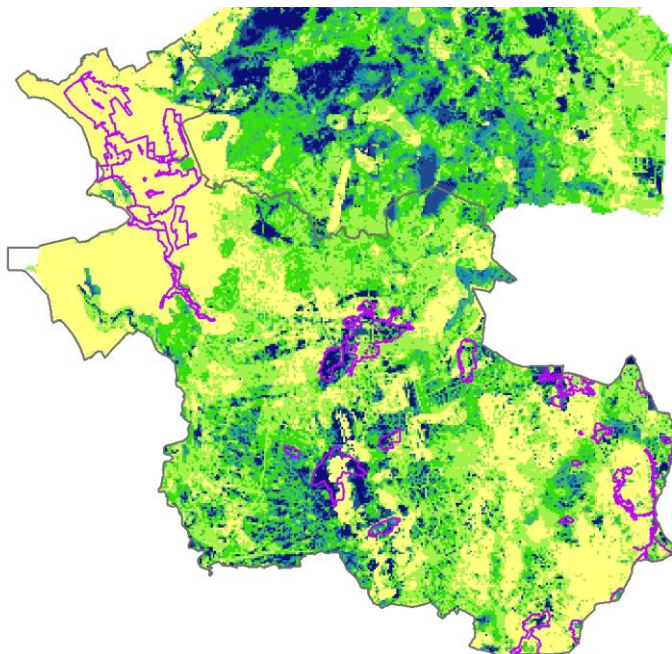
Voor de berekening gelden de volgende technische uitgangspunten:

1. Het effect van perceelsdrainage werkt over een langere periode en mag daarom stationair worden berekend (Schunselaar et al. 2013)
2. Perceelsdrainage voert alleen water af in de winter en het voorjaar, in de zomer is de grondwaterstand weggezakt en voert de perceelsdrainage geen water af (Schunselaar et al. 2013).
3. Aangenomen wordt dat de verlaging Δh van de grondwaterstand in gedraineerde percelen in de winter en het voorjaar maximaal 50 cm bedraagt. Deze veronderstelling wordt nader onderbouwd in bijlage 5.1.
4. Een verlaging $\Delta\phi$ van de freatische grondwaterstand van 5 cm of meer wordt beoordeeld als een verlaging waarbij significant negatieve effecten op natte natuur niet meer zijn uit te sluiten. De grondwaterverlaging op de grens met het Natura 2000-gebied mag daarom niet meer zijn dan $\Delta\phi = 5$ cm. Dit is het gebruikelijke criterium voor het beoordelen van effecten van grondwaterstandsverandering (ACSG, 2014).

Freatische spreidingslengte

Voor de berekening is spreidingslengte λ bepaald uit de kaart van de freatische spreidingslengte van Alterra (Massop et al. 2012). Per Natura2000-gebied is de mediaan bepaald van alle voorkomende freatische spreidingslengtes per gridcel van 250 bij 250 meter in het landbouwgebied in een kilometer rondom het Natura2000-gebied⁵⁷.

Figuur B5.2 Kaart van freatische spreidingslengte (Massop et al. 2012))

Te hanteren invloedsafstanden

⁵⁷ De mediaan geldt als een schatter die weinig gevoelig is voor uitschieters (extreem hoge of extreem lage waarden, in dit geval van de spreidingslengte). In dit geval blijkt de mediaan van de spreidingslengte lager te zijn dan het gemiddelde. Dat is te verklaren door het veelvuldig voorkomen van hoger gelegen gronden met een hoge spreidingslengte. Omdat deze gronden veelal niet drainagebehoefstig zijn is het onwenselijk als deze zwaar meetellen in het bepalen van de spreidingslengte rondom een Natura2000-gebied.

Op basis van de beschreven werkwijze worden invloedsafstanden berekend zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel B5.1. Spreidingslengte, berekende invloedsafstand en relatieve kwelflux vanuit het gebied buiten de te hanteren invloedsafstand voor Natura2000 gebieden in Overijssel

Gebied	Lambda a	Berekende afstand	Te hanteren afstand
Aamsveen	59	136	200
Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	318	731	700
Bergvennen & Brecklenkampse veld	347	798	800
Boetelerveld	688	1582	1500
De Borkeld	322	741	700
Buurserzand & Haaksbergerveen	149	343	350
De Wieden	20	46	
Dinkelland	217	499	500
Engbertsdijksvenen	442	1017	1000
Landgoederen Oldenzaal	55	127	200
Lemselermaten	468	1076	1000
Lonnekermeer	386	888	900
Oldematen en Veerslootlanden	17	39	
Sallandse heuvelrug⁵⁸	535	1231	1200
Springendal & Dal van de Mosbeek	416	957	900
Uiterwaarden Zwarte Water & Vecht	33	76	
Vecht & Beneden-Regge	301	692	700
Weerribben	21	48	
Wierdense veld	505	1162	1100
Witte veen	146	336	350

Afronding van invloedsafstanden

Gezien de onzekerheidsmarge in uitgangsmateriaal en berekeningsmethode zijn de berekende invloedsafstanden afgerond naar een te hanteren invloedsafstand voor het beoordelen van vergunningplicht. De afronding is gebaseerd op een deskundigenoordeel waarbij grote afstanden waar mogelijk naar beneden zijn afgerond en kleine afstanden naar boven.

In de gekozen werkwijze wordt aangenomen dat de eigenschappen van het ontwateringstelsel constant zijn over een groter gebied. Bij een relatief kleine invloedsafstand zal deze aanname minder goed opgaan, zodat het voor de hand ligt naar boven af te ronden. Daarentegen is bij een grote invloedsafstand de kans groter dat het effect van perceelsdrainage extra wordt gedempt door aanwezigheid van grote drainerende watergangen. Daarom ligt bij een grote invloedsafstand afronding naar beneden voor de hand.

Door afronding van de berekende invloedsafstanden wordt voorkomen dat ten onrechte een te kleine afstand wordt gehanteerd, zonder dat onnodige vergunningplicht ontstaat.

⁵⁸ De spreidingslengte voor het Natura2000-gebied Sallandse heuvelrug is gebaseerd op de mediaan van gridcellen in een kilometer rondom de stuwwal. Hiermee wordt voorkomen dat de spreidingslengte deels wordt gebaseerd op de spreidingslengte van het bosgebied op de stuwwal dat niet binnen de Natura2000-begrenzing ligt.

Invloedsafstand in veengebieden

Voor Natura2000-gebieden in het laagveengebied worden zeer geringe invloedsafstanden berekend. Dit geldt voor Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Oldematen en Veerslootlanden, Wieden en Weerribben.

Uit navraag bij Alterra blijkt dat wordt verondersteld dat effecten van een ingreep beperkt blijven tot het fretatisch grondwater in de veenlaag. Veen heeft een geringe horizontale doorlatendheid en een hoge verticale weerstand, wat leidt tot een geringe spreidingslengte van maximaal 20 – 40 meter. Deze veronderstelling sluit aan bij de praktijk: Oppervlaktewaterpeilen in laagveengebieden liggen dicht onder maaiveld en het effect van perceelontwatering zal daarom in de praktijk beperkt blijven tot de veenlaag. Voor de Natura2000-gebieden in laagveen kan daarom in het beheerplan een geringe invloedsafstand voor perceelsdrainage gehanteerd worden, met de aanvullende voorwaarde dat perceelsdrainage in de veenlaag wordt aangelegd.

Ingrepen die effect hebben op de zandondergrond onder het veenpakket zullen juist een zeer grote invloedsafstand hebben. Dat komt doordat het zandpakket onder de veenlaag een zeer grote spreidingslengte heeft. Peilveranderingen in waterschapsleidingen waarvan de bodem onder de veenlaag ligt kunnen daardoor tot op zeer grote afstand effect hebben. Hetzelfde geldt voor perceelsdrainage die in de zandondergrond wordt aangelegd. Het effect van een ingreep in de zandondergrond dient per situatie te worden beoordeeld.

Beoordeling van effecten binnen de invloedafstand

Binnen de berekende invloedafstanden kan een significant negatief effect van aanleg van perceelontwatering niet op voorhand worden uitgesloten. Voor aanleg van nieuwe perceelontwatering binnen deze afstand dient de initiatiefnemer dan ook zelf aan te tonen dat significant negatief effect is uit te sluiten. Dat vraagt een onderbouwing die per situatie kan verschillen. De initiatiefnemer is daarbij niet gebonden aan de algemene uitgangspunten in deze notitie aangezien bij het optreden van effecten op korte afstand de lokale omstandigheden een relatief grote invloed zullen hebben. Een benadering zoals in deze notitie, waarbij effecten van ontwatering gemiddeld worden over grotere afstanden, is dan minder goed toepasbaar.

Referenties

ACSG (2014). **Protocol. Beschrijving behandeling verzoeken om onderzoek naar schade.** AdviesCommissie Schade Grondwater, Utrecht.

Massop, H.Th.L, C. Kwakernaak & P.J.T. van Bakel (2012). **Fysieke onderlegger voor het Deltaprogramma. Kansen voor waterconserving in regionale stroomgebieden.** Alterra-rapport 2287. Alterra, Wageningen.

Naudin-Ten Cate, R., T. Tjooitink & M. Wentink (2000) **Cultuurtechnisch Vademecum. Handboek voor inrichting en beheer van land, water en milieu** Doetinchem, Elsevier bedrijfsinformatie.

Schunselaar, S.S., P.E. Dik & S. Rijpkema (2013). **Uitwerking beïnvloedingszones N2000. Externe werking drainage en beregening.** Grontmij, Assen.

Sluijter, R. (2011). **De Bosatlas van het klimaat.** Noordhoff Uitgevers Groningen/KNMI De Bilt.

Van Bakel, P.J.T., E.M.P.M. van Boekel & I.G.A.M. Noij (2008). **Modelonderzoek naar effecten van conventionele en samengestelde, peilgestuurde drainage op de hydrologie en nutriëntenbelasting.** Alterra-rapport 1647. Alterra, Wageningen.

Van der Gaast, J.W.J. & H. Th. L. Massop (2003). **Spreidingslengte voor het beheergebied van Waterschap Veluwe.** Alterra-rapport 653. Alterra, Wageningen.

Wesseling, J. (1973). **Theories of Field Drainage and Watershed Runoff. 13 Seepage.** ILRI, Wageningen.

Buurserzand & Haaksbergerveen

bijlage/kaart

Zone mogelijk effect agrarische activiteit drainage op Natura 2000 gebied

Effect-afstand drainage Buurserzand & Haaksbergerveen: 350 m

aanduidingen

- Natura 2000 gebied
- Zone mogelijke vergunningplicht Nb-wet agrarische activiteit drainage
- Geen vergunningplicht Nb-wet voor agrarische activiteit drainage*

Beleidsinformatie, januari 2016, nr. 160015-1 Buurserzand & Haaksbergerveen

0 400 800 1.200Meter

* N.B. Nabij een provinciegrens kan vergunningplicht gelden i.v.m. Natura 2000 gebied in naastgelegen provincie(s)

provincie **Overijssel**

Bijlage 5.1 Onderbouwing verlaging grondwaterstand in een gedraineerd perceel

Voor de berekening in deze notitie dient de verlaging van de grondwaterstand in een gebied met nieuwe perceelsontwatering te worden opgegeven. De gebruikte schatting $\Delta h=50$ cm wordt in deze bijlage nader onderbouwd.

Schatting op basis van vuistregels

Uitgangspunt is dat drainage wordt aangelegd in een landbouwgebied, dus in een situatie waarin al ontwatering aanwezig is. Bij een drainageweerstand van 300 tot 400 dagen en een neerslagoverschot in het winterhalfjaar van 200 mm (Sluijter, 2011) is de opbolling $300 \cdot (200/180/1000) = 34$ cm.

Bij aanleg van buisdrainage neemt de drainageweerstand af tot ongeveer 70 dagen en wordt de opbolling 8 cm. Aangenomen dat buisdrainage 5 tot 10 cm boven het slootpeil ligt is de verlaging van het grondwater op perceelsniveau als gevolg van aanleg van perceelsontwatering in de winter ongeveer 30 – 40 cm.

Onderbouwing op basis van modelberekeningen

Onderstaande tabel met getallen uit Van Bakel et al. (2008, p58) geeft een onderbouwing op basis van modelberekeningen. In deze studie zijn berekeningen uitgevoerd met een landelijk grondwatermodel, gekoppeld aan een model van de onverzadigde zone. Onderstaande getallen geven effecten van aanleg van perceelsdrainage in voorheen ongedraineerd landbouwgebied (voor enkele zandgebieden in Brabant).

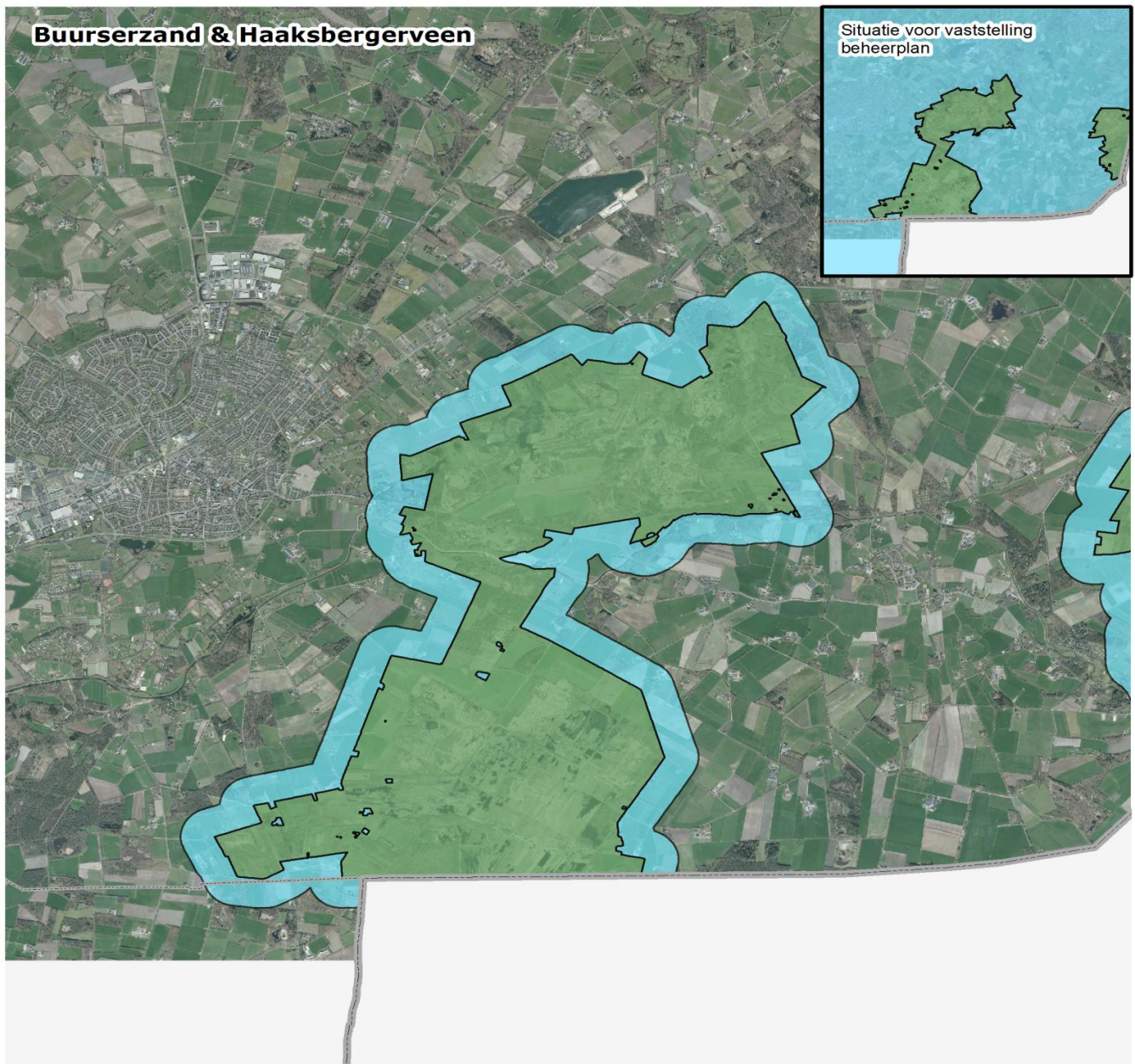
Tabel B5.2 Effect van perceelsdrainage op de GHG, GLG en GVG in zandgebieden (de flux betreft de toestroming door de onderrand, een positief getal is kwel naar het perceel).

Plot	3059	4603	4974	5055	5325	5496	5622	5654	5724
GHG	18	23	46	52	28	42	34	26	47
GLG	137	139	142	147	123	153	123	79	148
GVG	68	47	65	76	46	54	51	45	71
flux mm/d	0,11	0,36	-0,01	-0,26	0,28	0,02	0,4	2,35	-0,24
GHG	70	71	78	82	77	80	77	71	85
GLG	143	146	144	151	127	158	126	104	153
GVG	96	85	90	96	87	88	87	81	97
flux mm/d	0,48	0,58	0,2	0,06	0,63	0,3	0,69	2,52	0,04
dGHG	-52	-48	-32	-30	-49	-38	-43	-45	-38
dGLG	-6	-7	-2	-4	-4	-5	-3	-25	-5
dGVG	-28	-38	-25	-20	-41	-34	-36	-36	-26
dFlux	0,37	0,22	0,21	0,32	0,35	0,28	0,29	0,17	0,28

Uit bovenstaande blijkt dat de verlaging van de wintergrondwaterstand (GHG) weliswaar in de orde grootte van 40 cm ligt, maar dat een verlaging tot 50 cm niet is uit te sluiten. Omdat voor het vergunning vrij stellen ieder significant negatief effect op voorhand moet kunnen worden uitgesloten wordt in deze notitie gerekend met 50 cm, wat als een maximaal te verwachten verlaging wordt beschouwd.

De tabel laat ook zien dat buisdrainage ertoe leidt dat aanzienlijke toename van de kwel naar gedraineerde percelen wordt berekend. Dat is in lijn met de verwachting, dat gedraineerde percelen grondwater uit de omgeving zullen aantrekken.

Bijlage 6 Invloedsafstand kleine grondwateronttrekkingen

bijlage/kaart

Zone mogelijk effect kleine grondwateronttrekkingen op Natura 2000 gebied

Effect-afstand: 300 m

aanduidingen

- Natura 2000 gebied
- Zone mogelijke vergunningplicht Nb-wet kleine grondwateronttrekkingen
- Geen vergunningplicht Nb-wet voor kleine grondwateronttrekkingen*

Beleidsinformatie, Januari 2016, nr. 160015-2 Buurserzand & Haaksbergerveen

0 400 800 1.200Meter

* N.B. Nabij een provinciegrens kan vergunningplicht gelden i.v.m. Natura 2000 gebied in naastgelegen provincie(s)

provincie **Overijssel**

Bijlage 7 Beoordeelde melkveehouderijen op het aspect lichtuitstraling

Bestaande melkveehouderijen binnen 300 meter van Buurserzand en Haaksbergerveen

Voor bestaande melkveehouderijen geldt:

- Als in de huidige situatie geen lichtverstoring optreedt is de beoordeling van de (open) stallen⁵⁹ groen.
- Indien sprake is van een open stal kunnen significant negatieve effecten door lichtverstoring op instandhoudingsdoelstellingen niet worden uitgesloten. Met mitigerende maatregelen zijn deze effecten waarschijnlijk te voorkomen of te verzachten (beoordeling geel).
- Als het niet bekend is of sprake is van een open stal is meer informatie nodig (beoordeling oranje).

De Centrale Beoordeling geeft geen uitsluitel over mogelijk significant negatieve effecten als gevolg van lichthinder door stallen op lichtgevoelige habitatsoorten. De beoordeling is gebaseerd op aanvullende informatie van de provincie en haar partners. In hoofdstuk 5 zijn alle agrarische activiteiten beoordeeld.

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Straat	Nr.	Postcode	Plaats	Onderbouwing beoordeling
Groen	Maatschap A.H.J. Horck en E.B.M. Horck te Rietmole	Broekdijk	31	7481SK	Haaksbergen	Geen open stal.
Groen	Maatschap A.H. Terhurne en M.C. Wegdam	Urkerweg	8	7481TM	Haaksbergen	Geen open stal.
Groen	Maatschap Woerds/Hesselink	Hanebulterweg	2	7481TW	Haaksbergen	Geen open stal.
Groen	Melkveebedrijf Vedders	Laakmorsweg	9	7481TB	Haaksbergen	Slechts gedeeltelijk open stal. Tussen de stal en het leefgebied van de lichtgevoelige soorten zijn landschapselementen aanwezig.
Groen	Melkveebedrijf Scholten 't Laakmors'	Buurserstraat	202	7481EM	Haaksbergen	Geen open stal.
Groen	B.H.G. Horstink	Onlandsweg	5	7481TR	Haaksbergen	Geen open stal.
Groen	Maatschap Diepenmaat	Appelhofweg	8	7481VK	Haaksbergen	Open stal, bebouwing rondom de stal zorgt ervoor dat het licht niet tot aan het leefgebied van de lichtgevoelige soorten rijkt.
Groen	J.H.E. Scholten	Buurserstraat	208	7481EM	Haaksbergen	Geen open stal.
Groen	Maatschap H.G. Rietman en B.H. Steenberg	Knoefweg	16	7481PM	Haaksbergen	Geen open stal.
Groen	Maatschap Wientjes-Lansing	Peddedijk	50	7481TV	Haaksbergen	Open stal, gezien landschapselementen tussen de stal en het Natura 2000-gebied, is geen sprake van lichthinder
Groen	Maatschap Siemerink	Oldenkotsedijk	61	7481VA	Haaksbergen	Gedeeltelijk open stal, het licht is dusdanig beperkt dat het niet tot significant negatieve effecten leidt.

⁵⁹ Met stal wordt bedoeld de fysieke aanwezigheid van het gebouw

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Straat	Nr.	Postcode	Plaats	Onderbouwing beoordeling
Groen	Maatschap Steenberg	Appelhofweg	3	7481VK	Haaksbergen	Gedeeltelijk open stal, geen licht in de richting van het leefgebied van de lichtgevoelige soorten.

Bijlage 8 Beoordeelde recreatiebedrijven

Bestaande recreatiebedrijven in en om Buurserzand & Haaksbergerveen

Voor bestaande recreatiebedrijven geldt:

- Als in de huidige situatie geen significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen is de beoordeling van de bestaande activiteiten van het betreffende bedrijf groen;
- Indien significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten maar met mitigerende maatregelen waarschijnlijk te voorkomen of te verzachten zijn is de beoordeling geel;
- Als niet bekend is of er mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn is meer informatie nodig (beoordeling oranje).

Zie voor een nadere toelichting op de beoordeling paragraaf 5.4.12.

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Adres	Plaats	Afstand tot Natura 2000-gebied
Groen	Groepsaccommodaties en B & B 'De Pol'	Meijersgaardenweg 6	Haaksbergen	223 meter
Groen	De Burink's Hof	Haaksbergerweg 37	Haaksbergen	270 meter
Groen	Atelier de Welmer M.E. Janssen	Laakmorsweg 7	Haaksbergen	27 meter
Groen	Park Grintebos	Geukerdijk 94	Haaksbergen	836 meter
Groen	Cafetaria Damen	Veldmaterstraat 65	Haaksbergen	971 meter
Groen	Cafe Rest. Kegelhuis A. Winkelman	Broekheurnerweg 52	Haaksbergen	957 meter
Groen	Erve Rutbeek V.O.F.	Rutbeekweg 65	Enschede	796 meter
Groen	Camping 'De Veldscholte'	Meijersgaardenweg 18	Haaksbergen	407 meter
Groen	Mini-Camping Horck	Laakmorsweg 5	Haaksbergen	91 meter
Groen	Richard Nierop	Laakmorsweg 3 A	Haaksbergen	147 meter
Groen	De Beek	Zoddebeekweg 6	Haaksbergen	694 meter
Groen	Mac Krak Partyservice	Watermolenweg 26	Haaksbergen	625 meter
Groen	Maatschap Kunsten & Kunstjes	Oude Enschedeseweg 47 a	Haaksbergen	338 meter

Bijlage 9 Overige beoordeelde bedrijven met een SBI-code

Bestaande overige bedrijven met een SBI-code in en om Buurserzand & Haaksbergerveen

Voor bestaande overige bedrijven met een SBI-code geldt:

- Als in de huidige situatie geen significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen is de beoordeling van de bestaande activiteiten van het betreffende bedrijf groen;
- Indien significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten maar met mitigerende maatregelen waarschijnlijk te voorkomen of te verzachten zijn is de beoordeling geel;
- Als niet bekend is of er mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn is meer informatie nodig (beoordeling oranje).

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstoringsfactor	Onderbouwing beoordeling
Groen	TB Music Haaksbergen	Verhuurbedrijven voor transportmiddelen (excl. personenauto's)	872 meter	Geluid	Kleinschalige onderneming op grote afstand van het Natura 2000-gebied.
Groen	Koninklijke Grolsch BV	Vervaardiging van bier	3.900 meter	Verdroging	Zie paragraaf 5.4.2
Groen	M203 BV	Groothandel en handelsbemiddeling in auto-onderdelen, -accessoires	130 meter	Geluid, licht, optische verstoring	Kleinschalige onderneming.

Bijlage 10 Overzicht PAS- en niet-PAS maatregelen

(zie ook hoofdstuk 6)

Voor uitvoeringsperiode van de PAS-maatregelen zie de PAS-gebiedsanalyse

Maatregel		
PAS		
M01	Herstel hydrologie	Verondiepen van de Biesheuvelleiding
M02	Herstel hydrologie	Verondiepen/herinrichten van de Hagmolenbeek
M04	Herstel hydrologie	Herinrichting Buurserbeek (anders dan verwerven, zie M06c)
M06a	Herstel hydrologie	Aankoop en herinrichting landbouwpercelen langs de Smitterijweg
M06b/M06c	Herstel hydrologie	Aankoop en herinrichting landbouwenclave De Ronde Bulten, Laakmors en Steenhaar
M06d	Herstel hydrologie	Opheffen drainerende werking landbouwpercelen De Knoef
M07a	Herstel hydrologie	Creëren hydrologische bufferzone
M08	Onderzoek/herstel hydrologie	Onderzoek naar effect greppel en stuw Meujenboersven
M11	Beheer en inrichting	Kappen naaldbos (eenmalig) (opslag verwijderen en/of dunnen)
M12	Beheer en inrichting	Begrazen (jaarlijks)
M13	Beheer en inrichting	Maaien, (jaarlijks, gefaseerd; frequentie afhankelijk van habitatype)
M14	Beheer en inrichting	Kleinschalig plaggen en eventueel bekalken (bij verzuring), gefaseerd, (frequentie afhankelijk van habitatype) (of strooisel verwijderen)
M15	Beheer en inrichting	Opslag verwijderen (1x/5-10 jaar)
M16	Beheer en inrichting	Schonen vennen (1x/20 jaar; gefaseerd)
M17	Beheer en inrichting	Dunnen (1x/5-10 jaar)
M18	Beheer en inrichting	Periodieke drukbegrazing waarbij locaties met kiemplanten van jeneverbes worden uitgerasterd.
M19	Beheer en inrichting	Stimuleren kleinschalige verstuingen (herstel winddynamiek)
M21	Onderzoek	Onderzoek naar trend in areaal en/of kwaliteit
M22	Onderzoek	Onderzoek naar potenties uitbreiding kalkmoeras in noordoosten Buurserzand
M23	Onderzoek	Onderzoek Steenhaarplassen
Niet-PAS		
	Onderzoek	Onderzoek drainage en kleine grondwateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten
	Onderzoek	Onderzoeken en vastleggen voorkomen en grootte populatie Grote modderkruiper. Monitoren ontwikkeling van de populatie

Bijlage 11 Begrippen- en afkortingenlijst

Begrippenlijst

Onderstaande lijst bevat de in het beheerplan en de nota van antwoord gehanteerde begrippen. Nadere uitleg over Natura 2000 en daar mee samenhangende begrippen is ook te vinden op website: <http://www.natura2000.nl>

- *Aanwijzingsbesluit*: Besluit waarmee een Natura 2000-gebied wordt aangewezen en begrensd en waarin de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied worden aangegeven.
- *Andere handeling*: Bestaand gebruik niet zijnde een project. Uit jurisprudentie blijkt dat ook het uitvoeren van strandexcursies met een strandbus op Terschelling, het opnieuw open stellen van een bestaande verharde weg voor ontsluitingsverkeer en het wijzigen van het veebestand onder een andere handeling vallen.
- *Beheerplan*: Een door het bevoegd gezag vastgesteld plan waarin is vastgelegd wat er wordt gedaan om de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied te realiseren.
- *Belanghebbende*: (Rechts)personen, bewoners, bedrijven, recreanten die een direct belang kunnen aantonen tav het betreffende Natura 2000-gebied.
- *Bestaand gebruik*: gebruik dat op 31 maart 2010 bekend was, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag (artikel 2.7 lid 3 sub b Wet natuurbescherming; voorheen: artikel 1 lid m, Natuurbeschermingswet 1998).
- *Beschermde Natuurmonumenten* wettelijk beschermde gebieden die vanaf de jaren 70 van de vorige eeuw zijn aangewezen. Een deel van de beschermde Natuurmonumenten ligt binnen Natura 2000-gebieden.
- *Bestuursakkoord Natuur*: overeenkomst tussen rijk en provincie in nauw overleg met maatschappelijke organisaties over de ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027
- *Bevoegd gezag*: Overheidsinstelling die is belast met een bepaalde taak, bijvoorbeeld vergunningverlening of vaststellen van beheerplannen.
- *Biodiversiteit*: soortenrijkdom.
- *Centrale beoordeling*: de door Arcadis in 2012 uitgevoerde inventarisatie: Centrale beoordeling van bestaande handelingen in en rond Natura 2000-gebieden in Overijssel.
- *Ecologische Hoofdstructuur (EHS)*: een samenhangend netwerk van in (inter)nationaal opzicht belangrijke duurzaam te behouden ecosystemen. De EHS is opgebouwd uit natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones. (nu: Natuurnetwerk Nederland, ofwel NNN)
- *Fauna*: De totaliteit van de diersoorten van een bepaald gebied.
- *Foerageergebied*: Bepaald gebied waarin dieren regelmatig gebruik maken voor het zoeken van voedsel.
- *Gedeputeerde Staten (GS)*: Dagelijks bestuur van een provincie.
- *Gunstige staat van instandhouding*: Van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype is sprake als de biotische en abiotische omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.
- *Habitat*: Kenmerkend leefgebied van een soort.
- *Habitatrichtlijn*: EU-richtlijn (EU-Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992) die als doel heeft het in stand houden van de biodiversiteit in de Europese Unie door het beschermen van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.
- *Habitatype*: Land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn (= letterlijke definitie die in de Richtlijn staat) of beschrijving van tot een bepaald habitatype behorende vegetatietypen, waarbij ook minder goed ontwikkelde vormen zijn aangegeven.
- *Herstelstrategieën*: De herstelstrategie betreft de maatregelen die nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.
- *Kritische depositiewaarde*: de hoeveelheid stikstof die een ecosysteem over langere tijd kan weerstaan zonder dat de structuur of het functioneren van het ecosysteem significant negatief beïnvloed worden.

- *Instandhouding*: Geheel aan maatregelen die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten.
- *Instandhoudingsdoelstelling*: de habitattypen en soorten waarvoor een gunstige staat van instandhouding moet worden behouden of gerealiseerd.
- *Landschapsecologische systeemanalyse*: Een beschrijving van het ontstaan van een gebied, het functioneren van dit gebied en van de processen die bepalend zijn voor het voorkomen van planten en dieren in dit gebied. Dit inzicht vormt de basis voor de aanduiding van duurzame beheer- en/of inrichtingsmaatregelen.
- *Monitoring*: Het door de tijd blijven volgen van het verloop van de waarde van een of meer grootheden volgens een vastgestelde werkwijze.
- *Natura 2000*: Een samenhangend netwerk van leefgebieden en soorten die van belang zijn vanuit het perspectief van de Europese Unie als geheel, ingesteld door de Europese Unie. Op de gebieden is de Vogel- en/of Habitatrichtlijn van toepassing.
- *Natura 2000 doelendocument*: Beleidsdocument van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (december 2006), het document biedt het kader voor de aanwijzingsbesluiten en geeft sturing aan de beheerplannen.
- *Natura 2000-gebied*: Gebied behorende tot het Natura 2000 netwerk; in Nederland een gebied beschermd volgens de Natuurbeschermingswet 1998, tevens aangewezen en/of aangemeld als Vogel- en/of Habitatrichtlijn-gebied (artikel 2.1. Wet natuurbescherming; voorheen: art 10a Natuurbeschermingswet).
- *Natuurbeschermingswet 1998*: Wet die natuurgebieden beschermt (gebiedsbescherming). Bescherming vindt plaats door ingrepen met mogelijke verslechterende of significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het beschermde gebied niet toe te staan, tenzij een vergunning kan worden verkregen (nu: Wet natuurbescherming).
- *Natuurnetwerk Nederland*: Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.
- *Natuurpact*: overeenkomst tussen het ministerie van Economische Zaken en de Provincies d.d. 26 september 2013
- *Negatieve effecten*: Gevolgen voor soorten en voor de kwaliteit van habitattypen en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied zonder dat deze gevolgen de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar brengen.
- *Ontwerp-beheerplan*: Beheerplan dat helemaal gereed is om de inspraak in te gaan, inclusief de formele instemming van de betrokken bevoegde gezagen.
- *Open stal*: Stal met (gedeeltelijk) open gevel
- *PAS (Programmatistische Aanpak Stikstof)*: een projectplan met als doel het omlaag brengen van de stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, om zo de vergunningverlening in het kader van Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) vlot te trekken. Aangezien deze depositie het probleem is van meerdere overheidslagen en meerdere sectoren, wordt dit in gezamenlijkheid opgepakt. De essentie van de PAS is daarom verkennen en afspreken hoe op verschillende niveaus (generiek, provinciaal en gebiedsgericht) en vanuit verschillende sectoren (landbouw, industrie, verkeer en vervoer) wordt bijgedragen aan het aanpakken van het probleem. Uitgebreide informatie over PAS is te vinden op de PAS-website: <http://pas.natura2000.nl>.
- *Procesindicator*: Procesindicatoren zijn plantensoorten die kunnen helpen bij het tijdig signaleren van (dreigende) verslechtering, en ook optredende verbetering van de kwaliteit van Habitattypen. Procesindicatoren geven inzicht in veranderingen van de standplaatscondities als gevolg van verdroging, verzuring, vermessing.
- *Profielendocument*: In het profielendocument zijn voor alle aangewezen habitattypen, habitatsoorten en vogels beschrijvingen opgenomen. Aan de hand van deze beschrijvingen en de staat van instandhouding in een Natura 2000-gebied worden de instandhoudingsdoelstellingen (behoud, verbetering, uitbreiding, etc.) voor dat Natura 2000-gebied vastgesteld.
- *Project*: Een activiteit is 'een project' in de zin van de Wet natuurbescherming als er sprake is van 'de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of (materiële) werken en andere (materiële) ingrepen in het natuurlijke milieu of landschap, inclusief de ingrepen voor de ontginning van bodemschatten'.
- *SBI*: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf is.

- *Sense of urgency*: Een sense of urgency is toebedeeld als binnen enkele jaren mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat waardoor de kernopgave en de daarbij behorende instandhoudingsdoelstellingen niet meer realiseerbaar zijn.
- *Significant negatieve effecten*: Gevolgen voor soorten en voor de kwaliteit van habitattypen en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied waardoor de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar worden gebracht. Bijvoorbeeld wanneer ten opzichte van de instandhoudingsdoelstellingen de toekomstige oppervlakte van een habitatype of het leefgebied van een soort vermindert, het aantal van een soort vermindert of de kwaliteit van een habitatype of het leefgebied van een soort achteruitgaat.
- *Staat van instandhouding*: Het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het grondgebied van de Europese Unie.
- *Vastgesteld beheerplan*: Het beheerplan zoals dat (na de inspraakprocedure) is vastgesteld door het bevoegde gezag. Een eventueel daarna ingesteld beroep bij de Rechtbank en hoger beroep bij de Raad van State valt hier dus buiten.
- *Vegetatie*: Het ruimtelijk voorkomen van planten in samenhang met de plaats waar zij groeien en in de rangschikking die zij spontaan hebben aangenomen.
- *Versnippering*: Schade aan faunapopulaties als gevolg van doorsnijding van het leefgebied door infrastructuur en/of door andere vormen van habitatdoorsnijding.
- *Verstoring*: Storen van dieren door lawaai, betreding, licht en dergelijke.
- *Vogelrichtlijn*: De Vogelrichtlijn is een EU-richtlijn (EU-Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979) die tot doel heeft om alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de Europese Unie te beschermen, inclusief en in het bijzonder de leefgebieden van kwetsbare en bedreigde soorten.
- *Voortouwnemer*: De voortouwnemer is hét aanspreekpunt voor het beheerplan voor de buitenwereld. Vanuit haar positie als 'frontoffice' is de voortouwnemer verantwoordelijk voor het totale externe proces.
- *Wet natuurbescherming*: De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De wet biedt bescherming tegen ingrepen met mogelijke verslechterende of significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het beschermde gebied, beschermt de alle in het wild levende dieren en de bosgebieden.

Afkortingen

- ABRvS Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State
- ADC Alternatieven, dwingende redenen van groot openbaar belang, compenserende maatregelen
- Awb Algemene wet bestuursrecht
- BN Beschermd Natuurmonument
- CDG Commissie van Deskundigen en Grondwaterwet
- EHS Ecologische Hoofdstructuur
- GGOR Gewenst Grond en Oppervlaktewaterregime
- GLB Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
- GS Gedeputeerde Staten
- HvJ Hof van Justitie van de Europese Unie, voorheen Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.
- ILG Investeringsbudget Landelijk Gebied
- KDW Kritische Depositiewaarde
- KRW Kaderrichtlijn Water
- LEI Landbouw Economisch Instituut
- MLA Microlight airplane
- NAP Normaal Amsterdams Peil
- Nbwet Natuurbeschermingswet 1998
- NEM Netwerk Economische Monitoring
- NNN Natuurnetwerk Nederland
- PAS Programmatische Aanpak Stikstof
- RPAS Remotely piloted aircraft system
- RWZI Rioolwaterzuiveringsinstallatie
- SBB Staatsbosbeheer
- SBI Standaard Bedrijfsindeling
- SGBP Stroomgebiedsbeheerplan
- SKNL Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
- SNL Subsidiestelsel voor Natuur- en Landschapsbeheer
- SRNL Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer
- SVIR Structuurvisie Infrastructuur en ruimte
- SWB Samen Werkt Beter
- TBO Terreinbeherende organisatie
- TUG Tijdelijk en uitzonderlijk gebruik
- UAS Unmanned aircraft system
- Wabo Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- Wav Wet ammoniak en veehouderij
- Wro Wet ruimtelijke ordening
- Wnb Wet natuurbescherming

Bijlage 12 Referenties

Referenties algemeen

- ⁱ Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 'Natura 2000 doelendocument', juni 2006.
- ⁱⁱ DHV 2009. Werkdocument Natura 2000 Buurserzand & Haaksbergerveen. 2009-2015. Concept 8 juni 2009. DHV en Ecogroen advies in opdracht van de Provincie Overijssel.
- ⁱⁱⁱ Centrale beoordeling van bestaande handelingen in en rond Natura 2000-gebieden in Overijssel, ARCADIS, 1 juni 2012, Onderbouwing effectafstanden bestaande handelingen Natura 2000-gebieden in Overijssel, ARCADIS, 21 september 2011 en daarin opgenomen referenties.
- ^{iv} RVO. 2014. Soortenstandaard Kamsalamander *Triturus cristatus*. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Versie 1.1. 58pp.
- ^v RVO. 2014. Soortenstandaard Grote modderkruiper *Misgurnus fossilis*. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Maart 2014.
- ^{vi} Reijnen, R., Foppen, R. en G. Veenbaas. 1997. Disturbance by traffic of breeding birds: evaluation of the effect and considerations in planning and managing road corridors. *Biodiversity and Conservation*. 6:567-581.
- ^{vii} Lensink, R. Aarts, B. G. W. Anema, L. S. 2011. Bestaand gebruik kleine luchtvaart en beheerplannen Natura 2000. Rapport bureau Waardenburg.
- ^{viii} Provincie Overijssel (2011) Werklijst Evaluatieverslag Beoordeling van voormalige stortplaatsen in de provincie Overijssel.
- ^{ix} Smits, J. Noordijk, J. 2013. Heidebeheer. Moderne methoden in een eeuwenoud landschap. KKNV-uitgeverij. 163pp.
- ^x Vijver, M. G. Tamis, W. L. M. 2013. Bestrijden van de Trosbosbes in de Peel. Overzicht van de mogelijkheden voor het inzetten van het chemische bestrijdingsmiddel glyfosaat en biologische bestrijding. Centrum voor Milieuwetenschappen Leiden. Notienummer 187. 20pp.
- ^{xi} Brenninkmeijer, A. van der Heide, Y. Oord, J. G. 2008. Effectenstudie jacht, beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden. Altenburg en Wymenga ecologisch onderzoek. Rapport 1036. In opdracht van Provincie Gelderland. 89pp.
- ^{xii} Royal Haskoning, 2011. *Bijvangst muskusrattenbestrijding, trends oorzaken en maatregelen*.
- ^{xiii} Sociaaleconomisch perspectief van de PAS; Sociaaleconomische effecten van de Programmatische Aanpak Stikstof, LEI, juni 2013.
- ^{xiv} Sociaaleconomisch perspectief van de PAS; Provinciale, regionale en plaatselijke effecten voor Overijssel, LEI, juni 2013.
- ^{xv} Uitvoeringsagenda Samen Werkt Beter, november 2013.
- ^{xvi} Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS, IPO, 5 maart 2014.
- ^{xvii} PAS-maatregelen, niet-PAS maatregelen en onderzoeksmaatregelen (conform 'Maatregelen voor Natura 2000 soorten in Overijssel en in De Wieden en Weerribben in het bijzonder', augustus 2012).
- ^{xviii} Bestuursakkoord Natuur: het geheel aan afspraken tussen rijk en provincies over de decentralisatie van het natuurbeleid, te weten het onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur d.d. 20 september 2011, aanvullende afspraken d.d. 7 december 2011 en de uitvoeringsafspraken d.d. 8 februari 2012.
- ^{xix} Eijk J.L. van & M. Zekhuis (2001). Grote modderkruipers in het zuur? Paai van grote modderkruipers in het Haaksbergerveen. *RAVON* 10, jg. 4(1): 6-11.

Referenties PAS-gebiedsanalyse Buurserzand & Haaksbergerveen

- Aelmans, 1974. Grondwaterkaart van Nederland schaal 1:50.000. 28oost Almelo 29 Denekamp 34oost Enschede 35 Glanerbrug. TNO Dienst grondwaterverkenning.
- Atlas van Overijssel. November 2011. Provincie Overijssel. <http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/atlasoverijssel/atlasoverijssel.html>
- Bell, J.S. & J.W. van 't Hullenaar, 2006. Scenario-onderzoek waterhuishoudkundige maatregelen de Rietschot, 't Waarecht en het Buurserveld. I.o.v. Waterschap Regge & Dinkel.
- Bijlsma, R.J., J. Sevink & R.W. de Waal, 2012. Droog zandlandschap. Herstelstrategie op landschapsschaal, versie november 2012.
- Brouwer, E., H. van Kleef, H. van Dam, J. Loermans, G.H.P Arts & J.D.M. Belgers, 2009. Effectiviteit van herstelbeheer in vennen en duinplassen op de middellange termijn. Rapportnr. 2009.11, Dienst Kennis, Ministerie van LNV. B-WARE Research Centre (Nijmegen), Stichting Bargerveen (Nijmegen), Alterra (Wageningen), Waternatuur (Amsterdam).
- DHV, 2009. Werkdocument Natura 2000 Buurserzand & Haaksbergerveen.

-
- Everts, F.H., E. Brouwer, A.T.W. Eysink, R. van der Burg & H. van Kleef, 2012. Nat zandlandschap. Herstelstrategie op landschapsschaal, versie november 2012.
- Ministerie van EZ, 2013. Definitief aanwijzingsbesluit, Programmadirectie Natura 2000.
- Ministerie van EZ, 2011. Juridisch houdbare ecologische toets van het maatregelenpakket per Natura2000-gebied. Programmadirectie Natura 2000, versie 29 april 2011.
- Ministerie van EZ, 2012. Herstelstrategieën voor de habitattypen (versies per maart 2012).
- Ministerie van LNV, 2007: Ontwerp aanwijzingsbesluit Natura 2000 gebied Buurserzand & Haaksbergerveen.
- Ministerie van LNV, 2008: Profielendocument habitattypen.
- Programmadirectie Natura 2000, 2012. BIJLAGEN Deel II Habitat- en vogelrichtlijnsoorten en de gevoeligheid voor stikstof van het leefgebied, versie november 2012.
- Runhaar, J., Jalink, M.H., Hunneman, H., Witte, J.P.M., Hennekens, S.M., 2009. Ecologische vereisten habitattypen. KWR en Alterra, i.o.v. Ministerie van LNV, directie Kennis. Rapportnummer KWR 09.018.
- Stiboka, 1979. Bodemkaart van Nederland en toelichting. Blad 34 West Enschede, Blad 34 Oost Enschede, Blad 35 Glanerbrug. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Van Dobben, H., Bobbink, R., Bal, D. & Van Hinsberg, A., 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Alterra rapport 2397, Alterra, Wageningen UR.
- Van Essen & Roelandse, 2012, Quickscan hydrologie Haaksbergerveen, Aequator Groen & Ruimte.
- Waterschap Rijn en IJssel & waterschap Regge en Dinkel, 2010. Achtergronddocument Buurserzand & Haaksbergerveen.